

ƏZƏMƏTLİ NURDAN BİR ŞÜA

(Şoayi əz nəyyeri əzəm)

Cənab Rəhbər Ayətullah Xameneinin
həzrət Məhəmməd Müstafa (s) barədə
düşüncə mənzuməsinə baxış

Tərtib edən: Fəxrul-Əimmə (ə) Mədəniyyət Mərkəzi

**Çapa hazırlayan: Ayətullah Xameneinin əsərlərini
toplayan və çap edən araşdırma mərkəzi**

**Əzəm Peyğəmbər, Risalətin xətni (s) və Xəyrul-
Ənamın yaxınları, hidayət imamlarına (ə)
təqdim edilir...**

Kitabın adı:.....Əzəmətli nurdan bir şüa
Müəllif:...Ayətullah Seyid Əli Xamenei (bəyanatlardan
seçmələr)
Naşir:.....Ofoqe-fərda
Çap tarixi:.....2016
Çap növbəsi:.....Birinci çap
Tirajı:.....3000

NAŞİRİN MÜQƏDDİMƏSİNDƏN

Kitab Qum Elm Hövzəsi alimləri və tədqiqatçıları qrupunun zəhmətlərinin səmərəsidir. Əsər İslam İnqilabı Tədqiqat İnstitutunun nəzarəti altında, Cənab Rəhbərin “Böyük Peyğəmbər İli” adlandırdığı il çap edilmişdir...

ÖN SÖZDƏN

Kimdir Əhməd? Bir yaranış ulduzu!
Bir ulduz ki aləmə işıq saçar!
Günəş, ay, ulduzlar ona səcdədə,
Bu ulduzdan dünyaya işıq axar.
Kəhkəşanda uzanan bəyaz yola
Onun işığında baxanlar baxar...

“Varlıq aləminin kainatında ən parlaq ulduzu” öz rəhmət və hidayət nurunu Məkkə və məkkəlilərə səxavətlə nisar etdiyi, qüreyşin dəbdəbəçi və tamahkar kübarlarını ərəb yarımadası qaranlığından tövhid və təkallahlılığın işıqlı əhatəsinə səslədiyi, ilahi və mənəvi məqsəd və amalların qələbəsi üçün öz “minlərlə parlaq fəzilət nöqtəsi olan kəhkəşanabənzər” nazənin vücudundan sərf etdiyi vaxtdan əsrlər ötür... Amma bəşər düşüncəsi bu nur mərkəzindən hələ də bir şüanı belə tanıya bilməmişdir... Həzrət Peyğəmbər (s) son peyğəmbərdir, Onun gətirdiyi din dinlərin ən kamili idi... Amma kimsə Peyğəmbərin gövhər mədəninin təkinə vara bilməyib...

İslam İnqilabı Tədqiqat İnstitutu

KİTABIN ADI

Qurani-Kərimdə (Əhzab surəsi, ayə 45-47) buyurulur:
Ya Peyğəmbər! Həqiqətən, Biz səni şahid, müjdəçi və qorxudan kimi göndərdik!

Səni Allahın izni ilə Ona tərəf çağıran və nurlu bir çıraq olaraq yola saldıq!

Möminləri Allah tərəfindən böyük bir mükafatla müjdələ!

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا
وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا
وَلِتَسِّرَ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا

Ayələrdən görüldüyü kimi, Peyğəmbərin üzərinə böyük məsuliyyət qoyulur və belə bir məsuliyyəti yerinə yetirmək üçün böyük - əzəm olmaq lazımdır. Eyni zamanda Həzrət nurlu çıraq kimi yad edilir. Beləcə, “Nəyyiri-əzəm” – “Əzəmətli nur” adının nə üçün seçilməsi aydınlaşır...

ARAŞDIRMA ÜSLUBUNDAN

Bu araşdırmanın missiyası Cənab Rəhbərin Həzrət Peyğəmbər (s) haqqında baxışlarını ortaya qoymaqdır. İşin sədaqətlə və dəqiq icrası üçün aşağıdakı prinsiplər əsas götürülüb:

- 1.Mövzu ilə bağlı bütün bəyanatların toplanması;
- 2.Adlar göstəricisi, 800 mövzuda çıxarış;
- 3.Mövzualar arasında əlaqə yaradılması;
- 4.İlk mənəblərin təkrar araşdırılması;
- 5.Müraciət edilmiş kitab və məqalələrin listi

DƏNİZDƏN BİR DAMLA

Peyğəmbərin Mədinədə 10 illik hakimiyyət dövrü bəşər tarixinin ən parlaq hakimiyyət dövrüdür...

Peyğəmbərin 23 illik risalətinin ilk 13 ili Məkkədə, sonrakı 10 ili Mədinədə keçib...

Peyğəmbərin fərqli hakimiyyət meyarları arasında 7 meyar diqqəti çəkir:

1. İman və mənəviyyət;
2. Ədalət;
3. Elm və mərifət;
4. Səfa-səmimiyyət və və qardaşlıq;
5. Əxlaq və rəftarda islahat;
6. İqtidar və izzət;
7. Ardıcıl təlaş və tərəqqi...

Həzrət Peyğəmbər (s) yeni doğulmuş cəmiyyəti 5 təhlükənin hədələdiyini görür:

1. Mədinə ətrafında həyatı vuruşmaq, qan tökməkdən ibarət olan yarım vəhşi qəbilələr... Həzrət bu qəbilələri zərərsizləşdirmək üçün müsəlmanlıq şərti qoymadan onlarla müqavilə bağladı...

2. Təhlükə mərkəzi olan Məkkə... Həzrət bildirdi ki, məkkəlilərin üzərinə getməsə, məkkəlilər onun üzərinə gələcək. Ona görə də hərəkət etdi...

3. Mədinənin fitnəkar yəhudiləri... Həzrət fitnədən əl çəkməyən bu tayfanı cəzalandırdı...

4. Xalqa qatılmış münafıqlar... Həzrət onlarla mübarizə apardı...

5. Hər fərdin daxilindəki azğın nəfs...

Birinci fəsil

BÖYÜK PEYĞƏMBƏRİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ

1. Böyük Peyğəmbərin nur vücudunun mahiyyəti

Əhzab surəsinin 26-cı ayəsində "və siracən munira", yəni "Peyğəmbər nur verən çıraqdır" buyurulur. Çırağın nur verməsi onun istəyi ilə bağlı deyil. Yanmış çırağ istəsə də, istəməsə də ətrafı işıqlandırır. Allah-Taala Peyğəmbəri yanan, işıqlı çırağa bənzədir. Peyğəmbər harada olursa, həmin fəza işıqlanır. Öz əxlaqı, rəftarı, əməli, elmi, hikməti ilə fəzanı işıqlı edir. Birinə elm öyrətsə də, öyrətməsə də belədir. Peyğəmbərin nuru təkcə məscidə gedib xalqa moizə edəndə özünü göstərmir. Evində olanda da, susanda da, yol gedəndə də, savaq meydanında olanda da, bütün şəraitlərdə Peyğəmbərin vücudu nurdur. Çünki Peyğəmbərin bütün hərəkətləri, rəftarları, sözləri Allaha xidmət üçün, Allah yolunda olub. (Mühafizə işçiləri ilə görüş, h-ş. 1365)

2. Peyğəmbərlik müjdəsi

2-1. Əvvəlki dinlərdə olan xəbərlər

Əraf surəsinin 1-4-cü ayələrində oxuyuruq: "O kəslər ki, ümmi (heç kəsdən elm öyrənməmiş) Peyğəmbəri gördükdə ona tabe olurlar - əllərində olan Tövrat və İncildə yazılanı görürlər - Peyğəmbər onlara yaxşı işi əmr edər, onları pis işdən çəkindirər, pak nemətləri halal, pak olmayanları haram edər, ağır yüklərini yüngülləşdirər, buxovlarını açar. Məhz ona iman gətirən, yardım göstərən və onunla Quran ardınca gedənlər nicat tapanlardır." Tövrat və İncildə də Peyğəmbərin gəlişi ilə bağlı müjdə verilmişdir.

3. Peyğəmbərin şəxsi səciyyələri

3-1. Əsil-nəcəbət

3-1-1. Peyğəmbərlərin sülaləsindəndir

Peyğəmbərin besətindən öncə Məkkədə möminlər vardı. Onlar hənif dinində idilər. Peyğəmbəin ata-babalarının dininə iman gətirmişdilər. Həzrət Peyğəmbər həzrət İsmail nəslindəndir. İsmail həzrət İbrahimin oğludur.

3-1-2. Ən üstün qövmələrin nəslindəndir

İslam Peyğəmbəri böyük və əsil-nəcəbətli bir ailədə doğuldu. Peyğəmbər özü, uşaqılıq dövründə, yeniyetməlik çağında təsadüfdən yoxsul həyat yaşayıb. Əslində Bəni-Haşim ailəsi Qureyş başçılarından olub. Onlar tanınmış varlı ailələrdən hesab olunub. Peyğəmbərin əmilərinin böyük hörməti olub. Cənab Həmzə, Əbu Ləhəb və başqaları seçilmiş ailələrdən çıxıb. Peyğəmbər belə bir ailədə dünyaya göz açıb. Həzrət Peyğəmbər xanım Xədicə ilə ailə quranda Əbu Talib xütbə oxudu və xütbədə buyurdu ki, bizi İbrahim nəslindən, İsamail övladlarında qərar verən Allaha həmd olsun... (Biharul-Ənvar, c.16, səh.14)

Həzrət Peyğəmbər belə bir şəraitdə ilahi məsuliyyətə çatdı. O elə bir ailədə dünyaya gəlmişdi ki, bu ailənin mənsub olduğu qəbilə ilə baş-başa gəlmək asan deyildi. Əgər Peyğəmbər yoxsul təbəqədən olsaydı, imkanlılar onun öhdəsindən asanlıqla gələrdi. Düşünərdilər ki, bu ağacın kök atması ehtimalı azdır. Amma Peyğəmbər dərin kökləri olan tanınmış ailədə doğulmuşdu. Onun özünün yoxsul həyat yaşaması isə bir təsadüf idi. 40 yaşına qədər yaşadığı həyat, onun əxlaq və davranışı hamını heyretə gətirirdi. Bu yaşa çatdığı zaman insanları Allahın dininə dəvət etdi. İslam nihalının yaşaması üçün bütün bunlar zəmin idi. (Sepahın baş qərargahında görüş, h-ş. 1367)

3-2. Peyğəmbərin ailəsi

Bir rəvayətə əsasən, Həzrətin atası o dünyaya gəlməzdən öncə, digər rəvayətə əsasən, onun mövludundan bir neçə ay sonra dünyasını dəyişib və həzrət öz atasını görməyib.

O zamanki Ərəbistanda yuxarı təbəqəyə aid ailələrin ənənəsi bu idi ki, doğulan uşaqı əsil-nəcabətli, pak bir qadına verərdilər. Bu qadın körpəni səhrada, ərəb qəbilələri arasında böyüdü. Alənin çırağı olan bu əziz uşaqı Həlimeyi-Sə'diyyə adlı əsil-nəcabətli bir qadına verdilər. Bu qadın Bəni-Səid qəbiləsindən idi. Həlimə Həzrəti öz qəbiləsinin yaşadığı yerə apardı və 6 il bu körpəyə qulluq etdi. Ona süd verdi, tərbiyəsi ilə məşqul oldu. Beləcə, Peyğəmbər səhrada böyüdü.

Bəzən onu anası Amənənin yanına gətirərdilər, onunla görüşdürüb sonra yenə aparardılar. 6 ildən sonra bu uşaq fiziki və mənəvi baxımdan inkişaf etdi. O çalışqan və zahiri baxımdan gözəl idi. Mənəvi cəhətdən mətanətli, səbirli və əxlaqlı idi. Həmin dövrdə həyat zərurətlərindən olan açıq baxışa malik idi. Belə bir vəziyyətdə anasına, ailəsinə qaytarıldı. Anası oğlu ilə Yəsribə getdi. Məqsəd Yəsribdə dəfn olunmuş Abdullaha ziyarət etmək idi. Sonralar Peyğəmbər Mədinəyə getdi. Həmin yerdən keçəndə atasını xatırlayıb deyirdi ki, onun ziyarəti üçün anamla buraya gəlmişdim. Atasını ziyarət edəndən sonra geriye qayıdarkən anası Əbva deyilən yerdə dünyasını dəyişdi, beləcə Həzrət yetim qaldı. Həbəşi kəviz Ümmi-Əymən onu Mədinəyə gətirdi, Əbdül-Müttəlibə təhvil verdi.

Əbdül-Müttəlib uşaqı qəbul edib ona diqqətlə qulluq edirdi. Bir şeirdə deyir ki, onun üçün ana kimiyəm. Təqribən 100 yaşı olan Əbdül-Müttəlib Qüreyş qəbiləsinin rəisi, hörmətli və ləyaqətli bir insan idi. O, Həzrətə o qədər məhəbbət göstərirdi ki, Həzrət özünə qarşı diqqətsizlik hiss

etməsin. Bəli, Həzrət körpə yaşlarından ata-anasız qalmaqla möhkəmlənirdi, gələcək həyata hazırlığı artırdı. Amma ata-anasız uşaqların rastlaşdığı hansısa həqarətlə rastlaşmamışdı. Əbdül-Müttəlib onu çox əzizləyirdi və onun bu münasibəti çoxlarına təəccüblü görünürdü.

Tarix və hədis kitablarında bildirilir ki, Kəbə kənarında Əbdül-Müttəlib üçün xalça sərrib yer hazırlayırdılar. O əyləşərdi və Bəni-Haşim cavanları onun başına toplaşardı. Əbdül-Müttəlib olmayanda və ya Kəbəyə daxil olanda Həzrət onun yerində oturardı. Əbdül-Müttəlib geri qayıdanda gənclər Həzrətə deyərdilər ki, ayağa qalx, bu atanın yeridir. Amma Əbdül-Müttəlib etiraz edər, buyurardı ki, onun yeri elə buradır, orada əyləşməlidir. Özü Həzrətin kənarında ələşərdi. Peyğəmbəri belə əzizləyər, hörmət göstərərdi. Həzrətin 8 yaşı olanda Əbdül-Müttəlib dünyasını dəyişdi. Rəvayət var ki, Əbdül-Müttəlib ölüm ayağında olduğu zaman öz böyük oğlu Əbu Talibdən vəd aldı ki, Həzrəti öz himayəsinə götürsün. Dedi ki, ona mənim kimi baxıb, onu himayə etməlisən. Əbu Talib bunu qəbul etdi, Həzrəti evinə apardı, onun ehtiramını saxladı. Əbu Talib və ərəbin şücaətli qadınlarından olan xanımı Fatimə binti Əsəd, yəni Əmirəlmömininin anası 40 ilə yaxın Həzrətə ata-ana kimi qulluq etdilər. Həzrət belə bir şəraitdə uşaqlıq və yeniyetməlik dövrünü başa vurdu.

Yüksək əxlaq, insani şəxsiyyət, böyük səbir, çətinliklərlə tanışlıq körpə yaşda ikən insanın görüşünə gələ bilər. Peyğəmbərin rastlaşdığı çətinliklər onda güclü şəxsiyyət formalaşması üçün zəmin yaratmışdı. Uşaqlıq dövründə Həzrət cənab Əbu Talib ilə ticarət səfərinə getdi.

Bu ticarət səfərləri təkrarlənirdi. Xanım Xədicə ilə ailə qurduqu zamana qədər səfərlər davam etdi. Nəhayət, Həzrət peyğəmbərlik dövrünə, 40 yaşa çatdı.

4. Peyğəmbərin mənəvi xüsusiyyətləri

4-1. Allah tərəfindən tərbiyə

Peyğəmbərlərin Allahın xüsusi şagirdləri olaraq təlim-tərbiyəsi reallıqdır. Amma besət təlim-tərbiyədən əlavə bir hadisədir. Besətdə təlim, tərzi və təzkiyə də var. Besətdə kitab və hikmət verilməsi də var. Amma bununla iş başa çatmır. Bütün bunlardan əlavə seçilmək məsləsi var. (Dövlət məsulları ilə görüşdə bəyanat, h-ş. 1375)

Allah-Taala Həzrətin ruhi və əxlaqi şəxsiyyətini elə yaratdı ki, ağır əmanət yükünü çiyinə ala bilsin.

Bu körpə öz ruhi tərbiyəsi və tutumu ilə gələcəkdə dünyaya tərbiyə verib, dünyanı irəli aparmalı idi.

Yüksək əxlaqi xüsusiyyətlər, dəyərli insani şəxsiyyət, böyük səbir və dözümlü, ağırlar çətinliklərlə tanışlıq - bu dərdlər və çətinliklərlə insan uşaqlıqda rastlaşa bilər - bu körpədə böyük şəxsiyyət formalaşması üçün zəmin olmuşdu.

Bir insanın özünün yüksək əxlaqi sifətləri olmasa Allah-Taala ona mühüm və böyük məsuliyyət tapşırmaq. Buna görə də Allah besətin başlanğıcında Peyğəmbərə buyurur ki, sən böyük əxlaqın var. (Quran, Qələm surəsi, ayə 4) Peyğəmbərin Allahın göndərəcəyi vəhyə münasib tutumu olmalıdır. Bu tutum besətdən öncəyə aiddir. Rəvayətlərdə var ki, Peyğəmbər gənc yaşlarında ticarətlə məşğul idi, ticarətdən böyük pul qazanırdı. Hamısını sədəqə verər, ehtiyaçlılar arasında bölüşdürərdi. Bu dövr Peyğəmbərin təkamülündə son dövrdür. O hələ ki Peyğəmbər deyildi. Həzrət Həra dağına qalxdı, ilahi nişanələrə nəzər saldı. Səmanı, ulduzları, yeri, yer üzündə müxtəlif şəkildə yaşayan məxluqları nəzərdən keçirdi. O bütün bunlarda ilahi nişanələr görürdü. Onun Allah qarşısında xüzu-xüsusu, ilahi varlığa diqqəti artırdı. Qəlbindəki əxlaq nihalları zaman ötdükcə boy atırdı.

Rəvayətlərdə deyilir ki, Peyğəmbər insanların ən ağıllısı, ən kəramətlişidir. (Biharul-Ənvar, c.17, səh. 307)

Peyğəmbər besətdən əvvəl ilahi nişanələri müşahidə etməklə yetkinləşirdi. Beləcə, 40 yaşına çatdı. Rəvayətdə deyilir ki, 40 yaşında onun qəlbi ən nurani, ən çəkinən və ən tutumlu qəlb idi. İlahi vəhyin qəbulu üçün hazırlıqlı idi. Mənəviyyat, ruhaniyyət və nuraniyyətin bu mərhələsinə, kamal zirvəsinə çatanda Allah-Taala səma qapılarını, qeyb aləminin qapılarını onun üzünə açdı. O mələkləri görürdü, onlarla danışdı, onların sözünü eşidirdi. Nəhayət, Cəbrail Əmin nazil olub "İqrə", yəni "oxu" dedi.

4-2. Qeyb aləmi ilə rabitə

Peyğəmbərin qəlbində besət çeşməsi qaynadı, bunun mühüm yolu vardı. Yəni məsələ bununla başa çatmırdı. İnsanın qəlbində həqiqət nuru şölələnirsə bu ilk addımdır. Əlbəttə ki, ən mühüm mərhələ də budur. Peyğəmbərin müqəddəs və mübarək qəlbində bu nurun şölələnməsi, Allah tərəfindən vəhy məsuliyyətinin onun öhdəsinə qoyulması insanın maddi vücudunu qeyb mənbəsi ilə bağlayan mərhələdir. Bağlılıq burada yaranır. Bəşəriyyətə münasibətdə Allahın belə bərəkətləri həmişə var. Amma Peyğəmbərin qeyb aləmi ilə bağlılığı besət mərhələsində baş verdi. Demək, ilk addım besətin baş verməsi idi. (Dövlət məsulları ilə görüş, h-ş. 1375)

4-3. İsmət

İsmət özünü qorumaq halıdır. Məsum özünü qoruyan şəxsdir. Artıq onu heç bir təhlükə hədələmir. Sual yaranır ki, məsum heç bir təhlükənin olmadığı bir nöqtəyəmi çatır? Xeyr, bu mənada deyil. Mənası budur ki, onun çatdığı nöqtədə diqqət və təqva yüksək həddədir, heç nə məhv

olmur. Əgər əziz Peyğəmbər həmin təqvaya malik olmasaydı, onun üçün də təhlükə vardı.

İnsanın təbiəti təhlükəyə açıqdır. Amma insan həmin şəxsiyyətlərin malik olduğu təqvaya çatanda onun üçün təhlükə olmur. Həmin həddən aşağı təqva insanı təhlükədən sığortalaya bilmir.

Peyğəmbərin şəxsi qənaət və paklığı vardı. Onda zəif nöqtə yox idi. O, məsum və pak idi. Bütün bunlar çox təsirlidir.

4-4.Risalət

Burada Nüdbə duasını yada salmaq yerinə düşər. Etiqadların, istəklərin aydınlaşdırılmasında şiə əqidəsində olduqca təsirli məndir. Əgər diqqət yetirsəniz, Nüdbə duasının başlanğıcında həmin xətti aydın görərsiniz. Duada deyilir: "Həmd Allaha məxsusdur, Onun qəza-qədəri ilə övliyalara nazil olur..." Risalət tarixinin başlanğıcından son Peyğəmbərin dövrünə qədər bu xətt aydın şəkildə davam edir. Risalətin məzmunu insanın təlaşlarına istiqamət verməkdir. Din həyat yoludur. Əgər siz bir cəmiyyətə, məmləkətə nəzər salsanız, insanların müxtəlif fəaliyyətləri ilə raslaşarsız. Din bütün bu fəaliyyətləri istiqamətləndirir. Din insanları hidayət edir, insan öz düşüncəsinin köməyi ilə dünya və axirət səadətinin təmini üçün çalışır.

4-5.Möcüzələr

4-5-1.Quran

Quran olduqca əzəmətlidir, fəvqəladə yüksək məqama malikdir. Quran yığcam bir məndir. 300-400 səhifədir. Amma iti bir düşüncəyə lazım olan bütün maarif Allahın istəyi ilə bu kitabda toplanmışdır. Burada hansısa sərhəd yoxdur. İnsan düşüncəsi nə qədər yüksəyə qalxsa, hələ də hərəkət etmək üçün yol var. Bu özü böyük möcüzədir. Mürəkkəb bir elmi kitab təsəvvür edin. Adi insan bu kitabda yazılanları başa düşməz. Bir qədər məlumat toplasa nələrsə anlayar. Məlumatı artdığı zaman kitabı tam başa düşər. Amma insanın məlumatı daha da artsa artıq bu kitabda onun üçün yeni bir şey qalmaz. Bir müəllif bir kitabı 100 dəfə tədris edəndən sonra bu kitabda onun üçün yeni bir məsələ qalmır. Quran isə belə deyil. Quran Həzrət Peyğəmbərin qəlbinə nazil olsa da həzrət ömrünün sonuna qədər bu kitabı yeni söz kimi görürdü. İnsan Quranın dərinliyinə vardığıca daha çox şey öyrənir.

4-5-1-1. Quranın əzəməti

Quran adi bir kitab deyil ki, ondan neçə yüz min nüsxə çap edib insanlara paylayaq və mütaliə etmələrini tapşıraq. Nə qədər marqlı ola başqa kitabı bir dəfə oxuduqdan sonra ikinci dəfə oxumağa həvəs qalmır. Kitab çox maraqlısa onu 2-3 dəfə oxuyarsan. Ən şirin kitab da belədir. Sonra marağ qalmır. Quran isə fərqlənir. Quran oxumaqla marağ tamamlanmır. Quran elə bir kitabdır ki, onun məfhumları insan vücudunun bir hissəsinə çevrilməlidir. Quran insanın düşüncəsinin, gerçək təkamülünün, ruhunun bir hissəsi olmalıdır. Buna görə də onu 10 dəfə də oxusan bəs etmir. İnsan Quranı ruhu ilə dərk etməlidir. Bütün məsələlər düşüncə və beyinə aid deyil. İnsan ruhən, vücudən Quranı anlamalıdır. Quran ayələrində o qədər mənalər var ki, insan bir ayə barədə düşünəndə yeni-yeni nöqtələr tapır.

4-5-1-2.Nazilolma keyfiyyəti

Aydındır ki, Quranın Peyğəmbərin qəlbinə nazilolma keyfiyyəti onu eşitməsinin keyfiyyətindən fərqlənir. Tənzil ilahi maarifin insdan qəlbinə onun tutumu həddində enməsidir. Bu hadisə Peyğəmbər üçün baş verdi, Peyğəmbərin qəlbinə ilham olundu. Yəni ilahi maarif Peyğəmbərin nurani qəbinə aşkarlandı. Sonra isə söz-söz onun qulaqına çatdırıldı. Peyğəmbər eşidir və eşitdiyini xalqa deyirdi. Amma biz bu sözləri eşitməyimizə baxmayaraq onun məfhumundan xəbərsiz qala bilərik. Nəticəsi bu olur ki, Qurandan faydalana bilmirik. (Quran, Zumər surəsi, ayə 23) Hansı ki bu ayələr dağa nazil olsaydı onu parçalayardı. Təbii ki, ayənin dağa nazil olması insana nazil olmasından fərqlənir. Biz ayələrin mənasını düşünmədiyimizdən ayələr bizə təsirsiz qalır. Amma Quran ayələrini anlasaydıq, əsil hakimin Allah olduğunu dərk etsəydik, qəlbimizdə hərəkət yaranardı. (Quran, Həşr surəsi, ayə 23) Bu zaman dağ ayədən necə təsirlənərdisə biz də elə təsirlənərdik. Axı biz dağdan hissiz deyilik. Əgər dağ təsirlənirsə, ondan hissiyatlı insan da təsirlənər. Bu təsirlənmə düşüncə vasitəsilə yaranır. Hətta düşüncə meydanı buraya qədərdir. İnsan dağ kimi təsirlənir! (Ölkə imam cümələri ilə görüş, h-ş. 1378)

4-5-1-3.Nazilolma mərtəbələri

Quran-Kərimin məfhumları çox alidir. Allah-Taala ayələri Peyğəmbərin qəlbi tutumunda nazil edir. Peyğəmbərin qəlbi bir insan qəlbi tutumuna malikdir. Nazil olanları dərk edir. Başqa sözlə, insan düşüncəsi həddində dərk olunur. Cəbrut və lahut aləmində olanlar maddi aləmdə olanlardan fərqlidir. Onlar insan zehninə təlqin olunur. Biz də buna münasib şəkildə məsələləri zehnlərə ötürə bilərik. Hökmlərdən ibarət olan Quran ayələri tədricən nazil olub. Bu ayələr birdəfəyə

nazil olmayıb. Peyğəmbər özü ayələrdən birdəfəyə xəbərdar olsa da, insanlara aydınlatmaq və qorxutma məqsədi ilə yenidən və tədricən nazil olub. (İslam Respublikası Partiyasının nizamnaməsinin müzakirə iclası, h-ş. 1359)

"İnna ənzəlnahu fi ləylətil-qədr" (Qədr surəsi, ayə 1) Qədr gecəsi Quran bütünlüklə Peyğəmbərə nazil oldu. Bunu bilək ki, "ənzəlna" təkcə nazil etmək mənasında deyil. Bu təkrar nazil olma mənası bildirir. Deyilir ki, biz Qədr gecəsi Quranı sənə nazil etdik. Yəni Quranı sənə birdəfəyə endirdik. "Ənzəlna", "nəzzəlna" sözləri tədrici nazilolma mənası bildirir. Beləcə, Quran Peyğəmbərə bütünlüklə nazil olmuşdu, Peyğəmbər isə zamana münasib olaraq onu ayə-ayə insanlara çatdırırdı. Əlbəttə ki, bu tənəsübü də Peyğəmbər üçün vəhy təyin edirdi. Peyğəmbərə bildirilirdi ki, nə vaxt nə oxumalıdır.

4-5-1-4. Quranı dərk etmək zərurəti

Quranın sözləri, zahiri ilə tanışlıq birinci addımdır. Əgər din və Quran araşdırmaçıları bu addımı atmasalar növbəti addımlar çətin olar. Bəzən sonrakı addımlar mümkünsüz olur. Bu gün rastlaşırıq ki, bəziləri Qurana heç bir aidiyyəti olmayan sözlər danışirlar. Çünki Quran mətni, sünnə ilə tanış deyillər. Dindən danışan şəxs Quran mətni və sünnə ilə, yəni peyğəmbər və məsumlardan hədislərlə tamış olmalıdır. Yalnız bu vaxt dini maarifi dərk edə bilər. Xüsusilə dərinliyə varanda bu məlumat zəruri olur. Demək, bu ilk addımdır və zəruri addımdır.

Növbəti addım düşünməkdir. Quran maarifini, hədisləri dərk etmək lazımdır. İnsanın məlumatı artdıqca Quran və hədisləri də yaxşı anlayır. Təcrübələr də belədir. İnsanın həyat təcrübəsi çox olanda müxtəlif hadisələrə baxıb dəyər verə bilər (Quran qariləi ilə görüş, h-ş. 1380)

Quran cəmiyyətə daxil olanda öz şirinliyini insanlara daddırır. Bu gün ölkəmizdə Quran yüksək məqama malikdir. İlk addım Quran mətnini öyrənməkdir. Bu işi hər gün artırmaq lazımdır. Əgər istəsək ki, hamı Quran öyrənsin, bir qrup öndə dayanmalıdır. Bütün sahələrdə belədir. Əgər idmanın ictimailəşməsini istəsək, bir qrup çempion cəmiyyətin gözü qarşısında olmalıdır.

Quranın evlərdə uşaqlar və böyüklər arasında, kişi və qadınlar arasında genişlənməsini istəsək Quran mütəxəssislərinə ehtiram göstərməliyik. Elə buna görə də Quran qariləri möhtərəmdir. Onlar ilahi vəhyin daşıyıcılarıdır. Onlar əzizdirlər. Onların dili əzizdir. Dodaqları əzizdir. Çünki Quranla ünsiyyətdədirlər. Canımız Qurana qurban! Quranın bəyanı bir sənət olmasaydı bu qədər mənanı özündə toplaya bilməzdi. Buna görə də heç bir tərcümə, heç bir təfsir Quran həqiqətlərini əhatə edə bilmir. İnsan Quran məfhumlarını dərk etmək üçün həm zərif nöqtələrə tanış olmalı, həm mənəvi fəzadan bəhrələnməlidir. Quran özü bildirir ki, bəziləri Quran oxuyar və hidayət olar. Bəziləri isə Quranı oxuyub onu dərk etmədiyindən yolunu azar. Onlar Quranla əlaqə yarada bilmədiyindən onun mənalarını da dərk etmirlər. Əlbəttə ki, Quranın bəyanı geniş mövzudur. İnsanın bu mənalara dərk etməsi üçün xüsusi şəraitə ehtiyac var. Beləcə, sənətkarcasına bir bəyanda böyük məfhumlar toplanı bilər. Uca dini məfhumlar bu qəbildəndir. Bu məfhumları dərk etmək üçün də böyük məharət lazımdır.

Quran ayələrinin tədəbbürü, yəni onlar barədə düşünmək təfsir üçün deyil. Tədəbbür məqsədi dərk etmək üçündür. İnsan istənilən hikmətli sözə iki şəkildə yanaşa bilər. Biri səthi yanaşmadır, digəri diqqətli yanaşma. Quran ayələrinə düşünmək, tədəbbür insanı səthi baxışdan qoruyur. Oxuduğunuz hər Quran ayəsi barədə düşünsəniz bu düşüncənin ardınca dərk etmək gəlir. İnsan öz zövqü ilə

yanaşmadan, yəni rəy əsasında təfsir etmədən ayənin mənası onun üçün açılır. Quran tapşırır ki, ilahi ayələr diqqət və düşüncə ilə oxunsun. Quranın məqamı yüksəkdir. Buna görə də onu oxuyan düşünməlidir. Quran ayələrinin dərinliyində böyük mənalara var. Kim düşünsə, bu mənalardan faydalanar. Hətta Peyğəmbər özü düşünməklə dərk edir. Təbii ki, peyğəmbərlər və imamlar həmişə Quranı tədəbbür və düşüncə ilə oxuyublar.

İlahi ayələrdən bəziləri sanki uzun əsrlər boyu ya əsl mənasında təfsir olunmayıb, ya da düzgün anlaşılmayıb. Bu ayələr inqilabımız dövründə, hadisə dolu ötən 10-11 ildə mənalandırılıb. Xüsusi hadisələr və şərait sözlərlə bəyan olunmuş ilahi həqiqətləri düzgün mənalandıra bilər. Məsələn, Uhud müharibəsində nazil olmuş ayələri sülh dövründə düzgün anlamaq mümkün olmur. Peyğəmbər və onun səhabələrinin Əbu Talib dərəsində mühasirədə olduğu zaman nazil olan ayələri və ya Məkkə yolundakı ayələri adi şəraitdə, ev və bazarda düzgün dərk etmək olmur. Bəzi ayələri dərk etmək üçün xüsusi şəraitə ehtiyac var. Məsum imamların təfsiri ilə bəsət, hicrət, cihad və şəhadət dövründəki ayələr daha düzgün dərk olunur, anlaşılır. (Əsirlikdən azad olunanlarla görüş, şəmsi 1369)

4-5-1-5. Təhrifdən qorunmaq

Müqəddəs İslam ayinlərinin imtiyazı budur ki, bu ayinlərdə ilahi vəhy Peyğəmbərin müqəddəs qəbinə nazil olduğu şəkildə bu günə qədər və bundan sonra qorunur. Ayələr hamı üçün əlçatandır. Allah-Taala buyurur ki, Quranı biz nazil etdik və biz onu hökmən qoruyacağıq. (Quran, Hicr surəsi, ayə 9)

4-5-2.Merac

Nəcm surəsində dəqiq, zərif və şirin bir söhbət var. Surədə oxuyuruq: "And olsun batmaqda olan ulduza, sizin dostunuz nə doğru yoldan çıxmış, nə də azmışdır; O nəfs istəyindən danışmır, bu yalnız nazil olan vəhydir; Onu kifayət qədər güclü olan... öyrətdi; Allah bəndəsinə vəhy göndərdi; Qəlb gördüyünü yalan saymadı; siz gördüyü barədəmi onunla mübahisə edirsiniz?!" "O doğru yoldan azmayıb" deyiləndə Merac məsləsi nəzərdə tutulub. Bir çox təfsirlərdə bu var. Surədə Peyğəmbərin daxili halına işarə olunsa da, surə Merac səfəri ilə bağlı nazil olub.

4-6. İlahi hökumət və mütləq vilayətə sahib olmaq

Peyğəmbərin dünyaya gəlişi ilə onun qaranlıq dövrü işıqlandı. Bu dövr bəşəriyyət üçün yeni dövr hesab olunmalıdır. Bu barədə Əmirəlmöminin də öz buyruqlarında işarələr edir. O dövrdə zalım hakimlər və qanunlar səbəbindən cəmiyyət xoşbəxtlik nurundan məhrum olmuşdu. Həzrət buyurur ki, dünya nursuz idi, yalan və hiylə baş alıb gedirdi. (Nəhcül-Bəlağə, xütbə 89) Peyğəmbərimizin vücudunun nuru elə başlanğıcdan ilahi haqq hakimiyyətin nişanələrindən oldu.

4-7. Məzlumiyyət

Məkkədə İslam hərəkatı başlayanda məzlumiyyətlə yanaşı şövq öz işini gördü. Bu nurun işıqlandırdığı ilk yer Mədinə - Yərib oldu. Peyğəmbər və onun köməkçilərinin mübarizəsi məzlumanə bir mübarizə idi. Allahın adını çəkir, tovhiiddən danışır, düşüncəyə dəvət edir və buna görə işgəncəyə məruz qalırdılar. Onları qətlə yetirirdilər. Onlara müxtəlif şəkillərdə təzyiq göstərilirdi sonra da Əbu Talib dərəsində mühasirə dövrü başladı. O dövrdə ən ağır işgəncələrə məruz qaldılar. Bütün bunlar gizli qalmadı. O zaman bugünkü

təbliğat imkanları yox idi. Amma Məkkəyə müxtəlif ərəb qəbilələri gəlib-gedirdi. Taifdən, Yəsribdən və başqa yerlərdən gələnlər vardı. Xüsusi günlərdə Məkkədə olurdular. Məkkədəki hadisələrdən xəbər tuturdular. Doğru söz məzlumiyyətlə yanaşı olanda daha təsirlidir. Beləcə, həmin doğru sözlər hazır qəblərə təsirini göstərdi. Haqq əhli maraqlandığı zaman bu sözlərdən təsirləndi. Peyğəmbər ortada dayanmış sütun idi. Müsəlmanlar həmin sütuna söykənmişdilər. Onlara işgəncə verilirdi. Onala hədə-qorxu gəlir, evlərindən çıxarırdılar. Onların var-yoxunu əlləriindən alır, özlərinə işgəncə verirdilər. Ağalar haqq sözü qəbul edən qullarını və kənizlərini döyürdülər. Amma təzyiqa məruz qalanlar Peyğəmbərə sığınirdılar. Peyğəmbər öz ilahi ruhiyyəsi ilə onalara güc verirdi. Beləcə, Peyğəmbərin ətrafındakı müsəlmanlar ruhiyyə alıb dayanırdılar.

Bu müqavimət öz işini gördü, ilk dəfə Yəsribdə dəyişiklik baş verdi. Peyğəmbər dəvət olundu. Dedilər Məkkə əhli sizi qəbul etmirsə, bizim şəhərə gəlin. Peyğəmbər qəbul etdi. Şərt kəsdi ki, Yəsribə gedəndən sonra onu himayə edəcəklər. Peyğəmbər öncədən görürdü ki, onlara hücum olacaq. Yəsriblilər onu himayə etməyə hazır olduqlarını bildirdilər. Dedilər Yəsribə gəl, səni varımız-canımızla müdafiə edəcəyik. Əksəri gənclər idi. Yəsrib gəncləri dərindən iman gətirmişdilər. Səd İbn İbadə, Səd İbn Məaz kimi yaşlı insanlar da iman gətirmişdilər. Onlar da Peyğəmbəri Mədinəyə dəvət edənlərdən idilər. Mədinənin adını da dəyişib Mədinətun-Nəbi qoydular.

Diqqət yetirin, bu məzlumluq, məsumluq, yeni söz, nurlu çöhrələr, yeni hadisə hamını təsir altına aldı. Hamı həyəcana gəlmişdi. Sonradan inadkarlıq göstərsələr də hətta Mədinədə sakin olan yəhudilər başlanğıcda çox təsirlənmişdilər. Müsəlmanlar Məkkədən çıxıb Mədinəyə gedəndə də Qureyş onlardan əl çəkmədi. Onları təqib edirdilər. Bir qismini yolda mühasirəyə aldılar. Əksəriyyət Peyğəmbərin Mədinəyə daxil

olmasına kömək göstərdi. (Ordu könüllüləri ilə görüş, h-ş. 1377)

4-8. Bütün ali sifətlərin cəm olması

İslam Peyğəməri insani şəxsiyyət baxımından fəvqəladə, misilsiz bir insan idi. Yüksək əxlaqi səciyyələrə, üstün insani şəxsiyyətə, səbir və dözümə malik idi, müxtəlif ağrı-acılarla tanışlığı vardı. Müsbət bir şəxsiyyətdə olası xüsusiyyətlər onda cəmlənmişdi.

4-9. Peyğəmbərliyin sona çatması

Məbəs günü hamının bayramıdır. Bu təkcə müsəlmanların bayramı sayılmır. Hər bir peyğəmədərin mövlud günü, onun peyğəmbərliyə çatması bütün insanlar üçün bayramdır. İstənilən ilahi peyğəmbər bəşəriyyətə doğru yolu tapmaqda, kamilliyə çatmaqda yardımçı olub. Peyğəmbərlər bəşəriyyətin elm və əxlaqını, insaf və ədalətini gücləndirib. İnsanlar bir addım kamillik mərhələsinə yaxınlaşıblar. Tarix boyu mütəfəkkirlərin düşüncəsi peyğəmbər təlimlərindən qidalanıb. Həyatın davamına güc verən səciyyələr peyğəmbər təlimlərindən gəlir. Tövhid düşüncəsi, Allah qarşısında bəndəlik peyğəmbərlərin dərşidir. Peyğəmbərlər insanların normal yaşayışı üçün cmiyyəti hazırlayıb, inkişaf üçün şərait yaradıb. İslam Peyğəmbəri peyğəmbərlik silsiləsinin tamamlayıcısıdır. Onun gətirdiyi ilahi buyuruqlar bəşəriyyətə sona qədər bəs edir. (Dövlət məsulları ilə görüş, h-ş. 1384)

5. Peyğəmbərin təsir və bərəkətləri

5-1. Şirk və bütperəstlik simvollarında titrəyiş

Tarixi mənbələrdə göstərilir ki, Kəsrə sarayının sütunları uçdu, büt-pərəstlik və şirk nişanələri dünyanın müxtəlif nöqtələrində silkələndi. Bu hadisələr Allahın iqtidar əlaməti ola bilər. Bu hadisələrlə zülm və fəsadın kökünü kəsəcək iqtidar özünü göstərir. Bu iqtidar elmi xurafatdan, mədəniyyəti fəsaddan təmizləyir.

Allah-Taala ən böyük ilahi xəzinə olan Peyğəmbərin müqəddəs vücudunu ərsəyə gətirdi. Bu hadisə bəşəriyyətin həyatında təyinedici dövrün başlanğıcı idi. Peyğəmbərin dünyaya gəlişi ilə bağlı deyilir ki, o zaman Kəsrə sarayının sütunları uçub, atəş-pərəstlərin əsrlər boyu şölələnən ocağı söndü. O zaman müqəddəs sayılan Savə gölməçəsi quruyub, Kəbədəki büt-lər aşdı.

Bu hadisələr şübhəsiz ki, ilahi iradə göstəricisidir. Allah-Taala öz rəsuluna varlıq libası geyindirmişdir. Hadisələr göstərir ki, İran və Rum kimi məmləkətlərdə Allahdan qeyrisinə ibadət vasitələri aradan qalxacaq. Bəşəriyyət bu mübarək körpənin əli ilə azad olacaq. İnsanı özü kimi ya özündən aşağı varlıqlara sitayişə sövq edən ənənələr aradan qalxacaq. Qurani-Kərim Peyğəmbərin bəşəriyyəti ilə bağlı buyurur ki, Allah hidayət və haqq dinlə rəsulunu göndərdi, o bütün dinlərə qalib olacaq; Allahın buna şahid olması bəs edər... (Quran, Fəth surəsi, ayə 28) Bütün dinlər üzərində qələbə xəbərində zaman təyin olunmayıb. Bu xəbər istiqamət verir. Bəşəriyyət bu hadisədən sonra mənəvi və ictimai azadlığa doğru hərəkət etməli, gerçək və məntiqi azadlığı tanımalıdır. Bu proses başlayıb, onun davamı öz əlimizdədir. Bu da varlıq aləminin qanunlarındanır.

5-2. İlahi rəhmətin bəşəriyyətə nazil olması

Bu böyük təvəllüd bəşəriyyətə ilahi rəhmətin ən üstün münənəsi idi. Böyük peyğəmbərin göndərilməsi Allahın öz bəndələrinə rəhməti idi. İslam dünyası unutmamalıdır ki, bu

rəhmət fasiləli yox, davamlı bir rəhmətdir. (İslam Vəhdəti Konfransının qonaqları ilə görüş, h-ş.1375)

5-3.Müsəlmanların təkamülə doğru hərəkəti

Peyğəmbərin şəxsiyyətinin səciyyələrini heç kim dolğun şəkildə bəyan edə bilməz. Onun şəxsiyyətini həqiqətə yaxın şəkildə təsvir etmək mümkün deyil... Bizim Allahın seçilmiş, peyğəmbərlərin öncülü barədə eşidib-bildiklərimiz Həzrətin mənəvi, batini, həqiqi şəxsiyyəti haqqında bir təsəvvürdür. Amma bu həddə bilik də təkamülə doğru hərəkət üçün, təkamül zirvəsini görmək üçün, vəhdətə təşviq üçün, o mehvər ətrafında toplanmaq üçün kifayət edər. Bunu nəzərə alaraq dünya müsəlmanlarına tövsiyəmiz budur ki, Peyğəmbərin şəxsiyyəti, həyatı, əxlaqı və onun təlimləri üzərində çox iş aparılsın. (İslam Vəhdəti Konfransının qonaqları ilə görüş, h-ş.1368)

5-4.İslama maraq

Dünyada çox insan var ki, Peyğəmbəri müsəlmanlar qədər tanısaydılar, qəlblərində Həzrətin nurani çöhrəsindən bir təsəvvür olsaydı, İslama, İslam mənəviyyətinə meyl edərdilər. Biz bu mövzu üzərində işləməliyik. (İslam Vəhdəti Konfransının qonaqları ilə görüşdə bəyanat, h-ş.1368)

5-5.Müsəlmanların vəhdəti

İslam tarixi boyu əziz İslam Peyğəmbərinin vücudu vəhdət səbəbi olub. Bu gün də belə ola bilər. Çünkü əksər müsəlmanların Həzrətə etiqadında eşq də var. Həzrət bütün müsəlmanların eşq mehvəridir. Bu mehvər müsəlmanların qəlbən ünsiyyəti, məzhəblərin yaxınlaşması səbəbidir.

(İslam Vəhdəti Konfransının qonaqları ilə görüşdə bəyanat, h-ş.1368)

6.Peyğəmbərin əxlaqı və həyat yolu

Peyğəmbərin əxlaqını şəxsi əxlaq və hökumət əxlaqı olmaqla iki qismə ayıraq. Peyğəmbərin bir şəxs və bir hakim kimi əxlaqını nəzərdən keçirək. Həzrətin gözəl əxlaqı xüsusiyyətlərindən kiçik bir qismini yada salırıq. Həzrət əmin, doğruçu, səbirli, dözümlü, alicənab idi. İnsanlarla səmimi və düzgün rəftar edirdi. Mehriban idi, acı danışmazdı. Peyğəmbər İslamdan qabaqkı pozğun Ərəbistan cəmiyyətində pak bir gənc kimi tanınırdı. O səliqəli və təmizkar idi. Həzrət şücaətli idi, ən güclü düşmən cəbhəsi də onu qorxutmurdu. Düz və açıq danışırdı. Zöhd və paklığına diqqətli, səxavətli idi. Həm malından bağışlayardı, həm özünə qarşı təqsirləri. İntiqam almazdı. Güzəştə gedərdi.

...Çox mehriban, sadə, abid idi. Yeniyetmə dövründən həyatının sonuna 63 yaşına qədər belə oldu. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1379)

6-1.Şəxsi əxlaq

6-1-1.Allahla rabitədə

6-1-1-1.Allaha bəndəlik

Böyük məqam və əzəmətə malik olan Peyğəmbər ibadətə yaddan çıxarmırdı. Gecə yarı ağlayır, dua və istiğfar edirdi. Bir gecə Ümmi Sələmə Peyğəmbəri yerində görməyib

ardınca getdi. Gördü bir guşəyə çəkilib ağlayır, dua və istiğfar halındadır. Peyğəmbər Allahla raz-niyazda deyirdi ki, Pərvərdigara, məni bir göz qırpmı özbaşına buraxma. Ümmü Sələməni ağlamaq tutdu və dedi: “Ey Allahın Rəsulu, Allah səni bu qədər əzizləyir, günahlarını bağışlayıb. Nə üçün ağlayırsan, bağışlanmaq istəyirsən?” Həzrət buyurdu: “Əgər Allahı yaddan çıxarsam, məni kim qoruyacaq?”

Bu bizim üçün bir dərstdir. İzzət və zillət, rahatlıq və çətinlik günü, düşmən bizi mühasirəyə alıb özünü zorən qəbul etdirəndə, hər zaman Allahı yadda saxlamaq! Allahı unutmamaq, Ona arxalanmaq, Ondan istəmək! Bu, Peyğəmbərin bizə böyük dərstdir! (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş.1370)

Bütün məsumların fəzilət çeşməsi Fatimənin atası! Əmirəlmöminin və Fatimeyi-Zəhra Peyğəmbərin vücut dəryasından bir damladır. Onun Allah nəzərində dəyəri bəndəliyinə görədir. (Əhli-Beyt məddahları ilə görüş, h-ş.1348)

6-1-1-2.İbadət və istiğfar

“Məfateh”də yer almış salavatdan görünür ki, Peyğəmbər ömrünün sonuna qədər şəban ayını əziz tutub, bu aya təzim edib, bu ayda oruc və namaza əhəmiyyət verib. Həmin salavatın davamında deyilir ki, şəban ayında Peyğəmbər sünnəsini yerinə yetirməkdə Allahdan tövfiq diləyirik.

O elə ibadət edirdi ki, ibadət mehrabında dayanmaqdan ayaqları şişirdi. Gecənin böyük bir hissəsini oyaq qalar, ibadət edər, ağlayardı. Ramazandan qabaq rəcəb və şəban aylarında, il boyu beləcə ibadət edərdi. Şiddətli istidə günaşırı (iki gündən bir) oruc tutardı. Səhabələr Fəth sursəinin 2-ci ayəsini yada salıb deyirdilər ki, bu qədər dua və istiğfar nə üçündür! Həzrət onların cavabında buyurur ki, bu qədər nemət vermiş Allaha şükür edən bəndə olmayım?!

6-1-1-3.Allahın daimi zikri

Həzrət Peyğəmbər (s) böyük ilahi qüdrətinə baxmayaraq daim Allahı zikr edirdi (Quran, Fəth surəsi, ayə 2).

Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: “Sizə nicat verəcək bir silah tanıtdırım...” (Üsuli-kafi, c. 2, səh. 468) Ardınca buyururdu ki, Allaha gecə-düzdüz dua edin, çünki dua möminin silahıdır. Hadisələrlə üzləşən zaman Allaha diqqət mömin insan üçün əldə kəsici silah kimidir. Həzrət Peyğəmbər (s) hər bə aid olan bütün işləri görürdü. Ordunu nizamlayır, əsgərlərin cərgələrinə diqqət yetirir, onları təchiz edir, zəruri tövsiyələr verirdi. Amma bunun ardınca meydanın ortasında diz çökür, əllərini dua üçün göyə qaldırırdı. Allahla raz-niyaz edir, ehtiyaclarını istəyirdi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1384)

6-1-1-4.Allaha arxalanmaq

Həzrət Peyğəmbər (s) çətin anlarda Allaha dua etdiyi zaman düşünürdü ki, onun aciz şəkildə dua etməsi ətrafdakılara mənfi təsir göstərə bilər. Ətrafdakılar düşünə bilərdilər ki, Peyğəmbər (s) bu döyüşdə acizdir. Amma ətrafdakıların nə düşünəcəyi Peyğəmbər (s) üçün əhəmiyyətli deyildi. O açıq deyirdi: “Mən öz-özümüdə acizəm, Allahın köməyi olmadan bir iş görə bilmərəm. Əhzb döyüşündə düşmənlər Peyğəmbər (s) və möminləri mühasirəyə almışdılar. Düşmənin məqsədi İslamı, Quranı, vəhyi tam şəkildə səhnədən çıxarmaq idi. Həzrət Peyğəmbər (s) hərbi hazırlıq kənarında xalqın gözü qarşısında meydanda diz çökdü, Allaha yalvarmağa başladı. Peyğəmbərin (s) həyat yolundan danışan kitablarda bu barədə məlumat verilir. O dəfələrlə bu işi görüb. Döyüşdən qabaq diz çöküb, ağlayıb,

Allahdan qələbə üçün yardım istəyib. (Parlament nümayəndələri ilə görüş, h-ş. 1379)

6-1-1-5. Allahdan başqasından qorxmamaq

Allah-Taala hər zaman Peyğəmbərə (s) nəzarət edirdi. Peyğəmbər (s) də öz növbəsində daim Allahdan kömək diləyirdi. Allahdan qeyrisindən çəkinməzdi. Peyğəmbərin (s) Allah qarşısında bəndəliyinin əsas sirri bu idi. Allahın hüsurunda ikən Allahdan qeyrisini saya salmazdı. Başqalarının qorxusundan Allahın yolundan dönməzdi. Cəmiyyətimiz bu Peyğəmbər (s) əxlaqından dərs almaqla həqiqi İslam cəmiyyətinə çevrilməlidir (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380).

6-1-2. İnsanın özü ilə rəbitəsi

6-1-2-1. İntizamlı və səliqəli olmaq

Həzrət Peyğəmbər (s) uşaqlıq dövründən səliqəli idi. Məkkə, ərəb qəbiləsi uşaqları ilə müqayisədə çox təmiz olurdu. Yeniyetməlik dövründə saçını darayar, gənclik dövründə saqqalına daraq çəkərdi. Gənclik dövründən sonra da, 50-60 yaşlarında da gənclikdə olduğu kimi təmiz və səliqəli idi. Saçları təmiz, daranmış, ətirlənmiş olardı. O dövrdə hər evdə güzgü olmadığından həzrət suda əksinə baxıb özünü səliqəyə salardı. (Biharul-ənvar, c. 76, səh. 307)

Müsəlmanlarla, dostlarla görüşə gedəndə libasını, əmmaməsini səliqəyə salar, çöhrəsinə, saqqalına diqqət yetirərdi. Özünü səliqəyə saldıqdan sonra evdən çıxardı. Daim ətirdən istifadə edərdi. Həzrət Peyğəmbər (s) nə qədər zahidənə həyat sürsə də, hətta səfərlərdə özü ilə daraq və ətir götürərdi. O dövrdə kişilər olsun ki, gözə faydalı olduğundan sürmədən istifadə edərdilər. Həzrət (s) də yanında sürmə

gəzdirərdi. Gün uzununu bir neçə dəfə dişlərinə misvak (firçanın işini görən saçaqlı çöp) çəkərdi. Başqalarına da səliqəli, təmiz olmağı tövsiyə edərdi. (Biharul-ənvar, c. 62, səh. 125)

İslamda gözəlliyə çox əhəmiyyət verilir. Çox eşitmişik ki, Allah gözəldir və gözəlliyi sevir. (Biharul-ənvar, c. 62, səh. 125). Hədis kitablarında insanın öz surətini səliqəli saxlaması barədə tövsiyələr çoxdur. “Nikah” kitabında qadın və kişinin öz görkəminə fikir verməsi tapşırılır. Bəziləri düşünür ki, kişilər saçını dibdən vurdurmalı, saç saxlamamalıdır. Şəriətdə belə deyil. Gənclərin saç saxlaması müstəhəbdir. Gözəl saç ilahi kəramətlərdəndir (Vəsailü-Şiə, c. 2, səh. 129, b. 78).

Saçın gözəlliyinə diqqət yetirək. Rəvayətlərdə var ki, Peyğəmbər (s) dostları ilə görüşə gedəndə güzgü əvəzi qabda suya baxar, çöhrəsini səliqəyə salardı. Mədinə cəmiyyəti yoxsul cəmiyyəti idi və hər yerdə güzgü tapılmırdı. Rəvayətlərdən aydın olur ki, səliqəli görkəm, təmiz libas İslamda bəyənilən xüsusiyyətlərdir. Bütün bunlar o zaman pis olur ki, insanın məqsədi fitnə-fəsad törətmək olsun (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1370).

6-1-2-2. Vüqar və ciddilik

Peyğəmbər (s) ilahi və təbii heybətə malik idi. Çoxları onun qarşısında özünü itirərdi. Amma Peyğəmbər (s) insanlarla xoş davranardı.

6-1-2-3. Təmizlik və paklıq

Peyğəmbər (s) sadə geyinərdi. Süfrəyə qoyulandan yeyərdi. Heç vaxt xüsusi xörək istəməzdi. Hətta sevmədiyini, xoşa gəlməyən bir xörəkdən imtina etməzdi. Bəşər tarixində

bu sifətlər misilsizdir. Abdullah ibn Ömər deyir: “Ondan səxavətli, ondan mərhəmətli, ondan şücaətli, ondan parlaq sima görmədim.” (Biharul-Ənvar, c. 16, səh. 231)

6-1-2-4.Sadə geyim

Rəvayətlərdə var ki, Peyğəmbərin (s) qədimi və qaranlıq otağında təbii bir güzgü, yəni qabda su var idi. Həzrət dostları, səhabələri ilə görüşə gedəndə suya baxıb əmmaməsini, çöhrəsini səliqəyə salardı. Nə üçün Peyğəmbər (s) əmmaməsinə diqqətli idi? Nə üçün saqqalını səliqəli saxlayırdı? Nə üçün bu mövzuda bu qədər rəvayət var? Səbəb nədir? Peyğəmbərin (s) bu nöqtələrə çox əhəmiyyət verməsinin səbəbi nədir? Peyğəmbər (s) bütün bu işləri ilə bizə nizamlı olmaq dərsi verir.

Bizə tapşırılmır ki, dəbdəbəli, qiymətli libaslar geyinək. Əksinə, nə qədər sadə libas geyinsək o qədər yaxşıdır. Amma bu sadə libaslar təmiz, səliqəli olmalıdır. Səliqəli deyəndə libasın təmizliyi və saflığı nəzərdə tutulur. Libasın düyməsi yerində olmalı, sökülmiş vəziyyətdə olmamalıdır. Bəziləri elə düşünür ki, səliqəli elə dəbdəbəli, bahalı geyinmək deməkdir. Xeyr, yamaqlı libas da təmiz və səliqəli ola bilər. Peyğəmbərin (s) libası təmiz, eyni zamanda yamaqlı olardı. Libasın səliqəsi və təmizliyi insanlarla ünsiyyətdə təsirlidir. Bütün bu nöqtələr ilk baxışdan əhəmiyyətsiz görünsə də əslində çox təsirlidir. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1379)

6-1-2-5. Sabit və davamlı

İqtidar, hakimiyyət onu dəyişmədi. Var-dövlət ona təsir göstərmədi. Onun çətinlik dövründəki rəftarları ilə iqtidarda olduğu vaxtlardakı rəftarları arasında fərq yox idi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1370)

6-1-3. Xalqla rabitədə

6-1-3-1. Həya və iffət

Ərəbistanın İslamdan öncəki qeyri-əxlaqi atmosferi insanlara təsir göstərirdi. Həmin dövrdə Peyğəmbər (s) iffətli və həyalı bir gənc kimi tanınırdı. Onun saflığını, təmizliyini hamı qəbul edirdi. Çox ədəbli idi. Kimsənin qarşısında əyləşəndə ayaqlarını uzatmamışdı. Kimisə alçatmamışdı. Hətta qarşı tərəf ədəbsizlik edəndə o başını aşağı salıb həya edərdi.

6-1-3-2. Əfv və güzəşt

Bədəvi ərəb mədəniyyətdən, şəhər həyatından, əxlaqi davranışdan xəbərsiz idi. Belə bədəvi ərəblərdən biri Mədinədə onun görüşünə gəldi. Peyğəmbər (s) səhabələri ilə birlikdə idi. Həmin bədəvi ərəb Peyğəmbərdən (s) xahiş etdi, Peyğəmbər (s) ona pul, qida və libas verdi. Sonra soruşdu ki, məndən razı qaldınmı? Bədəvi ərəb öz səhra əxlaqına uyğun olaraq kobudluqla cavab verdi ki, razı qalmadım, sən ki, mənim üçün bir iş görmədin... Peyğəmbərin (s) verdikləri ona az görünmüşdü.

Peyğəmbərlə (s) belə rəftar səhabələrə pis təsir edirdi. Bədəvi ərəbin sözlərindən səhabələr qəzəbləndi. Ona sərt cavab vermək istədilər. Peyğəmbər (s) buyurdu ki, onunla işiniz olmasın, mən onunla razılısacağam. Peyğəmbər (s) həmin ərəbi özü ilə mənzilinə apardı. Həzrətin (s) evində gözə dəyəsi bir şey yox idi. Yenə də bir qədər qida, libas və pul tapıb gətirdi. Soruşdu ki, məndən razı qaldınmı? Ərəb razı qaldığını bildirdi. O, Peyğəmbərin (s) evini görəndən sonra səhv etdiyini anlamış, Peyğəmbərin (s) xoş rəftarından xəcalət çəkmişdi.

Peyğəmbər (s) buyurdu ki, sənin sözlərin səhabələrin qəlbinə toxunub. Onların da səndən razı qalmasını istəyirsənmi? Ərəb razılığını bildirdi. Peyğəmbər (s) onu səhabələrin yanına gətirdi. Ərəb Peyğəmbərdən (s) razı qaldığını bildirib sağollaşdı və getdi.

Bədəvi ərəb gedəndən sonra Peyğəmbər (s) səhabələrinə müraciətlə buyurdu: “Bu şəxs sürüdən ayrılıb səhrada yaşayan dəvə kimidir. Siz onu mənə qaytarmaq üçün qovursunuz. Sizin bu rəftarınız səbəb olur ki, o qorxub bir az da sürətlə qaçsın. Onu ələ keçirmək daha da çətin olur. Mən yol vermədim ki, onu düşdüyü vəziyyətdən daha ağır vəziyyətə salasınız. Ona məhəbbət və nəvaziş göstərdim, onu cəmiyyətə qaytardım.” Bəli, Peyğəmbərin (s) üsulu bu idi (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1368).

6-1-3-3. Əmanətə vəfa

Peyğəmbər (s) o qədər əmin, əmanətdar gənc idi ki, cahiliyyət dövründə onu “Əmin” deyə çağırırdılar. İnsanlar öz qiymətli əmanətlərini ona tapşırar və qətiyyənlə narahat olmazdılar. Hətta Peyğəmbərin (s) İslama dəvətindən sonra ona müxalif olanlar yenə də əmanətlərini ona tapşırırdılar. Bu barədə oxumusunuz ki, Peyğəmbər (s) Mədinəyə hicrət edəndə Əmirəlmömininə (ə) Məkkədə qalıb əmanətləri geri qaytarmasını tapşırırdı. Aydın olur ki, Peyğəmbər (s) hicrət etdiyi zaman da onda əmanətlər var idi. Bu əmanətlər müsəlmanların yox, kafirlərin, bəlkə də düşmənlərin idi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1379)

6-1-3-4. Mehribanlıq

Peyğəmbər (s) insanlarla xoş rəftar edərdi. İnsanların arasında şad, təkliyə çəkiləndə qəmgin olardı. O qəlbindəki qəm-qüssəni xalqa bürüzə verməzdi, çalışardı ki, xalqa şad

görünsün. Hamıya salam verərdi. Qəlbinə toxunan olanda üzündə inciklik görünməyə də, bunu dilə gətirməzdi. Yol verməzdi ki, onun yanında kiminsə haqqında pis danışılınsın. Kimsəni təhqir etməz, ədəb gözləyirdi. Uşaqlara xüsusi mehribançılıqla yanaşırdı. Qadınlara münasibətdə nəzakətli idi. Yoxsullar, zəiflərlə çox mehriban idi. Səhabələrlə zarafat edər, at yarışına qatılırdı.

6-1-3-5.Sədaqət və doğruluq

Xalqla səmimi və düzgün rəftar edərdi. Peyğəmbərin (s) bütün hərəkətlərinə tövhid hakim idi. İbadət, dua, gecə yarı göz yaşları kənarında tövhid düşüncəsi vardı. Onda elm, şücaət, fədakarlıq, siyasət bariz şəkildə müşahidə olunurdu. Peyğəmbər (s) dövrünün tarixini oxusanız, bunun nümunələrini görərsiniz. Peyğəmbərin həyatının həmin illəri çox maraqlıdır. Təəssüf ki, həzrətin həyatından çoxları xəbərsizdir. Demək istəyirəm ki, sədaqət tövhid baxışının nişanəsidir. Əməl və danışıda bu sədaqəti hifz edək. Heç bir siyasət, heç bir məharət sədaqət qədər cazibəli ola bilməz. İnsanların qəlbinə sədaqət qədər fəth edəcək hadisə yoxdur. (Tələbə İslam Cəmiyyəti ilə görüş, h-ş. 1379)

6-1-3-6.İnfaq

Bir gün Peyğəmbərə (s) keçi gətirdilər. Peyğəmbər (s) keçini kəsib yoxsullara paylamağa başladı. Keçinin ətindən özünə kiçik bir hissə qaldı. Əti evə apardı. Evdə dedilər ki, bir keçidən bizə qalan bu kiçik ət oldu?! Peyğəmbər (s) buyurdu: “Xeyr, hamısı bizə qaldı, kiçik bir hissəsi əlimizdən çıxdı. Çünki bu əti yeyəcəyik, qurtaracaq. Amma infaq etdiklərimiz bizə qalacaq.” (Canbazlarla görüş, h-ş. 1368)

6-1-3-7.Təkəbbürsüz ünsiyyət

Peyğəmbər (s) ətrafdakı insanlarla təvazökarlıqla rəftar edərdi. Onun rəftarlarında təkəbbür, lövğəliq görünməzdi. Onda ilahi heybət var idi, onunla danışanlar özlərini itirərdilər. Amma bunun səbəbi Peyğəmbərin (s) sərtliyi deyildi, o insanlarla çox xoş rəftar edərdi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

6-1-3-8.Şücaət

Peyğəmbər (s) şücaətli idi. Düşmənin ən əzəmətli orduları da onu qorxuda bilmədi. Gəncliyindən dünyasını dəyişən vaxta qədər Peyğəmbərdə (s) qorxu görünmədi. O təkəcə Allahdan qorxardı (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1379).

6-1-3-9.Dözüm

Hamını üzən hadisələr Peyğəmbəri (s) sarsıda bilməzdi. Düşmənlər onunla çox pis rəftar edirdi. Bir dəfə cənab Əbu Talib Peyğəmbərə (s) qarşı pis rəftar barədə eşidib o qədər qəzəbləndi ki, qılıncını götürüb həmin şəxslərin yanına getdi. Sözüünü dedi və buyurdu ki, cəsəriniz varsa səsinizi çıxarın, boynunuzu vurum! Peyğəmbər (s) isə həmin səhnəni səbirlə seyr edirdi. Bir dəfə Əbu Cəhlə söhbətdə Əbu Cəhl onunla kobud davrandı. Peyğəmbər (s) səbir edib susdu. Bu səhnəni gören bir şəxs Həməzəyə xəbər verdi. Həməzə qəzəblənib Əbu Cəhlin görüşünə getdi, kamanı ilə vurub onun başını yardı. Sonra bu hadisənin təsiri altında özü İslamı qəbul etdi. İslamdan sonra da bəzən müsəlmanlar nadanlıq səbəbindən Peyğəmbərlə (s) söhbətdə kobud sözlər işlədərtilər. Hətta bir

dəfə Peyğəmbərin (s) zövcəsi Zeynəb binti Cəhş Peyğəmbərə (s) dedi ki, sən peyğəmbərlik edirsən, amma ədaləti gözləmirsən. Peyğəmbər (s) gülümsünüb susdu. Zeynəbin bir istəyi həyata keçmədiyindən narazı qalmışdı. Bəzi müsəlmanlar Peyğəmbərlə görüş zamanı ayaqlarını uzadardılar. Hətta Peyğəmbərə deyənlər olub ki, dırnaqlarımızı tut. Peyğəmbər (s) bütün bu kobudluqlara səbirlə dözüdü.

6-1-3-10.İnsanların dərdinə mərhəm

Bizim Peyğəmbərin (s) besətinin bəşəriyyət üçün bayram olmasını iddia etməyimiz düzgündür. Çünki besətdən sonra İslam təlimləri vasitəsilə bəşəriyyətin dərdlərinə əlac edilib. Əmirəlmöminin (ə) Peyğəmbər (s) haqqında buyurur: “Onda bəşəriyyətin qədim ələcsiz xəstəliklərinin mərhəmi hazır idi.”

6-2.Hakimiyyət əxlaqı

6-2-1.Allaha bəndəlik və mütləq itaət

Namazda Peyğəmbərin (s) adını çəkəndə onu təclil edirik. Deyirik ki, və əşhədu ənnə Muhəmmədən əbduhu. Əvvəlcə bəndəliyini yada salırıq, sonra risalətini. Bəndəlik risalətdən yuxarıdır. Əsas məsələ bəndəlikdir. (Əhli-Beyt (ə) məddahları ilə görüş, h-ş. 1382)

Allaha bəndəlik mühüm məsələdir. Nəinki Fatimeyi-Zəhra (ə), hətta bütün məsumlar Peyğəmbərin (s) vücut dəryasından damlalardır. Onun Allah yanında dəyəri bəndəliyinə görədir. Risalət ona bəndəliyinə görə verilib. Allah öz yaratdığını yaxşı tanıyır.

6-2-2. Haqqa dävət

Allah Rəsulunun (s) mühüm işi doğru yol və doğru yolda cihad dävət idi. Peyğəmbəri peyğəmbərlik dövrünün zülmü təşvişə salmadı. Məkkədə tənha olduğu günlərdə, kiçik bir qrup onu əhatəyə alanda, zalım ərəb başçıları ilə üz bəüz dayananda zərrəcə qorxmadı. Öz haqq sözünü dedi, bu sözü təkrarladı, aydınlaşdırdı. Təhqirlərə dözdü. Çətinliklərə tab gətirdi. Beləcə bir çox insanları İslam yoluna gətirdi. Peyğəmbər (s) doğru yol və doğru yolda cihad dävətdə bir an olsun süstlük göstərmədi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

6-2-3. Doğru yola dävət sahəsində cihad

Allahın bu bənzərsiz məxluqu, bu kamil insan vəhydən öncə kamal mərtəbəsinə çatmışdı. O, 23 il böyük çətinliklər içində cihad apardı. Onun qarşısında həqiqətdən xəbərsiz insanlar dayanmışdı, Peyğəmbər (s) mütləq zülm fəzası ilə üz bəüz idi. Onun ardıcıl mübarizəsini, bu mübarizə yolunda dözümlünü təsəvvür etmək çətindir. İlahi vəhy saf su kimi onun qəlbinə nazil olurdu. Peyğəmbər (s) bütün qüvvəsi ilə çalışırdı ki, dünyanı böyük dəyişikliyə hazırlasın.

Peyğəmbərlərin işi elə başlanğıcdan dilə gətirdikləri şüarların həyata keçirilməsi olub. Peyğəmbərin (s) də həyatı belə idi. Peyğəmbərə (s) əmr olundu ki, “və ənzir əşirətəkəl-əqrəbin”. (Quran, Şüəra surəsi, ayə 214)

Peyğəmbərə (s) əmr olunurdu ki, yaxın qohumlarını qorxutsun. Peyğəmbər (s) kiçik çevrədən başlayıb öz işini böyük cəmiyyətə aparmalı idi.

6-2-4. Əhd-peymanə sədaqət

Peyğəmbərin (s) hakimiyyət əxlaqında xüsusiyyətlərdən biri də əhd-peyman sədaqətli qalması idi. O heç zaman əhdini pozmadı. Qüreyş onunla əhd-peymanı pozsa da, o belə etmədi. Yəhudilər dəfələrlə Peyğəmbərlə (s) əhd-peymanlarını pozdular.

Hətta İslam düşmənləri də qəbul edirlər ki, Peyğəmbər (s) heç zaman əhd-peymanı pozmayıb. Həmişə qarşı tərəf xəyanətə əl atıb.

Peyğəmbər (s) hətta Məkkə kafirləri ilə əhd-peymanı pozmadı. Onlar isə əldə olunmuş razılaşmanın şərtlərinə əməl etmədilər. Hamı bilirdi ki, Peyğəmbərlə (s) əhd-peyman bağlayan insan arxayın ola bilər.

6-2-5.İslam hökumətinin təşkili

Peyğəmbər (s) Mədinədə hökumət qurdu. Bir güşəyə çəkilmədi ki, hərə gəlib sualını versin. Öncə bir dövlət yaratdı. İslamın ilk işi bu oldu. Bu hökumət dərhal işə başladı. Düşmənlə mübarizə aparıldı, ətrafa məktublar göndərildi. İslam vəhdəti, şəriət əsasında siyasət bir xətt idi.

Peyğəmbərin (s) məqsədi insanların Allaha itaəti idi. Peyğəmbər (s) şəri məsələlərə cavab vermək yolunu seçməmişdi. Belə olsaydı bir qrup qulaq asar, bir qrup başqa yolla gedərdi. İlahi hakimiyyətin möhkəmlənməsi yolunda müharibə də baş verdi. Demək, Peyğəmbər (s) Mədinəyə qədəm qoyduğu andan onun əsas işi hakimiyyət qurmaq oldu. Mədinəlilər onu hökumət qurmaq yox, dini qəbul etmək üçün çağırırdılar. Peyğəmbər (s) hökumətinin əsasını iman, sevgi təşkil edirdi. Belə bir hökumət ən ali hökumətdir. Peyğəmbər (s) xalqa güvənməklə Mədinə ətrafında təhlükəsizlik divarı çəkdi. O dövrdə qətl-qarət ərəb qəbilələri üçün adi iş idi. Peyğəmbər (s) buna qarşı mübarizəyə başladı. Peyğəmbər (s) müsəlmanlara elan etdi ki, artıq hökumət qurulub və siz iqtidar sahibisiniz. Sizin

tələşləriniz İslam hökumətini möhkəmləndirmək üçündür. İslam hökuməti ali İslam maarifinin bir hissəsidir (Sistan və Bəluçəstan alimləri ilə görüş, h-ş. 1381).

6-2-6. Müsəlmanların problemlərinin həllinə diqqət

Peyğəmbər (s) hökumətində əxlaqi xüsusiyyətlərdən biri də xalqın ehtiyaclarına diqqət idi. Düşmənin vəsvələri, təxribatları qarşısında ayıq olmaq lazım idi.

Həzrət Peyğəmbər (s) bir fərd və cəmiyyəti xoşbəxt edəcək nə iş lazım idisə gördü. Peyğəmbər (s) bunu təkcə sözdə demir, əməli addım atırdı. Peyğəmbərin (s) dövründə İslam hökuməti quruldu, İslam cəmiyyəti formalaşdı. İslam iqtisadiyyatının bünövrəsi qoyuldu. Cihad aparıldı, zəkət yığıldı. Bu artıq bir dövlət idi. Bu quruluşun mühəndisi və rəhbəri Həzrət Peyğəmbər (s) idi.

6-2-7. Çətinliklərə dözümlülük

Həzrət Peyğəmbər (s) öz sədaqətli köməkçiləri ilə 13 il bütün çətinliklərə dözdü, nəhayət İslam nihalının kökləri dərinə getdi. Mədinədəki ağır günlər, mühasirə, yaxınlarına işgəncə verilməsi ardınca Mədinə əhli Peyğəmbərə (s) beyət etdi, Mədinəyə hicrət başladı. Beləcə İslam dövləti quruldu.

Peyğəmbəri (s) hər tərəfdən təhlükələr əhatə edirdi. Ətrafdakı insanların bəziləri narahat olur, tərəddüd edirdilər. Onu düşmənlə sazişə çağıranlar var idi. Amma Peyğəmbər (s) cihad yolunda bir an olsun süstlük göstərmədi. Cihadla İslam cəmiyyətini irəli apardı, nəhayət iqtidara çatdırdı. Peyğəmbərin (s) dəvət və döyüş meydanlarındakı möhkəmliyi sayəsində sonrakı illərdə onun hökuməti dünyanın ən güclü iqtidarına çevirildi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

6-2-8. Cəmiyyətdə nəzm yaradılması

Həzrət Peyğəmbərin (s) ictimai və hərbi müdiriyyəti misilsiz idi, bütün zəruri işləri görürdü. Əlbəttə ki, cəmiyyət bu günlə müqayisədə kiçik bir cəmiyyət idi. Əvvəlcə Mədinə və Mədinə ətrafı, sonra Məkkə daxil olmaqla iki şəhər. Amma Peyğəmbər (s) xalqın problemlərinə xüsusi diqqət ayırırdı. Həzrət Peyğəmbər (s) böyük zəhmətlər bahasına bədəvi ərəb cəmiyyətində nəzm yaratdı. Bu bizim üçün bir nümunədir, bir dərs olmalıdır.

6-2-9. Xalq arasında ədalətin bərpası

İslam dəvətində mühüm nöqtələrdən biri insanlar arasında ədalətin təminidir. Zalım rəftar cahil cəmiyyətin xüsusiyyətidir. O zaman zülm-sitəm adi bir iş idi. İslam buna qarşı dayandı. Ədalətin bərpası üçün addım atıldı. Allah ədl və ehsana dəvət edirdi (Quran, Nəhl surəsi, ayə 90). Ədalət şüar deyil, cəmiyyətin ehtiyacıdır. Cəmiyyətdə ədalət yoxsa ilk növbədə onu yaratmaq lazımdır. Əgər dünya iki qütbə bölünsə, bir qütbdə ədalət, bir qütbdə zülm olsa, hər iki qütb qeyri-islami olsa belə hərəkət ədalətə doğrudur. Həzrət Peyğəmbər (s) Həbəşə mühacirlər göndərdi. Yəni bir qrup müsəlman ədalətinə görə kafir padşaha sığındı. Peyğəmbər (s) zülmə düşər olan müsəlmanları ədalətlə davranılan kafir cəmiyyətə göndərdi. Bu da bir nöqtədir.

Hədid surəsinin 25-ci ayəsində buyurulur ki, insanlar ədalət üçün ayağa qalxсын. Yəni insanlar ədalətli bir cəmiyyətdə yaşasın. Peyğəmbərin (s) gəlişinin məqsədi budur. Peyğəmbər (s) göndərilib ki, ədalətli cəmiyyət qurulsun. İnsan ədalətli cəmiyyətdə təkamül edə bilər. Ardınca buyurulur ki, dəmiri nazil etdik. (Quran, Hədid surəsi, ayə 25) Bizim təkə insanları ədalətə çağırmağımızla, möizə-nəsihətlə ədalətli cəmiyyət qurularmı? Bu bəs edirmi?

Hətta insanlar ədalətli cəmiyyət qursalar, quldurlar, oğrular, yırtıcı xislətli insanlar mane olmazmı? Buna görə dəmir də göndərilir. Dəmir vasitəsilə ədalətli cəmiyyətin dəyərləri müdafiə olunur. Hədis kitablarına müraciət etdikdə görürük ki, Həzrət Əli (ə) bu ayəyə çatanda silah sözünü dilə gətirir. Yəni qılınc, nizə, silah. Peyğəmbərin (s) doğru yola dəvəti kənarında silah yada salınır. Tövhid quruluşunun yaradılması ideyası kənarında güc vasitəsi olan silahın adı çəkilir.

6-2-10.Xalqın qayğısını çəkmək

İnsanlar on il Peyğəmbərlə (s) birlikdə yaşadılar. Peyğəmbərin (s) evinə getdilər, Peyğəmbər (s) onların evinə gəldi. Məsciddə də bir yerdə olurdular. Bir yerdə səfərə çıxırdılar, bir yerdə istirahət edirdilər, hətta qəm-qüssələri də bir idi, birlikdə acılığı dadırdılar. Peyğəmbərlə (s) yaşayan insanların ona sevgisi günbəgün artırdı. Məkkənin fəthi zamanı Əbu Süfyan məxfi şəkildə, Peyğəmbərin (s) əmisi Abbasın himayəsi ilə Peyğəmbərin (s) qərargahına gəldi ki, həyatını qoruya bilsin. Gördü ki, Peyğəmbər (s) dəstəmaz alır, insanlar onun ətrafında toplaşır, onun dəstəmazından düşən damlaları yığır. Əbu Süfyan bu səhnəni görüb deyir ki, mən dünyanın böyük padşahlarını görmüşəm, amma belə bir izzət görməmişəm. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

Peyğəmbərin (s) həyatından başqa bir səhnə onun insanlarla rəftarı idi. Peyğəmbər (s) həmişə xalqa diqqət göstərirdi, onların arasında ədalətlə rəftar edirdi. Bunun bir nümunəsi xalq arasında yaşaması idi. Cəmiyyətin ən aşağı təbəqəsi, xidmətçilərlə bir süfrəyə əyləşərdi. Onlara sevgi göstərər, hal-əhval tutardı. İxtiyarında olan milli sərvət onu dəyişmədi. Onun üçün yoxsul dövrü ilə iqtidarda olduğu dövr fərq etmirdi. Həmişə xalqla mehriban idi, ədaləti

yaddan çıxamırdı. (Tehranın cümə namazının xütbələri, h-ş. 1380)

6-2-11. Vilayətin qəbuluna dəvət

Vilayət üçün bir şəxs tanıtıldı. Əmirəlmöminin! Təqvalılar mövlası həm nəfs, həm cəmiyyət üzərində vilayət üçün nümunə idi. Nəfsin cilovlanması əsas məsələ idi. Əmirəlmöminin həm də İslam hakimiyyəti üçün bir nümunə göstərirdi. Tarixdə ilahi vilayəti tanımaq istəyənlər üçün nümunə var. Əli ibn Əbu Talibin (ə) sözü və hərəkəti hər zaman hamı üçün dərs ola bilər.

Vilayət üçün iki sahə var. Biri insanın nəfsidir. İnsan Allahın iradəsini öz nəfsinə hakim edə bilər. Bu əsas və ilk addımdır. Bu addım olmasa ikinci addımı atmaq mümkün deyil. İkinci sahə həyat fəzasını ilahi vilayətə daxil etməkdir. Yəni cəmiyyət ilahi vilayətlə hərəkət etsin. Pulun, tayfa-qəbilənin, vəzifənin, adət-ənənələrin hakimiyyəti ilahi vilayətə mane ola bilməz. İlahi vilayətin səhnəsini daraltmaq gücündə olan vilayət yoxdur (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1373).

Həzrət Peyğəmbər (s) Allaha, ilahi ayələrə itaət sayəsində vacib əmrlərdən birini yerinə yetirdi. Maidə surəsinin 67-ci ayəsində Peyğəmbərə (s) tapşırılır ki, Allahın əmrini xalqa çatdırsın. Mövzu Əmirəlmöminin (ə) vilayətə təyinatıdır. Peyğəmbərə (s) buyurulur ki, əgər bu işi görməsə risalətini yerinə yetirməmişdir. Demək bu işi görməməklə birbaşa risalətə zərbə dəyirdi. Risalət haqqı çatdırmaq idisə bu mövzu mühüm bir mövzu idi. Aydın olur ki, hakimiyyətin yaradılması, ölkəyə müdiriyyət dində mühüm mövzulardandır. Peyğəmbər (s) belə bir böyük əzəmətlə çox mühüm bir məsələni mütiliklə xalqa çatdırır. Olsun ki, bundan vacib bir əmr çatdırmamışdır. Nə namaz, nə zəkat, nə

oruc, nə cihad bu qədər vacib olmamışdır (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1375).

6-2-12.Allah qanununa itaət

Həzrət Peyğəmbər (s) qanun-qaydanın mühafizi idi. Nə özü qanunu pozardı, nə də başqasına belə icazə verərdi. Özü də qanuna tabe idi. Quran da bu barədə danışır. İlahi qanunlara xalq necə əməl edirdisə, Peyğəmbər (s) də eyni şəkildə əməl edirdi.

O yol verməzdi ki, qanun pozulsun. Bəni-Qürəyze müharibəsində xainlər qətlə yetirildi, qalanları əsir alındı, Bəni-Qürəyzənin sərvəti ələ keçirildi. Möminlərin anaları adlandırılan Zeynəb binti Cəhş, Aişə, Həfəsə Peyğəmbərə (s) ərz etdilər: “Ey Allahın Rəsulu! Yəhudilərdən bu qədər sərvət, cəvahirat ələ keçirilib, ondan bizə də verin.” Peyğəmbər (s) zövcələrini nə qədər sevsə də, onlarla nə qədər mehriban olsa da onların istəyini yerinə yetirmədi. Əgər belə bir iş görsəydi etiraz edən olmazdı. Amma Peyğəmbər (s) üçün qanun müqəddəs idi. Qadınlar çox israr etdi və Peyğəmbər (s) buna cavab olaraq bir ay onlardan uzaqlaşdı. Sonra Peyğəmbərin (s) zövcələrinə müraciətlə ayələr nazil oldu. Buyurulurdu ki, Ey Peyğəmbərin (s) zövcələri, siz adi qadınlardan deyilsiniz... Ayələrdə buyurulur ki, Ey Peyğəmbər (s) zövcələrinə de: Əgər dünya həyatını, bərbəzəyi sevirsinizsə gəlin sizə hədiyyələr verim və sizi ən gözəl şəkildə azad edim. (Quran, Əhzab surəsi, ayə 28, 29) Peyğəmbər (s) buyurdu ki, əgər mənimlə yaşamaq istəyirsinizsə bu zahidanə bir həyatdır, qanunu pozmaq mümkün deyil.

6-2-13.Düşməni tanımaq

Həzrət Peyğəmbər (s) bütün düşmənlərə eyni gözlə baxmırdı. Bu mühüm bir nöqtə idi. Bəzilərinin düşmənçiliyi çox dərin idi. Peyğəmbər (s) görəndə ki, düşməndən böyük təhlükə yoxdur onlara toxunmurdu. Onlarla güzəştlə rəftar edirdi. Bəzi düşmənlər isə çox təhlükəli idilər. Peyğəmbər (s) onları daim nəzarət altında saxlayırdı. Peyğəmbərə (s) qarşı fitnəkarlıqda birinci dərəcəli münafiq Abdullah ibn Übəyy idi. Peyğəmbər (s) onu nəzarət altında saxlayırdı. Amma onunla işi yox idi. Peyğəmbərin (s) ömrünün sonuna qədər yaşadı. Peyğəmbərdən (s) az öncə dünyasını dəyişdi. Peyğəmbər (s) ömrünün sonuna qədər həmin şəxsin düşmənçiliyinə dözdü. Bunlar həmin düşmənlər idilər ki, İslam cəmiyyəti üçün böyük təhlükə yaratmırdılar. Amma təhlükə gözlənilən düşmənlərlə sərt rəftar olunurdu. Mərhəmətli, mehriban peyğəmbər xain Bəni-Qürəyzədən olan düşmənləri qətlə yetirdi. Bəni-Nəzir və Bəni-Qinqanı qovub Xeybəri fəth etdilər. Onlar təhlükəli düşmənlər idilər. Peyğəmbər (s) Məkkəyə daxil olanda onlarla mehriban rəftar etdi. Amma onlar xəyanətə əl atdılar, arxadan zərbə vurdular. Peyğəmbər (s) Məkkəyə daxil olandan sonra hətta Əbu Süfyanla nəvazişlə davranırdı. Amma bu təhlükəli düşməni bir an olsun gözdən buraxmırdı.

İslam bizi mərhəmətə, əfvə çağırır. Nəinki dost, hətta düşməne məhəbbət göstərmək tövsiyə olunur. Dostlara məhəbbət göstərmək böyük iş deyil. Böyük iş düşmənlərlə əxlaqlı olmaq, onlara mərhəmətlə yanaşmaqdır. Biz bu dəyərləri diriltmək istəyirik. (İraqlı əsirlərlə görüş, h-ş. 1362)

Düşməni tanımaq zəruridir. Düşməni tanımasaq həmişə hədəfdəyik, həmişə təhlükə qarşısındayıq. Həcc əməllərinin özü, şeytanın daşlanması düşməni tanımaq təcəssümüdür. Peyğəmbər (s) həccdə bəraət çağırışı səsləndirdi. (Quran, Tövbə surəsi, ayə 1.) Bəraət ayələrini həcc mərasimində Əmirəlmöminin (ə) oxudu. Əgər bir gün düşməndən xəbərsiz qalsaq bəraətin fəlsəfəsi də aradan qalxır. Səni hədəfə almış

düşməndən xəbərsizlik çox böyük təhlükədir. (Məscidül-Həram ziyarətçilərinə müraciət, h-ş. 1377)

6-2-14. Düşmən qarşısında dəqiq siyasi iş

Həzrət Peyğəmbər (s) qətiyyətli və dəqiq idi. Heç vaxt işibaşlı danışmazdı. Düşmənlə danışanda siyasi işi dəqiq idi, düşməni çaşdırırdı. Peyğəmbərin (s) düşməni çaşqın vəziyyətə gətirdiyi vəziyyət çox olub. İstər hərbi, istər siyasi baxımdan belə idi. Amma möminlər və xalqla həmişə şəffaf və aydın danışırdı. Sözümdə siyasət olmazdı. Lazım gələndə güzəştə gedirdi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

Peyğəmbər (s) ümrə məqsədi ilə Məkkəyə üz tutdu. Bu haram aylara təsadüf edirdi. Haram aylarda müharibə aparılmırdı. Məkkədə düşündülər ki, nə etsinlər, yolu açıq saxlasınlar? Peyğəmbərə (s) qarşı necə dayana bilərdilər? Haram ayda onunla müharibə aparsınlar? Qərara gəldilər ki, onun qabağına çıxıb Məkkəyə yol verməsinlər. Əgər əllərinə bəhanə düşsə müsəlmanları qətlə yetirsinlər. Amma Peyğəmbər (s) elə bir iş gördü ki, onlar Peyğəmbərlə (s) əyləşib müqavilə imzaladılar. Müqaviləyə əsasən bu il geri qayıdırdılar, növbəti ildə ümrə üçün gəlirdilər. Peyğəmbərə (s) azad təbliğat vəd olunurdu. Bunun adı sülhdür. Fəth surəsinin 1-ci ayəsində buyurulur ki, biz sənin üçün aşkar qələbə qərar verdik. Dəqiq mənbələrə, tarixi sənədlərə müraciət edilsə Hüdəybiyyə macərəsinin qəribəliyinə şahid olurlar. Növbəti il Peyğəmbər (s) ümrəyə getdi. Düşmənin istəyinin ziddinə olaraq Peyğəmbərin (s) şöhrəti günbəgün artırdı. 8-ci ildə kafirlər əhdini pozdular və Peyğəmbər (s) Məkkəni fəth etdi. Peyğəmbər (s) düşmənlə düşüncə ilə, səbrlə, özünü itirmədən rəftar edirdi. O bir addım olsun belə geri çəkilmədi, tədricən irəli getdi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

6-2-15. Sədaqət və həqiqətpərəstlik fəzası

Hədisdə deyilir ki, Həbəş padşahı Nəcaşi tərəfindən Peyğəmbərin (s) yanına Mədinəyə nümayəndə heyəti gəldi. İki dövlət arasında belə müzakirələr normaldır. Nəcaşi öz ölkəsində padşah idi. O məsihi idi. Amma nümayəndə heyəti Peyğəmbərin (s) görüşünə gələndə Peyğəmbər (s) ayağa qalxdı, onları ehtiramla qarşıladı. Səhabələr soruşdular ki, nə üçün özünüz onların qarşısına çıxırsınız, icazə verin biz bu işi görək. Peyğəmbər (s) razılaşmadı. Müsəlmanlar Məkkədə ağır günlərində Həbəşə hicrət etmişdilər. Həbəş padşahı müsəlmanlara məhəbbət göstərmişdi. Peyğəmbər (s) buyurdu ki, mən bu yaxşılığın əvəzini çıxıram. Bəli, həzrət insanları yaxşılığı itirməməyə çağırırdı.

Peyğəmbər (s) öz həyatı zamanında Qüreyş kafirləri ilə döyüşsə də Şərqi Roma imperiyası ilə də döyüşləri olmuşdu. O zaman Fələstin həmin ərazidə yerləşirdi. Peyğəmbər (s) Yərmuk, Mutə, Təbuk savaqlarında olmuşdu. Amma Peyğəmbər (s) heç vaxt Həbəşə doğru hərəkət etmədi.

Peyğəmbər (s) İslamı qəbul etməyən hər padşahla vuruşmurdu. Əhd-peymanə riayət edir, sədaqət göstərir, haqqı itirmirdi. Həzrət Peyğəmbər (s) Nəcaşi padşahının yaxşılığını heç zaman unutmadı. Peyğəmbər (s) Mədinədə hökumət başçısı olduğu zaman da bu fikirdə qalırdı.

İslam hökuməti dövründə Mədinədə Peyğəmbərin (s) görüşünə bir qadın gəldi. Səhabələr gördülər ki, Peyğəmbər (s) bu qadına çox məhəbbət göstərir. Ondan əhvalını soruşur, ailəsi barədə sual verir. Qadın gedəndən sonra səhabələr bu məhəbbətin səbəbi barədə soruşdular. Peyğəmbər (s) yada saldı ki, Mədinədə mühasirədə olduqları zaman bu qadın başqaları kimi rəftar etməyib, onların görüşünə gəlib. Bu qadın xanım Xədicə ilə əlaqələrini kəsməyib. Bu qadının müsəlman olması barədə məlumat yoxdur. Çox ehtimal ki, müsəlman olmayıb. Amma keçmişdə yaxşılıq edib deyə

Peyğəmbər (s) haqqı itirmirdi, onunla xoş rəftar edirdi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1368)

6-2-16. Elm və təhsilin yayılması

Məkkə və Mədinə vəhy nazil olan yerlər idi. Bu torpaqlarda insanlar cəhalət buxovlarını qırıb zalım imperatorluqlara qarşı ayağa qalxa bildilər. Onların Qurandan qaynaqlanan mərifəti vardı. Həzrət Peyğəmbər (s) bu yolda insanlara bələdçi idi. Müsəlmanlar neçə əsr dünyaya elm və mərifət öyrətdilər, səxavət göstərdilər, dəyərli əsərlər yaratdılar, bəşəriyyətin taleyinə təsir göstərdilər. Bütün bunlar ilkin İslam dövründə İslam və İslam hökumətinin bərəkətlərindən idi. Zalım padşahlıqların istibdadına baxmayaraq müsəlmanlar tövhid düşüncəsini yenidən dünyaya qaytardılar.

6-2-17. İşçi fəza yaradılması

Peyğəmbərin (s) təlim-tərbiyə ilə yanaşı iş və istehsalda da rolu vardı. Həzrət Peyğəmbər (s) bəşəriyyətin müəllimi idi. O insanları elm və işə həvəsləndirirdi.

6-2-18. Madiyyat mənəviyyətə çatmaq üçün vasitə kimi

İnsanın həyat məqsədi madiyyat deyil. Yalnız qidalanmaq ardınca olmaq bütün canlıların xüsusiyyətidir. İnsan üçün isə ali hədəflər var. İnsan böyük mənəvi hədəflərə çatmaq üçün maddi vasitələrə ehtiyaclıdır. O qidalanmalıdır ki, hərəkət üçün gücü olsun. Rahat həyat bəşəriyyət üçün lazımlıdır. İslam qanunlar əsasında insanların rifah və

asayışdə yaşayışını istəyir. Amma asayış və rifah həyatın son məqsədi deyil.

6-2-19. Qardaşlıq və həmkarlıq atmosferi

Peyğəmbər (s) Mədinəyə daxil olduğu ilk aylarda müsəlmanlar arasında qardaşlıq əqdi yaratdı. Müsəlmanlar bir-biriləri ilə qardaş oldular. Müsəlmanların qardaş olması sadəcə bir nəzakət göstəricisi deyil. Müsəlmanların bir-birilərinin öhdəsində haqları var. Müsəlman müsəlman qarşısında vəzifəlidir. Qardaş qardaşa borclu olduğu kimi müsəlman da müsəlmana borcludur. Onların qarşılıqlı hüquqları var. Peyğəmbər (s) bunu gündəmə gətirdi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1368)

6-2-20. İslam dəyərləri həyat yolunu hamarlayır

Həzrət Peyğəmbər (s) İslam dəyərlərini, əxlaqi normaları cəmiyyətdə möhkəmlətmək, insanların əqidəsində yerləşdirmək üçün həyat fəzasında bu dəyərlərə yer vermişdi.

6-2-21. Fəzanın sağlamlaşdırılması

6-2-21-1. Nikbinliyə yer verilməsi, bədbinliyin qarşısının alınması

Həzrət Peyğəmbər (s) xalqa buyururdu: “Kimsə səhabələr barədə mənə pis söz deməsin. Mənim yanıma gəlib bir-birinizdən danışmayın. Mən çox istəyirəm ki, xalq arasına, səhabələrin arasına çıxanda pak düşüncə ilə, bədbinliksiz çıxım.” Peyğəmbərin (s) bu sözləri müsəlmanlara bir göstəriş

idi. Peyğəmbərin (s) sözlərindən anlaşılır ki, cəmiyyətdə insanlar bir-birinə nikbin baxmalıdır. Rəvayətlərdə var ki, hakimiyyət şərr və fəsada bulaşanda hər şeyə şübhə ilə yanaşın. Hakimiyyət cəmiyyətin xeyirxahı olanda suizəni kənara qoyur, nikbinliklə hərəkət edin. Deyilən sözləri qəbul etmək üçün dinləyin. Bir-birinizin pislilikləri üzərində dayanmayın, bir-birinizin yaxşılıqlarına baxın.

6-2-21-2.Şayiə ilə mübarizə

Mübarək Qur surəsində bir neçə ayə İfək hadisəsi ilə bağlıdır. Bu çox mühüm bir hadisədir. Xülasəsi budur ki, Peyğəmbərin (s) sövcələrindən biri müharibələrdən birində karvandan geri qalmışdı. Peyğəmbər (s) bu zövcəsini özü ilə müharibəyə aparmışdı. Geri qayıdanda onu karvanda görmədilər. Onun yuxuya qaldığı və ya hansı səbəbdən karvandan geri qaldığı məlum deyildi. Müsəlmanlar birdə ayıldılar ki, bu qadın aralarında yoxdur. Bir müsəlman qadını tapıb Mədinəyə gətirdi.

Burada mövzu o deyil ki, qadın Peyğəmbərin (s) zövcəsidir və ona ehtiram göstərilməlidir. Mövzu tamam başqadır. Nur surəsində belə hallarda bədbinliyə, şayiə yayılmasına qarşı çıxılır. Bir neçə ayədə ardıcıl şəkildə müsəlmanlara müraciət olunur ki, nə üçün şayiə eşidəndə ona etiraz etmirsiniz?!

Bu ayədə iki yerdə cümlə “ləvla” ilə başlayır. Ərəb ədəbiyyatında bu söz məzəmmət mənasında işlədilir. Müraciət olunan tərəfə deyilir ki, siz müsəlmanlar, mömin kişi və qadınlar bu şayiəni eşidəndə nə üçün nikbin olub, şayiəni rədd etmədiniz? Başqa bir cümlə də “ləvla” ilə başlayır. Nur surəsinin 16-cı ayəsində buyurulur ki, bu şayiəni eşidəndə nə üçün “onu təkrarlamağa haqqımız yoxdur” demədiniz?! Bu böyük böhtandır. Bu ayələrdən aydın olur ki, şayiə cəmiyyətdə dağıdığı gücə malikdir və

insanlar bunu aradan qaldırmaq üçün bir-birinə suizənlə yanaşmamalıdır. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1368)

6-2-21-3.Kin-küdurət, ədavətin aradan qaldırılması

Həzrət Peyğəmbər (s) razı deyildi ki, müsəlmanlar arasında zərrəcə kin-küdurət, düşmənçilik olsun. Cəmiyyətdə sevgi, səfa-səmimiyyət yaratmaq üçün çalışırdı. İslam genişləniş Məkkəni də əhatə edəndə Peyğəmbər (s) həmin şəhər əhalisini əfv etdi. Məkkə əhalisi həmin insanlar idilər ki, Peyğəmbəri (s) şəhərdən çıxarmışdılar. Peyğəmbər (s) bu insanlardan 13 il əzab görmüşdü. Sonradan bu əhali ilə neçə dəfə savaş baş vermişdi. Müsəlmanlar həlak olmuşdu. Əlbəttə ki, müsəlmanlar da düşmənə itki vermişdilər. İllər ötəndən sonra Məkkə ilə sülh yaradıldı. Peyğəmbər (s) Məkkəyə daxil olanda ümumi əfv elan etdi. Peyğəmbər (s) Qüreyşi də əfv etdi.

İslam cəmiyyəti belə olmalıdır. Cəmiyyətin müxtəlif zümrələri arasında səfa-səmimiyyət hakim olmalı, insanlar bir-birilərinə münasibətdə sevgi nümayiş etdirməlidirlər.

6-2-21-4.Mehr-məhəbbət fəzası

Həzrət Peyğəmbərin (s) çox diqqət yetirdiyi məsələlərdən biri müsəlmanlar arasında qayğıkeşlik və sevgi idi. Peyğəmbər (s) yol verməzdi ki, ən kiçik məsələdə belə müsəlmanlar arasında kin-küdurət yaransın. Sevgi dolu bir fəza ərsəyə gətirmişdi.

Quran Peyğəmbərin (s) səhabələri haqqında buyurur ki, onlar düşmənlərə qarşı sərt, öz aralarında mehribandırlar. (Quran, Fəth surəsi, ayə 29) Kafir deyəndə Mədinədə Peyğəmbərin (s) himayəsi altında yaşayan yəhudilər və məsihilər nəzərdə tutulmurdu. Mədinədə olduqları zaman

səhabələr yəhudilər və məsihilər ilə xoş münasibətdə idilər. Yuxarıda qeyd olunan ayə məsihi və yəhudilərə aid edilmirdi. Bu zaman İslama qənim kəsilmiş Qüreyş kafirləri nəzərdə tutulurdu. Müsəlmanların məhvini istəyən Bəni-Qürəyzə, Xeybər yəhudiləri də bu qəbildəndir. Onların işi daim ara qarışdırmaq, İslam ziddinə hərəkət etmək idi. Onlar müsəlman simasında Mədinəyə daxil olub fitnə-fəsad yaradırdılar. Həmişə də kafirlərlə əlaqədə idilər. İslamın prinsipi mehr-məhəbbət, dostluqdur. Cəmiyyətdə bu prinsipə əməl olunsa düşmən İslam cəmiyyəti qarşısında aciz qalar. Hədid surəsinin 25-ci ayəsində buyrulur ki, biz dəmiri göndərdik, onda möhkəm güc var. Burada möhkəm dedikdə zülm nəzərdə tutulmur. Söhbət istehkamdan gedir. Düşmən qarşısındakı divar, səngər möhkəm olmalıdır.

6-2-21-5. Biganəliklə mübarizə

Müsəlmanlar bir-birilərinə münasibətdə canıyanan olmalı, bir-birilərinə biganə qalmamalıdırlar. Bir müsəlman çətinliyə düşəndə ona biganə qalmaq olmaz. Həzrət Peyğəmbərin (s) mühüm işlərindən biri müsəlmanlar arasında canıyananlıq hissini gücləndirmək idi.

6-2-21-6. Cahilanə bidətlərlə mübarizə

Bəzən İslam göstəriş verir ki, müsəlmanlar Allah yolunda səbirli olsunlar. Onlar zülm etməməyə, ədalətə çağırılır. Cəmiyyətin ədalət və səbrə çağırılması yaxşı işdir. Peyğəmbər (s) də bu işi görürdü. Bəzən isə mövzu sadəcə öyrətmək olmur. Müəllim bir iş görür ki, şagirdlər onun sözlərinə əməl etsinlər. Deyilən söz cəmiyyətdə əqidəyə çevirilsin. Peyğəmbər (s) qeyri-islami zərərli ənənələrlə mübarizə aparırdı. Elə addımlar atırdı ki, İslam əxlaqı

cəmiyyətdə əmələ çevirilsin. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1368)

6-2-21-7.Möminlərlə yumşaq, kafirlərlə sərt rəftar

Quran Peyğəmbəri (s) gözəl rəftarına, mehribanlığına görə mədh edir. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 159) Quran Peyğəmbərə (s) buyurur ki, sən sərt və kobud deyilsən. Başqa bir məqamda ona kafirlərlə, münafıqlərlə sərt olmaq tapşırılır. (Quran, Tövbə surəsi, ayə 73) Birinci məqamda yumuşaqlıq və mehribanlıq möminlərə aiddir. İkinci məqamda söhbət İslama düşmən kəsilmiş kafirlərdən gedir. Birinci məqamda sərtlik, ikinci məqamda mehribanlıq məzəmmət olunur.

6-2-22.Biganələrlə anlaşıma

Peyğəmbər (s) Hüdəybiyyədə Qüreyş kafirləri ilə müqavilə imzaladı. Bəzi kafirlərlə uzunmüddətli razılışmalar oldu. Dava-dalaş üçün heç bir səbəb yox idi. Quran da bu məsələyə toxunur. Sizə qarşı olmayan kafirlərlə, sizə zülm etməyən kafirlərlə keçinin, onları qovmayın. Onlarla xoş münasibətdə ola bilərsiniz. (Quran, Mümtəhinə surəsi, ayə 8)

6-2-23. Gənclərə diqqət

Bu gün bizim gənc nəsəl böyük ehtiyacımız var. İslam da gəncliyə bu prizmadan baxır. Peyğəmbər (s) gənclərlə bağlı tövsiyə edir ki, onlarla ünsiyyət saxlayın, onların enerjisindən böyük işlər üçün istifadə edin. Siz Əmirəlmömininə (ə) təkcə 40-50 ya 60 yaşlı bir insan kimi baxmayın. Onun gənclik dövründə parlaması bir nümunədir, bütün gənclər onu özünə ideal seçə bilər. Həzrət Peyğəmbər (s) təkcə Əlidən (ə) yox, 10 ildən artıq hakimiyyəti zamanı

bütün gənclərdən və onların enerjisindən faydalandı. (Gənclərlə görüş, h-ş. 1379)

Peyğəmbər (s) ömrünün ən həssas məqamlarından birində 18 yaşlı gəncə böyük bir məsuliyyət tapşırırdı. Bu gənc döyüşlərdə orduya komandanlıq edirdi. Adətən döyüşlərdə komandanlıq Peyğəmbərin (s) üzərində idi. Ömrünün son dövründə dünyadan gedəcəyini hiss edəndə və Rum imperatorluğunun üzərinə gedəndə özünün imkanı olmadığından məsuliyyəti 18 yaşlı gəncə tapşırırdı. Peyğəmbər (s) cəbhəyə 50, 60 yaşlı təcrübəli bir səhabəni komandan göndərə bilirdi. Amma 18 yaşlı Üsamə ibn Zeydi göndərdi. Peyğəmbər (s) onun imanını, şəhid övladı olmasını da nəzərə aldı. Üsaməni elə bir nöqtəyə göndərdi ki, 2 il öncə atası Zeyd ibn Harisə həmin yerdə şəhadətə çatmışdı. Peyğəmbər (s) həmin gəncə böyük bir qoşuna başçılıq tapşırırdı. Bütün böyük səhabələr, komandanlar və döyüşçülər orduda idi. Peyğəmbər (s) Üsaməyə tapşırırdı ki, atanın şəhid olduğu nöqtəyə qədər gedirsən. Həmin yer Mutə idi. Mutə o zaman Rum imperatorluğuna aid idi. Tapşırırdı ki, həmin yeri qərargah etsin. Sonra ona döyüş tapşırıqları verdi. Peyğəmbərin (s) nəzərinə gənc qüvvə bu qədər əhəmiyyətli idi.

6-2-24. Qərar çıxarmazdan öncə müşavirə

O zaman da bugünkü müsəlman ölkələrində olduğu kimi məsləhət şurası var idi. Bu şuralar vəhy və ilahi qanunlar çərçivəsində hərəkət edirdi. Peyğəmbər (s) bu barədə ilahi göstəriş almışdı. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 159) Peyğəmbərə (s) göstəriş verilirdi ki, məsləhətləşsin. Hətta çoxluğun rəyi onun rəyindən fərqlənəndə onların rəyinə əməl edirdi. Bəlkə də müsəlmanların ilk dövrdə sürətli inkişafının bir səbəbi elə bu idi.

7.Peyğəmbər (s) təlimləri

7-1.Mərifət dərsi

Peyğəmbərin (s) ərsəyə gətirdiyi nizamda bir neçə əsas xətt var idi. Bu xətlər arasında 4 xətt mühüm görünür. Birinci, şəffaf və dəqiq mərifət. Dinə, hökmlərə, cəmiyyətə, vəzifələrə, Allaha, peyğəmbərə, təbiətə münasibətdə mərifət. Elə bu mərifət elm əldə olunması ilə sonuclandı. İslam cəmiyyəti hicri 4-cü əsrdə elm mədəniyyətinin zirvəsinə çatdı. Bu barədə çox maraqlı ayələr var. Harada şübhə yaranırdısa bir ayə nazil olub şübhəni aradan qaldırırdı. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1377)

7-2.Həyat dərsi

7-2-1.Əxlaq dərsi

7-2-1-1.Ailə ilə rəftar

Həzrət Peyğəmbər (s) ailə həyatında bir ata olaraq misilsiz idi. Mübarizə meydanlarında onun kimisi tapılmazdı. Mərhəmətdə, canıyananlıqda da ona çatan biri yox idi. Peyğəmbərin (s) Həsən (ə) və Hüseynlə (ə) necə rəftar etdiyini eşitmişik. Peyğəmbər (s) başqa uşaqlara münasibətdə də belə qayğıkeş idi. Peyğəmbər (s) məscidə gedəndə yol kənarında oynayan uşaqlardan biri Peyğəmbərə (s) dedi: “ Ey Allahın Rəsulu! Sən Həsən (ə) və Hüseyni (ə) çiyinə alırsan, bizi də çiyinə al.” Peyğəmbər (s) bir uşağı sağ, bir uşağı sol çiyinə alıb bir qədər gəzdirdi, sonra yerə qoydu. Sonra başqa iki uşaq ona yaxınlaşdı. Peyğəmbər (s) onları da eyni qaydada çiyinə aldı. Artıq namazın vaxtı çatmışdı. Məsciddən Peyğəmbərin (s) dalınca gəlmişdilər. Gördülər ki, Peyğəmbər (s) uşaqları çiyinə alıb gəzdirir. Uşaqları

Peyğəmbərin (s) çiyindənən götürdülər. Bu Peyğəmbərin (s) uşaqlarla rəftarının bir nümunəsidir. Biz müharibə meydanında onun rəftarlarını izləsək yenə də fərqli bir xarakter görürük. Rəvayətdə deyilir ki, nazil olan ayədə Peyğəmbərə (s) ehtiramla müraciət etmək tapşırılırdı. (Quran, Nur surəsi, ayə 63) Bəziləri Peyğəmbəri (s) “Ya Məhəmməd” deyə adı ilə çağırırdılar. Sonradan qərara gəldilər ki, “Ya Rəsulallah” deyə müraciət etsinlər. Peyğəmbər (s) evə daxil olanda Fatimeyi-Zəhra (s.ə) atasının daxil olduğunu görüb “Ya Rəsulallah” deyə müraciət etdi, salam verdi. Xanım Fatimə (s.ə) Peyğəmbəri (s) “Ya Rəsulallah” deyə çağırırdı. Peyğəmbər (s) onu ağışuna alıb nəvaziş göstərdi və dedi ki, mənə ata de. Peyğəmbər (s) buyurdu ki, bu mənə daha xoşdur. Səfərə gedəndə sonda xanım Zəhra (s.ə) ilə sağollaşardı. Səfərdən qayıdanda birinci görüşdüyü də xanım Zəhra (s.ə) idi. Amma bu qədər sevdiyi qızı Fatiməyə (s.ə) deyir: “Əgər bilsəm beytül-maldan (ümumi əmlakdan) əmanət götürüb evə gətiribsən səni başqaları kimi cəzalandıraram. Qiyamət günü mən sənənin dadına çatmayacağam. Ey Fatimə (s.ə), qızım!” Demək, Peyğəmbər (s) bu qədər sevdiyi övladı belə ədaləti gözləməsəydi ona mane olurdu.

7-2-1-2.Xalqla ünsiyyət

Müsəlmanlar bir-biriləri ilə qardaşdırlar, bir-birlərinin üzərində haqları var. Doğma qardaşlar bir-biri qarşısında vəzifəli olduğu kimi müsəlmanlar da vəzifəlidir. Onların qarşılıqlı hüquqları var. Peyğəmbər (s) cəmiyyətdə bu münasibətin formalaşmasına çalışırdı. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1368)

7-2-1-3.Məsulların xalqla rəftarı

Peyğəmbər (s) hamıdan çox özü çalışdı. Xəndək savaşında xəndəyin qazılmasında səhnədə idi, kim yorulurdusa Peyğəmbər (s) onun külüngünü əlinə alırdı. Yəni onun işi təkcə göstəriş vermək deyildi. Cəmiyyətin arasında hamı kimi çalışdı.

Onun ictimai və hərbi rəhbərliyi ən yüksək səviyyədə idi. Bütün işlərə nəzər salırdı. Təbii ki, o cəmiyyət kiçik bir cəmiyyət idi. Mədinə və onun ətrafı, sonradan Məkkə. Amma cəmiyyətin ən kiçik ehtiyaclarına da diqqətli idi. Xalq arasında təşviq və tənbeh məsələlərinə yer verirdi. Biz Peyğəmbərin (s) bu münasibətindən dərs almalıyıq. Ölkə məsulları üçün bu bir nümunədir.

Nə qədər bacarırsınızsa müdiriyyətiniz islami olsun. İslami müdiriyyət deyəndə iqtidar kənarında əxlaq nəzərdə tutulur. Ali-İmran surəsinin 159-cu ayəsində buyrulur ki, qərara gəldiyin zaman qətiyyətli ol, Allaha təvəkkül et. Allah-Taala öz Peyğəmbərinə (s) xalqı tapşırır, onları hər zaman nəzərə almasını istəyir. Uhud savaşından sonra məğlubiyət xalqı narahat etmişdi. Peyğəmbərə (s) tapşırılır ki, onlarla məsləhətləş, mehriban ol. Amma qərara gəldiyin zaman Allaha təvəkkül edib irəli get. Bu bir tapşırıqdır. Müdiriyyət budur. Əxlaqla rəftar, eyni zamanda qətiyyətli olmaq. Bütün hallarda Allaha təvəkkül etmək lazımdır. Allahdan xeyir istəmək, ona güvənmək gərəkdir.

7-2-1-4. Müharibə zamanı rəftar

7-2-1-4-1. Məqsədlər və stimullar

Peyğəmbərin (s) bütün müharibələri müdafiə müharibəsi idi. Bu o demək deyil ki, Peyğəmbər (s) oturub ona hücum edilməsini gözləyirdi. Müdafiə müharibəsini bu mənada başa düşmək düzgün deyil. Peyğəmbər (s) silahlanmasaydı, hazır olmasaydı İslam və müsəlmanlara qarşı təhlükə yaranardı.

Ənfəl surəsinin 60-cı ayəsində buyurulur ki, nə qədər gücünüz varsa düşmənlə qarşılaşmaq üçün hazırlayın... Əgər bu hazırlıq olmasaydı İslamın ilk dövründə müsəlmanları məhv edərdilər.

7-2-1-4-2.Müharibədə əməl olunası prinsiplər

Peyğəmbərin (s) müharibə zamanı döyüşə gedənlərə tövsiyəsi bu idi ki, qarşılarına çıxan qadın və uşaqlara rəhm etsinlər, düşmən döyüşçüləri ilə rəftarları alicənab olsun. Düşmənin suya yolunu bağlamasınlar, ərzaqla təchizatının qarşısını almasınlar. Təslim olanların sözünü qəbul etsinlər. Əgər döyüşün qızgın yerində bir şəxs İslamı qəbul etdiyini desə intiqam almadan razılaşsınlar. Düşmənciliyi kənara qoyub Peyğəmbərin (s) hüzuruna gələnlərə Peyğəmbər (s) elə bir məhəbbət göstərirdi ki, onlar əvvəlki əməllərinə peşiman olurdular.

Həzrət Peyğəmbər (s) bu könülləri bir-biri ilə əlaqələndirirdi. İnsanlardan möhkəm, vahid bir cəmiyyət yaradırdı. Hətta düşmən cəbhəyə aid olan tarixçilər Peyğəmbər (s) və onun ordusunun mənəvi təsirindən yazırdı. İslam tarixini yazan avropalılar da bu həqiqəti inkar edə bilmirlər. Müsəlmanlar bir əldəki barmaqlar kimidirlər, yumruq kimidirlər. Onlar bir-birilərindən ayrılmazdırlar. Səff surəsinin 4-cü ayəsində buyurulur ki, Allah onun yolunda döyüşənləri sevir, onlar sanki dəmir binalardır. Sanki bu binanın sütunları altına əridilmiş qalay tökülüb. Bir sütunun möhkəm olması üçün onun bünövrəsini möhkəm edirlər. İslam ordusu müharibələrdə belə möhkəmlik göstərirdi. Buna görə də Peyğəmbər (s) qalib gəlirdi.

Həzrət Peyğəmbər (s) komandan idi. Qədimdə hərbi düzülüş elə bir şəkildə idi ki, komandan qorunsun. Səbəbi də aydındır. Döyüşdə komandan həlak olarsa ordu pərən-pərən düşər. Komandan bütün ordunu irəli apara bilər. Amma

Peyğəmbərin (s) qeybi qüdrəti var idi. Döyüşün ən ağır yerində, Əmirəlmöminin (ə), Həməzə kimi insanlar müqavimət göstərə bilməyəndə Peyğəmbərə (s) sığınırdılar. O hamıdan öndə idi.

7-2-1-4-3.Sülhün qəbulu qaydası

Hicrətin 6-cı ili Peyğəmbər (s) Məkkəyə daxil olmaq məqsədi ilə yola düşdü. Allah-Taala Peyğəmbərə (s) vəd etmişdi ki, Məkkəyə daxil olacaq. Peyğəmbər (s) də bu əsasla xalqa vəd vermişdi. Müsəlmanlar Məkkəyə daxil olmaq ümidi ilə gəlmişdilər. Hüdəybiyyə deyilən yerə çatanda düşmən yolu kəsdi, onların hərəkətinə mane oldu. Müsəlmanlara hücum etmək istədilər. Allah öz bəndələrini hifz etdi. Bir sülh müqaviləsi imzalandı. Bu müqavilə tarixdə Hüdəybiyyə sülhü adı ilə tanınır. Sülh müqaviləsi yazılanda Peyğəmbər (s) Əmirəlmömininə (ə) buyurdu ki, Məhəmməd (s) adından sonra Rəsulullah sözünü yaz. Qarşı tərəf etiraz etdi. Dedilər ki, biz sənə Allahın Rəsulu olmağına inanmırıq. Peyğəmbər (s) razılaşdı. Əmirəlmöminin (ə) dedi ki, mənim rəsulullah sözünü pozmağa əlim gəlmir. Peyğəmbər (s) kağızı Əmirəlmöminindən (ə) alıb öz əli ilə pozdu. Sülh müqaviləsini Bismillahir-Rəhmanir-Rəhim cümləsi ilə başlamışdılar. Düşmən buna da etiraz etdi. Onlar bu cümləni də öz istədikləri cümlə ilə dəyişdilər. Peyğəmbər (s) bununla razılaşdı. Bütün müsəlmanlar heyrətə gəlmişdilər. Müsəlmanlardan biri etiraz etdi ki, Ya Rəsulallah, nə üçün biz haqq, onlar batil ikən belə edirsiniz? Müsəlmanlardan biri sonradan deyirdi ki, həmin gün Peyğəmbərə (s) şəkk etdim. Allah-Taala Quranda bu hadisəni yada salır. Fəth surəsinin ilk ayələri bu hadisə ilə bağlıdır. Buyurulur ki, biz sənə aşkar qələbə hazırladıq. Quranda yada salınan qələbə Bədr, Hünəyn, Uhud, Əhzab döyüşləri, Hüdəybiyyə sülhündən fərqlənirdi. Hüdəybiyyə sülhündən

öncə Peyğəmbər (s) Bədr döyüşündə mütləq qələbə qazanmış, Uhud döyüşündə məğlub olmuşdu. Əhzabda mühasirəyə düşmüşdü. Peyğəmbər (s) kafirlər və müşriklərlə savaşı şüarını geri götürməmişdi. Onun mövqeyi dəyişməmişdi. Amma vaxtın məsləhəti bu idi. Əhzab savaşının öz tələbləri vardı. İslam bütün hadisələr arxasında məntiq dayanır.

7-2-1-4-4.Məğlub olanlar və əsirlərlə rəftar

Bəzi döyüşlərdə müsəlmanlar məsihiləri əsir götürürdülər. Ərəb və qeyri-ərəblər arasında belələri var idi. Bu insanlar Peyğəmbərin (s) əxlaqından elə təsirlənirdilər ki, İslamı qəbul edirdilər.

Döyüşlər başa çatır, təcrübələr qalır. Böyük hadisələr dünya xalqları üçün dərslərdir. Bu gün dünyada gördüyümüz müharibələrdə bir ədalətsizlik müşahidə olunur. Müharibə aparanlar təkəbbür, qərəzlə hərəkət edir. Müharibə alovu qızıdır, sabitliyi pozur, müdafiəsiz insanları qətlə yetirirlər. Bunun üçün böyük pullar xərclənir. Bu müharibələr üçün də kiçik bəhanələr tapırlar. Bu da bir təcrübədir. Siz bu mədəniyyəti İslam mədəniyyəti ilə müqayisə edin. Xəlifələrin dövründə müsəlmanlar Qərb ərazilərini, Rum və Suriya ərazilərini fəth etdilər. Məsihilər və yəhudilərlə elə rəftar olunurdu ki, onların çoxu bu rəftara görə İslamı qəbul edirdi. İranın özündə insanların çoxu müqavimətsiz təslim oldular. Çünki müsəlmanlarda bir mərhəmət, nəzakət görürdülər. Buna görə də İslamı qəbul etdilər. Tarixdə var ki, müsəlmanlar Ruma gələndə yəhudilər belə xoş gün görmədilərini deyirdilər.

7-2-1-5.Müəllim və şagirdlərlə rəftar

İslam təlimlərində müəllimə qarşı ədəbli olmaq tapşırılır. Şagird özünü müəllim qarşısında kiçildir. Belə kiçilmə müsbət bir hadisədir. İslama görə heç bir insan başqa bir insan qarşısında kiçilməməlidir. Amma bu bir istisnadır. Biz maddiyyətçi dünyada bunun əksini görürük. Avropada gördüyümüz mədəniyyət bundan ibarətdir ki, müəllimə ehtiram yoxdur. Demirik ki, kitablarında müəllimə hörmətsizlik etmək tapşırılır. Amma mədəniyyətləri, ənənələri belədir.

7-2-1-6.Dostluq və düşmənçilik

Çalışın hamını sevin. Bu İslam çağırışıdır. Bu pis bir iş deyil. Düşmənçilik üçün bəhanə axtarmayaq. Bir bəhanə ilə insanları dostlar sırasından silməyəq. İslam cəmiyyəti səfa-səmimiyyət cəmiyyətidir.

7-2-1-7.Yanlıq ictimai inanclarla rəftar

Əraf surəsinin 157-ci ayəsində buyurulur ki, özünüzdən olan, məktəb görməmiş Tövrət və İncildə sifətlərindən danışılan peyğəmbərə (s) itaət edin. Buyurulur ki, peyğəmbər insanları yaxşı işlərə çağırır, pis işlərdən çəkindirər. O pak şeyləri halal sayar, pak olmayanları haram edər. İnsanların üzərində olan ağır zəncirləri qaldırır... Allah bunu xüsusi vurğulayır ki, peyğəmbər insanların boynundan ağır zəncirləri götürər. Bu çox maraqlı təbirdir. O dövrün dini və qeyri-dini cəmiyyətini nəzərdən keçirsək xürafat əqidələrin insanlara necə yük olduğunu görərik.

7-2-2.İzzət dərəsi

Həzrət Peyğəmbərin (s) elmi əxlaqla yanaşı idi. Onun hökuməti hikmət üzərində qurulmuşdu. Allaha ibadətə kənarında xalqa xidmət varıdı. Cihadı mərhəmətsiz deyildi. Allaha eşqi onun bəndələrinə eşqlə yanaşı idi. Sadəlik kənarında bir izzət vardı. Qətiyyətli addımlar uzaqgörənliklə atılırdı. Sədaqət və düzlük kənarında mürəkkəb siyasət yürüdülürdü. Allah zikrinə qərqlikən fiziki sağlamlığa diqqət yetirilirdi. Həzrətdə dünya və axirət yanaşı idi. Böyük ilahi hədəflər kənarında cazibəli bəşəri hədəflər vardı. (İmam Riza (ə) hərəmində görüş, h-ş. 1385)

7-2-3. Təhsil göstərişi

Peyğəmbər (s) təlimlərindən faydalanan təkə müsəlmanlar deyil. Dünyanın bugünkü elmi, mədəniyyəti, mərifəti peyğəmbər təlimlərindən bəhrələnib. Bunu biz müsəlmanlar iddia etmirik. Dünyanın qeyri-müsəlman bütün insafli tarixçiləri qəbul edirlər ki, dünyada elmi oyanış İslam dünyasının səmərəsidir. İslamın gəlişi ilə dünya miqyasında elmi dirçəliş baş verdi.

7-2-4. Rəhmət və kəramət göstərişi

Həzrət Peyğəmbəri (s) elm səmasının ən parlaq ulduzuna bənzətmək olar. Nə üçün günəş yox, ulduz deyirik? Çünki günəş əzəmətli və nurani bir cismdir. Amma o bir planetdir. Səmadakı ulduzlar isə min dəfələrlə böyükdür. Kəhkəşan dediyimiz ulduzlar məcmusunda minlərlə sistemlər, minlərlə günəş var. Həzrət Peyğəmbər (s) kəhkəşana bənzər bir vücuddur. Onda işıq saçan minlərlə fəzilət mövcuddur.

7-2-5. Vəhdət dərəsi

Peyğəmbər (s) Mədinəyə daxil olan kimi işə başladı. Məscid tikdi, sonra idarəçilik işləri ilə məşğul oldu.

İnsan hər hadisəni ayrılıqda nəzərdən keçirəndə bir çox nöqtələr haşiyədə qalır. İşin tərtibinə fikir vermək lazımdır. Necə olur ki, bir bu qədər iş dəqiq müdiriyyət, oyaqlıq, hesab-kitabla yerinə yetirilir.

İlk öncə vəhdət yaradılmalıdır. Mədinənin bütün əhalisi müsəlman deyildi. Sonradan əksəri müsəlman oldular. Qeyri-müsəlmanlar az idi. Peyğəmbər (s) kollektiv bir məsuliyyət yaratdı.

İkinci məsələ qardaşlıq yaradılması idi. Dəbdəbəçilik, təəssüb, qəbilə imtiyazları, varlının yoxsuldan ayrılmasına son qoyulmalı idi. Peyğəmbər (s) müsəlmanlar arasında qardaşlıq yaratmaqla bu ayrışdırmaları aradan qaldırdı. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

8. Peyğəmbərin (s) fəziləti

8-1. Peyğəmbərin (s) özü şəxsiyyət baxımından yaranmış aləminin zirvəsində dayanır. Onda ətrafdakıların dərk edəcəyi və dərk etmədiyi üstünlüklər var. Peyğəmbərin (s) düşüncəsi, müdiriyyəti, oyaqlığı, səxavəti, mərhəməti, əfvi, qətiyyəti bu qəbildəndir. Bəzi xüsusiyyətləri isə insanların düşüncəsinin fəvqündə idi. İsmi-Əzəmin Peyğəmbərin (s) vücudunda təcəllası, onun Allaha yaxınlığı, bu kimi xüsusiyyətləri cəmiyyət tərəfindən yetərincə dərk olunmurdu. Onun missiyası bəşəriyyətin səadəti üçün ən üstün missiya idi. Bu tövhid missiyası sayəsində insanın təkamül səviyyəsi qalxırdı. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1379)

İkinci fəsil

BESƏT DÖVRÜNÜN XÜSUSİYYƏTLƏRİ

1.Peyğəmbərdən (s) əvvəlki dövrün xüsusiyyətləri

1-1.Cahiliyyətin əhatəli olması

O dövrdə məmləkətlər və dövlətlər çox olsa da yalnız iki böyük hökumətdə elm və mərifət nuru diqqəti çəkirdi. Bunlardan biri İran (Sasanilər) digəri Rum imperiyası idi. Bu iki imperiya Yaxın Şərq və Avropanın böyük bir hissəsinə nəzarət edirdi. Əlbəttə ki, dünyada başqa mədəniyyətlər də var idi. Hind mədəniyyəti, Çin mədəniyyəti böyük tarixə malik idi. Amma mədəniyyətin ocağı sayılan mərkəz qeyd olunan iki mərkəz idi.

Bu iki hökumət, bu iki mərkəzdə də vəziyyət çox pis idi. Elmin çiçəklənməsindən danışmağa dəyməzdi. Peyğəmbərin (s) bəsətindən öncə alimlər, filosoflar olmuşdu. Amma onların əsərlərindən sonrakı nəsələ gəlib çatan çox cüzi idi. Həmin cəmiyyətlərdə mənəviyyət, səfa-səmimiyyət, ictimai ədalət, elmə iştiaqdan soraq yox idi. Həmin dövrün tarixinə müraciət edəndə bütün bu nöqtələr aydınlaşır. Avropa həmin dövrdə doğrudan da vəhşi bir məntəqə idi. Avropalılar həmin dövrdə ən qəddar, mərifətsiz insanlar sayılırdılar. Avropada elm və mədəniyyətdən əsər-əlamət yox idi. Roma imperatorluğu elə böyük əzəmətlə böyük azgınlıqda yaşayırdı. Təbəqələrarası fərq faciəli idi, əxlaq pozğunluğu baş alıb gedirdi. Hakimiyyətdə özbaşınalıq vardı. Bəli o dövrdə demokratiya mövzusu gündəmdə idi. Amma bu xalqın hakimiyyəti mənasında deyildi. Xalq özünə hakim seçmirdi. O dövrdən qalmış əsərlərdən aydın görünür ki, cəmiyyət olduqca ağır durumda yaşayıb. Yoxsul təbəqə əksəriyyət təşkil edib. Maddi yoxsulluqdan da ağırı mənəviyyət və əxlaq yoxsulluğu olub. Spartak haqqında eşitmisiniz. Romada qullar üsyan qaldırdı. Spartak əhvalatı bir qədər əfsanələşdirilib. Amma bu əsəri oxuyanda

insanların hansı mənəvi, əxlaqi durumda olduğu aydın görünür.

Yasin surəsində Antakya macərəsi var. Söhbət Roma imperiyasından gedir. (Quran, Yasin surəsi, ayə 13-15) Ayələrdən görünür ki, peyğəmbərlə rəftar necə imiş. Allahın göndərdiyi iki peyğəmbər insanların məsxərəsi, təkzibi, təhqiri, etinasızlığı ilə üzləşdi. Sonra üçüncüsü göndərildi. İnsanlar çox qəddarlıqla onu məsxərəyə qoyurdular. Sonra ona dedilər ki, peyğəmbərin gəlişi onlara düşməyib. Dedilər ki, peyğəmbərlər bizim cəmiyyətə bədbəxtlik gətirir. Beləcə Antakya cəmiyyəti üç peyğəmbərdən heç birini qəbul etmədi.

Roma imperatorluğunda quldarlıq ən ağır durumda idi. Amansızlıq, əxlaq pozğunluğu, cinsi problemlər faciəli səviyyədə idi. Roma imperiyasının tarixini nəzərdən keçirdikdə heç bir mənəviyyət görmürük. Həmin imperatorluğu bugünkü dünya ilə müqayisə etsək yerlə göy arası fərq var. Bugünkü dünyada əxlaq problemi olsa da elm və məntiq nuru var. Dünyanın müxtəlif güşələrində azadlıq var.

Bu gün dünyada eşidən qulaq, oyaq qəlblər var. Hakimiyyətlər maddiyyət üzərində qurulsa da belə bir cəmiyyətdə xeyirə ümid var. Amma cəmiyyətdə eşidən qulaq, düşünən beyin olmasa bu cəmiyyətin islahına ümid qalmaz.

İranda da əhatə dairəsi geniş idi. Amma vəziyyət Romadakından yaxşı deyildi. İranda da zalım rejim hakim idi. Yoxsulluq baş alıb gedirdi, təbəqələrarası fərq böyük idi. Sadə insanlar üçün təhsil almaq imkanı yox idi. Firdovsinin Şahnaməsində ayaqqabı tikənin əhvalatı var. Ayaqqabı tikən oğlunun təhsil alması müqabilində böyük pul verməyə hazır olur. Dövrün böyükləri buna qarşı çıxırlar. Deyirlər ki, ayaqqabı tikənin oğlu oxuyub alim olsa hakimiyyətdə yer tutacaq. Ayaqqabı tikənin oğlunun varlıqların övladları ilə birlikdə təhsil alması ağıla gəlməz görünürdü. Bu insanın

təhqiridir. O zaman cəmiyyətə belə bir düşüncə hakim idi. Fəsad, diktatura, ayrıseçkilik sasanilər dövründə baş alıb gedirdi. Sasanilərdən əvvəlki hakimilərin bəziləri sasanilərdən yaxşı idi. İran tarixində tanınmış Əhəmənilər səhrada yaşayıb, vəhşi həyat tərzini sürürdülər. Amma onlar da sasanilərdən üstün idi. Sasanilər bir neçə əsr İrana hakim olub. Onların dövründə böyük azğınlıqlar baş verib.

Biz Peyğəmbər (s) dövründən danışarkən cahiliyyət deyərək təkcə Ərəbistanı nəzərdə tuturuq. O dövrdə bütün dünya cahiliyyətə qərq olmuşdu. İslam Peyğəmbərinə (s) qədər Həzrət Adəmdən (ə) Həzrət İsayə (ə) kimi olan dövr başa çatmışdı. Bütün peyğəmbərlər (ə) zəhmət çəkmiş, bəşəriyyəti müəyyən səviyyəyə qaldırmışdılar. Amma Peyğəmbərin (s) bəşəriyyətin dövründə bir süqut yaşanırdı. İslam Peyğəmbəri (s) Allahın son hidayət çirayığı idi.

Bir qrup peyğəmbər müəyyən zaman kəsiyində bəşəriyyətin hidayəti üçün çalışıb. Onların sayəsində bəşəriyyət bir addım tərəqqi edə bilib. Cəmiyyətlər tam süqut yaşadığı dövrdə Peyğəmbərin (s) sayəsində hərəkatə gəlib. İslam Peyğəmbərinin (s) gəlişi zamanında bəşəriyyət ağır bir süqut yaşayırdı. Kamiliyyəyə doğru hansısa hərəkatdən danışmağa dəyməzdi. Dünya mütləq qaranlığa qərq olmuşdu.

Əgər uzaq Hind və Çin mədəniyyətindən danışmaq istəsək nəşə deyə bilərik. Hindistan qədim bir mədəniyyətdən bəhrələnib. Zahirən ilahi köklərə malik olan Brahma ayinləri zaman ötdükcə süquta uğrayıb. Brahma ayinlərində dərin irfan olub. Bu mədəniyyətin tarixində bir neçə yeni din yaranıb, bir neçə nəfər peyğəmbərlik iddiasında olub. Ceynisim, Buddizm bu qəbildəndir. Amma bunlar da süquta uğrayıb. Həmin regionda da cəhalət qaranlığı, azğınlıq bütün cəmiyyəti bürüyüb. Bəşəriyyətin dövrünü Əmirəlmöminin (ə) Nəhcül-Bəlağədə 10 dəfədən artıq təsvir edir. Nəhcül-Bəlağəni şərh edənlər bilirlər ki, deyilən sözlər Ərəbistan yarmadasına aiddir. Əslində Ərəbistanla başqa yerlər

arasında cahiliyyət baxımından fərq yox idi. Əlbəttə ki, bu regionda da cəhalət qaranlığı çökmüşdü. Amma deyə bilmərik ki, burada vəziyyət dünyanın başqa yerlərindən pis idi. İnsanların həyat səviyyəsi aşağı idi, amma azğınlıq başqa yerdə olduğundan ağır deyildi. Hətta deyə bilərik ki, Ərəbistanda başqa yerlərlə müqayisədə hansısa müsbət nöqtələr qalırdı.

Əmirəlmöminin (ə) öz xütbəsində xalqın vəziyyətini elə təsvir edir ki, insanların öz həyatını davam etdirə bilməsi təəccüblü görünür. Fitnəkarlıq bütün cəmiyyəti bürüyüb, insanlarda bir bədbinlik var, mənəviyyət qapıları insanların üzünə qapanıb. Maddi baxımdan da həyat dözülməz səviyyədədir. İnsanların yuxusu da oyaqlıq hökmündədir. Yəni onların asayışı, rahatlığı yoxdur. Göz yaşları qanlıdır. Cəmiyyət sanki vəhşi atın ayaqları alta əzilir. İslam nuru belə bir vəziyyətdə qaranlığa işıq saldı. Allah evinin kənarında tövhid fəryadı ucaldı. Bu mübarizə 23 il uzandı.

Bütün bu problemlərin yalnız Ərəbistan yarımadasında olduğunu düşünmək yanlışdır. O dövrün mədəniyyət mərkəzi sayılan Rum və İran imperiyası da eyni vəziyyətdə idi. Romada demokratiya, senatdan danışılma da istibdad xalqı əzirdi. Onların kitablarını oxuyanda insan izzət çəkir. Üzülürsən ki, cəmiyyətlər necə bir böhran keçirib. Qədim İran da Romadan pis vəziyyətdə idi. Müharibələr, cəngavərlik, qətl-qarət baş alıb gedirdi. Təbəqələrarası fasilə dözülməz bir səviyyədə idi. Bu mübarək mövlud, Allahın Rəsulu (s) belə bir ağır şəraitdə səhnəyə qədəm qoydu. Bəşəriyyət zülm-sitəm, cəhalət və ayrışikliyə məruz qalmışdı. Dünyanın böyük dövlətləri istər Rum, istər İranda istibdad hökuməti idi, qılınca dayanmışdı. Ərəb yarımadasındakı kimi kiçik hökumətlər də eyni durumda idi. Bir sözlə cahiliyyət dünyanı ağuşuna almışdı. (Tehrən cümə namazı xütbələri, h-ş. 1379)

İslamın zühuru dövründə cəhalət insanların həyatını məhv etmişdi. Fitnə-fəsad üzücü bir durumda idi. Bütün Ərəbistan məntəqəsində vəziyyət belə idi. Hər nə var idisə də, insanlıq, fəzilət nuru yox idi. Məhz bəşəriyyətin ehtiyac duyduğu dəyər yox idi. Cəmiyyətə fəzilət, dəyər verən mənəviyyət və ədalət süquta uğramışdı. İnsanlar ədalətsizlikdən əziyyət çəkirdi. Buna görə də zəiflər gücülülərin ayağı altında əzilirdi. Hakimiyyət bir qrupun əlində toplanmışdı. Hakimiyyət adı altında imperatorlar xalqları istismar edirdi. Sadəcə forma fərqi var idi. Hicazda da insanlar bir formada əzilirdi.

Mərifətsizlik, cəhalət dünyanın üzərinə kölgə salmışdı. Dünyanın hansı güşəsinə nəzər salsaydın ədalətsizlik hakim idi. Dünyanın əksər nöqtələrində aşağı təbəqənin təhsil almaq imkanları sıfıra bərabər idi. Quldarlıq cəmiyyətləri bürümüşdü, qadınlar alınıb-satılırdı. Yer üzündə mərifətdən soraq yox idi.

Cahil cəmiyyətdə bəndəçilik də süquta uğramışdı. Əmirəlmöminin (ə) Nəhcül-Bəlağədə həmin durumu məharətlə təsvir edir. Buyurur ki, məhəbbətdən sona q yox, qızlar torpaq altına gedir, günahsız insanlar qətlə yetirilir. Sən mənim qəbiləmdən birini öldürməsən, mən də sənin qəbiləndən birini öldürməliyəm!! Sənin qəbiləndən öldürülən insan qatil olmaya da bilər. Onun baş vermiş cinayətdən xəbəri də yoxdur. Bu mütləq zülm idi, amansızlıq idi, mərhəmətsizlik idi.

1-2.Daxili ixtilaflar

Ərəb yarımadasında birlik yox idi. Bir qrup müşrik idi, bir qrup yəhudi idi, bir qrup məsihi idi. Bütün bu qruplar arasında bir ixtilaf yaşanırdı. Yəhudilər müşriklərlə, müşriklər yəhudilərlə, hər ikisi məsihilərlə didişmədə idi. Müşriklərin öz aralarında da qəbilə ixtilafları hökm sürürdü. Müxtəlif qruplar arasında daimi döyüşlər gedirdi. İslamın

zühuruna qədər bu vəziyyət davam etdi. Cəmiyyətin ən böyük bəlası təəssüb, cəhalət, təbəqələr arasında fasilələrin böyüklüyü və ixtilaflar idi.

1-3.Nisbi elmi və fikri təkamül

İslam Peyğəmbəri (s) elə bir zamanda doğuldu ki, bəşəriyyətin ümumilikdə iki xüsusiyyəti vardı. Onlardan biri bu idi ki, bir nəsil əvvəlki nəsillə müqayisədə düşüncə baxımından inkişaf etmişdi. Aralarında filosoflar, alimlər ərsəyə gəlmişdi. Riyaziyyatçılar, həkimlər, mühəndislər vardı. Çin mədəniyyəti, Misir mədəniyyəti kimi tarixi mədəniyyətlər mövcud idi. Yəni bəşər kamilləşmişdi.

1-4.Əxlaqi baxımdan süqut

Həmin dövrdə bəşəriyyət əvvəlki dövrlərlə müqayisədə əxlaqi baxımdan süquta uğramışdı. Demək olar ki, ağır böhran yaşanırdı. Elm və bilikdən bəhrələnən bəşəriyyət təəssüb, xürafat, eqoizm, qarətçilik əsiri olmuşdu. Dünyaya belə bir durum hakim idi. Tarixi nəzərdən keçirsək görərik ki, o zaman bütün insanlar əsarətdə olub. Fitnə-fəsad, qardaş qırğınları aləmi bürüyüb. Bəşəriyyət çətin tarixi dönəm yaşayırdı. Əmirəlmöminin (ə) buyurur ki, xalqın gözüne rahat yuxu getmirdi. Kafir Qüreyş savaddan, əxlaqdan məhrum idi, qız övladlarını diri-diri torpağa basdırırdı, bütələrin qarşısında səcdə qılırdı. Bir-birilərinə zülm edirdilər, bir-birilərini qətlə yetirirdilər. (Tehran universitetində görüş, h-ş, 1377)

1-5.Yoxsulluq və avaralıq

Cahil cəmiyyətdə xalq mərifətdən məhrum idi. İnsanlar cəhalət və azğınlıq içində idilər.

Ərəb yarımadasında insanlar belə bir cəhalət böhranı yaşayırdı. Yoxsulluq, savadsızlıq, daxili istibdad, imperialist qüvvələrin əsarəti ciddi bir böhran yaratmışdı.

O zaman insanların əksəri cəhalət və lovğalıq səbəbindən hidayət nuru olan peyğəmbərlə vuruşurdu. Hansı ki, peyğəmbər onların üzərində olan ağır yükü götürmək üçün gəlmişdi. Əraf surəsinin 157-ci ayəsində buyrulur ki, onların ağır zəncirlərini üzərlərindən götürdü. Necə də ağır bir yük olub o zaman. Necə də ağır zəncirlər asılıb boyunlardan! (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1375)

1-6.Zalım hakimlərin əsarəti

Peyğəmbərin (s) dövründə azğın başçılar, yoxsullara zülm edən istismarçılar, qəlbində xəstəlik olan münafıqlar Peyğəmbərin (s) dəvətinə qarşı çıxırdılar. (İmam Riza (ə) hərəmində görüş, h-ş. 1369)

O dövrün eybi bu idi ki, böyük kütlələr, cəmiyyətdəki təbəqələr dünyanın hər yerində qeyri-ilahi hakimiyyətlərə üz tutmuşdu. Bu duruma qarşı necə çıxmaq olardı? Əslində hakimlərə qarşı məzlumlar çıxmalı idi. Əgər məzlumlar özləri zalım hakimlərə ümid edirsə, vəziyyətin dəyişməsi çətinidir. Dünyanı, bəşəriyyəti oyatmaq Peyğəmbərin (s) böyük missiyası idi. Təkfir surəsinin 27-ci ayəsində buyrulur ki, Quran aləmdəkilərə xəbərdarlıqdan başqa bir şey deyil.” Bu bir zikr, bir xəbərdarlıqdır. Bu xəbərdarlıq bəşəriyyəti oyatmalıdır. Peyğəmbərin (s) üzərinə məsuliyyət düşən fəzada vəziyyət ağır idi. Təəssübkeşlik, tayfabazlıq, təfriqələr işi daha da çətinləşdirirdi. Həzrət Peyğəmbər (s) böyük mübarizə yolu keçdi. Bəşəriyyətin qarşısındakı dalanı aşağı bildi. O böyük bir divarı parçaladı. O zamandan bu günə kim addım atıbsa peyğəmbərin ardınca atıb. Hərəkət yolunda divarı aradan qaldırmaq onun işi olub.

1-7.Zülm və ədalətsizlik

Zülm edən bir nəfər deyildi. Cəmiyyətə hakim bir nizam zülm, ayrıseçkilik üzərində qurulmuşdu. Kişinin qadına, varlının yoxsula, güclünün zəifə zülmü adıləşmişdi. Digər tərəfdən məzluma zülm edən ağalar özləri zalım hakimlərin zülmünə tabe olurdu. Xalq zülm və ayrıseçkilik içində yaşamağa adət etmişdi. Cahiliyyət dövrünün bir xüsusiyyəti bu idi. Harada bu durum varsa orada cahiliyyət var.

İslamın zühuru besət dövrü ilə bağlı Nəhcül-Bəlağədə dəyərli sözlər var. Nəhcül-Bəlağədə 89-cu xütbədə deyilir ki, dünya işıqsız, hiylə və yalanla dolu idi. Başqa bir cümlədə oxuyuruq ki, fitnələr xalqı ayaqaltına salmışdı... (Nəhcül-Bəlağə, xütbə, 2)

Fitnə-fəsad 4 tərəfdən insanları sıxırdı. Dünyapərəstlik, şəhvətpərəstlik, zülm, ayrıseçkilik, əxlaqi çirkinliklər adi hal almışdı. Bu təkcə Məkkə, Ərəbistan yarımadasında deyildi. O dövrün Rum imperiyası, İran imperiyası kimi hökumətlərində də eyni durum yaşanırdı. Tarixə diqqətlə baxsaz bütün bəşəriyyətin həyatının belə qaranlıqda olduğunu görərsiniz.

2.Ərəbistan yarımadasının xüsusiyyətləri

2-1.Böyük mədəniyyətlərlə əlaqə

İlahi risalətin səsləndirəcəyi yer dünyanın ən ağır vəziyyətdə olan yerlərindən idi. Bütün dünya maddiyyətə sövq olmuşdu, heyvani həyat tərzini yaşanırdı. Qüdrət sahibləri, güc sahibləri sərhəd tanımırdı. Ayrıseçkilik, fəsad, şəhvətpərəstlik tüğyan edirdi. Hicaz məntəqəsində bütün bunlar daha güclü idi. Sasani və Rum imperialarında da problemlər Hicazdan az deyildi. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1381)

Təbii ki, Peyğəmbərin (s) belə bir ağır şəraitli məntəqəyə gəlişi təsadüfi deyildi. Əgər Peyğəmbər (s) Rum ya Sasani imperiyası ərazisində risalətinə başlasaydı zalımlar onu məhv edərdi. Peyğəmbər (s) bu nihali elə bir yerdə sancdı ki, onun cücərib boy atmasına şərait var idi. Güc sahibləri oyananda ki, nə hadisə baş verib bu ağacaq artıq kök atmışdı. Bu Allahın bir tədbiri idi. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 54; Təriq surəsi, ayə 15-16). Hicazda hələ ki, adını çəkdiyimiz imperiyalardakı kimi möhkəm hökumət yox idi. Burada tayfalar mövcud idi. Hakimiyyət tayfaların arasında bölüşdürülmüşdü. Cəmiyyətdəki hadisələr reaksiya vermək üçün vahid hakimiyyət mövcud deyildi.

2-2. Böyük din nümayəndələrinin hüçuru

Ərəb yarımadasında müxtəlif əqidələr vardı. Kimi müşrik idi, kimi yəhudi idi, kimi də məsihi.

2-3. Bütperəstliyin yayılması

Bir zaman Məkkədə Məscidül-Hərəma daxil olan şəxs öncə bütleri görürdü. Quranda bu şərait yada salınır. (Quran, Ənam surəsi, ayə 136) Bütperəstlər öz bütlərinə səcdə edir, ona sədəqə çatdırırdılar. Məkkədə belə bir xoşagəlməz vəziyyət var idi.

Biz həmin dövrə nəzərə salanda görürük ki, Peyğəmbər (s) nurunun zühuru zamanı əksəriyyət bütperəstliyin təsiri altında idi. Həzrət Peyğəmbər (s) birdən zühur etdi. Bütperəstliyin çürük divarlarına elə zərbə endirdi ki, dünyada zəlzələ yarandı. Fərdperəstlik, pulperəstlik, heyvanperəstlik, daşperəstlik divarları uçurdu.

3. Məkkənin xüsusiyyətləri

3-1.Kəbənin yeri

Həzrət İbrahim (ə) oğlu İsmaillə (ə) ucqar bir nöqtədə Kəbənin binasını qoyanda bəşəriyyətin ağılına da gəlməzdə ki, bir zaman bu yer tövhid və iman ocağı olacaq.

14 əsrdir ki, Həzrət İbrahimin (ə) nidası Məhəmməd Mustafanın (ə) dilindən dünyaya yayılıb. Dünya Kəbəyə üz tutub namaz qılır.

Allaha həmd-səna olsun ki, bəndələrinə minnət qoyub onları Kəbə ətrafında bir yerə topladı. Peyğəmbərin (s) üzərinə həcc azanı ucaltmaq vəzifəsi düşdü. Cahiliyyət dövründə bütخانaya çevirilmiş Kəbə zalım hakimlərin nəzarətindən çıxdı, Allaha nida məkanı oldu.

3-2.Ağaların hökuməti

Məkkədə bugünkü mənada hökumət yox idi. Amma təkəbbürlü varlılar öz nüfuzu hesabına Məkkiyə hökm verirdi. Ayrı-ayrı tayfalar, qəbilələr arasında ixtilaf vardı.

Zülmə dolu bu şərait Peyğəmbəri (s) qorxutmadı. Məkkədə tənha olduğu vaxt kiçik bir qrupla zalım başçıların qarşısında dayandı, tövhid nidası ucaldı. Cahiliyyət mühiti onu dəhşətə gətirmədi. Öz haqq sözünü dedi. Böyük əziyyətlər bahasına çoxluğun İslama gəlişinə nail oldu.

3-3.Ticarət mərkəzi

O zaman Kəbə başçıları Kəbədəki bütələr hesabına pul qazanırdılar. Ərəbistan yarımadasındakı bütün ərəblər buranı mərkəz sayır və Kəbə başçıları bu nüfuzdan bəhrələnirdi. Hər il haram ayda bütperəstlər oraya gəlirdilər. Bu gün həcdəki əməllərə oxşar əməllər yerinə yetirirdilər. Gələnlər təkcə

ziyarət məqsədi ilə gəlmirdi. Məkkə həm də alış-veriş yeri idi. Əbu-Ləhəb, Əbu Cəhl, Əbu Süfyan, Ütbə, Şeybə kimi şəxslər ildə iki dəfə həcc mövsümündə alış-verişdən böyük pul qazanırdılar. Demək Məkkə həm də ticarət mərkəzi idi. Peyğəmbər (s) öz risalətini yerinə yetirsəydi bu ticarətə böyük zərbə dəyirdi. İslamın gəlişi ilə bu ticarətə dəyən zərəri aradan qaldırmaq qeyri-mümkün idi.

Üçüncü fəsil

PEYĞƏMBƏRİN (S) BESƏTİ

1. Besətin əhəmiyyəti

Həzrət Peyğəmbər (s) bəşər tarixinin şölələnən nurudur. Biz besətin mənası və mahiyyəti haqqında danışı bilmərik. Bu həqiqət insan düşüncəsinin fəvqündədir.

Əgər besətin mahiyyətini öz düşüncəmiz çərçivəsində çözmək istəsək onun həqiqi mənasına zülm etmiş olarıq. Naqis düşüncə ilə insan təfəkkürünün fəvqündə olan mövzünü şərh etmək olmaz. Bir cümlə ilə tərif vermək istəsək deməliyə ki, besət insana aiddir və insan üçündür. İnsan nəhayətsizdir, onun əzəmətli yönələri var, tək cism və maddədə xülasə olmayıb. İnsan mənəviyyətlə də xülasələşmir. Tarixin bir dönəmində də onu məhdudlaşdırmaq olmaz. İnsan həmişə, bütün hallarda insandır. Onun vücudunun yönələri sonadək tanınmır. İnsan hələ də tanınmamış mövcud olaraq qalır. Besət də bu insanın taleyi, hidayəti üçündür. Bəşər tarixinin ən böyük günü doğrudan da besət günüdür. Həmin gün əzəmətli məna və dəyərlərin doğuş günüdür. Besət günü Peyğəmbər (s) tərəfindən xalqa hədiyyə olunan bir neçə göstəriş deyildi. Besət Peyğəmbərin (s), sonradan peyğəmbərin vücudunda sonradan möminlərin ruhunda və əməlində özünü göstərdi. Cahiliyyət ilk anda bu missiyadan zərbə aldı. Cahiliyyət ona qarşı müharibə elan etdi. Peyğəmbər (s) besətinin xüsusiyyəti bunlar idi.

Besətdə müşahidə və vəsf etdiyimiz onun zahiridir. Allahla seçilmiş bəndə arasında münasibətin mahiyyəti bizim düşüncəmizin fəvqündədir. Nə baş verdiyini deyə bilmərik. Dərk etmək baxımından bu fəvqələdə hadisədir. Bu hadisəni hərə öz düşüncəsi səviyyəsində dərk edir.

2. Besətin məqsədləri

2-1.İnsanın oyanışı

Besət hadisəsində iki məqsəd özünü aydın göstərir. İnsanı daxildən hərəkətə gətirmək, onun diqqətini Allaha yönəltmək. Bu iman, Allaha diqqət məsələsidir. Quran təbirincə bu bir zikrdir. Allahın besət vasitəsi ilə insana ilk verdiyi zikr, insanın özünə qayıdışıdır. Bu ilk addımdır. Birinci addım atılmasa besətin sonrakı məqsədlərinə çatmaq olmaz. (Quran, Yasin surəsi, ayə 11) Kim bu zikri özündə vücuda gətirib ardınca getsə sonradan ictimai hədəflər yolunda mübarizə şəraitini yaranır.

Fəsadın kökü aləmin həqiqi batininə, mahiyyətinə diqqətsizlikdir. İnsan həyatının mənası, batini və sirri budur ki, yaranışa və vəzifələrə diqqətli olsun, Qadir və Hakim yaradanın fərmanına itaət etsin. Mahiyyət bundan ibarətdir. Quran qeybə imana əhəmiyyət verir. (Quran, Bəqərə surəsi, ayə 3) Möminlər zahirə aldanmaz. Həyatın mənasını yeyib-icmək, şəhvət, vəzifə və məqamda görməzlər. Besətlərin insanlara ilk hədiyyəsi budur. Peyğəmbərin (s) ilk hədəfi insanlara bunu xatırlatmaqdır. Bu da öncə qeybə imandan ibarətdir. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1374)

2-2.Tövhidə dəvət

Peyğəmbərin (s) besəti ilk növbədə tövhidə dəvətdən ibarət idi. Tövhid sırf fəlsəfi, ideoloji bir nəzəriyyə deyil. Tövhid bəşəriyyət üçün yaşamaq üsuludur. Onlar Allahı öz həyatlarına hakim edib, başqa qüdrətlərin hakimiyyətini rədd edib. Peyğəmbərin (s) əsas şüarı “La İlahə İllallah” şüarı idi. Bu bütün peyğəmbərlərin (ə) şüarıdır. Şüardan aydın olan budur ki, insan həyatına Allahdan başqası müdaxilə etməməlidir. Zalım hakimlər və şeytanlar insanları öz istəklərinin quluna çevirməməlidirlər.

Əgər tövhid peyğəmbərlərin dediyi mənada insan həyatına hakim olsa bəşəriyyət dünya və axirətdə xoşbəxt olar. Bu zaman dünya da insanın təkamülü xidmətində dayanar.

2-3.Şeytanlar və zalım hakimlərlə düşmənçilik

Digər bir tərəfdən insanın bütün düşmənlərinin təlaşu bu olub ki, onu pak həyatdan uzaqlaşdırırlar. Belə düşmənlərlə mübarizə peyğəmbərlərin dəvətinin əsasını təşkil edib.

Peyğəmbər bu acı gerçəkliyin qarşısında dayana bilib. Peyğəmbər ədalətsiz sistemlərin bünövrəsində bir çart yaratmaq bacarıb. Onların bir çoxu uçmaq ərəfəsində idi. Amma peyğəmbərin qarşısında böyük çətinliklər dayanırdı. Çirkinlik və fəsad əlinə silah alanda çox təhlükəli olur. Qurani-Kərim ayələri zalımlara etimadı, etiqaadı, ümidi qadağan edir. (Quran, Bəqərə surəsi, ayə 265; Nisa surəsi, ayə 60; Hud surəsi, ayə 113)

2-4.Bəşəriyyətin islahı

Besət insanların qarşısında yeni yol açdı. Əhzab surəsinin 43-cü ayəsində buyrulur ki, o sizə salam və rəhmət göndərir; mələklər bağışlanma diləyir ki, sizi cəhalət zülmətindən iman nuruna çıxarsın. Bəli, besət bəşəriyyəti qaranlıqdan işığa çıxarır. Bu qaranlıq yer üzündəki bütün cəmiyyətlərdəki qaranlıqlara aiddir. Şirk, küfr zülməti, cəhalət zülməti, ədalətsizlik zülməti, ayrışeçkilik zülməti, əxlaqsızlıq zülməti, quldarlıq zülməti, qardaşqırğını zülməti, yanlış düşüncə zülməti bu qəbildəndir. İslam insanlara bu zülmətdən çıxmaq üçün yol göstərir, düzgün düşüncə və düzgün hərəkətə sövq edir.

Ədalətsiz cəmiyyətdə həyat bəşər tarixinin çirkin simasında müşahidə olunur. Bu gün də dünyada bunu görmək olar. Dünyada gördüyünüz problemlərin kökü zülm

və ədalətsizlikdir. Zahirən bunu görməyə bilərsiniz. Amma bütün hadisələrin kökündə bu dayanır. Əgər dünyanın harasındasa uşaqlar aclıqdan ölürsə, bunu quraqlıqla əlaqələndirirlər. Amma hadisənin mahiyyəti onun ədalətsizlikdən qaynaqlandığını göstərir. Əgər ədalət cəmiyyətə hakim olarsa insan onun sayəsində özünə normal həyat qura bilərdi. Onun ailə-övladı fəlakət yaşamazdı, həyatı ağırlı olmazdı. Bəşəriyyətin bu durumda olmasının səbəbi ədalətsizlikdir.

Besət və vəhyin başlanğıcından cəmiyyətin islahı üçün bütün nöqtələr nəzərə alınmışdı. Ələq surəsində Allahın adı və Peyğəmbərə (s) oxumaq göstərişi adınca insanın ən böyük problemi kimi onun eqoistliyi, fərdiyyətçiliyi göstərilir. İnsana xatırladılır ki, sənin başlanğıcın ələqdir. Səni ələqə vəziyyətindən çıxarıb varlıq libası geyindirən Allahdır. Allah qarşısında daim bəndəlik hiss etməlisən. Allahın dəyərlərinə qarşı çıxma. Özünü Allahın yerində bilmə. Bu ilk sözdür. Bir neçə ayədən sonra buyrulur ki, şübhəsiz insan özünü ehtiyacsız görüb tüğyan qoparır. Bu bəşəriyyətin həmişəki dərvidir.

Biz peyğəmbər kimilərinin sorağına getməliyik. Peyğəmbərin haqqında buyrulur ki, peyğəmbər səyyar bir həkim kimidir. Həkimlər tibbi məntəqədə oturur ki, insanlar ona müraciət etsin. Amma peyğəmbər özünü insanların sorağına gedir. Onun dərmanları çantasındadır. Xəstənin ehtiyacı olan hər şey onun ixtiyarında var. (Nəhcül-Bəlağə, xütbə, 108)

2-5. Allahın hakimliyinin isbatı və insanın hakimliyinin inkarı

Deyə bilərik ki, peyğəmbərlərin (ə) bütün zəhmətlərinin məqsədi ilahi vilayət, hakimiyyətinin bərpası olub. Məqsəd

insanı insanın hökmü altından çıxarmaqdır. İnsan bu zəncirləri boynundan qırıb atmalı, Allahın hökmünə tabe olmalıdır. Eydi-Qədir mövzusunda bu məsələ də var ki, vilayətin iki cəhəti var. Bunlardan biri insanın öz nəfsi üzərində vilayəti, hökmüdür. İnsan nəfsinə qalib gəlib ona Allahın hökmünü qəbul etdirməlidir. Bu ilk addımdır. Bu olmasa, birinci addımı atmadan ikincini atmaq mümkün deyil.

İkinci mərhələ budur ki, həyat mühiti, ictimai mühit Allahın hökmünə tabe olmalıdır. Cəmiyyət azğın şəxslərin hökmündən azad edilməlidir. Pul hökmü, tayfa hökmü, güc hökmü, ənənə hökmü Allahın hökmünə mane olmamalıdır.

2-6. İnsanın doğru yola dəvəti

Bəşəriyyətə can yandıran bütün peyğəmbərlərin (ə) və insanların təlaşı cəmiyyəti doğru yola yönəltmək olub.

Bütün ilahi dinlərin, peyğəmbərlərin, böyük ilahi insanların məqsədi onu azğınlıq yolundan doğru yola gətirmək olub. Məqsəd insanı Allahla tanış etmək, həyat məqsədini göstərməkdir. İnsan bilməlidir ki, bu həyatın ardınca ölüm var, ölümdən sonra sorğu günü, məad gəlir. İnsan əbədi həyat üçün müqəddimə hazırlamalıdır. Dünya həyatı da bir müqəddimədir. İnsan öz dünya həyatı ilə axirətini qura da bilər, xaraba da qoya bilər. (Tələbə və məktəblilərlə görüş, h-ş. 1374)

2-7. Böyük idealların gerçəkləşməsi üçün hakimiyyətin təşkili

Din iqtidar əldə etsə genişlənə bilər, ali məqsədləri həyata keçirər. Dinin iqtidarı olmasa qarşıya qoyulan məqsədləri həyata keçirmək mümkün deyil. Möizə-nəsihətlə cəmiyyətə

ədaləti hakim etmək olmaz. Cəmiyyətdə bərabərlik, sosial ədalət yaratmaq üçün əldə güc olmalıdır.

Demək növbəti addım hakimiyyətin təşkilidir. Amma hökumət yaratmaq məqsəd deyil. Hökumət yaratmaq ali məqsədlərə çatmaq üçün bir vasitədir. Hökumət müqəddəs məqsədlərin həyata keçməsinə xidmət edir. Əgər hakimiyyət yaransa, amma ideallar həyata keçməsə bu hökumət faydasızdır. Bu ümumi bir qanundur. İdealların həyata keçməsi uzun illər tələb edə bilər. Quranda, İslam hökmlərində bunun yolu göstərilib. Əgər Quranda göstərilən şərtlərə əməl olunmasa hakimiyyət də yolunu azar. Quran öyrədir ki, ictimai ədalət qanun əsasında təmin olunmalıdır. Hər yerdə ilahi normalar hakim olmalıdır.

2-8.İdeal tövhid cəmiyyəti

Peyğəmbər (s) Mədinəyə daxil oldu ki, Mədinədə nəzərdə tutulan ideal cəmiyyəti qursun. O insanların qəlbində belə bir cəmiyyətin qurulması üçün şövq yaratmağa çalışırdı.

2-9.Quran hamının istifadə etməsi üçündür

Quran hidayət kitabıdır, hikmət kitabıdır, əxlaq kitabıdır, həyat kitabıdır, siyasət kitabıdır, insanın tərbiyəsi kitabıdır. Quran tarixin bütün mərhələlərində insanların doğru yola yönəldilməsi üçün gəlib. Bu kitabda bəşəriyyətin bütün suallarına cavab var. İnsanın normal həyat qurması üçün lazım olan bütün göstərişlər Quranda toplanıb.

2-10.Din və siyasətin bağlılığı

İslamın ilk şüarı tövhid, Allahdan başqa güclərin inkarıdır. Hicrətdən sonra Peyğəmbərin (s) ilk məqsədi hakimiyyət yaratmaq idi. Başqa sözlə din və siyasət yanaşı şəkildə bu

məqsədi təmin etməli idi. Yenə də insanlar tapılır ki, din siyasətdən ayırıdır deyir. Bu İslama zidd fikri onlardan qəbul edənlər də tapılır. (Məscidül-Həram zəvvarlarına müraciət, h-ş. 1368)

Peyğəmbərin (s) besətindən keçən 13 il bu məqsədin həyata keçməsinə sərf edildi. Növbəti addım hökumət qurmaq idi. Təbii ki, yalnız Allah hökmlərinin qanun kimi tanınması, cəmiyyətdə ədalətin bərpası həmin cəmiyyətin sərvətlərini ələ keçirənlərin, insanlara hakim olanların zərərinə idi. Belələri din siyasətdən ayırıdır deməklə dini gücdən salmaq istəyirdi. Əslində bütün dinlərin baxışı eynidir. İslamda isə biraz da fərqlidir. Bir insan islamı siyasətdən ayırmaq istəyirsə İslam təlimlərinə baxdıqda bunun yanlış olduğu açıq görünür.

Şirkin müasir dövrdə ən açıq təzahürü dünyanın axirətdən, maddi həyatın ibadətdən, dinin siyasətdən ayrılması cəhdidir. Belə bir təsəvvür yaradırlar ki, Allah dünyada baş verən cinayətlərə susmaqla onları təsdiqləyir. Güya bir insanın, bir qrupun bir cəmiyyətə hakim olub onu istismar etməsi normaldır. Əslində isə Allah peyğəmbər və kitab göndərib ki, bu özbaşnalığa son qoysun, ədalət bərpa olunsun. Din siyasi addım atmadan bu məqsədə çata bilməz.

Bu gün müsəlmanlar yalnız Allahın hökmünü qəbul etməklə şirkə yox deməlidir. Müsəlman cəmiyyətlər uzun illər qəflətdə qalıb. Bunun nəticəsində dini siyasətdən ayrı göstərməklə onu təhrif edib, təsirsiz bir vəziyyətə salıblar.

Əvvəllər dini siyasətdən ayrı göstərmək üçün fəza yaradıblarsa, bu gün açıq elan edirlər ki, din siyasətdən ayırıdır. Biz deyirik ki, təkcə İslam yox bütün ilahi dinlər siyasətə, elmə, ictimai göstərişlərə malikdir. Dinin bir hissəsini qəbul edib, bir hissəsini kənara qoymaq olmaz. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1372)

Dinin siyasətdən ayrı olduğunu iddia edən siyasətçilər və onları kor-koranə qəbul edənlər Quran ayələrinə baxıbmi,

İslam tarixini mütaliə edibmi? Əgər din siyasətdən ayrısı nə üçün Quran hökumət qanunları irəli sürür. Müharibə və sülh, dostluq və düşmənçilik məgər siyasi göstərişlər deyilmi?! İslam cihad hökmü verir. Bu hökmü qəbul edib İslam siyasətdən ayırıdır demək nə qədər ziddiyyətlidir! Cihad hansı dəyərləri qorumaq üçündür? İnsan nə üçün bu döyüşdə həyatından keçməlidir. Bütün bunlar ilahi dəyərləri cəmiyyətə hakim etmək üçün deyilmi?! Bəli, cihad zalımların hakimiyyətin son qoyub ilahi hökmləri hakim etmək üçündür.

2-11.İslam əxlaqı ilə zinətlənmək

Mütəvatir hədislərə əsasən Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur ki, mən əxlaqi kəramətləri kamilləşdirmək üçün gəlmişəm. Besətin məqsədi budur. Məqsəd budur ki, əxlaqi fəzilətlər bütün cəmiyyətə hakim olsun.

Peyğəmbər besətinin xüsusiyyəti cəmiyyətin əxlaqi fəzilətlərə dəvəti idi. Demək, əxlaq İslam cəmiyyətini cahil cəmiyyətdən ayıran xüsusiyyətlərdəndir. İslam hökuməti, peyğəmbərlərin də hakimiyyəti bunun üçündür. Ali-İmran surəsinin 164-cü ayəsində buyurulur ki, Allah möminlərə minnət qoydu, onlara öz aralarından peyğəmbər seçdi, bu peyğəmbər Allahın ayələrini onlara oxusun, onları paklasın, kitab və hikmət öyrətsin. Besət bunun üçündür. Peyğəmbərin (s) nəfslərin paklanması üçün gəlişi insanı hikmətə sövq edir.

2-12.Fərdi və ictimai kamillik

Bəşəriyyət ədalətsizlik, zülm, təcavüz və ayrışçılıq şəraitində yaşaya bilməz. Bu həyat deyil. Bu cəhənnəmdir. İctimai həyatda peyğəmbərlərin (ə) hədəfi fərdi həyatda məqsədə çatmaq üçün müqəddimədir. Dünyaya yaxşı baxın. Yaxşı cəmiyyət o cəmiyyətdir ki, insan ondan xeyir görsün.

İnsan həyata başqalarına zərbə vurmaq, paxıllıq etmək üçün gəlməyib. Gəlməyib, başqaları üçün dərd, şərr olsun. Gəlməyib ki, xırda məsələlərə baş qatıb böyük məqsədlərdən xəbərsiz qalsın. İnsan gəlib ki, insan olsun, faydalı olsun, kamilliyə doğru hərəkət etsin. Əgər insan kamilliyə doğru hərəkət edə bilsə, onun həyatı özü və başqaları üçün faydalı olacaq. Bu insan paklanacaq və besətin məqsədlərindən biri budur. Həzrət Peyğəmbər (s) bəşəriyyətə müjdə gətirdi, sülh və səadət yolunu açdı, möminlərə dünya və axirət xoşbəxtliyi verdi. Onun pak ailəsi dünya və axirət həyatında təkamül və xoşbəxtlik müəllimləridir. Xüsusi ilə İmam Zaman (ə.c) bəşəriyyətin mütləq ümididir. (Fəcr 10 günülüyü şəhidlərinin xatirə günü münasibəti ilə müraciət, h-ş. 1371)

Besət mövzusu bəşəriyyət üçün təbii və real mövzulardandır. Peyğəmbər (s) gəlməmişdi ki, tarixin məhdud bir dönəmində, məhdud bir ərazidə ilahi göstərişləri çatdırsın. Peyğəmbər (s) gəlmişdi ki, bütün dünya Allahın əmrlərindən xəbər tutsun, onun missiyasından bəhrələnsin. İnsanlar bu yolla kamilliyə çatmalı idilər. Bu olmalıdır, əgər olmasa məqsəd təmin edilməyib. (Quran qariləri ilə görüş, h-ş. 1368)

Peyğəmbərin (s) besəti praktik bir hərəkət idi, bəşəriyyəti son məqsədə çatdırmalı idi. Təbii ki, bu arada fərdi mənaəviyyət və ictimai həyat da qaydaya düşməli idi.

2-13. Təlim-tərbiyə

Peyğəmbərin (s) dövətləri bəşəriyyətin tarixboyu ehtiyacı olub. Peyğəmbər (s) insanları elmə dəvət edirdi. Quranın ilk ayələri elmi mədh edir. (Quran, Ələq surəsi, ayə 1-4) Hələ Quranın başlanğıcında “Oxu” əmrli verilir. Elm və bilik insanın qurtuluş amili kimi tanıtılır. Bu ehtiyac zaman və məkanla məhdudlaşmır, həyat durduqca ödənməlidir.

Məbəs əslində risalət bayrağının qaldırıldığı gündür. Onun misilsiz xüsusiyyətləri var. Məbəs əslində elm və mərifət bayrağı qaldırır. Besət “iqrə”, yəni oxu əmri ilə başladı. Yəni bu çağırışda bir hikmət var idi. İslamın dəvəti tarixin sonuna qədər elmi bütün yer üzünə yaymaq idi. Besət isə bu hərəkata bayraqdar oldu. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1380)

Şübhəsiz, elm və mədəniyyət zahirən dinə daxil olmasa da ehtiyac duyulan hadisələrdir. Bəli, elm və mədəniyyətin qaynağı dindir. Peyğəmbərin (s) besəti də onun başlangıcıdır. Amma gələcəkdə də bəşəriyyət bundan faydalanacaq. Bu baxımdan bəşər tarixin ən böyük hadisəsi elə besətdir.

Ali-İmran surəsinin 164-cü ayəsində buyurulur ki, onları pak edər, kitab və hikmət öyrədər. Burada həm təlim, həm paklanma var. Qəlblərimiz dini tərbiyə meydanıdır. Beyinlərimiz, vücudumuz da bu qəbildəndir. Tövbə surəsinin 73-cü ayəsində buyurulur ki, ey Peyğəmbər! Kafirlər və münafıqlərlə cihad et, onlara meydanı daralt. Düşmən qarşısında dayanmaq, mübarizə aparmaq üçün güc, heykəl lazımdır. Dəmirin endirildiyi xəbər verildiyi zaman onda bir güc və mənfəət olduğu da vurğulanır. (Quran, Hədid surəsi, ayə 25) Polad qollar, dəmir yumruqlarla qırılmaz iradə sayəsində İslam ümmətinin dərdlərinə əlacə edilir.

2-14. Axirətə çatmaq üçün dünya vasitəsi

Bütün həyatımız, bütün təlaşlarımız əslində axirətin bir hissəsidir. Dünya və axirət bir-birindən ayrılmaz. Pis budur ki, insanın bütün təlaşları yalnız dünya həyatı üçün olsun. Dünya məzəmmət olunub və yalnız dünya üçün təlaş da bəyənilmir. Dünya axirətdən ayrı deyil. Bu dünya axirət həyatı üçün bir əkinəcəkdir. Məhsul əkinəcəkdən götürülür. Bütün bunlar Vəhdətin zərurliyini göstərir. İslam mühitində

qəlblər Allaha doğru yönəlməlidir. Niyətlər Allah üçün olmalıdır. Bu İslam və İslamın yayılması üçün zəruridir.

Dünya nədir? İlk baxışdan dünya insan və aləmdir. İnsanların yaşayışı, təlaş, düşüncə və elmi, vəzifə və hüquqları, siyasət və iqtisadiyyat, ədalət və əxlaq insan həyatında səhnələrdir. Bu baxımdan dünya dini missiya, vəzifə və hüquq meydanıdır. Din gəlib ki, bu böyük səhnədə insanın təlaşlarına istiqamət versin, onu ilahi məqsədə yönəlsin. Aydın olur ki, din və dünya da bir-birindən ayrılmazdır. Dinin özü missiyasını həyata keçirməsi üçün dünyadan başqa səhnə yoxdur. Dünya da din mühəndisi, din qurucusu olmadan mənə və mahiyyətsiz bir səhnə olur. Din olmayan yerdə insan həyatı meşə qanunları ilə idarə olunur. İnsan həyat səhnəsində təhlükəsizlik və asayiş hiss etməlidir. Belə bir səhnədə düzgün hakimiyyəti öz üzərinə götürən tərəf elə dindən sayılır. Dini dünyadan ayırmaq mənəviyyəti həyatdan, siyasətdən, iqtisadiyyatdan çıxarmaqdır. Əslində bu ədalət və mənəviyyətin məhvidir. Dünya öz şirinlikləri, acılıqları, gözəllikləri, problemi ilə insanın təkamülü üçün vasitədir. Din baxımından da bütün bunlar təkamül vasitələridir. Bu baxımdan dünya dindən ayrılı bilməz. Siyasət, iqtisadiyyat, hakimiyyət, əxlaq, hüquq, ictimai əlaqələr dindən ayrılması deyil. 20-ci əsrin hadisəsi olan İmam Xomeyni (r) məntiqində din və dünya bir-birini tamamlayır. Bu iki hadisə sıx çulğışıdır.

Amma dünyanın başqa bir mənası da var. Dini mətnlərdə dünya deyəndə azğın nəfs istəklərinin insanın özünü və ətrafındakıları əsarət altına alması nəzərdə tutulur.

Belə bir dünya Quran və hədislərdə, din böyüklərinin sözlərində rədd olunur. Rədd olunmuş dünyanı dinlə bir saya bilmərik. Belə bir dünya azğın nəfs istəklərindən ibarətdir. Belə bir dünya Fironun, Nəmrudun, Qarunun, Buş və Səddamın dünyasıdır. Belə dünya meyarları tarix boyu zalım

imperialistlərin meyarı olub. Belə bir dünya məzəmmət olunur, bəyənilmir. Hər bir insanın daxilində bir firon ola bilər. Həmin firon insanı zorakı hərəkətlərə sövq edir. İnsanın imkanları artdıqca onun əməllərində də fironluq özünü çox göstərir. Belə bir dünyanı dinlə bir saya bilmərik. Ayə və rəvayətlər belə bir dünyanı qəbul etmir. Belə bir dünya ilə insan öz dinini abad edə bilməz. Dini belə bir dünyanın xidmətində saxlamaq dinə xəyanətdir. Böyük imam (Xomeyni) bizi belə bir dünyaya əsarətdən çəkindirib. İmam dini siyasətdən, iqtisadiyyatdan, dünyadan ayrı saymırdı. Xalqı və məsulları belə bir dünyadan uzaq olmağa dəvət edirdi.

Dünyanın yuxarıda qeyd olunan iki mənası arasında fərq qoymaq lazımdır. İmam özü də həmin dünyanı kənara qoymuşdu. Öz könül istəklərinin ardınca getməzdi. Amma İslamın haqqında danışdığı dünya dindən ayrı deyil. Əmirəlmöminin (ə) buyurur ki, dünya Allah övliyalarının sevdasıdır. (Nəhcül-Bəlağə, xütbə 131)

2-15. İnsanın təbiət qaranlığından mərifət işığına çıxması

İslam insana öyrədir ki, onun fəaliyyətləri bu dünya ilə məhdudlaşmır. Besət hadisəsi cahiliyyət düşüncəsinin qarşısında dayanıb insana bunu öyrədir.

2-16. Ədalətin bərpası

Hətta qeyri-müsəlman ərazilərdə ədalət mədh olunur, zülm pislənir. İslamın baxışı budur. Besətin ədalətə bu səviyyədə önəm verməsi onun imtiyazıdır. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1373)

Bəşər tarixinin başlanğıcından ən böyük məqsəd ədalətin bərpası olub. Bu gün bəziləri sülh şüarı verir. Sülh öz-özlüyündə yaxşıdır. Amma sülh o zaman yaxşıdır ki, ədalətli olsun. Bəziləri ədalətə çatmaq üçün müharibə alovu

qızıdır. Ədalət uğrunda vuruşurlar. Aydın olur ki, ədalət sülhdən yuxarıdır. Həqiqət budur.

İslamda mühüm nöqtələrdən biri insanlar arasında ədalətin bərqərar olmasıdır. Zülm cahiliyyət dövrünün xüsusiyyəti idi. Zorakılıq adıləmişdi. İndi də dünyada haradasa bu vəziyyət yaransa onu cahiliyyət adlandırmaq olar. İslam buna qarşı çıxdı. Peyğəmbərlər (ə) insanların xilaskarlarıdır. Buna görə də Quran peyğəmbərlərin (ə) böyük hədəflərindən biri kimi ədalətin bərpasını göstərir. Bu işdə öncə dəvət və ardınca müqavimət gəlir.

2-17.Savab müjdəsi, cəza xəbərdarlığı

Belə bir sual yaranır ki, peyğəmbərlər insanları maneələrdən keçirmək üçün hansı proqramlara malikdir? Quranda buyurulur ki, ey peyğəmbər (s), səni paklaq çırağ qərar verdik, Allaha doğru dəvət et, insanları savabla müjdələ, cəza ilə qorxut. (Quran, Əhzab surəsi, ayə 45-46)

3.Besətin təsirləri və faydaları

3-1.Dəyər şüarları

Əsrlərlə sonra bəşəriyyət üçün bərabərlik, qardaşlıq, ədalət, demokratiya hadisələri gündəmə gəlmişdir. Başqa dinlərdə bu mövzuları İslamdakı qədər əhəmiyyət verilməyib.

Həzrət Peyğəmbər (s) bəşəriyyətin müəllimi idi, insanların təlim-tərbiyəsi, şəxsiyyətinin ucaldılması ilə məşğul idi. Peyğəmbər (s) ayrıseçkiliyə qarşı çıxırdı. Biz bu gün həmin şüarları aktual görürük.

Bu gün dünyada aktual şüarlardan biri də ilahi besətdir. Əməli baxımdan həmin şüarları səhnədə görməsək də, ictimai ədalət, azadlıq kimi şüarlar gündəmdən düşmüş. Dövlətlər, xalqlar, düşüncə sahibləri, ideoloji məktəblər bu şüarları səsləndirir. Bu şüarların qaynağı besətdir. Həmin şüarların bu gündəmdə olan forması besət dövründəki ilə müqayisədə naqisdir.

3-2. Qurtuluş yolu

Besətin bərəkətindən bütün dünya faydalana bilər. Besət bir dövrə aid olan hadisə deyil. Bəşəriyyət bu gün də keçmişdəki həddə həqiqi tövhidə, ədalətə ehtiyaqlıdır.

Peyğəmbərin (s) öz missiyasını yerinə yetirdiyi 23 il çox bərəkətli illərdir. 23 il elə də böyük müddət deyil. Bir çox insanlar 20-25 il ərzində qarşıya qoyduğu məqsədə çata bilmir. Hətta kiçik bir işi başa çatdırma bilmirlər. Böyük alimlər, filosoflar, siyasi xadimlərin həyatına baxsaq onların 23 il ərzində öz gücləri həddində müvəffəqiyyət qazandığını görürük. Amma baxın görün Peyğəmbər (s) 23 ildə nə etdi? Cahiliyyət şəraitində, zorakılığın hakim olduğu bir cəmiyyətdə Həzrət Peyğəmbər (s) elə bir binanın bünövrəsini qoydu ki, həmin ocaqdan tarixin sonuna qədər nur parlayacaq. Cümə surəsinin 2-ci ayəsində onun dərs oxumadığı, insanların arasında çıxdığı bildirilir. Vurğulanır ki, o ilahi ayələri insanlara oxuyar, insanları paklayar. Bu o demək deyil ki, peyğəmbərin gəlişi ilə bütün nəflər paklanır. Bu o demək deyil ki, Quranın gəlişindən sonra dünyada zorakılıq, ayrışçılıq qalmaz. Biz deyirik ki, peyğəmbər məzlumların qurtuluşu üçün gəldi, bu zülmə son qoyulması mənasında deyil. İslam insanları zülmətdən işığa doğru yönəldir. İslam insanlara yol göstərir. İslam insanları bir-birilərinə zülmədən, ayrışçılıkdən, qardaş qırğınından çəkindirir. İslam insanları ilahi nemətlərdən düzgün

istifadəyə çağırır. İslam insanları onları səadətinə mane olacaq azğınlıqlardan çəkinməyə çağırır. İnsanlar bu dini və onun göstərişlərini anlayıb əməl etsələr bugünkü fəlakətləri görmərik.

Peyğəmbər (s) besətinin bəşəriyyət üçün bayram olduğunu desək yalan olmaz. Çünki besət həm dərdləri, həm də çıxış yollarını göstərdir. Əmirəlmöminin (ə) buyurur ki, besət köhnə yaralara, ələcsiz dərdlərə məlhəmə malik idi. (Nəhcül-Bəlağə, xütbə 108)

Besətdən əsrlər ötsə də bu mövzu hələ də araşdırılmaqdadır. Besət bəşər tarixinin ən böyük hadisəsidir. Bu sadəcə hadisə deyil, bəşəriyyətin xilasına aparan yoldur. Nəfsin tərbiyəsi, zümlə mübarizə, ədalətin bərpası bəşəriyyət üçün daimi bir problemdir. Bütün dinlər şərr qarşısında dayanıb qurtuluş yolu göstərir. İslamın başqa ayinlərdən fərqi onun həmişəlik nüsxə olmasıdır. Bəşəriyyətin qurtuluşu üçün bu nüsxə müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

Bəli, besətin məqsədi bəşəriyyətin xilasıdır. Peyğəmbər və İslamın insana verdiyi şəfəli bir nüsxədir. Bu nüsxə cəhalət, zülm, ayrışçılığın dərmanıdır. Bu nüsxə zəfilərin zorlular tərəfindən əzilməsini aradan qaldırır. Yaranmış gündən bu yana bəşəriyyətin çəkdiyi dərdlərə mərhəm olur.

3-3. Tövhid və ədalət

Böyük İslam Peyğəmbərinin (s) mövlud günü bu kərəmətli övladın sonsuz bərəkətlərinin tədbir günüdür. Bəlkə də bu böyük mövludun ən böyük bərəkəti bəşər cəmiyyətinə hədiyyə olunan tövhid və ədalətdir. Müasir insanlar elm və texnologiya baxımından nə qədər irəlidə olsalar da etiqad baxımından problem yaşayırlar, şirk əsarətindədirlər. Maddi cəhətdən ən çox inkişaf etmiş ölkələrdə tövhid inancına çatmaq demək olar ki, mümkünsüzdür. Bunu İslam Peyğəmbəri (s) bəşəriyyətə

hədiyyə edib. Əvvəlki peyğəmbərlər də cəmiyyətə bunu töhfə gətirib. Tövhid etiqadının insanın ruhunda və cisminə böyük bərəkətləri var. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1370)

Bu mövlud vasitəsi ilə bəşəriyyətə əta olunan hədiyyələrdən biri də ədalətdir. Bəşəriyyət böyük ədalətsizliyə düşüb. Tarixin başlanğıcından bu günə qədər insanlar ədalətsizlikdən əziyyət çəkir. Bu əziz insanın bəşəriyyət üçün gətirdiyi din insanları tövhid və ədalət kimi yüksək nöqtlərə dəvət edir. Demək, bəsət gününün bərəkətindən bütün bəşəriyyət faydalanır.

3-4.Müsəlmanların ittifaqı

Dünya müsəlmanları peyğəmbərin adı altında daha asan birləşə bilər. Peyğəmbərdə (s) belə bir təsir var. O böyük insan müsəlmanların hisləri üzərində böyük təsirə malikdir. Müsəlmanlar öz peyğəmbərlərini sevir. Allaha şahiddir ki, bizim qəlblərimiz peyğəmbər sevgisi ilə doludur. Bu sevgidən faydalanmaq lazımdır. Bu sevgi qurtuluş yoludur.

3-5.İslamın ali məqsədlərinə doğru

Bəli, hələ ki, bəşəriyyət öz həyatının bütün sahələrində ilahi mesajı hakim edə bilməyib. Amma şübhə yoxdur ki, insanların ilahi səfəri bir gün bu məqsədə çatacaq. Bu nöqtə insan üçün ali bir nöqtədir. Şübhə yoxdur ki, bir gün risalət mesajı bütün cəmiyyətlərin həyatına hakim olacaq. Peyğəmbər (s) missiyasının, tövhidin həqiqəti, insanın səadəti üçün İslam dərsi bəşəriyyəti elə bir nöqtəyə çatdıracaq ki, yollar işıqlanacaq, insan təkamülə doğru hərəkət edəcək.

Qaranlıq dünya peyğəmbərin mövludu ilə işıqlananda yeni bir tarix başladı. Əmirəlmöminin (ə) buyurduğu kimi,

qanunların aliliyi sayəsində azğın hakimiyyətlərə son qoyuldu. Zalım hakimlərin hökmü bəşər cəmiyyətinin nurunu aradan qaldırmışdı. (Nəhcül-Bəlağə, səh. 121, xütbə 89) Peyğəmbər vücudunun nuru elə başlanğıcdan haqq hakimiyyətinin nişanəsi idi. Peyğəmbərin viladəti dövründə baş verən qeyri-adi hadisələr bəşəriyyətə bir xəbərdarlıq idi. Peyğəmbərin (s) dünyaya gəlişi zamanı Kəsra sarayı silkələndi, atəşgah söndü. Bu hadisələrdə bir mesaj vardı. Peyğəmbərin (s) mövludu ilə bəşəriyyət üçün zülmədən qurtuluş yolu açıldı. Kim bu yolu gedəcəkdisə xilas olacaqdı, kim əvvəlki həyatı ilə bərişacaqdıqsa qaranlıqda qalacaqdı. Bir sözlə, insanların səadəti öz əllərində idi. Gələcəyini təyin edən insan özüdür. Allahın qanunu budur ki, bəşəriyyət ali məqsədlərə doğru hərəkət etsin. Bəşəriyyət təbii şəkildə bu məqsədə doğru hərəkətdədir. Tarixdə baş verən hadisələr də bunu təsdiqləyir. Hamı peyğəmbərin risaləti əsasında həmin məqsədə doğru hərəkətdədir.

Bu besət canlı və qaynardır. Allah-Taala Qurani-Kərimdə təkrar vəd edir ki, bu həqiqət adi dünya həyatına qalib gələnlər üçün zühur edəcək.

Təbii ki, bu hərəkət müəyyən şərtlər və amillərlə həyata keçir. Bu nöqtə də maraqlıdır ki, insan istəsə də, istməsə də, bilərəkdən və ya bilmərəkdən besət həqiqətinə yaxınlaşır.

Besət şüarı həyata keçməsə belə günün real şüarlarındandır. Məsələn ictimai ədalət şüarı besət şüarıdır və bu gün gündəmdədir. Azadlıq, elm, tərəqqi besət şüarlarıdır. Bu şüarların kim tərəfindən, hansı məktəb tərəfindən səsləndirilməsindən asılı olmayaraq onların kökü besətdədir.

Bu gün biz və bütün bəşəriyyət besət məfhumu və dəyərlərinə doğru hərəkətdəyik. İslam Cümhuriyyəti olaraq fəxr edə bilərik ki, din və Qurana əməl şüarları həyatımıza hakimdir. Biz fəxr edirik ki, bu həqiqətlərlə tanışlıq. Biz bu həqiqətləri görmüşük və sevmişik. Biz həmin ali məqsədə doğru hərəkətə başlamışıq və kifayət qədər hərəkət etmişik.

Bütün bəşəriyyət bu yolu keçməlidir. (Quran qarıları ilə görüş, h-ş. 1368)

Dördüncü fəsil

PEYĞƏMBƏR (S) DÖVRÜNDƏ XÜSUSİ HADİSƏLƏR

1.Məkkə dövrü

1-1.Risalətdən öncəki hadisələr

1-1-1.Əhd-peymanla üzvlük

Cahiliyyətdə dövründə saysız əhd-peymanlar var idi. Məkkə əhalisinin öz aralarında bağladığı əhd-peymanlarda Peyğəmbər (s) də iştirak edirdi. Bir qərib Məkkəyə daxil oldu və gətirdiyi malları satdı. Onun mallarını As ibn Vail adlı şəxs aldı. Bu şəxs Məkkənin qoluzorlularından idi. Malı təhvil götürəndən sonra pulunu verməkdən imtina etdi. Qərib şəxs kimə müraciət etdisə faydası olmadı. O Əbu Qubeys dağına çıxıb oradan fəryad çəkdi ki, mənə zülm olunub. Bu şəxsin fəryadını Peyğəmbər və əmisi Zübeyr ibn Əbdül-Müttəlib eşitdi. Bir araya gəlib həmin şəxsi müdafiə etməyə qərar verdilər. As ibn Vailin yanına gedib pulu tələb etdilər. O da qorxub pulu verməyə məcbur oldu. Pulu As ibn Vaildən alan qrup öz aralarında belə bir əhd-peyman bağladılar ki, bundan sonra kimin pulu zorla əlindən alınarsa həmin şəxsə kömək etsinlər. Adətən Məkkədə gəlmə adamlara zülm olunardı. İslamın zühurundan neçə illər sonra Peyğəmbər (s) buyururdu ki, mən indi də həmin əhd-peymanla sadıqəm.

1-1-2.İzdivac

Peyğəmbərin (s) doğruculuğu, işdə düzgünlüyü xanım Xədicənin diqqətini cəlb etdi. Xanım Xədicə əsil-nəcabət, var-dövlət baxımından Məkkənin birincilərindən idi.

Peyğəmbər (s) həmin dövrdə əmisi Əbu Talibin himayəsində yaşayırdı. Yoxsulluqdan əziyyət çəkirdi. Peyğəmbər (s) əmisindən ayrıldı və xanım Xədicə ilə ailə

qurdu. Besətə 15 il qalırdı. Əvvəlcə Xədicənin işlər müdiri kimi çalışırdı. Sonradan onunla ailə qurdu. Xədicənin bütün sərvəti Peyğəmbərin (s) ixtiyarında idi.

1-2.Dəvətin başlanğıcı

1-2-1.Dəvətin Xədicə tərəfindən qəbulu

Xanım Xədiceyi-Kübra İslamın əvvəlində iman gətirdi. O böyük xidmət göstərdi. Öncə iman gətirdi, sonra bütün sərvətini İslamın təbliği yolunda xərclədi. Xanım Xədicənin işlərinin əhəmiyyətini başlanğıc dövründə mübarizə yolunda olanlar bilir. Əgər Xədicənin köməkləri olmasaydı, İslamın tərəqqisində fasilələr yaranardı. Sonra Həzrət Peyğəmbər (s) və başqa müsəlmanlarla birlikdə Əbu Talib dərəsinə sürgün olundu. Mühasirədə 2-3 il ağır çəkinlikdə yaşadılar. Xanım Xədicə elə mühasirədə haqqın çağırışına ləbbeyk deyib dünyasını dəyişdi. (Tehranın cümə namazı xütbələri. h-ş. 1365)

1-2-2.Həzrət Əlinin (ə) İslama gəlişi

Həra mağarası və Nur dağında Peyğəmbər (s) İslam bayrağını ələ alıb dalğalandırdı, “La İlahə İllallah” deyə dəvətə başladı. Peyğəmbərin (s) bu addımlarını Əli ibn Əbu-Talib (ə) dərk etdi. Əli (ə) İslama gəlişdə öncüdür. O hamı dəvətə arxa çevirdiyi vaxt ləbbeyk dedi. O zaman kimsə İslamı qəbul etməyə cürət etmirdi. Bu addım Həzrət Əlinin (ə) şücaətini göstərirdi.

Bəli, Əli (ə) belə bir çətin vaxtda İslam məşəlini əlinə aldı. Ona etinasızlıq göstərdilər, təhqir etdilər, onu məsxərətə qoydular. Əli (ə) bir yeni yetmə idi. Ayağa qalxıb dedi: “Əmioğlu! Mən iman gətirdim!” əslində Əli (ə) əvvəlcə iman gətirmişdi. Amma həmin məclisdə öz imanını elan etdi.

Əmirəlmöminin (ə) besətin 13 ilində başlanğıc bir neçə gün istisna olmaqla heç vaxt imanını gizləmədi. Başqa müsəlmanlar neçə illər imanını gizli saxladı. Amma Əli (ə) bunu açıq elan etmişdi.

Bunu təsəvvür etməyə çalışsaq. Ətraf öna təzyiq göstərir, ona şair deyib məsxərəyə qoyurlar, varlılar ona gülürlər. Alçaq və şərəfsiz insanlar onu təhqir edir. Amma yeniyetmə bir insan bütün bu təzyirlər qarşısında dağ kimi dayanır.

1-2-3. Ətrafın dəvəti

Həzrət Peyğəmbər (s) öncə yaxınlarının soracağına getdi. Çünki bu Allahın əmri idi. (Quran, Şüəra surəsi, ayə 214) Amma Peyğəmbərin (s) təkəbbürlü əmiləri bu həqiqət qarşısında etinasızlıq göstərdi. Onun ciddi sözlərinə məsxərə ilə yanaşdılar. Peyğəmbər (s) onların özündən idi. Bu şəxslərdə qohumluq təəssübü vardı. Onlar bir qohuma görə 10 il vuruşardılar. Amma Peyğəmbərdən (s) üz çevirdilər.

Bəli, yaxınları olan bu gənc əlinə İslam məşəli alanda onu tənha qoydular, ona təzyiq göstərdilər.

1-3. Açıq dəvət

1-3-1. İman gətirənlərə qarşı təzyiq

Həzrət Peyğəmbər (s) həyatının ən çətin dövrlərində, bütün yaxınları onu mühasirəyə alanda, həyatı təhlükəyə düşəndə bir gün Taif, bir gün Əbu Talib dərəsinə getməyə məcbur idi. Soyləyirdi ki, mən həqiqətləri bəyan edən, qorxudan şəxsəm. (Quran, Şüəra surəsi, ayə 115)

Peyğəmbər (s) yaxınları ilə birlikdə 13 il çətinliyə dozdı. Nəhayət İslam nihali kök atdı. Bu mühasirədə qaldıqları çətin günlərdə baş verirdi.

Çətinliklərə baxmayaraq Məkkədə möminlərin sayı günbəgün artırdı. Bunu təsəvvür etmək çətindir. Cəhalət mühitində, ifrat təəssüb sıxıntısı altında İslamın yaşıl nihalları möhkəmlənirdi. Həzrət Əli (ə) buyurur ki, səhra ağacları möhkəm olur. Yağış suyu ilə suvarılan ağacların odu da şöləli və davamlıdır. (Nəhcül-Bələğə, məktub, 45) Artıq heç bir tufan bu ağacları qopara bilməzdi. Onlar kök atmış, çətinliyə öyrənmişdi.

1-3-2.Həmzənin iman gətirməsi

Bir dəfə Əbu Cəhl Peyğəmbərə (s) qarşı hörmətsizlik göstərdi. Peyğəmbər (s) susdu, onun təhqirinə cavab vermədi. Hadisənin şahidlərindən biri gördüklərini Həmzəyə xəbər verdi. Həmzə bundan qəzəbləndi, Əbu Cəhli tapıb kamanı ilə onun başına bir zərbə endirdi, Əbu Cəhlin başı qana bulaşdı. Bu hadisənin təsiri altında Həmzə İslamı qəbul etdi.

1-3-3.Əbu Talib dərəsi

Əbu Talib dərəsində mühasirədə olduqları vaxt ümid qapıları müsəlmanların üzünə bağlanmışdı. Mühasirə şəraitində yaşamaq imkanları sıfır bərabər idi. Aclıqdan uşaqların ah-naləsi ətrafa yayılırdı. Müsəlmanlar 3 il bu çətinliyə dözdülər. Peyğəmbər (s) rəhbər idi və bütün bu çətinliklər onun çiyinlərinə yüklənirdi.

1-3-4.Həzrət Xədicənin və Həzrət Əbu Talibin vəfatı

Mühasirə şəraitində, ağır çətinliklər içində Əbu Talib dünyasını dəyişdi. Xanım Xədiceyi-Kübra da qısa bir müddətdə gözlərini dünyaya əbədi qapadı. Peyğəmbər (s) iki

yaxınını itirdi, bir növ tənhalıqda qaldı. Fərqli rəvayətlərdə 5-10 yaşlarda olduğu bildirilər Fatimeyi-Zəhra (ə.s) Peyğəmbərin (s) arxası oldu. O bir ana kimi atasına qayğı göstərirdi. Şeyx Müfidin “Əl-İrşad” kitabında xanım Fatimə (ə.s) “atasının anası” adlandırılıb. Bu ad elə o zaman yarandı.

Peyğəmbər (s) tənhadır, qəm-qüssə içindədir. Hamı öz çətinlikləri ilə onun üstünə gəlir. Onun üzündən qəm-qüssə tozunu kim siləcək? Bir zaman Xədicə vardı, Əbu Talib vardı. İndi onlar yoxdu.

Xədicə və Əbu Talibin vəfatı Peyğəmbərə (s) ciddi təsir göstərdi. Qısa bir vaxtda iki güclü arxasını itirmişdi. Məhz bu ağır günlərdə köməyinə Fatimə (ə.s) gəldi. O kiçik əlləri ilə Peyğəmbərin (s) üzündəki qəm tozunu silirdi.

1-3-5.Müsəlmanların Həbəşə hicrəti

Peyğəmbər (s) Həbəşə mühacir göndərdi. Müsəlmanlar kafir, amma ədalətli bir padşahın himayəsinə sığındılar. Onlar daimi yaşayış yerlərini tərk etdilər. Bu da ciddi bir nöqtədir. Demək, ədalət qeyri-müsəlman bir məmləkətdə də olsa bu yer zülm olan yerdən üstündür. İslam belə qəbul edir.

Artıq ilk hicrət baş tutmuşdu. Həbəşə hicrət iki dəfə həyata keçdi. Həbəşə hicrət edən 10 ya 11 şəxs heç biri tanınmış adam deyildi. Onlardan biri Əbu-Hüzeyfə idi. Zahirən bu səfərdə Cəfər yox idi. Əbu-Hüzeyfə Ütbənin oğlu idi. Ütbə tanınmış şəxs idi. Bu baxımdan Əbu-Hüzeyfə varlı övladı sayılırdı. Bu səfərdə başqa bir şəxs Peyğəmbərin (s) əmisi oğlu Zübeyr idi. O da tanınmış ailədən idi. Onlar öz zövcələri ilə birlikdə Həbəşə üz tutdular. Hicrətdə məqsəd nə idi? Bu aydınlaşdırılmalıdır.

1-3-6.Əqəbə beyəti

Əbu Talib dərəsindən üzücü günlərdən sonra Bilal, Əmmar, Yasər, Süməyyə, Abdullah ibn Məsud və başqaları işkəncəyə məruz qaldığı zaman ağır günlər idi. Bunun ardınca Peyğəmbər (s) Məkkə və Taif qəbilələri arasında Yəsrib əhalisi ilə Əqəbə beyəti deyilən bir beyət əldə etdi.

1-3-7.Leylətul-Məbit

Əmirəlmöminin (ə) ixlas və səmimiyyəti hələ uşaq ikən Peyğəmbərdən (s) öyrənmişdi. Çətinlikləri qəbul etmişdir, yeniyetmə yaşında mübarizəyə hazırlanmışdı. Sonradan Peyğəmbərə (s) qarşı sui-qəsd hazırlananda Əmirəlmöminin (ə) onun yerində yatmağa qərar verdi. İnsanın sevdiyi şəxs yolunda göstərcəyi ən böyük fədakarlıq elə bu ola bilər. Sənin sevdiyini qətlə yetirməlidirlər və sən onun yerində yatırsan! Bu qaçılmaz bir ölüm demək idi. Silahlanmış düşmən gecənin qaranlığında Peyğəmbərin (s) yatağına yaxınlaşır. Bu yataqda Peyğəmbər (s) olmalıdır. Amma Əli (ə) əvvəlcədən soruşmuşdu ki, mən sənin yerində yatsam sən sağ qalarsan? Peyğəmbər (s) buyurmuşdu ki, bəli, sağ qalaram. Əli (ə) onun yerində yatmağa qərar vermişdi.

Bir qrup müsəlman Cəfər ibn Əbu Talibin başçılığı ilə Həbəşə hicrət etmişdi. Onlar Həbəşədə qalmışdılar. Onlar Məkkəyə dönmədən Mədinəyə üz tutdular. Məkkədə qalan Peyğəmbər (s), Əli (ə), Əbu Bəkr idi. Tanınmış müsəlmanlardan başqa biri yox idi. Lap sonda Məkkəni tərk edən Peyğəmbər (s) və Əbu Bəkr oldu. Qüreyş kafirləri gördülər ki, Peyğəmbər (s) müsəlmanları Mədinəyə yola salır. Mədinənin bir mərkəzə çeviriləcəyindən ehtiyatlıb mühacirətə mane olmaq qərarına gəldilər. Peyğəmbəri (s) qətlə yetirməyə də kimsə cürət etmirdi. Qərara gəldilər ki, hər qəbilədən bir nəfər bu sui-qəsdə iştirak etsin. Gecəyarı Peyğəmbərin (s) evini mühasirəyə alıb bu çirkin məqsədi

həyata keçirmək istədilər. Hansı ki, Peyğəmbərin (s) yerində Əli (ə) yatmışdı, Peyğəmbər (s) artıq yola çıxmışdı.

1-3-8.Mədinəyə hicrət

Peyğəmbər (s) hicrətin əvvəlində, ondan qabaq bəsət zamanı elə şüarlar verirdi ki, bunun məfhumu yalnız İslam hökumətinin yaradılması ola bilərdi. Peyğəmbərin (s) təbliğ etdiyi tövhid ayrışeçkiliyə son demək idi. Bu tövhid çağırışı gəncləri zülm və fəsada qarşı çıxmağa həvəsləndirirdi.

Peyğəmbər (s) Mədinəyə üz tutdu. Kafirlər Mədinəyə çatmamış onu qətlə yetirmək fikrində idi. Bilirdilər ki, Mədinədə Peyğəmbərin (s) müdafiəçiləri olacaq. Peyğəmbər (s) yolüstü 3 gün mağarada gizləndi. Kafirlər onu tapa bilmədilər. Sur mağarası Məkkəyə yaxın idi. Düşmənin ümidi üzüldü, və geri döndülər. Yalnız bundan sonra Peyğəmbər (s) mağaradan çıxıb yoluna davam etdi və Mədinəyə çatdı. Peyğəmbərdən (s) sonra Əmirəlmöminin (ə) bir neçə gün Məkkədə qaldı, Peyğəmbərə (s) tapşırılmış əmanətləri sahiblərinə çatdırdı.

Peyğəmbərin (s) hicrəti onun risalətində siyasi bir dönəm idi. Hicrət təsadüfi bir hadisə deyildi. Peyğəmbərin (s) mübarizəsinin mühüm bir pilləsi idi. İslam inqilabı hökumət qurulmadan məqsədə çata bilməz. Peyğəmbər (s) bu məqsədə doğru hərəkət edirdi. Bu isə yalnız hicrətlə mümkün idi. Peyğəmbər (s) İslam hökumətinin qurulması üçün zəruri olan işləri öncədən görmüşdü. Yəni hakimiyyət üçün müqəddimə hazır idi. Bundan ötrü insanlar tərbiyə olunmuşdu. Artıq müsəlmanların müəyyən həddə siyasi düşüncəsi formalaşmışdı. Əgər Məkkə əhalisi Peyğəmbərin (s) dəvətini qəbul etsəydi Peyğəmbər (s) bu işləri Məkkədə görərdi. Amma buna imkan verilmədi. Peyğəmbər (s) öz risalətinin məqsədinə çatmaq üçün Yəsrif (Mədinə) yolunu tutdu və

həmin məqsədə çatdı. Aydın olur ki, hicrət təsadüfi bir hadisə deyildi.

2.Mədinə dövrü

2-1.Qobada

Camaat eşidəndə ki, Peyğəmbər (s) Qobaya daxil olub həzrəti görmək həvəsi daha da şiddətləndi. Qoba Mədinənin yaxınlığında idi, Peyğəmbər (s) 15 gün orada qaldı. Bəziləri Qobaya gedib Peyğəmbəri (s) ziyarət etdi, bəziləri də Mədinədə həzrətlə görüş intizarı çəkirdi.

2-2.Peyğəmbərin (s) istiqbalı

Allahın Rəsulu (s) Məkkədən Mədinəyə gələndə Mədinə (Yəsrib) əhalisi yenicə müsəlman olmuşdu. Onlar bir nöqtədə dayanıb Peyğəmbərin (s) gəldiyi yola baxırdılar.

Nəhayət, Peyğəmbərin (s) süvar olduğu dəvə Mədinəyə daxil oldu. Əhali onu dövrəyə aldı. O zaman Mədinə şəhəri məhəllələrə bölünmüşdü. Məhəllə evlər, küçələr və divarlardan ibarət idi. Hər məhəllənin böyüyü vardı. Məhəllə adətən hansısa qəbiləyə məxsus olurdu. Ovs qəbiləsi, Xəzrəc qəbiləsi və bu kimi başqa qəbilələr. Peyğəmbərin (s) dəvəsi Mədinəyə daxil olanda hansı məhəlləyə çatdırsa məhəllə böyükləri onu qarşılayır, öz imkanlarını Peyğəmbərə (s) təklif edirdi. Peyğəmbər (s) buyururdu ki, dəvəyə yol verin. Beləcə dəvənin yolunu açırdılar.

2-3.Məscid binası, hökumət qurulması

Əbu Əyyub Ənsarinin evinin qarşısında boş torpaq vardı. Peyğəmbər (s) torpağın kimə məxsus olduğunu soruşdu. Dedilər ki, bu torpaq iki yetim uşağındır. Peyğəmbər (s) pul

verib həmin torpağı aldı. Göstəriş verdi ki, həmin yerdə məscid tikilsin. Peyğəmbər (s) bu məscidi siyasi, ibadi, ictimai bir mərkəz kimi nəzərdə tuturdu. Artıq hökumətin bünövrəsi qoyulurdu. Xalq burada toplaşacaqdı. İnsanların toplaşması üçün bir yer lazım idi. Beləcə məscid tikməyə başladılar.

13 il təbliğatdan, mübarizədən, fədakarlıqlardan sonra İslam təfəkkürü əsasında hökumət qurulurdu. Bir ümmətin yaşayışı üçün yeni nizam qurulurdu. İslam bir hərəkətdən hökumətə çevrildi.

2-4. Qardaşlıq əhdi

Peyğəmbərin (s) Mədinəyə daxil olduğu ilk aylarda gördüyü iş müsəlmanlar arasında qardaşlıq əqdi oldu. Müsəlmanlar əqd oxuyub bir-biriləri ilə qardaşlaşdılar. Müsəlmanların qardaş olması sadəcə bir söz deyil. Müsəlmanlar Peyğəmbərin (s) bir zaman həyata keçirdiyi kimi qardaş olmalı, bir-birilərinin hüquqlarına riayət etməlidirlər.

Peyğəmbər (s) qardaşlıq əqdi ilə cahiliyyə təbəqələrini aradan qaldırırdı. Tanınmış adamlar sadəcə bir şəxs qardaşlaşanda keçmiş varlı-yoxsul ayrışikliyinə son qoyulurdu. Həzrət sadəcə buyururdu ki, siz qardaşsınız. Onlar da bu qardaşlığı qəbul edirdilər. Peyğəmbər (s) imkanlı insanları, sərvət sahiblərini müsəlman qullarla qardaşlaşdırırdı. Əlbəttə ki, bu qullar azad olmuşdular. Beləcə vəhdət yaradılırdı. Məscidə azançı seçmək lazım gələndə gözəl səsi olanlar çox idi. Amma bütün bu adamlar arasından zahirən gözəl olmayan, adi səslilə Bilal seçildi. Onun tanınmış qəbiləsi, əsil-nəcabəti yox idi. Olanı İslam, iman, Allah yolunda mübarizələri idi. Peyğəmbər (s) beləcə dəyərləri səhnəyə gətirirdi. Sözü qəlblərə təsir qoymamış əməllə təsir göstərirdi.

2-5.Düşmən təhlükəsinə qarşı

İnkişafda etmək olan birindən təhlükə hiss edən ətraf onu düşmən sayır. Əgər Peyğəmbər (s) yeni nizamı düşmənlərdən qoruya bilməsəydi onu elə ilk günlərdə məhv edərdilər. Bu hökuməti qorumaq lazım idi.

Həzrət Peyğəmbər (s) yeni təşkil olunmuş hökumətə qarşı 5 əsas düşmən görürdü.

2-5-1.Mədinə kənarında vəhşi qəbilə

Mədinənin 10-20 fərsəxliyində yarımvəhşi bir qəbilə vardı. Onların həyatı müharibələrdə, qarətlərdə keçirdi. Hətta bir-birilərinin malını əlindən alırdılar. Peyğəmbər (s) Mədinədə sabitlik yaratmaq istəyirdisə belə halların qarşısı alınmalı idi. Belə qəbilələrin hansında ümidyeri görünürdüsə Peyğəmbər (s) onlarla müqavilə bağlayırdı. Demirdi ki, siz müsəlman olmalısınız. Sadəcə müqavilə toxunulmazlığın təmini üçün idi. Müqviləyə əsasən tərəflər bir-birilərinə təcavüz etməməli idilər. Peyğəmbər (s) bu qəbilələrlə əhd-peymanə sadıq qalırdı. Amma elə qəbilələr də var idi ki, dinc yaşamaq istəmirdi. Belə qəbilələrlə Peyğəmbər (s) sərt davranır, onları yerində oturdurdu.

2-5-2.Döyüşlər

2-5-2-1.Bədr

İkinci düşmən Məkkə idi. Məkkədə təşkilatlanmış hakimiyyət olmasa da bir qrup varlı məkkəyə nəzarət edirdi. Onların öz aralarında da ixtilafları vardı. Amma Peyğəmbərə

(s) qarşı birləşmişdilər. Peyğəmbər (s) bilirdi ki, əsas təhlükə Məkkədəndir. Belə də oldu. Peyğəmbər (s) gördü ki, əgər oturub gözləsə, düşmən onun sorağına gəlsə düşmən üçün imtiyaz yaranacaq. Buna görə də özü onların sorağına getdi. Amma Məkkəyə üz tutmadı. Mədinənin yanından keçən Məkkə karvanının üzərinə getdi. İşin başlanğıcında bədr savaşı ən mühüm savaşıldı oldu. Peyğəmbər (s) irəli getdi, onlar da inadkarlıqla Peyğəmbərin (s) sorağına gəldilər. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

2-5-2-2.Uhud

Təqribən 4-5 il belə davam etdi. Peyğəmbər (s) onları rahat buraxdı, onlar da Peyğəmbər (s) hökumətini məhv etmək ümidi ilə yaşayırdılar. Uhud savaşı və digər savaşılar bu zəmində baş verdi.

Uhud savaşı tarixi baxımdan kiçik bir hadisədir. Amma Quran onu bir dərs olaraq yada salır. Allah-Taala (c.c) Uhud öncəsi vəd verir ki, biz sizə yardım göstərəcəyik. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 152) Allah-Taala (c.c) buyurur ki, sizə vəd olunan yerinə yetdi və siz qalib gəldiniz. Rəvayətlərə əsasən Peyğəmbər (s) buyurur ki, nə qədər ki, möhkəm dayanmışınız qalibsiniz. Peyğəmbər (s) xəbərdarlıq edir ki, nə zaman dünya malına üz tutsanız, vəzifənizi yaddan çıxarsanız vəziyyət əksinə olacaq. Ayələrdə işarə olunur ki, öz aranızda dartsımağa başladınız, mövqelərinizi tərk etdiniz, sizə tapşırılan yerdə keşik çəkmədiniz. (Quran, Ənfal surəsi, ayə 53; Ali-İmran surəsi, ayə 152) Bu bir qanundur. Cazibə qanunu kimi bir qanundur.

Allah verdiyi neməti geri almır. Biz öz rəftarlarımızla özümüzü nemətlərdən məhrum edirik. Buna görə də Quran bizə səhvlərimizə görə istiğfar etməyi tapşırır: “Rəbbəna iğfir ləna zünubəna və israfəna fi əmrinə” (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 147) Uhud savaşında vəziyyət dəyişdi. Amma

möminlər öz əhdlərinə sadıq olduqlarından Allah keçir. Uhud savaşından belə bir dərs var.

Uhud savaşında 3 mərhələ keçilib. Birinci mərhələ qələbə ilə nəticələnən hücumdur. Müsəlmanlar düşmən düşərgəsinə hücum etdi və düşmən qaçdı. İkinci mərhələ məğlubiyyət mərhələsidir. Qələbə nəticəsində bəziləri tamaha düşdü, mövqeləri buraxıb qənimət toplamağa başladı. Bu zaman arxadan onlara hücum oldu. Vəziyyət çətinləşdi, möminlər bir yolla meydandan çıxma bildi. Üçüncü mərhələ düşmənin acizlik hiss etdiyi mərhələdir. Düşmən gördü ki, qəfil hücumla müsəlmanları məğlub edə bilmədi. Öldürdülər, yaraladılar amma məğlub edə bilmədilər. Bu döyüşdə Peyğəmbər (s) də yaralanmışdı. Amma bir yüksəkliyə qalxdı. Düşmən gördü ki, müharibəni davam etdirsə müsəlmanlar yeni ruhiyyətə ilə meydana gələcək. Bir acizlik hiss etdi. Qərara gəldilər ki, getsinlər. Möminlər zərbə alsa da düşmənin qələbə qazandığını demək olmazdı. Düşmənlər Mədinədən bir qədər aralanandan sonra ağıllarına gəldi ki, müsəlmanlar döyüşdən sonra zəifləyib və hücum vaxtıdır. Mədinənin bir neçə kilometrliyində toplaşdılar və hücum üçün məqam gözlədilər. Mədinəyə xəbər çatdı ki, düşmən hücumu hazırlaşır. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 173) Bəziləri qorxu yaradırdı. Onlar münafıqlar idi. Belə məqamlarda münafıqlar böyük rol oynayır. Onları belə sözlərindən tanımaq lazımdır. Peyğəmbər (s) nə etdi? Buyurdu ki, bu gün Uhud savaşında vuruşanlar və yaralananlar silahı yerə qoya bilməzlər. Peyğəmbər (s) Uhud döyüşündə olmayanları kənarlaşdırdı. Şəhərdə döyüşdə iştirak etməmiş yeni qüvvələr olsa da Peyğəmbər (s) buna icazə vermədi. Yalnız döyüşdə iştirak edənlərə müraciət etdi. Peyğəmbərin (s) göstərişi ilə şəhərin kənarında toplaşib hücumu hazırladılar. Düşmən casuslar vasitəsi ilə məlumat əldə etdi ki, Peyğəmbər (s) hücumu hazırlaşır. Bundan sonra qərarlarını dəyişdilər. Qərara gəldilər ki, bu dəfə getsinlər,

münasib fürsətdə qayıdılar. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 173) Müsəlmanlar da geri döndülər. İkinci dəfə hücum qərarı onların xeyrinə oldu. Bu bir dərs idi. Yəni heç bir halda ümitsizliyə yol verilməməlidir. Allah-Taala (c.c) Quranda buyurur ki, sizin Uhud savaşında çətinlikləriniz təsadüfi deyildi, bunun köklərini özünüz əvvəllər yaratmışdınız. Ayələrdə dağın başındakı 40-50 nəfər nəzərdə tutulurdu. Onlar mövqelərini tərk etmişdilər. Onların qənimətə üz tutması düşmənə yol açmışdı. Quran beləcə xəbərdarlıqlar edir.

İnsan həyatındakı günahlar mənəvi zərbə olmaqla yanaşı müvəffəqiyyətlərə də mane olur. Bir çox döyüş meydanlarında insanlar günah səbəbindən məğlubiyyətə düşər olub. Bunun elmi, fəlsəfi və psixoloji izahları da var. Necə olur günah insanı süquta uğradır? Məsələn Uhud savaşında bir qrup müsəlmanın təqsirindən açıq qələbə məğlubiyyətə çevirildi. Yəni müsəlmanlar əvvəl qələbə qazandılar, sonradan vəziyyət dəyişdi. Qənimət tamahı ilə mövqelərini tərk edənlər müharibənin taleyinə birbaşa təsir göstərdilər. Düşmən qəfil hücumla keçib müsəlmanlara ağır zərbə vurdu.

Siz Uhud savaşında baş verən hadisələrə diqqət yetirin. 50 nəfərin döyüş mövqeyini tərk etməsi 14 əsrdir onların ünvanına ittihamlara səbəb olub. Onlar Peyğəmbərin (s) səhabələri idilər. Bir çoxları Bədr savaşında iştirak etmişdilər. Pis insanlar da deyildilər. Amma qənimət həvəsi onları çaşdırdı. Onların təqsirindən müsəlmanlar qətlə yetirildi. Seyyidüş-Şühədə Həməzənin qanı axdı. Peyğəmbər (s) yaralandı. İslam quruluşu silkələndi. Yalnız 50 nəfərin səhlənkarlığı səbəbindən! Quran xəbərdarlıq edir ki, bu insanların təqsiri əvvəlki büdrəmələri ilə əlaqəlidir. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 155) İnsanın hər bir büdrəməsi növbəti büdrəməyə səbəb olur. İnsanın imanı zəifləyir. İstənilən bir büdrəmə pərdə arxasında da olsa imanımıza zərbə vurur.

İnsan bir səhv iş görür, sonradan bu səhv onun imanına təsir göstərir. İnsan özü də bunu hiss etmir. O öz halının dəyişməsindən xəbərsizdir. Ayələrdə buyrulur ki, insanların bir qismi Allah və Onun Peyğəmbərinə (s) cavab verdilər. Burada cavab vermək dəvəti qəbul etmək mənasındadır. Onlar dəvəti qəbul edib Peyğəmbərin (s) ardınca getdilər. Ən çətin məqamlarda Peyğəmbərin (s) yanında oldular. Quran vəd edir ki, ən çətin vaxtda dəvəti qəbul edib zərbə alanlara böyük mükafat var. Həmin gün Əmirəlmöminin (ə) çoxsaylı yara almışdı. Başqa səhabələr də yaralanmışdılar. Kimlərsə Allah və Peyğəmbərin (s) dəvətini qəbul etdi, kimlərsə boyun qaçırdı. Ayələrdə dəvəti qəbul edənlərə böyük mükafat vəd olunur.

Uhud savaşında düşmənlər dəfələrlə elan etdilər ki, Peyğəmbər (s) qətlə yetirilib. Onlar bu xəbərlər müsəlmanların döyüş əzmini qırmaq istəyirdilər. Bunun ardınca ayə nazil oldu. Möminlərə əvvəlki peyğəmbərlərin dünyadan köçdüyü xatırladılırdı və düşündürücü sual verilirdi ki, peyğəmbər qətlə yetirilsə siz geri çəkiləcəksiniz?! (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 144)

Müsəb ibn Üməyr Uhud savaşında şəhid oldu. Peyğəmbər (s) onun qəbri üstünə gəlib ağladı. Sahabələrə buyurdu ki, bu gənc Məkkədə olduğu zaman İslamı qəbul etməmişdən öncə ən bahalı libaslar geyərdi. Peyğəmbər (s) bu gəncin görkəminə hamının vurğun olduğunu yada saldı. Amma İslam bu gənci dəyişdi. O mənə aləminin qəhrəmanına çevirildi. Peyğəmbər (s) Mədinəyə hicrət etdiyi zaman bu gənc mədinəlilərə Quran öyrədirdi. O Uhud savaşında şəhadətə çatdı. Qaynar torpaqlar üzərində cəsədi qaldı. Peyğəmbər (s) onun cəsədinə baxıb ağlayırdı.

Peyğəmbər (s) Uhud savaşından qayıdıandan sonra müharibə xəbərləri qısa bir vaxtda şəhərə çatdı. Demişdilər ki, Peyğəmbər (s) savaş meydanında həlak olub. Xalq bu xəbəri iztirabla qarşılamışdı. Peyğəmbərin (s) şəhərə daxil

olduğunu görəndə xalq ürəkləndi döyüş meydanına üz tutdular ki, həlak olanların cəsədlərini gətirsinlər. Rəvayətlərdə nəql olunur ki, bir qadın bir minik üzərində 3 şəhid cəsədi gətirirdi. Soruşdular ki, bu cəsədlər kimindir? Cavab verdi ki, biri qardaşımdır, biri ərimdir, digəri atamdır. Ondan narahat olduğunu soruşanda cavab verdi ki, məni narahat edən Peyğəmbərin (s) qətlə yetirilməsi xəbəri idi. Həmd olsun Allaha ki, Peyğəmbər (s) sağdır.

Rəvayətlərdə nəql olunur ki, Əmirəlmöminin (ə) döyüşdə 60-dan çox yara almışdı. Onu arxa cəbhəyə gətirdilər. Yəqin ki, Uhud savaşı nəzərdə tutulur. 60 yara ciddi bir məsələdir. Peyğəmbərin (s) göstərişi ilə təbabətdə mütəxəssis olanlar Əmirəlmömininin (ə) yanına gəldilər. Onlar dedilər ki, bu yaralarla onun yaşamasına ümid yoxdur. Peyğəmbər (s) və möminlər Əmirəlmömininin (ə) görüşünə gəldilər. Malik ibn Ənəs deyir ki, onun vücudu başdan ayağa yara idi. Peyğəmbər (s) Əli (ə) ilə onun yaraları üzərinə sığal çəkdi. Qısa bir müddətdə Əmirəlmömininin (ə) yaraları sağaldı. Əslində tibbi baxımdan bu mümkün deyildi.

Uhud savaşında nazil olan ayələri düzgün anlamaq çətin idi. Bu ayələri anlamaq üçün xüsusi bir şərait olmalı idi. Əzizlərim! Həyatımızın bütün dövrləri Uhud savaşındır. Əgər düzgün addım atsaq düşmən məğlub olacaq. Amma gözüümüz qənimətdə qalsa, qənimətə tərəf getsək gedişat dəyişəcək. Uhud savaşı bir ibrətdir. Tarixdə bu durum təkrarlanıb.

2-5-2-3. Əhzab

Məkkə müşriklərinin Peyğəmbərin (s) sorağına gəldiyi son döyüş Xəndək döyüşü idi. Bu çox mühüm döyüş olub. Məkkəlilər bütün qüvvələrini toplamışdılar, kənardan da kömək toplamışdılar. Qərarları bu idi ki, Peyğəmbər (s) və onun 300-500 nəfər ətrafını qətlə yetirsinlər. Mədinəni qarət

etmək planları var idi. Amma onlar Mədinəyə çatmamış Peyğəmbər (s) əhvalatdan xəbər tutdu və məhşur xəndək qazıldı. Mədinəyə bir tərəfdən daxil olmaq asan idi. Orada 40 metr enində bir xəndək qazıldı. Ramazan ayı idi. Rəvayətlərdə deyilir ki, hava çox isti idi. Həmin il yağıntı da olmamışdı. Xalqın qazancı az idi. Problem kifayət qədər idi. Peyğəmbər (s) xəndəyin qazılmasında iştirak edirdi. Yorlanlardan külüngü alıb özü işləyirdi. Yəni işi təkcə rəhbərlik etmək deyildi. Nəhayət kafirlər gəldilər və xəndəyin qarşısında dayandılar. Gördülər ki, bu xəndəyi keçmək mümkün deyil. Məyus olub geri döndülər. Peyğəmbər (s) buyurdu ki, bu Məkkə qüreyşlilərin son hücumu idi. Bundan sonra növbə bizimdir. Bundan sonra biz Məkkəyə gedəcəyik.

Xəndək savaşında müsəlmanlar Mədinədə hərtərəfdən mühasirədə idilər. Mədinəyə ərzaq gətirmək mümkün deyildi. Xalqın azuqəsi tükənirdi. 2-3 gün ac qalanlar vardı. Bununla belə Peyğəmbər (s) xalqla birlikdə külünk çalırdı.

Bir aya yaxın uzanan Əhزاب döyüşündə kimsə xəndəkdən keçə bilmədi. Peyğəmbər (s) xəndək boyu keşikçilər qoymuşdu. Xəndək bir neçə kilometr uzanırdı. Keşikçilər hər nöqtəyə nəzarət etdiyindən düşmən xəndəyə daxil olmağa cürət etmirdi. Peyğəmbərin (s) ox atanları aclıq, susuzluq şəraitində cəbhə xəttinə nəzarət edirdilər. Buna görə də düşmən bir ay ərzində xəndəyi keçə bilmədi. Cəmi bir dəfə Əmr ibn Əbdəvid bir neçə nəfərlə o biri tərəfə keçib meydan oxudu. Qüreyş düşündü ki, artıq Mədinənin işi bitib. Məncə Peyğəmbərin (s) ən mühüm döyüşü Əhزاب döyüşü olub. Heç bir döyüşdə Peyğəmbərin (s) qarşısında belə bir qüvvə dayanmayıb. Düşmən ac canavar kimi hücum çəkib fürsət gözləyirdi. Hamısı da lovğa, təkəbbürlü, özündəndeyən.

Əmr ibn Əbdəvidin qarşısında ona cavab verə biləcək birisi dayanmalı idi. Xəndək savaşı həm də Əhزاب savaşı adlanır. Əhزاب hizblər, qruplar mənasındadır. Düşmənlər əl-

ələ vermişdilər ki, İslamın sonuna çıxsınlar. Ərəb arasında ən şöhrətli pəhləvan olan Əmr ibn Əbdəvidin çağırışına Həzrət Əli (ə) səs verdi. Həzrət Peyğəmbər (s) buyurdu ki, bütün iman cəbhəsi bütün küfr cəbhəsi ilə üzbəüz dayanıb. Düşmən bütün gücünü Əmr ibn Əbdəviddə görürdü. O da öz növbəsində İslam hökumətinin sonuna çıxacağına inanırdı. Amma Əmirəlmöminin (ə) onu qanına qəltan etdi. Əmr ibn Əbdəvidin ölümü bütün kafirlərin ruhiyyəsinin ölümü demək idi. Beləcə İslamın fəthləri başladı.

2-5-2-4.Hüneyn

Allah nə vəd veribsə, onu həyata keçirir. Bu vəd nə idi? Allah düşmən üzərində qələbə vədi vermişdi. Qələbə pilləpillə əldə olunur. Tam qələbə birdəfəyə əldə olunmur. Savaş meydanında bir səngər irəli getdinizsə, düşmən bir səngər gerilədi. Siz bu qədər qələbə qazandınız. Deməyin nə üçün qalib gəlmədik! Qalib gəldiniz, amma bir səngər həddində. Tələşiniz həmin həddə idi. Əgər mübarizəni davam etdirsəniz bütün səngərləri fəth edəcəksiniz. Allah bu vədi verib, və yerinə yetirir. Müsəlmanlar Hüneyn döyüşündə düşməne qalib gəldilər. Düşmənin böyük qüvvəsi və güclü təchizatı müsəlmanların kiçik qüvvəsi qarşısında aciz qaldı. Müsəlmanların düşməndə olmayan nəyi vardı? İman, eşq, aydın gələcək! Amma düşmənin nə imanı vardı, nə eşqi vardı, nə də gələcəyi düşünürdü. Sadəcə öz varlıqlarını müdafiə edirdilər.

2-5-2-5.Təbuk

Bir gün Peyğəmbər (s) müsəlmanların əlinə bayraq verdi və onlar Şam sərhədlərinədək getdilər. Rum imperatorluğuna xəbərdarlıq olundu, İslam ordusu qələbə ilə geri döndü. Bu mövzuda Təbuk savaşını yada salmaq olar.

2-5-2-6. Digər döyüşlər

Həzrət Peyğəmbər (s) həyatı dövründə Qüreyş kafirləri ilə dəfələrlə döyüşüb. Şərqi Rum imperatorluğuna qarşı da savaşı olub. O zaman Şamat və Fələstin Rum imperatorluğuna daxil idi. Həzrət Yərmuk, Mutə və Təbuk savaşlarında iştirak etdi.

2-5-3. Yəhudilər

Üçüncü düşmən yəhudilər idi. Onlar Mədinədə Peyğəmbərlə (s) yanaşı yaşamağa razılaşdılar. Amma tərribatdan əl çəkmədilər. Bəqərə surəsinin böyük hissəsi və Qurani-Kərimin bir çox surələri yəhudilərlə mübarizə haqqındadır. Çünki onlar ideologiya düşmən idi, zəif imanlı insanlara təsir edə bilirdilər. Xalqın ümidini qırır, aranı qatırdılar. Yəhudilər təşkilatlanmış düşmən sayılırdı. Peyğəmbər (s) son məqama qədər onlarla keçindi. Amma yəhudilər qırmızı xətt tanımırdılar. Peyğəmbər (s) də onların üstünə səbəbsiz getməmişdi. 3 yəhudi qəbiləsi həddi aşdığına görə Peyğəmbərin (s) hədəfində idi. Öncə Peyğəmbərə (s) xəyanət edən Bəni-Qinqa qəbiləsi oldu. Peyğəmbər (s) onlara xəbərdarlıq etdi ki, məntəqəni tərk etsinlər. İkinci qrup Bəni-Nəzir qəbiləsi idi. Onlar da xəyanət etmişdilər. Peyğəmbər (s) də onlara olanlarını götürüb getməyi əmr etdi. Onlar da məcbur olub məntəqədən çıxdılar.

Üçüncü qrup Bəni-Qürəyzə qəbiləsi idi. Peyğəmbər (s) onlara icazə vermişdi ki, qalsınlar. Onlarla müqavilə bağlamışdı. Onlardan əhd almışdı ki, Xəndək savaşına qədər öz məhəllələrindən düşməyə yol verməsinlər. Amma onlar xəyanətə əl atdılar, düşmənlə danışığa getdilər. Bir növ düşməyə arxadan yol verdilər. Peyğəmbər (s) vaxtında bu fitnəkarlıqdan xəbər tutdu. Mədinənin mühasirəsi bir aya yaxın uzandı. Yəhudilər bu bir ay ərzində xəyanət etdilər.

Amma Peyğəmbər (s) bir plan cızdı ki, bu planın əsasında Qüreyşlə yəhudilərin münasibəti pozuldu. Peyğəmbər (s) xəndək əhvalatından sonra, düşmən geri dönüb Məkkəyə qayıtdığı zaman elan etdi ki, əsr namazını Bəni-Qüreyzə məhəlləsində qılacaq. Peyğəmbər (s) bir gün də gözləmədi. Bəni-Qüreyzəni mühasirəyə aldılar. 25 gün mühasirə davam etdi. Sonra Peyğəmbər (s) əlinə silahalan yəhudiləri qətlə yetirdi, xəyanətkarların cavabını layiqincə verdi. İslamın düşmənləri də qəbul edir ki, Peyğəmbər (s) bu qəbilələrlə əhd-peymanı pozmayıb, yəhudilər xəyanət edib.

2-5-4.Münafıqlər

Münafıqlər xalq arasında idi. Onlar dildə iman gətirsələr də qəlbən müsəlman olmamışdılar. Təxribat törədir, düşmənlə həmkarlıq edirdilər. Peyğəmbər (s) təşkilatlanmış düşmənlə sərt rəftar edir, mübarizə aparırdı. Amma inadkarlıq göstərən imansız insanlara dözürdü. Abdullah ibn Übəyy Peyğəmbərə (s) düşmən mövqeydə idi. Peyğəmbərin (s) ömrünün sonuna qədər yaşadı. Peyğəmbər (s) onunla heç vaxt pis rəftar etmədi. Hamı bilirdi ki, o münafıqdır, amma onunla keçinirdilər. Ona beytül-maldan pay verilir, təhlükəsizliyi təmin olunurdu. Bəqərə surəsində münafıqlərlə bağlı hissə var. Münafıqlər təşkilatlanmış fəaliyyətə keçəndə Peyğəmbər (s) onların sorağına getdi.

Başqa bir qrup münafıq küfrünü izhar etdi, Mədinədən çıxdı və düşərgə yaratdı. Peyğəmbər (s) onlarla mübarizə apardı. Xəbərdarlıq etdi ki, yaxın gəlsələr cəzalandırılacaqlar. Mədinənin daxilində də münafıqlər vardı. Peyğəmbərin (s) onlarla işi yox idi. Beləcə Peyğəmbər (s) təşkilatlanmış düşmənlərlə sərt rəftar edir, təşkilatlanmamış düşmənlərə göz yumurdu. Təşkilatlanmamış düşmənlərin təhlükəsi də az idi.

2-5-5. Azğın nəfs

Bir qrup insan zəif iman səbəbindən tərədüddə olur, İslam belələrini dərin iman sahiblərinə çevirmək üçün çalışır. Müsəlmanlardan bir qrupu can qorxusundan Hüdəybiyyə müharibəsində Peyğəmbərin (s) yanında olmadı. Peyğəmbər (s) müharibədən qayıdanda onun görüşünə gəlib üzrxahlıq etdilər. Peyğəmbərdən (s) istədilər ki, onların bağışlanmasını diləsin. Əslində onların bu sözü də bir riyadır. Onları bağışlanmaq da maraqlandırmırdı. Cəbhəyə getməməklərini özləri üçün bir fərsət sayırdılar. Quran buyurur ki, onlar qəblərində olmayanı dillərinə gətirirlər. (Quran, Fəth surəsi, ayə 11) Belələri haqqında demək olmur ki, onlar münafıq, kafir düşməndirlər. Sadəcə onların ruhiyyəsi zəifdir, nəfsləri qarşısında aciz qalıblar. İslam hökuməti, dövlət məsulları belə insanlara yardımçı olmalıdır.

Bəşəriyyətin ilk və son müəllimi olan İslam Peyğəmbərinin (s) hikmətindən mələklər də istifadə edirdi. Peyğəmbərin (s) qəlbi ilahi vəhy üçün ən münasib yer idi. Peyğəmbər (s) öz dövründə döyüşdən qayıdan gənclərə buyurdu: “Kiçik cihadı başa vurdunuz, indi növbə böyük cihadındır. Bu nəfslə cihaddır, qaranlıq meydanlarda cihaddır...” Döyüş meydanı işıqlıdır, qarşıda dayanmış düşməni görürsən. Bilirsən ki, sənin ordun haradadır, düşmən ordusu haradadır. Düşmənin silahını da görürsən. Onun planlarını da proqnozlaşdırmaq olar. Belə bir meydanda döyüş asan döyüşdür. Deməyin döyüş meydanında həyatımız təhlükədədir. Bütün cihadlarda həyat üçün təhlükə var. Amma insanın həyatından da əziz olan şeylər var. Bəzi insanlar gündə yüz dəfə ölüm arzulayır. İnsanın candan da böyük qurbanları var. Həzrət (s) buyurur: “İndi növbə böyük cihadındır!” Peyğəmbərin (s) dövründə böyük cihad çox ağır cihad idi.

2-6. Fədək

Fədək xeybər yaxınlığında bərəkətli bir torpaq idi. Fədək Mədinədən təqribən 140 kilometr aralı idi. Hicaz yəhudilərinin istinad nöqtəsi sayılırdı. İslam ordusu xeybərdə yəhudiləri məğlub etdikdən sonra Fədəyin məhsulunun bir hissəsinin müsəlmanlara verilməsi barədə razılıq əldə olundu. Yəhudilər öhdəçilik götürdülər ki, İslam hökumətinə qarşı xəyanətə birdə əl atmasınlar. Müsəlman ordusunun döyüşlə aldığı ərazi ümumi əmlak sayılırdı. Amma heç bir hücum baş vermədən peyğəmbər ya imama verilmiş, bağışlanmış müllklər onların şəxsi malı idi. Fədək də belə torpaqlardan sayılırdı. Həzrət Peyğəmbər (s) fədək bağını bir miras olaraq qoymuşdu. Həzrət (s) onu qızı Fatiməyə tapşırılmışdı.

Fədək bağı məsələsi sadəcə bir bağı məsələsi deyildi. Söhbət haqqın qaytarılmasından gedirdi.

2-7. O zaman Peyğəmbərin (s) qarşısında düşmənlər çox idi.

Peyğəmbərin (s) qarşısında Rum imperatorluğu, Sasani hökumdarlığı kimi qüvvələr dayanırdı. Həzrət (s) uzun illər mübarizə və döyüş aparıb dünyanın birinci gücünə çevirildi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1370)

2-6. Hüdəybiyyə sülhü

Hicrətin altıncı ili müsəlmanların bir qrupu silah-sürsatsız vəziyyətdə silahlı düşmənlə üzləşdi. Bu Hüdəybiyyədə baş verdi. Buna həm Hüdəybiyyə döyüşü, həm də Hüdəybiyyə sülhü deyirlər. Döyüş baş verməsə də Hüdəybiyyədə bir döyüşdən təsirli hadisələr oldu. Bu hadisədə Qüreyş kafirləri tərədən-dırnağa silahlanmış vəziyyətdə müsəlmanların üstünə gəlmişdi. Müsəlmanlar isə ümrəyə, Allah evinin

ziyarətinə gəldiklərindən silah götürməmişdilər. Döyüş baş vermədi, bundan əlavə Hüdəybiyyənin faydaları oldu. Növbəti ilə Peyğəmbər (s) ümrə ziyarətinə getmək istədiklərini söylədi. Hüdəybiyyə hadisəsi olduqca mənalı bir hadisədir. Haram ayda müharibə olmurdu. Düşmənlər də haram aylarının hörmətini saxlayırdılar. İndi Məkkəyə yaxınlaşan Peyğəmbərlə (s) necə rəftar etsinlər. Onu Məkkəyə buraxsınlar yoxsa onun qarşısında dayansınlar? Haram ayda döyüşsünlərmi? Qərara gəldilər ki, Peyğəmbərlə (s) görüşüb onu bu fikrindən daşındırsınlar. Bunu da nəzərdə tutmuşdular ki, bəhanə olsa müsəlmanları qətlə yetirsinlər. Peyğəmbər (s) böyük tədbirlə elə bir iş gördü ki, düşmən əyləşib müqavilə imzaladı. Müqaviləyə əsasən növbəti il Ümrəyə gələ bilərdilər. Bundan əlavə Peyğəmbərin (s) bütün məntəqədə təbliğat haqqını tanıdılar. Bunu sülh adlandırmaq olar. Amma Allah-Taala (c.c) buyurur ki, biz sənin üçün aydın bir fəth yaratdıq. (Quran, Fəth surəsi, ayə 1) Tarixə müraciət edən olsa görə bilər ki, Hüdəybiyyə əhvalatı maraqlı bir əhvalatdır. Peyğəmbərin (s) şöhrəti günbəgün artırdı, buna görə də düşmənlə səbrlə rəftar edirdi. Peyğəmbər (s) tədricən irəli gedirdi.

Hüdəybiyyə əhvalatı və ondan sonra baş verənlər Peyğəmbərin (s) həyatının mühüm hadisələrindədir. Peyğəmbər (s) və müsəlmanlar Məkkəni nəzərdə tutaraq Hüdəybiyyəyə gedib orada dayananda düşmənin döyüşmək məqsədi də var idi. Amma Peyğəmbərin (s) ilahi tədbiri sayəsində döyüş olmadı.

Müqavilə o qədər mühüm idi ki, fəth surəsi nazil oldu. Ayələr nazil olduqca Peyğəmbər (s) vəziyyəti müsəlmanlara aydınlaşdırırdı.

Həzrət Peyğəmbər (s) müxtəlif münasibətlərlə bir neçə dəfə insanlardan beyət, sədaqət andı alıb. Bu beyətlər arasında ən çətin biri beyətül-şəcərə adlanan beyətdir. Buna beyəti-rizvan da deyirlər. Bu da Hüdəybiyyədə baş verib.

Vəziyyət ağırlaşdığı zaman Peyğəmbər (s) ətrafındakı 1000-dən artıq müsəlmana buyurdu: “Sizdən ölüm üçün beyət alıram. Heç bir halda qaçmamalısınız. O qədər döyüşməlisiniz ki, qalib gələsiniz.” Peyğəmbər (s) heç zaman belə bir beyət almamışdı. Müsəlmanlar arasında hər növ adam vardı. Zəif imanlılar, münafıqlar da iştirak edirdi. İlk ayağa qalxıb “beyət edirəm” deyən Əmirəlmöminin (ə) oldu. Onun yaşı iyirmi keçmişdi. Əlini uzadıb dedi ki, səninlə ölüm beyəti edirəm. Sonra başqa müsəlmanlar irəli gəldi. Peyğəmbərlə (s) beyət etdilər. Hətta ürəkdən razı olmayanlar da məcbur qalıb beyət etdi. (Quran, Fəth surəsi, ayə 14)

Peyğəmbər (s) Hüdəybiyyədə aşkar bir fəthə çatdı. Hansı ki, orada heç bir döyüş baş verməmişdi. Peyğəmbər (s) Məkkəyə üz tutanda məqsədi ümrə idi. Mömin insanlar Peyğəmbərə (s) qoşulmuşdular. Bəziləri də getməməyə qərar vermişdilər. Peyğəmbər (s) geriye əlidolu qayıdanda bu adamlar gəlib ailə-övladla, iş-güclə giriftar olduqlarını dedilər. Ayələrdə buyurulur ki, onların dilləri ilə qəlbləri arasında fərq var. Quran onların sözlərini rədd edir. Xəbərdarlıq edir ki, Onların problemi dillərinə gətirdikləri deyil. Ayələrdə deyilir ki, siz Peyğəmbərin (s) geriye dönməyəcəyini güman edirdiniz? Onlar Allaha bədbin olmuşdular, bu səfərdən qorxurdular. Buna görə də Peyğəmbərlə (s) getməmişdilər. Amma nikbinliklə Peyğəmbərə (s) qoşulsaydılar bu səfərdən maddi və mənəvi xeyirləri olacaqdı. Həzrət (s) buyurdu ki, mənimlə getməyənlər Bəni-Nəzir savaşına da getməyəcək. Peyğəmbər (s) onları Xeybərə buraxmadı.

2-9.Məkkənin fəthi

Növbəti il, yəni 8-ci il kafirlər əhdi pozdular. Peyğəmbər (s) Məkkəyə üz tutdu, şəhəri fəth etdi. Bu böyük fəth

Peyğəmbərin (s) iqtidarı idi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

Peyğəmbər (s) xalq arasında dostluq və səmimiyyət yaranmasına çalışırdı. Peyğəmbər (s) Məkkəni fəth edəndə də şəhər əhalisini bağışladı. Məkkəlilər o adamlar idilər ki, Peyğəmbəri (s) bu şəhərdən çıxarmışdılar. Peyğəmbər (s) bu şəhərdə 13 il əzab çəkmişdi. Onlarla bir neçə dəfə döyüşmüşdü, bu döyüslərdə müsəlmanlar şəhadətə çatmışdı. Bütün bunlara baxmayaraq Peyğəmbər (s) Məkkəyə daxil olanda ümumi əfv elan etdi. Peyğəmbər (s) Qüreyşi əfv etdi!

Peyğəmbər (s) Məkkəyə daxil olub 13 əzab vermiş insanlarla rastlaşdı. Amma hamıya azadlıq verdi, kimsədən intiqam almadı. Amma bir neçə nəfərin adını çəkmişdi ki, onlar tutulduğu yerdə qətlə yetirilməli idi. Onların 4-ü qadın, 4-ü kişi idi. Bu 8 nəfər daim müsəlmanları təhqir etmiş, günahsız müsəlmanların qətlinə səbəb olmuşdular.

2-10.Zirar məscidi

Münafıqlar aranı qatmaq üçün Zirar məscidini tikdilər. İslam hökumətindən kənarda, Rumda Əbu Amir rahiblə əlaqə yaratdılar, özlərini müqəddəs göstərməyə çalışdılar. Bununla Peyğəmbərə (s) qarşı Rumdan qoşun toplamaq fikrində idilər. Peyğəmbər (s) onların sorağına getdi, tikdikləri məscidi uçurdu. Həzrət (s) buyurdu ki, bu məscid deyil məscidə, Allah adına, xalqa qarşı təxribatdır.

2-11.Mübahilə

Məsihilər Peyğəmbərə (s) qarşı çirkin sözlər danışsalar da əllərin silah götürmürdülər. Peyğəmbər (s) bu sıradan olan Nəcran məsihiləri ilə mübahilə etdi, döyüşmədi. Ali-İmran surəsində nəcranlılar barədə ayələr nazil olub. Nəcranlılar Peyğəmbərin (s) görüşünə gəldilər, onunla söhbət etdilər.

Allah-Taala (c.c) Ali-İmran surəsini 80-cı ayəsinədək nazil etdi. Ayələri oxuduqdan sonra Peyğəmbər (s) onları mübahiləyə çağırdı. Dedi ki, mübahilədən sonra yalan danışanlara əzab veriləcəyini Allah mənə bildirib. Səhəri gün Peyğəmbər (s) Əli (ə), Fatimə (ə.s), Həsən və Hüseyini (ə) götürüb nəzərdə tutulmuş yerə getdi. Mövzu mübahilə idi. Mübahilədə toplaşanlar yalan danışana Allahdan əzab istəməli idi. Peyğəmbərin (s) 4 nəfərlə, o cümlədən iki körpə ilə gəldiyini görənlər qorxuya düşdülər. Onlarda şəkk qalmamışdı ki, Peyğəmbər (s) haqlıdır və onlara əzab nazil olacaq.

2-12.Həzrət Əlinin (ə) Yəmən səfəri

Həzrət Peyğəmbər (s) hicri 10-cu ildə Məkkəyə həcc ziyarətinə getdi. Bu səfər həccətül-vida adı ilə tanınır. Əmirəlmömininə (ə) Yəməndə iş tapşırılmışdı. Əlini (ə) göndərmişdi ki, Yəmənliyə İslamı öyrətsin. Əmirəlmöminin (ə) Peyğəmbərin (s) həccə getdiyini eşitdi. Özünü tez Məkkəyə çatdırdı. Yəmənliyə bir miqdar zəkat vermişdilər, bu zəkat arasında Yəmən libası da var idi. Əmirəlmöminin (ə) həcc karvanına qoşula bilmədi. O özünü Peyğəmbərə (s) çatdırmaq istəyirdi. Buna görə də Yəmən karvanına birini başçı təyin etdi. Nəhayət Məkkədə Peyğəmbərə (s) çatdı. Həccə əməllərində Peyğəmbərlə (ə) oldu. Karvan çatandan sonra Əmirəlmöminin (ə) karvanı görməyə getdi. Gördü ki, zəkat arasında Yəmən libası yoxdur. Karvandakılar bu libasları öz aralarında bölmüşdülər. Həzrət (ə) soruşdu ki, nə üçün bu libasları geymisiniz? Dedilər ki, qənimətdir, öz malımızdır. Həzrət (ə) buyurdu ki, Peyğəmbər (s) gələne qədər bu malı bölmək olmaz və xəzinəyə verilməlidir. Həzrət (ə) götürdüyü malı qaytarmaq istəməyənlərdən də zorla aldı. Təbii ki, insanın imanı zəif olanda ondan bir şeyi geri alanda narahat olur. Bu adamlar Peyğəmbərin (s) görüşünə gedib

Əmirəlmöminindən (ə) şikayət etdilər. Dedilər ki, Əli (ə) onların götürdüyü malı geri alıb. Həzrət (s) buyurdu ki, Əli (ə) Allahın qanunlarına riayətdə sərtidir, onu qınamayın.

2-13.Həccətül-vida

Peyğəmbər (s) hicri 10-cu ildə son həccə, həccətül-vidaya gedəndə Yəməndə müəyyən işləri yerinə yetirmək üçün Əmirəlmöminin (ə) Yəmən səfərində idi. Bununla belə Peyğəmbərin (s) həccə getdiyini eşidib özünü Peyğəmbərə (s) çatdırdı.

2-14.Qədiri-Xum hadisəsi

Qədir hadisəsi zamanı Həzrət Peyğəmbər (s) Allahın əmrinə itaət göstərərək ən mühüm əmrlərdən birini yerinə yetirdi. (Quran, Maidə surəsi, ayə 67) Əmirəlmömininin (ə) vilayət və xilafətə təyinatı o qədər mühüm idi ki, Həzrət (s) bu işi görməsəydi risaləti naqis olardı. Peyğəmbərə (s) xəbərdarlıq olunurdu ki, əgər bu işi görməsə sanki risalətini yerinə yetirməyib. Demək bu hadisə çox mühüm idi.

Ölkəyə müdiriyyət dində çox mühüm məsələdir. Peyğəmbər (s) Allahın əmrinə itaət edərək bu mühüm vəzifəni yerinə yetirdi. O xalqı Məkkə ilə Mədinə arasında dörd yol ayrıcında saxladı ki, bu əmri icra etsin. Müsəlmanlar arasında belə bir söz yayılmışdı ki, yeni bir peyğəmbərin gəlişi xəbər veriləcək.

2-15.Usamənin qoşununun ezamı

Peyğəmbər (s) döyüşlərdə özü hərbi komandan olurdu. Amma ömrünün son həftəsində öz durumunu hiss edib Rum imperatorluğu üzərinə göndərdiyi qoşuna 18 yaşlı gənci komandan təyin etdi. Bəli, bu gəncin atası mutə adlanan

yardə şəhadətə çatmışdı. Peyğəmbər (s) ona tapşırırdı ki, həmin nöqtəyə qədər hərəkət etsin.

2-16. Peyğəmbərin (s) dünya ilə vidası

Peyğəmbərin (s) son günləri Mədinə üçün ən ağır günlər idi. Vəfatından bir neçə gün öncə Peyğəmbər (s) məscidə gəldi, minbərdə əyləşib buyurdu: “Kimin məndən tələbi varsa tələbini istəsin.” Camaat ağılamağa başladı. Dedilər ki, Ya Rəsulallah, bizim sənin boynunda nə haqqımız ola bilər?! Peyğəmbər (s) buyurdu ki, Allahın hüzurunda rüsvay olmaq sizin qarşınızda rüsvay olmaqdan çətindir. Bir daha təkid etdi ki, kimə borcu varsa ondan istəsin. Peyğəmbər əzəmətdə bir şəxs ömrünün son saatlarında xalqla nə barədə danışır! Cəbrail bu insanla ünsiyyətdən iftixar duyur. Amma o camaatla zarafat etməirdi. Ciddi deyirdi ki, kimin tələbi varsa istəsin və qiyamət gününə qalmasın.

Səfər ayının 21-ci günü Həzrət Peyğəmbər (s), bu mehriban ata xalqı tərk edib onları əzaya batırdı. Peyğəmbərin (s) vəfatı günü Mədinədə qovğa idi.

2-17. Peyğəmbərin (s) vəfatından sonra fitnəkarlıq

Maraqlıdır ki, Peyğəmbərin (s) vəfatından sonra vəziyyət çox dəyişdi. 50 il içində cəmiyyət başqa hala gəldi. Hadisələrdən xəbərdar olmaq üçün tarixi izləmək lazımdır. Təbii ki, Peyğəmbərin (s) bünövrəsini qoyduğu bina uçası bina deyildi. Ona görə də Peyğəmbərin (s) vəfatından sonra vəsiyyət məsələsi istisna olmaqla hər şey öz yerində idi, ədalətə riayət olunurdu. Zahirən belə bir təsəvvür yaranır ki, həzrətin vəfatından sonra bütün işlər qaydasınca davam edirdi. Amma bu çox davam etmədi. İslam cəmiyyəti tədricən zəiflədi.

İslam Peyğəmbərinin (s) vasitəsi ilə İslam nuru parladi, ərəb yarmadasında bir məntəqi işıqlandırdı, tədricən ətrafa yayıldı. Peyğəmbər (s) dünyasını dəyişəndə İslam hökuməti

bəşər tarixində görünməmiş bir iqtidara malik idi. Əgər bütün işlər öz qaydasınca davam etsəydi tarixin gedişatı başqa cür olardı.

Beşinci fəsil

İSLAM MƏDƏNİYYƏTİNİN BÜNÖVRƏSİ

1. Başlanğıc İslam mədəniyyətinə bir baxış

İslam Peyğəmbərinin (s) yada salınması sadəcə ehtiram xatirinə deyil. Belə bir ehtiram göstərilməsi yaxşı olsa da mövzunun əhəmiyyəti daha böyükdür. Bu gün İslam dünyası Peyğəmbərin (s) xatirəsini yaşatmağa ehtiyaclıdır. Bəşəriyyət də bu mübarək ada və xatirəyə ehtiyac duyur. Amma dünyadan öncə İslam aləmi bu mənəvi sərmayədən bəhrələnməlidir. Bəzi millətlər əsrlər boyu öz maddi sərvətləri üzərində möhtac vəziyyətdə yatıb, başqaları gəlib həmin sərvətləri qarət edib. Bu gün İslam dünyası böyük mənəvi sərvətinə baxmayaraq ciddi problemlərlə üz bəzür. Hansı ki, bu mənəvi sərvət onu problemlərdən qurtarmaq gücündədir. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1377)

1-1. İslam mədəniyyətinin yaradılması

Başlanğıc İslam dövründə Həzrət Peyğəmbər (s), səhabələr, eləcə də Həzrət (s) canişinləri Allaha təvəkküllə böyük bir mədəniyyətin bünövrəsini qoya bildilər. Unutmayaq ki, həmin dövrdə böyük sivilizasiyalar var idi və müsəlmanlar bu sivilizasiyalarla müqayisədə zahirən kiçik görünürdü. Amma iman gücü ilə neçə əsr tarixdə iqtidar sahibi oldular. Biz nə üçün bacarmırıq? Ali-İmran surəsinin 139-cu ayəsində buyurulur ki, süsləşməyin, qəm-qüssəyə batmayın, siz üstünsünüz. Əgər imanınız olsa!

Demək yüksəliş və iqtidarın şərti həmin imandır. Həzrət Peyğəmbər (s) öz dövründə qısa bir müddətdə böyük mədəniyyət yarada bildi. Bu mədəniyyətə baxdıqda Peyğəmbərin (s) böyüklüyü diqqəti çəkir. İran İslam İnqilabından daha artıq vaxt ötsə də biz həmin yolun onda birini gedə bilməmişik. O Peyğəmbərin (s) əzəməti idi. Risalət gücü idi. İnsanlar elə tərbiyə olunurdu ki, kiçik

cəmiyyəti olan Mədinə şəhərində böyük mədəniyyət yarada bildirdi. Hicri 4-cü əsr, milahi 10-11 ci əsrlər Avropanın qaranlıq bir dövrüdür. Həmin dövrdə İslam hökuməti və İslam mədəniyyəti yarandı. O zaman ibn-sinalar, farabilər, xarəzmilər və bu sıradan böyük şəxsiyyətlər ərəsəyə gəldi. Təəssüf ki, dünyada yaranan və tanınan dövlətlərin əksərində azğınlıq və korrupsiya hökm sürür. İlkin İslam hakimiyyətindən sonra da tənəzzül baş verdi. Əgər bu tənəzzül olmasaydı, Əli (ə) hökumətinin prinsiplərinə sədaqət göstərilseydi İslam öz iqtidarını artırardı.

İlkin İslam dövründə elə bir hökumət və mədəniyyətin bünövrəsi qoyuldu ki, böyük sapıntılara baxmayaraq İslam səhnədə qaldı. 4-cü əsrdə Asiyadan Avropanın mərkəzinə, İspaniyaya qədər hökumətlər var idi. Bəli, Həzrət Peyğəmbər (s) öz səhabələri ilə 13 əzab-əziyyətlərə dözdü ki, İslam nihali kök atsin. Müsəlmanlar tədbirlə, Peyğəmbərin (s) missiyasını davam etdirməklə öz gələcəyini qura bilərdi. Buna bəşəriyyətin ehtiyacı var idi.

1-1-1.İslam mədəniyyəti üçün zəminə

Bədr qələbəsi, Uhud məğlubiyyəti, Xəndək ağrısı, Hüdəybiyyə sülhü bir məktəbdir. Təcrübədə sübuta yetdi ki, qənimət istəyi cihada zərbədir. Quran ayə-ayə nazil olub böyük bir mədəniyyətin qülləsini ucaltdı.

Tarixdə bir hadisə baş verdi ki, biz dövrün adi qaydaları üzrə problemləri həll etmək istəsək bu mümkün deyil. Bu gün keçmişdə olduğu kimi ilahi mədəniyyətin yaranması üçün İslam oyanışına ehtiyac var.

Mədəniyyəti kimlər yaradır? 21 əsr avropası hələ də qədim Yunan mədəniyyəti ilə öyünür. Öz araşdırmalarında həmin günlərin təəssüratı ilə yaşayırlar. Sual olunur ki, bir mədəniyyət qaynamadan yaşaya bilərmiz? İslam haqqında deyə bilərik ki, bu baş verdi. Yazıb-oxumağı bacarmayan

insanlar böyük mədəniyyət yaratdılar. Bu yol çox uzun bir yoldur.

1-1-2. Əhatəli və davamlı üslub

Mədinə dövrü İslam hökuməti modelinin formalaşdığı bir dövr idi. Tarixi nəzərdən keçirsək ikinci belə bir nümunə yoxdur. Həmin nümunəyə baxdıqda meyarlar görünür. Bu meyarlar bəşəriyyət və müsəlmanlar üçün nişanə sayıla bilər. Həmin nişanələrlə bəşəriyyət gələcəyini qura bilər. Peyğəmbər (s) nümunə yaratdı, bəşəriyyətə bir nümunə verdi.

Bu müqəddəs insan öz böyük bəşəriyyət dövründə davamlı cihad tələb edən bir dünya ilə üz bəz gəldi. Ətrafda cəhalət, xürafət, azgınlıq, təəssüb baş alıb gedirdi. İnsanlar bir-birilərinə zülm edirdilər. Təbii ki, Peyğəmbərin (s) işi bütün dünyanı islah etmək deyildi. Peyğəmbər (s) ilahi vəhy ilə aldığı nümunəni bəşəriyyətə təqdim edirdi ki, bu nümunə əsasında bəşəriyyət yolunu davam etdirsin. Bu nümunənin korlanması, bu nümunəyə xəyanət başqa bir mövzudur. Peyğəmbər (s) öz risalətinin lazımınca yerinə yetirdi və Allahın mərhəmətinə qovuşdu.

1-1-3. Azadlıq, oyanış və səadət mesajı

Peyğəmbərin (s) Mədinəyə hicrətdə məqsədi azgınlıqda qər qə olan dünyanı xilas etmək idi. Onun nəzərdə tutduğu təkcə Məkkə kafirləri deyildi. Mövzu qlobal idi, dünyaya aid idi. Peyğəmbər (s) bir model irəli sürürdü və bu model əsasında bəşəriyyət bataqlıqdan çıxı bilərdi. Ümid vardı ki, Peyğəmbərin (s) əkdüyü toxum nə zaman cücərəcək. Peyğəmbərin (s) işi azadlıq, oyanış və səadət mesajını dünyaya çatdırmaq idi. Bu işi görmək üçün nümunəvi bir hökumət qurulmalı idi. Peyğəmbər (s) bu məqsədlə

Mədinəyə gəldi və nümunə hökuməti qurdu. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş.

Peyğəmbərin (s) hicrətinə qədər bu şəhər Yəsrib adlanırdı. Sonradan onun Mədinətün-Nəbi adlandırdılar. Mədinə fəzasına xoş bir nəsim əsdi. Hamı hiss etdi ki, bir sevinc nazil olmaqdadır. Qəlblərdə oyanış baş verdi. Peyğəmbər (s) Mədinəyə daxil olandan sonra qəlblərdəki asta meh bir tufana çevirildi, insanlar öz acınacaqlı vəziyyətini gördü. Peyğəmbərin (s) rəftarlarında, söhbətlərində əriyib-saflaşdılar. Yaranışla, İslam maarifi ilə, əxlaqla tanış oldular. Bu tufan əvvəlcə qəlblərdə inqilab yaratdı. Sonra dalğa Mədinənin ətrafına genişlənməyə başladı. Daha sonra Məkkə fəth olundu, Rum imperatorluğu ilə Sasani imperatorluğu kimi iki əzəmətli məmləkət oyanış yaşadı.

1-2.Mədəniyyətin infrastrukturuları

1-2-1.Düzgün düşüncə

Təbii ki, ilahi bir quruluşun əqidə əsaslarına ehtiyacı vardı. Öncə insanların inancı, düşüncəsi islah olmalı idi. Peyğəmbərin (s) quruluşu düşüncə üzərində qurulmalı idi. Həmin düşüncədə tövhid, insan şərəfi, İslam maarifi sütun sayıla bilərdi. Peyğəmbər (s) Mədinədə ömrünün sonuna qədər hökumətin sütunlarını təşkil edən bu prinsipləri anlatmaqla məşğul oldu.

1-2-2.Xüsusi tərbiyə

Möhkəm sütunlar möhkəm çiyinlər üzərində dayanır. İslam quruluşu fərdiyyətçi quruluş deyil. Peyğəmbər (s) bu sütunların çoxunu Məkkədə yaratmışdı. Bir qrup insan Peyğəmbərin (s) xüsusi səhabəsi idi. Onlar arasında səviyyə fərqi olsa da hər biri Peyğəmbərin (s) Məkkədəki 13 illik

tələşimin səmərəsi idi. Bir qrup insan hicrətdən öncə Mədinədə Peyğəmbərə (s) iman gətirmişdi. Səd ibn Məaz, Əbu-Əyyub kimiləri bu zümrədən idi. Peyğəmbər (s) gələndən sonra da bu cərgəyə qatılanların sayı artdı. Ləyaqətli müdirlər, şücaətli sərkərdələr, imanlı müəllimlər ərsəyə gəldi. Peyğəmbərin (s) risalətinə qədər Əbuzər, Miqdad, Əmmar kimi insanlar da cəhalət və azğınlıqdan qurtula bilməmişdi. Onlar da hamı kimi həyatını davam etdirirdi. Amma İslam günəşi Əmmardan belə bir şəxsiyyət yaratdı ki, bu insan 90 illik ömrünü İslama sərf etdi, Allah yolunda çalışdı. İslam Miqdad, Əbuzər və bu kimi müsəlmanlardan böyük şəxsiyyətlər ərsəyə gətirdi. Amma onların əvvəli bədəvi, sadə, cahil insanlar idilər. (Şəhid ailələri ilə görüş, h-ş. 1370)

İslam ümmətinin ilk fərdləri Məkkədəki çətin günlərdə tərbiyə olundu. İslam binası bu möhkəm sütunlar üzərində qurulmalı idi. İlk möminlər, ilk iman gətirənlər, meydana ilk daxil olanlar Peyğəmbərin (s) missiyasını dərk edib ona könül vermişdilər. Ənam surəsinin 125-ci ayəsində oxuyuruq ki, Allah istədiyini hidayət edər, sinələri İslam üçün genişləndirər. Bəli, düşüncələr beləcə işıqlandı.

Artıq elə bir günə çatmışıq ki, etiqadlı bir gəncin ömrünün havaya sovrulmasına yol verməməliyik. Belə xüsusiyyətlərə malik bir gənc vaxtını səmərəsiz keçirməməlidir. O İslamın ali hədəflərinin həyata keçməsi yolunda çalışmalıdır. (Qum hövzə alimləri ilə görüş, h-ş. 1369)

1-2-3. Ümmətin formalaşması

Ümmətin formalaşması 10 il çəkdi. Bu bir siyasət deyildi. Amma onun siyasi hissəsi də vardı. Əsas hissəsi isə insan tərbiyəsi idi. Quran insanlara Peyğəmbərin (s) məktəb təhsili almadan onlara ayələri oxuduğunu, onları pakladığını xəbər verir. (Quran, Cümüə surəsi, ayə 2) Peyğəmbər (s)

ətrafındakı insanların düşüncəsinə bir-bir bu həqiqətləri təlqin edirdi.

Qəlblər, düşüncələr üzərində iş gedirdi. Qanunları, hökmləri oxumaqla iş başa çatmırdı. Peyğəmbər (s) insanlara hikmət öyrədirdi. Peyğəmbər (s) 10 il çalışıb bu işi davam etdirdi. Siyasət, dövlətçilik baxımından da təlim işləri aparılırdı. Ölkə torpaqlarının qorunması da bir iş idi. Mövcud çevrəyə ətrafdan insanların gəlişi üçün yollar açılırdı. Demək həm ümmət tərbiyə olunurdu, həm də dünya cəzb edilirdi.

1-3.Peyğəmbər (s) hökumətində əsas xətlər

1-3-1.Şəffaf, aydın mərifət

Peyğəmbərin (s) yaratdığı nizamda bir neçə əsas xətt var idi. Birinci xətt şəffaf, aydın mərifət xətti idi. Bu mərifət cəmiyyəti elmə aparırdı. Bu mərifət İslam cəmiyyətini hicri 4-cü əsrdə elm zirvəsinə çatdırdı. Peyğəmbər (s) şəkk-şübhəyə yer qoymurdu. Harada şübhə yaranırdısa ayə nazil olur, şəkk-şübhəni aradan qaldırırdı.

1-3-2.Mütləq ədalət

İkinci xətt mütləq ədalət xətti idi. Mühakimədə, ictimai rəftarlarda ədalət gözlənilirdi. Nə vardısa insanlar arasında bərabər bölünməli idi. İnsanlar həm qanun qarşısında bərabər idi, həm nemətlərdən bərabər faydalanırdı. Ədalət bərabərlikdən fərqli bir anlayışdır. Bu iki anlayışı qarışdırmamalıyıq. Bəzən bərabərlikdə zülm olur. Ədalət hər şeyi öz yerinə qoymaqdır. Ədalət hər kəsə haqqına görə verməkdir. Bərabərliksə insanların ləyaqətindən asılı olmayaraq bərabər bölməkdir. Bu iki anlayışı fərqləndirək.

Ədalət İslamda bir meyardır. Dəyərlər ədalət kölgəsində möhkəmlənir. Dildə ədalətdən danışmaq asandır. Amma insan ədalətli cəmiyyət qurmaq istəyəndə saysız maneələr qarşıya çıxır. Bu zaman təslim olmamaq, irəli getmək lazımdır. Həyatın bütün sahələrində ədalətə nail olmaq çox çətindir. Biz şiələr unutmamalıyıq ki, ədalət muamilə olunası bir hadisə, prinsip deyil. Fərdi, ictimai, siyasi məsələlərdə ədalət üzərində manevr etmək olmaz.

1-3-3.Kamil bəndəlik

Peyğəmbərin (s) yaratdığı nizamda əsas xətlərdən biri də kamil bəndəçilik idi. Allah heç zaman heç yerdə şərikin qoşmadan bəndəlik etmək! İşdə, ibadətdə bəndəlik mühüm məsələdir. Bu zaman bəndəlik cəmiyyətin qurulması üçün faydalı olur.

Allah-Taala (c.c) öz sevgili peyğəmbərini ağır imtahanlardan keçirdi. Peyğəmbərin (s) ehtiramı zərbə altında idi. Əhzab hadisəsində ictimai fikir Peyğəmbərin (s) əleyhinə yönələ bilərdi. Allah Peyğəmbərinə (s) buyurur ki, insanların yox Mənim razılığımı düşün. (Quran, Əhzab surəsi, ayə 37) Peyğəmbər (s) yalnız Allahın razılığını düşündü, Allahın hökmünə tabe oldu. Beləcə ağır imtahandan anlı açıq keçdi. Əhzab surəsinin 39-cu ayəsində buyurulur ki, əvvəlki peyğəmbərlər ilahi risaləti təbliğ etdilər, Allahdan qorxdular, Allahdan başqasından çəkinmədilər; Allahın hesab aparması bəs edər! İlahi risalətin təbliğ şərti budur. İnsan cəmiyyətin ittihamları ilə üzləşdikdə Allahın razılığın əsas götürməlidir. Buna görə ayədə xatırladılır ki, Allahın hesab çəkməsi bəs edər! Allah hesab aparandı. O mühakimə edəcək. Bizim yolu doğru ya səhv getdiyimizi təyin edən Allahdır. Allahla olmağın bir xüsusiyyəti budur ki, Allah özü insanların münasibətini

formalaşdırır. Cəmiyyətlə yaranacaq problemin həllini Allah öz üzərinə götürüb.

1-3-4. Qaynar eşq

İslam cəmiyyətinin mühüm xüsusiyyətlərindən biri eşqdır. İnsanların Allaha eşqi, Allahın insanlara eşqi! (Quran, Maidə surəsi, ayə 54; Bəqərə surəsi, ayə 222; Ali-İmran surəsi, ayə 31; Şura surəsi, ayə 23) Bəli, Allah insanları sevgiyə çağırır.

Raşidin xəlifələri dövründə müsəlmanlar Rum məntəqəsinə, Suriyaya sahib oldular. Onlar yəhudilər və məsihilər elə rəftar edirdilər ki, bu xoş rəftar qarşı tərəfdə İslama sevgi yaradırdı. İranın özündə böyük kütlələr heç bir müqavimətsiz İslamı qəbul edib. Çünki İslamda mərhəmət, sevgi, ədalət görüblər. Beləsə könüllü şəkildə İslama gəlirlər. Tarixdə yer alıb ki, müsəlmanlar Ruma gələndə yəhudilər etiraf edirdilər ki, ömürlərində belə rəftar görməyiblər. O dövrün məsihi hakimiyyəti onlara zülm edirdi. İslam gələndə bir sevgi duyduqlar. Tarixi təyin edən meyarlar budur. Bir mədəniyyətin, bir düşüncənin yaşaması üçün bu şərtlər ödənməlidir.

1-3-5. Xalqın təlim-tərbiyəsi

Ali-İmran surəsinin 164-cü ayəsində buyurulur ki, onlara kitab və hikmət öyrədər, onları paklayar. Kitab və hikmət elmi Peyğəmbərin (s) müqəddəs vücudunda əla həddə mövcuddur. “Yüzəkkihim”, yəni “paklayar” ifadəsi peyğəmbərin (s) vücudunun əla həddə pak olduğunu göstərir. Bu qüvvənin sayəsində dünyanı paklığa doğru cəzb edə bilir. Paklanmaq dünyanın müxtəlif məktəb rəhbərlərinin uzaq olduğu bir xüsusiyyətdir. Müxtəlif məktəb rəhbərləri, filosoflar, ictimaiyyətçilər, siyasətçilər zehinlərinin dərk

etdiyini xalqa çatdırıb. Bu iş peyğəmbərlərin (ə) işindən fərqlənir.

Bir cəmiyyət inkişaf etmək istəsə, düzgün İslam əxlaqına sahib olmaq qərarına gəlsə yuxarıda deyilən yolu getməlidir. Quranda bir neçə yerdə “yüzəkkihim” və “yüəllimuhum” ifadələri ilə rastlaşırıq. Paklanmaq dedikdə xalqın çirkinlikdən paklanması nəzərdə tutulur. Həkim xəstəyə tək cə göstəriş vermir, lazım gəlsə onu zərərli şeylərdən də çəkindirir. Həzrət Peyğəmbər (s) öz peyğəmbərliyinin 23 ilində bu üsulu davam etdirib. Xüsusi ilə Mədinədə olduğu 10 ildə, İslam hökuməti yaradılan illərdə bu üsula sadıq qalıb.

Peyğəmbərlər (s) öz risalətinin başlanğıcından sona qədər təlim-tərbiyəni özlərinə əsas iş sayıblar: “və yüəllimuhumul kitabə və hikməh” (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 164) İnsanlar həm düşüncə baxımından, həm də mənəviyyat baxımından tərbiyə olunub.

Siz peyğəmbərin (s) dəvət yoluna diqqətlə baxın. İlk günlərdə o mütləq qərib vəziyyətində idi. Azğın cahiliyyət və küfr fəzasında mübarizə aparırdı. Bu işini iqtidar zirvəsinə çatana qədər davam etdirdi. Yəni Məkkə fəth olunanda və ondan sonra da xalqı paklığa çağırırdı.

1-3-6. Allah yolunda cihad və fədakarlıq

Bizim dövrümüzdə Allah yolunda şəhadət və fədakarlığın dəyəri İslamın başqa dövrlərindən daha artıqdır. Şəhadət həmişə dəyərlidir. Allah yolunda fədakarlıq həmişə böyük iş sayılıb. Amma bəzi dövənlərdə bu iş xüsusi əhəmiyyət kəsb edib. İslamın başlanğıc dövrü belədir. O zaman fədakarlığın iki qat artıq dəyəri vardı.

İlkin İslam dövründə fədakarlığın yüksək qiymətə malik olmasının səbəbi budur ki, o dövrdə İslam bir cavan ağac,

nihal kimi idi. Əgər fədakarlıqlar olmasaydı düşmənlər onu məhv edərdilər.

Seyyidüş-Şühədanın, İmam Hüseynin (ə) dövründə də fədakarlıq və şəhadətin dəyəri iki qat artıq olub. Doğrudun da həmin dövrdə Peyğəmbərin (s) böyük zəhmətləri məhv olmaq təhlükəsi ilə üzləşmişdi. İmam Hüseyn (ə) öz fədakarlığı ilə buna mane oldu. (Şəhid ailələri ilə görüş, h-ş. 1368)

1-4.Peyğəmbər (s) hökumətinin xüsusiyyətləri

1-4-1.İman və mənəviyyat

İlk meyar iman və mənəviyyatdır. Peyğəmbər (s) hökumətində inkişafın mühərriki iman idi. İman insanların qəlb və düşüncəsindən qaynaqlanırdı. İnsanların vücuduna qüvvə verən iman idi. Demək, ilk meyar və mənəviyyat ruhiyyəsidir. Peyğəmbər (s) Məkkədən bu işə başlamışdı, Mədinədə öz iqtidar bayrağını qaldırdı.

Əgər insan Allahın yolunu tapsa, Allahın razılığı yolunda necə iş görməyi öyrənsə görər ki, eşq hansı həddə yardımçıdır. İslam mədəniyyəti belə ərsəyə gəldi. Memar da layihələndirmədə belə edir. Qərargahda əyləşmiş komandan da belədir. Səngəri olmayan əsgər çətin vəziyyətdədir. Mühərizə oxuyan müəllim, siyasi hakim də Allaha görə iş görəndə güclüdür. Bütün sahələrdə insanlar Allahın razılığı üçün çalışsalar cəmiyyət geri qalmaz. Belə bir cəmiyyət zillət tanımır. Belə bir millətlə zor dilində danışan olmaz.

1-4-2.Ədalət

İkinci meyar ədalətdir. Haqq haqq sahibinə çatdırılmalıdır. Peyğəmbərin (s) başlanqıca nəzərdə tutduğu başqa bir hədəf insanların yaşayışı üçün sağlam mühit yaratmaq idi.

Peyğəmbər (s) elə bir cəmiyyət nəzərdə tuturdu ki, bu cəmiyyətdə güclü zəifin haqqını tapdaya bilməzdi. Elə bir dünya ki, onda zəiflər təpik altında deyil. Buna ədalət, insaf deyilir. Bu bəşəriyyətin ən böyük arzusudur. Peyğəmbər (s) cəmiyyətində ictimai ədalət ən yüksək səviyyədə gözlənilirdi. Şübhəsiz haradasa kiməsə zülm olunması mümkün idi. Amma bu bütün cəmiyyətdə ictimai ədaləti şübhə altına almırdı.

Qanun və hakim ədalətli olanda, məqsəd ədalət olanda ümumi hərəkət ictimai ədalətə doğru olur. Bu yol uzun çəke bilər. Amma səy göstərsə cəmiyyətdə nə vaxtsa ictimai ədalət təmin olunur. Həzrət Peyğəmbər (s) buna nail oldu. Peyğəmbər (s) ən kiçik ədalətsizliyə dözmürdü. O bir nümunə göstərirdi. Peyğəmbərin (s) vəfatından sonra bunun təsirləri cəmiyyətdə qalırdı. Əmirəlmömininin (ə) hakimiyyəti dövründə də ictimai ədalət təmin olunurdu. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1374)

Peyğəmbərlərin (ə) məqsədi hərəkət olub. Dilə gətirdikləri şüarın ardınca gediblər. Başlanğıc andan təlim-tərbiyə, ədalətə diqqət yetirilib. Nəhayət hakimiyyət qurulanda bütün bu məqsədlər reallaşmış.

1-4-3. Elm və mərifət

Üçüncü meyar elm və mərifətdir. Peyğəmbər (s) nizamında elm və aqallıq hər şeyin köküdür. İslam kimisə kor-koranə bir məqsədə doğru aparmır. İnsanların düşüncə ilə, mərifətlə yol seçməsinə istəyir.

İslam elm öyrənməyi bir zərurət kimi ortaya qoyur. Bu işdə minimum insanın ehtiyac duyduğu biliklərə yiyələnməsidir. İnsan ehtiyacı olan biliklərə hökmən sahib olmalıdır. Beləcə elm səfəri ömrün sonuna qədər davam edir.

1-4-4.Səmimiyyət və qardaşlıq

Dördüncü meyar səmimiyyət və qardaşlıqdır. Peyğəmbər (s) nizamında xürafət, mənfəətpərəstlik, təəssüb üzərində didişmələrə yer yoxdur. İlkın İslam cəmiyyətində Peyğəmbərin (s) təlimləri sayəsində qarşılıqlı etimad hökm sürürdü.

1-4-5.Əxlaq və rəftar

Beşinci meyar əxlaq və rəftarda düzgünlükdür. İslam insanları mənəvi çirkinliklərdən təmizləyir, gözəl əxlaqla zinətləndirir. İnsanların paklanması mühüm amildir. Həzrət Peyğəmbər (s) bir-bir fərdlər üzərində iş aparırdı.

1-4-6.İqtidar və izzət

Altıncı meyar iqtidar və izzətdir. Peyğəmbər (s) cəmiyyətində itaətkarlıq və əlaçmağa yer yoxdur. İnsan başıuca və göz toxdur. O öz ehtiyaclarını ödəmək üçün çalışır, ətrafdakıların əlinə göz dikmir.

1-4-7.İş, hərəkət və inkişaf

Yeddinci meyar iş, hərəkət və daimi tərəqqidir. Peyğəmbər (s) nizamında dayanış, ətalətə yer yoxdur. Cəmiyyət daim inkişafa doğru hərəkətdədir. Bu nizamda elə bir an yoxdur ki, cəmiyyət müvəqqəti də olsa işdən dayansın. Təbii ki, iş tərəvət və sevinc mənbəyidir. Peyğəmbər (s) nizamında iş yorucu, süstləşdirici, üzücü deyil.

Diqqət yetiriləsi məsələlərdən biri də işçi fəzanın yaradılmasıdır. Peyğəmbər (s) insanları işə çağırmaqla kifayətlənmir, işçi fəza yaradır. O insanlarda işçi ruhiyyəni yaratmağa və gücləndirməyə səy göstərir. İşsiz dayanmış bir

gənc görəndə ona xəbərdarlıq edir ki, Allah onun bu vəziyyətindən razı deyil.

Həzrət Peyğəmbərin (s) bütün hərəkətləri ağıl və məntiqə əsaslanırdı. Eyni zamanda işdə yubanmaz, sürətlə hərəkət edərdi. Vaxtın boşa keçməsinə yol verməzdi.

Həzrət Peyğəmbər (s) 10 il hakimiyyət başında oldu. Peyğəmbərin (s) 10 ildə gördüyü işi kimsə 100 ilə görməkdə acizdir. Peyğəmbər (s) tək-tənha Mədinəyə daxil olan kimi işə başladı. Onu bu 10 ildə bekar dayanan görənlər olmadı. Kimsə görmədi ki, Peyğəmbər (s) yorulub bir güşəyə çəkilib. Onun işi də, ibadəti də, döyüşü də, rəftarları da, hətta yuxusu da bir dərs idi. Peyğəmbərin (s) ömrü öz dövrü və sonrakı dövrlər üçün misilsiz bir dərstdir.

1-4-8. Qanunların qloballığı

Peyğəmbər (s) Mədinədə hakimiyyət nümunəsi yaradırdı. Bu nümunə kamil bir nümunə idi. Peyğəmbərdən (s) öncə və sonra belə bir nümunə görünməyib. Bu nümunəyə baxdıqda meyarları görmək mümkündür. Müsəlmanlar və qeyri-müsəlmanlar bu meyarlar əsasında onların səadətinə işləyəcək nizam qurub qanunlar çıxara bilər.

Peyğəmbərin (s) dünyaya gəlişi ilahi bir rəhmət idi. Quranda Peyğəmbərin (s) vücudu “rəhmətən lil-ələmin”, yəni ələmlərə rəhmət kimi yada salınır. (Quran, Ənbiya surəsi, ayə 107) Peyğəmbərin (s) nizamı və qanunları zaman və məkanla məhdudlaşmır, bütün dünyaya və bütün dövrlərə aiddir. (Quran, Cümüə, ayə 3)

1-4-9. Dini demokratiya

1-4-9-1. Peyğəmbər (s) hökumətində dini demokratiya

İlkin İslam dövründə Peyğəmbər (s) kimi hakim seçilən şəxs böyük ictimai dəstəyə malik idi, ona etimad göstərilirdi. Təbii ki, münafıqlar istisnadır. Cəmiyyət əksəriyyət mömin idi və İslamı qəbul etmişdi. Peyğəmbərin (s) hakimiyyətini qəbul edirdilər. Bizim İran İslam Respublikasında da konstitusiyada göstərilir ki, rəhbər cəmiyyətin əksəriyyətinin qəbul etdiyi şəxsdir.

Peyğəmbər (s) xalqla yaşayırdı. Onların fikirlərini öyrənirdi. Xalqın vasitəsi ilə Allahın dinini yayırdı. Düşməni xalqın yumruğu ilə vururdu. Əsl xalq hökuməti elə belə olur. Belə hökumətlərdə xalq öz rəhbərini sevir.

1-4-9-2. Dini demokratiyanın çərçivəsi

İslam məntiqinə əsasən, xalqın və cəmiyyətin işləri Quran və ilahi hikmət əsasında idarə olunur. Səməvi qanunlarda insan şəxsiyyətin hörmət qoyulub. Xalqın seçim hüququ var. Onlar öz ölkələrinin taleyini təyin edirlər. Dünyada müşahidə olunan müxtəlif demokratiya modelləri arasında İslam demokratiyası ən münasib demokratiyadır. Çünki onun ilahi hökmlər kimi çərçivəsi var. Xalq seçir, Amma o nöqtəyə qədər ki, ilahi qanunlar çərçivə təyin edib. Bu çərçivələrdən kənara atılan addım bəşəriyyətin zərərinədir.

Əslində dünyada harada demokratiya varsa onun çərçivəsi var. Məsələn, Qərb demokratik sistemində sərmayə sahiblərinin mənafeləri bir çərçivədir. Xalq o nöqtəyə qədər azaddır ki, kapitalistlərə zərər dəymir. Əgər xalq kapitalist sisteminin zərərinə bir şey istəsə buna yol verilmir. Belə dünyada harada demokratiya varsa, çərçivə də var. Sadəcə bu çərçivələr nisbidir. İslamda isə çərçivə ilahi qanunlarla təyin olunur. Sabiq sosialist ölkələrdə demokratiyanın çərçivəsi

hakim partiyanın təyin etdiyi qırmızı xətlər idi. Həmin xətlərdən kənarında azadlıq yox idi.

İslamda isə çərçivəni insan təyin etmir. Çərçivələr bir qrupun mənafeinə işləmir. İslam nizamında cəmiyyətin doğru yola yönəldilməsi, əxlaq əhəmiyyətli prinsiplərdir. Amma Qərb cəmiyyətində biz əxlaq normaları görmürük. Xalq əxlaqi məsələlərdə də seçim apara bilər. Xalq əxlaqsızlığa da səs verə bilər. Ona bu hüquq verilib. Amma kapitalistlərin mənafeinə qarşı səsini çıxara bilməz. Demək Qərb nizamı ilahi dəyərlər qrup mənafeələrinin kölgəsində qalıb. Beləcə, Qərb cəmiyyətində mənəvi elementlərin olmadığını, imana əhəmiyyət verilmədiyini görürük.

İslam nizamında qərar çıxaran xalqdır. Onlar seçdikləri insanlar vasitəsi ilə ölkəni idarə edirlər. Amma bu seçim doğru yol üzərindədir. Dini demokratiyanın digər demokratiyalardan fərqi budur ki, başqa demokratiyalarda məhdudiyət sərmayədarların mənafeələri, İslamda ilahi dəyərlərdir. Bu təcrübəni araşdırmağa dəyər. Pak cəmiyyət istəyən insanlar bu yolla getsə məqsədə çatır.

Bizim bu gün təbii etdiyimiz dini demokratiyanı Qərb demokratiyası ilə eyniləşdirmək düzgün deyil. Əsl demokratiya ilahi dəyərlərin qorunduğu demokratiyadır. Bu çərçivəyə fəqih nəzarət edir. Məsum imamın qeyb dövründə ilahi hökumətə rəhbərlik onun üzərində düşür. İslamda insanın insan üzərində hakimiyyəti məqbul deyil. İslamda cəmiyyətə rəhbərlik sadəcə həvalə olunub. İran İslam Respublikasında xalq ilahi dəyərlər çərçivəsində öz beyətini elan edir. İlahi qanunları icra edə biləcək fəqih mütəxəssislər tərəfindən müəyyənləşdirilir, və onun işinə nəzarət olunur. (Xibrə məclisi üzvləri ilə görüş, h-ş. 1380)

1-4-9-3. Dini demokratiyada xalq və məsulların rolu

Biz xalq deyəndə xalq səs verib məsul seçməsinə nəzərdə tuturuq. İslam və İslam Respublikasında şəxsin məsulluyyəti üzərinə götürməsinin fəlsəfəsi onun xalq üçün işləməsidir. İslam Respublikasında məsullar xalqa xidmət edir. Onlar əmanətçidirlər. Bu quruluşda üzərinə məsuliyyət götürən insanın bütün təlaşları xalq üçün olmalıdır. Məsul xalqın həm maddi, həm də mənəvi səadəti üçün çalışmalıdır. Məsulların işi həm də ictimai ədalətin bərpasıdır. Xalqa azadlıq verildiyi kimi onun şəxsiyyəti də qorunmalıdır. İslam Respublikası Avropadakı iki cərəyanın ikisi ilə də müxalifdir. İstər 18-ci əsrdən öncəki dövr olsun, istərsə də müasir dövr. Orta əsrlər dövründə hakimiyyət vərəsəliklə ötürülürdü və hakimiyyət bir əldə cəmləşmişdi. İslam buna müxalifdir. Avropada hazırkı quruluşda sözdə seçim aparən xalqdır. Şüarlarda belədir. Əslində isə belə deyil.

İslamda həqqüllah deyilən ilahi hüquqlar həqqünnas deyilən ictimai hüquqlara zidd deyil. Dövlətçilikdə seçim həqqi də ilahi hökm əsasında baş tutur. Xalqın bütün hüquqları ilahi hökumətdə dəyər tapır. Quranda xalqın hüquqlarının taptandığı məqamlar rədd olunur. Bəqərə surəsinin 279-cu ayəsində ayəsində buyurulur ki, Allah və Onun Rəsulu (s) sizinlə vuruşacaq. Bu sözlər ictimai hüquqları pozanlara ünvanlanıb. Demək, xalqın həqqını pozmaq Allahla müharibə kimi qəbul olunur. Yer üzündə fəsad törədilməsi də Allah və Onun Rəsuluna (s) qarşı müharibə elan etmək sayılır. (Quran, Maidə surəsi, ayə 33) Çünki bu hüquqları Allah xalq üçün təyin edib. Xalqın təyin etdiyi həqləri pozmaq Allaha qarşı çıxmaqdır.

İslam Respublikasında məsullar xalqın seçimi ilə Allah qarşısında vəzifələnilir. Xalqın rəyini dəyərli edən Allahın hökmüdür.

İslam Respublikasında məsulların problemi təkcə xalqın narazılığı deyil. Problem həm də dini vəzifəyə əməl olunmamasıdır. Xalq nəisə anlamaya bilər. Qərbdə

hökumətin bir çox işlərindən xalq baş açmır. Xalq hakimiyyəti ittiham etməsə hakimiyyət öz işindədir. İslam Cümhuriyyətində isə belə deyil. Xalqın razı qalıb-qalmamasından asılı olmayaraq məsul Allah qarşısında cavabdehdir. İslam Respublikasında məsulun çətinliyi Allahın razılığını qazanmaqdır. İslam Respublikasında prezident də, məhkəmə rəisi də, parlament sədri də Allahın razılığı üçün xalqın hüquqlarını yerinə yetirir.

1-4-10. İlahi meyarlarla rəhbər təyini

Qədir hadisəsi, Əmirəlmömininin (ə) Peyğəmbər (s) tərəfindən ümmətə rəhbər təyin olunması böyük və mənalı hadisədir. Hadisə hicrətin 10-cu ili zilhiccə ayının 18-də baş verdi.

Qədir hadisəsindən görüldüyü kimi İslam cəmiyyətin idarə olunmasına böyük əhəmiyyət verir. İslam cəmiyyətə müdiriyyət məsələsinə etinasız deyil. Çünki bu məsələ böyük əhəmiyyət kəsb edən ictimai məsələlərdəndir. Əmirəlmöminin Əli (ə) təqva, elm, şücaət, fədakarlıq, ədaləti ilə tanınırdı. Bu xüsusiyyətlərə malik insanın seçimi müdiriyyətin əhəmiyyətini göstərir. Aydın olur ki, cəmiyyətə müdiriyyət üçün təqva, elm və mərifət, ədalət və şücaətə ehtiyac var. Əmirəlmöminini (ə) canişin kimi qəbul etməyənlər də onun elm və təqvasını, şücaət və ədalətini qəbul edir. Bütün müsəlmanlar bu məsələdə həmfikirdir. Aydın olur ki, İslam cəmiyyətə necə bir müdiriyyət ardındadır.

Vilayət deyəndə cəmiyyətə rəhbərlik nəzərdə tutulur. İslamda cəmiyyətə rəhbərlik Allaha aiddir. Heç bir insanın belə bir məsuliyyəti öz üzərinə götürməyə haqqı yoxdur. Dünyaya müdiriyyət onu yaradanın haqqıdır. İslamın bu baxışı da özünəməxsus bir baxışdır. İnsan nə qədər güclü,

varlı, iqtidarlı, elmlı olsa da cəmiyyətin taleyi haqqında qərar qəbul edə bilməz.

Allah-Taala (c.c) cəmiyyətə vilayət və hakimiyyəti xüsusi bir yolla həyata keçirir. Belə bir rəhbər ya əqidəmişə uyğun olaraq təyin olunur, ya da təyin olunmuş meyarlar əsasında seçilir. Cəmiyyətə rəhbər seçilmiş insan yalnız bir icraçıdır. Onun Allahın qanunlarından kənar qanun qəbul etmək ixtiyarı yoxdur. O sadəcə Allahın qanunlarını həyata keçirir. Allahın verdiyi ixtiyardan kənarında insanın rəhbərlik hüququ yoxdur.

Allah tərəfindən vilayət məsuliyyətini öhdəsinə alan kəsdə ilahi hakimiyyətin zəif də olsa şərti olmalıdır. İlahi vilayətin iqtidar, hikmət, ədalət, mərhəmət kimi xüsusiyyətləri var. Cəmiyyətə hakim şəxs və ya təşkilat ilahi qüdrət, ədalət, rəhmət, hikmətin zühur səhnəsi olmalıdır. İslam cəmiyyətini digər cəmiyyətlərdən fərqləndirən o biri cəmiyyətlərdə qanunların insan tərəfindən tənzimlənməsidir. Təbii ki, bu işdə insanın nəfsi rol oynayır. Heç bir fərd və qrupun öz zövq və səliqəsi ilə cəmiyyətə qanun təyin etməsi məqbul sayılmır. Cəmiyyətə fərdin xarakteri hakimlik edə bilməz. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1369)

Qədir hadisəsinin məzmunu zamanboyu gündəmdə olmalıdır. Allah göstəriş verir, bu göstəriş əsasında Həzrət Peyğəmbər (s) vəli təyin edir. Vəlinin xüsusiyyətləri sona qədər müəyyənləşib. Maidə surəsinin 67-ci ayəsində buyrulur ki, əgər bu əmri yerinə yetirməsən risaləti yerinə yetirməmişən. Bu ayə Qədir hadisəsinin əhəmiyyətini göstərir.

Nə üçün Qədir hadisəsi bu qədər əhəmiyyətlidir? Bəşəriyyətin idarə olunması ilahi bir işdir. Fərd cəmiyyətə hakim ola bilməz. Əlbəttə ki, bu sahədə də sui-istifadələr də mümkündür. Kimsə özünü canişin elan edərək nəfs istəklərini yerinə yetirə bilər. Tarixdə belə sui-istifadələr olub. Hətta peyğəmbərlik iddiası ediblər. Amma kiminsə

peyğəmbərlik, peyğəmbərə canişinlik iddiası etməsi əsl risalət institutuna şübhə etməyə əsas ola bilməz. Savadsız və məsuliyyətsiz bir həkimə görə tibdən üz çevirmək bəşəriyyətin zərərindədir. Risalət və imamət də bəşəriyyətin səadətinə xidmət edir. Kimsə bu sahədə nəfs istəklərinin təsiri altında fırlıdağa əl atarsa onun bu işi peyğəmbərlik və canişinliyin əhəmiyyətini azaltmır.

Qədir günü mütəvatir rəvayətlər əsasında Peyğəmbər (s) canişin təyin edib. Bu hadisədə Əmirəlmömininin (ə) fəziləti də üzə çıxır. Xalq onun fəzilətlərini görürdü. Allahın iradəsi də bu fəzilətlərə önəm verdi. Təsdiqləndi ki, zəruri xüsusiyyətlərə malik olan insan müsəlmanlara rəhbərlik edə bilər. Peyğəmbərin (s) Qədir günü Əlinin (ə) fəzilətlərindən danışmasına ehtiyac yox idi, çünki xalq bunu bilirdi.

Qədir hadisəsinin bir cəhəti budur. Yəni Əmirəlmömininin (ə) fəzilətlərinin imzalanması! Həmin fəzilətlər ilahi hakimiyyətə aparırdı. İlahi vəhy və peyğəmbərin nəzəri əsasında hakimiyyət dəyərlər üzərində qurulub. Başqa bir meyar yoxdur. İslamda əsas bu dəyərlərdir.

1-4-11.Xalqın hakimlərlə birliyi

Vilayətin dərin mənası var. Vilayət deyəndə iki şeyin yaxınlığı nəzərdə tutulur. İki ip bir-birinə möhkəm hörüləndə onları ayırmaq çətin olur. Ərəb dilində buna vilayət deyirlər. Beləcə, vilayət iki şeyin bir-birinə möhkəm bağlılığıdır. Vilayət sözünün ərəb dilində neçə mənası varsa, hər mənada bu yaxınlıq nəzərdə tutulub. Məsələn bir mənası sevgidir. Sevgidə də aşiq və məşuq bir-birinə bağlıdır. Onları ayırmaq mümkün deyil.

İslam hakimiyyəti vilayət sözü ilə bəyan edir. Hakimiyyətin başında dayanan şəxs vali olaraq (vəli, mövla) tanıtılır. Demək, İslamın siyasi nizamında hakimlə

hökumət olunanlar arasında qırılmaz bağlılıq var. Bu söz siyasi İslamın hökumət məsələsində fəlsəfəsini açır. Hansı hökumətdə bu bağlılıq yoxsa, o hökumət vilayət deyil. Əgər hakimiyyət başında duran şəxs xalqla rəhbərlik yoxsa, xalqa sevgisi yoxsa onu heç bir halda vali saymaq olmaz. Çevirilişə hakimiyyətə gələn şəxs vali deyil. Vərəsəliklə hakimiyyətə gələn insanın hakimiyyəti vilayət sayılmaz. Vilayət o zaman olur ki, vali ilə xalq arasında səmimi bağlılıq olsun. Ali-İmran surəsinin 164-cü ayəsində buyrulur ki, Allah möminlərə minnət qoydu, onlara öz aralarından peyğəmbər seçdi.

Bəli, vilayətin belə lətif, incə mənası var. İslam siyasi nizamında təyinedici amillərdən biri xalqın hakimə bağlılığıdır. İlahi vilayətin həqiqi mənası xalqla rəhbərlikdir.

Xalq Əmirəlmömininin (ə) kim olduğunu bildirdi və ona bağlı idi. Həzrətin (ə) həyatında xalqdan ayrı olduğu bir zaman yoxdur. Onu hakimiyyətdən uzaqlaşdıranda da vilayət haqqını itirməmişdi. Çünki onun xalqa, xalqın ona bağlılığı qüvvədə idi. Hakimiyyətə gələndə isə qarşısı alınmış hüquqları bərpa etməklə məşğul oldu.

Mühüm dərslərdən biri budur ki, Həzrət Mehdi (ə.c) gələcək hökuməti tam xalq hökumətidir. Yəni bu hökumət xalqın imanına, iradəsinə, gücünə arxalanan hökumətdir. Həzrət Mehdi (ə.c) mömin insanlara arxalanaraq ilahi ədaləti yer üzündə bərpa edir. Tam xalq hökuməti qurular. Amma bu xalq hökuməti müasir dünyadakı demokratik hökumətlərdən fərqlənir. Onun qanunları yer yox, səma qanunlarıdır. Bu gün adı demokratiya qoyulan quruluşlar əslində yeni libasda səhnəyə çıxmış keçmiş diktaturalardır. Keçmiş kralların yerində sərmayə sahibləri oturub və öz iradələrini cəmiyyətə qəbul etdirir. Müasir dünyada demokratik quruluşlara rəhbərlik edənlərlə xalq arasında heç bir sevgi əlaqəsi yoxdur. İmam Zamanın (ə.c) xalq demokratiyası isə özünəməxsus xüsusiyyətlərə malikdir.

1-4-12.Düşmən qarşısında iqtidar

İlkin dövrdə dünyanın heç bir hakimiyyəti İslam hakimiyyətinin ərsəyə gəlişi ilə razı deyildi. İran İslam inqilabı baş verəndə də İslam hökumətinin qurulması əksər imperialist hökumətləri narazı saldı. Artıq İslam inqilabından illər ötüb və düşmənlər ümidlərini üzüblər. Artıq onlar İslam hökuməti qarşısında bir zəiflik hiss edirlər. Düşmənçilikləri isə zərrəcə azalmayıb. Şeytanların Allah dini ilə düşmənçiliyi aradan qalxa bilməz. Şeytanın Allah bəndələri ilə düşmənçiliyi var, onlara qarşı plan cizmaqdadır. Nə qədər ki, Allahın bəndəsiyik şeytanların düşmənçiliyi də aradan qalxan deyil.

1-5.İslam mədəniyyətinin yayılması amilləri

Bu gün İslam Cümhuriyyətində məbəs, məbəslə bağlı xatirələr yada düşəndə xalqımız öz hərəkətini besət hərəkətinin davamı kimi dəyərləndirir. Maraqlı sual ortaya çıxır ki, o zaman cəhalət dünyasında İslam mədəniyyəti necə yayıla bildi? Hansı amillər bu mədəniyyəti irəli aparırdı? İslam hökuməti qurulandan sonra da bu mədəniyyət dünyanı təsiri altına aldı. Araşdırmaçılar bu mövzu üzərində işləməlidirlər.

1-5-1.Allah və Allahın hökmlərinə etiqad

Şübhəsiz, İslamın tərəqqisinin əsas səbəblərindən biri Allah və Onun hökmlərinə etiqad olub. Bəqərə surəsinin 285-ci ayəsində buyurulur ki, Peyğəmbər (s) rəbbi tərəfindən ona nazil olana iman gətirmişdi. İlkin İslam dövründə Peyğəmbər (s) də, möminlər də qəlbədən İslama etiqadlı

idilər. Onlar inanırdılar ki, bəşəriyyətin qurtuluşu üçün İslam kafidir. Bu amil çox təsirli olub.

Müsəlmanlar ilkin İslam dövründə İran və Rumu iman gücü ilə fəth etdilər. Bu imperiaların hakimiyyəti altında yaşayan xalqlar da baş verənlərə şahid idilər. Qılınc yalnız maneələri aradan qaldırmaq, zalım sərkərdələri yol üstündən götürmək üçün idi. Yoxsa İslam ordusu hara gedirdisə xalqlar dinə qucaq açırdı.

1-5-2. Şəxsi maraqlara etinasızlıq

İslam mədəniyyətinin dünyaya yayılmasında təsirli amillərdən biri də bu mədəniyyət daşıyıcılarının şəxsi maraqlara baş əyməməsi olub. Bu da təsirli amildir. Rəvayətlərdə, Nəhcül-Bəlağədə, Peyğəmbərin (s) buyuruqlarında, Əhli-Beytdən (ə) nəql olunan rəvayətlərdə bu rəğbətsizlikdən danışılır. İslam düşmənləri və anlaşıq müsəlmanlar belə düşünürdülər ki, İslam dünya həyatından imtinaya çağırır. Əslində belə deyildi. İslamda insanı ali hədəflərdən uzaqlaşdıran dünya pislənilir.

Bizim istəyimiz budur ki, din başçıları, siyasətçilər, məsullar öz mənafeələrini ümmətin mənafeələrindən önəmli saymasın. Biz özümüzdən də bunu tələb edirik. Şəxsi mənafeələr ümumi mənafeələrin fəvqündə dayanmamalıdır. Əgər buna əməl etsək İslamın batini və zati gücünün bir hissəsi ümmətə qayıdacaq. Böyük imamın (İmam Xomeyni) ən mühüm xüsusiyyəti bu idi ki, özünü, məni, şəxsi maraqları görmürdü. Onun üçün vəzifə ən şeydən önəmli idi, vəzifəsini yerinə yetirirdi və buna görə müvəffəq oldu. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1378)

1-5-3. Xalisanə müqavimət və mübarizə

Nəhcül-Bəlağədə Əmirəlmömininin (ə) belə bir buyruğunu oxuyuruq: “Peyğəmbərin (s) arxasında dayanmışdıq, atalarımız, oğlanlarımız, qardaşlarımız, əmilərimizlə vuruşurduq. Bu mübarizə bizim imanımızı və Allah qarşısında təslimçiliyimizi gücləndirirdi...” (Nəhcül-Bəlağə, xütbə 55)

Həzrət (ə) sözünün davamında buyurur: “Allah yolunda sədaqətlə vuruşduğumuz zaman Allah bizi düşmən üzərində qalib edirdi...” Əgər belə olmasaydı bir iman budağı yaşıl qalmazdı, bir din sütunu duruş gətirməzdi. Müsəlmanların ixlas və sədaqəti sayəsində inkişaf əldə olundu, İslam cəmiyyəti yarandı. Bu gün də belədir. Müsəlman xalqımız, İraq xalqı, başqa müsəlman xalqlar Əmirəlmömininin (ə) buyuruqlarından dərs almalıdır.

Peyğəmbər (s) dövründə böyük çətinliklərə səbr olundu. Siffə əshabının əhvalatını eşitmişiniz. O zaman müsəlmanlar bir xurmanı aralarında bölüb müqavimət göstərirdi. Bir-birilərinə libaslarını bərc verirdilər. Hətta xurmanı dişləməkdən güc alan şəxs onu ağzından çıxarıb ikinci adama verirdi ki, onun da gücü olsun. Belə yaşayırdılar, bu çətinliklərdən keçirdilər. İşin başlanğıcında təzyiqlər çox ağır idi. Söhbət 3-5 aydan getmir. Bir millətin ömründə başlanğıc 10-20 il uzanır. Bu 10 illər bir neçə gün kimi sürətlə ötür.

Peyğəmbər (s) dövründə müsəlmanlar ağır çətinliklərə dözürdülər. Amma İslam möhkəmləndikdən sonra öz mübarizələrinin sayəsində hərəkət sürətləndi. Həmin sürətlə Peyğəmbərin (s) vəfatından 50 il sonra dünyanın yarısına müsəlmanlar nəzarət edirdi. O zaman hansı amillər təsirli idisə, bu gün həmin amillər təsirlidir.

Hərəkət davam edir. 14 əsr ötəndən sonra İslam söz sahibidir. Bütün bunlar ağır mübarizələr sayəsində əldə olunur. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1378)

Peyğəmbər (s) dövründə Əmirəlmöminin (ə) həyatı cihaddan ibarət idi. Peyğəmbər (s) vücudunun nuru altında Həzrət (ə) mübarizə aparırdı.

1-5-4.Sözdə vəhdət

Ənfal surəsinin 24-cü ayəsində buyurlur: “Ey iman gətirənlər, Allah və Onun Rəsulunun (s) dəvətini qəbul edin. Sizi bir tərəfə çağıranda bu sizə həyat verir.”

İlkin İslam dövrünü, o dövrün mübarizələrini xatırladanda məqsəd budur ki, həmin imkanlar bu gün də ixtiyarımızdadır. İslam sübuta yetirdi ki, onda ümməti elmi və siyasi inkişafa aparacaq potensial var. İman, mübarizə, təfriqədən çəkinmək böyük məqsədə çatmağın şərtləridir. Quran bizə tapşırır ki, süst olmayın, qəmlənməyin, əgər imanınız varsa! (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 139) Ənkəbur surəsinin 69-cu ayəsində buyrulur ki, bizim yolumuzda cihad edənləri şübhəsiz yollarına yönəldəcəyik. Allah xeyir əməl sahibləri ilədir.” Biz vəhdət mövzusunda çox ciddi yanaşırıq. Müsəlmanların birliyi çox əhəmiyyətlidir. Vəhdət ayrı-ayrı müsəlman firqələrinin öz fiqhindən üz çevirməsi deyil. Vəhdətin iki başqa mənası da var. Hər iki məna təmin olunmalıdır. Sünnü məktəbi ilə şiə məktəbi arasında kəlam və fiqh sahəsində fərqli baxışlar var. Bununla belə həmin baxış fərqləri İslamın ümumi düşmənləri qarşısında həmrəylik və həmkarlığa mane olmamalıdır. İkincisi, müxtəlif firqələr bir-birinə yaxınlaşmağa cəhd göstərməlidir. Aralarında anlaşma olmalıdır. Fiqhi mövzularda elmi mübahisələr aparılmalıdır. Əgər təəssübsüz elmi mübahisə aparılsa bir çox mövzularda iki məzhəbin mövqeləri bugünkündən çox-çox yaxın olar. (İslam vəhdəti konfransının qonaqları ilə görüş, h-ş. 1368)

Doğrudan da müsəlman firqələri arasındakı ziddiyyətlər insanı narahat edir. Müsəlmanlar öz enerjilərini bir-biriləri ilə belə lüzumsuz mübahisələrə sərf edirlər. Bir daha

təkrarlayıram ki, söhbət bir məzhəb təmsilçisinin öz əqidə əsaslarını elmi şəkildə sübut etməsindən getmir. Bu işi həm şiə, həm də sünni məzhəbinin nümayəndələri görməlidir. Hər kəs öz əqidə və əməlinin düzlüyünə əmin olmalıdır. Elmi mübahisə mənasız çəkişmə mənası almamalıdır. Biz elmi mübahisələri rədd etmirik. Bizim rədd etdiyimiz düşmənin mənafeələrinə işləyən didişmələrdir. Bu yanlışdır.

Bəzi ölkələr İslama sahiblikdə iddialıdır. Ləyaqətləri çatmadığı halda özlərini din sahibi sayırlar. Hansı ki, fitnə-fəsadın, haramın, kəbirə günahların çeşməsidirlər. Bunu dünya xalqları görür. Müsəlmanlar bəsirətlidir, bu iddiaların çürüklüyünü anlayır. Əgər İslamın vəhdət bayrağı göyə qalxsa müsəlmanlar həmin nöqtədə meyarları dəyərləndirərək reaksiya verəcək. Həcc surəsinin 41-ci ayəsində buyurulur ki, o insanlara yer üzündə qüdrət versək, namazı bərpa edər, zəkat ödəyər, insanları doğru yola çağırıb, azgınlıqdan çəkindirərlər. Bəli, dünya bunu görür. Kimin nə işlə məşğul olduğu göz qabağındadır. İslam Cümhuriyyətində görülən işlər cümhuriyyətin xarici siyasəti onun ümmətin xeyrinə olub-olmadığını aydın göstərir.

İslam dünyasının böyük real və potensial imkanları var. Bu dünya eyni zamanda böyük problemlərlə üz bəuzdür. Problemləri aradan qaldırmaq üçün həmkarlığa ehtiyac var. Düşmən və düşmənin fitnə-fəsadları qarşısında əl-ələ verərək dayanmalıyıq. Allahın mərhəmət və yardımına çatmaq üçün səmimi həmkarlığa ehtiyac var.

1-5-5. İslam təlimlərindən faydalanmaq

Sual oluna bilər ki, İslam mədəniyyəti necə yarandı? Bəziləri iddia edirlər ki, İran ya Rum mədəniyyətindən istifadə olunub. Amma bu sözlər cahilanə sözdür. Tutaq ki, bu gün İslam mirasında tərcümə olunmuş kitablar var. Məgər tərcümə olunmuş 10 kitabla mədəniyyət yaratmaq olar?!

Yunan, Rum, Hind əsərlərini tərcümə etməklə yeni bir mədəniyyət ortaya qoymaq olar?! Xeyr, belə deyil. İslam mədəniyyətinin cövhəri öz daxilindən gəlir. Bəli, canlı bir mədəniyyət başqa mədəniyyətlərdən də faydalanır. Sual olunur ki, ilkin İslam dövründə elmi tərəqqi, dünya miqyasında İslam mədəniyyəti üzərində güclü dövlətlərin yaranması, dünya sivilizasiyasına təsir haradan yaranıb? Tarixdə İslamdan başqa bir iqtidar tapa bilməzsiniz ki, vahid mədəniyyət əsasında dünyanı təsir altına ala bilsin. Orta əsrlər dövrü Avropanın qaranlıq dövrüdür. Özləri həmin dövrü qaranlıq dövrü adlandırır. Avropanın qaranlıq dövründə İslam ölkələrində elm tərəqqidə idi. Elmi tərəqqi əsri olan hicri 4-cü əsr kitablar yazılıb, araşdırmalar aparılıb. Bu siyasi, elmi, ideoloji güc haradan ərsəyə gəlib? Şübhəsiz ki, İslam təlimləri sayəsində uğur qazanılıb.

Müharibələr başa çatır, təcrübələr qalır. Tarixin böyük hadisələrində bəşəriyyət üçün ibrətlər var. Bu gün dünyanın imperialist qüvvələri böyük sərmayələr hesabına müharibə alovu şölələndirir, məzlum xalqlara əzab yaşadır. Bu da bir tarixdir. Bu mədəniyyəti bir zamankı İslam mədəniyyəti ilə müqayisə edin. O zaman rəşidin xəlifələri Rum və indiki Suriya ərazisini fəth edəndə yəhudilər və məsihilər müsəlmanların rəftarından feyz alırdı. İranın özündə yerli əhali müqavimət göstərmədən İslama qucaq açırdı. Çünki müsəlmanlardan yalnız sevgi və mərhəmət görürdülər. Bu mədəniyyəti hazırda dünyanı mərmilər altında ram etmək istəyən təcavüzkar mədəniyyətlə müqayisə edin.

1-6. İslam mədəniyyəti dövrü

İslamın ilk siyasi və fərdi bəhrəsi İslam ümməti oldu. Bu Mədinədən başladı. Ağıla gəlməyən, əfsanəvi bir tərəqqi yaşanırdı. Yeni mədəniyyətin doğuşundan yarım əsr ötməmiş böyük İran, Rum, Misir mədəniyyətləri onun təsiri altına

düşdü. Bu mədəniyyət qısa bir müddətdə Çin divarlarını aşdı, uzaq Sibirə gedib çıxdı. Cənubdan Hind okeanına qədər təsir altına düşdü. Hicrətin ikinci, üçüncü əsrlərində və ondan sonra elə bir mədəniyyət formalaşdı ki, üzərindən min il ötəndən sonra günün mədəniyyəti həmin mədəniyyətdən təsirlənir. Qərb tarixçiləri bu böyük intibahı hər vəchlə pərdələməyə çalışsalar da Yunan və Rumun elmi irsini Qərb intibahına ötürən İslam mədəniyyəti oldu. Orta əsrlər yalnız Qərb üçün qaranlıq dövrüdür. Həmin dövr İslam Əndəlusdan Çinə qədər böyük bir ərazini təsirləndirib.

Bu bir həqiqətdir ki, Avropanın nəyi vardısa İslam mədəniyyəti önündə rəngini itirdi. Bu hadisə hicri 6-cı əsrə qədər davam etdi. Sonra tənəzzül başladı və bu tənəzzül renesans dövrünə qədər uzandı.

İslam İnkilabının qələbəsinə hansı amillər təsir edib? Bunu aydın dərk etmək gücündəyik. Çünki inqilab ilahi olub, Allahın yardımını ilə qələbəyə çatıb. Çünki bu inqilab zalım güclərə qarşı idi. Bəziləri cavab verir ki, bir məktəbin ilahi məktəb olması onun qələbəsini təmin edən amil deyil. Əgər bir əqidə peyğəmbər dövründə qalib gəlibsə onun neçə əsr sonra qalib gəlməsi mümkün deyil. Siz Bəni Üməyyə hökuməti dövrünə baxsanız görərsiniz ki, o zaman olmayan yeganə şey İslam idi. Quran yerində idi, qanunlar İslam qanunları idi. Həmin qanunlar Peyğəmbər (s) dövründə cəhalət sütunlarını qırdı, neçə əsr sonra məğlubiyyətə uğradı. Məğlubiyyətə uğrayan İslam yox İslam pərdəsi altındakı saraylar və bütlər olub. İran və Roma imperiasını sarsıdan bir mədəniyyət zəif güclər qabağında məğlub ola bilməzdi. Əgər məğlub olubsa demək mahiyyət başqa olub. Demək qələbəni təmin edən təkçə ad deyil. Bəs ad kənarındakı nədir? Bu insanların iradəsi və mübarizəsidir. Peyğəmbər (s) dövründə İslama inanır və mübarizə aparırdılar. Amma sonradan bu inam və mübarizə zərbə aldı.

Ümmət elm və mədəniyyət baxımından tənəzzül yaşadı, geri qaldı. Bunu zalım hakimlər vasitəsi ilə ümmətə yaşatdılar. İslam ruhən ölmüş Rum və İrana nəfəs vermişdi. Əgər həmin iradə, inam və mübarizə olsa İslam yenə həmin gücdədir. İnqilabımız neçə illərdir həmin amillər sayəsində yol gedir. Düşmənin maneələri bir-bir aşılır. İstər elm, istər iqtisadiyyat, istər mənəvi dəyərlər sahəsində böyük yol keçilib.

1-7. İslam mədəniyyəti mərkəzləri

Hicri 4-cü əsri nəzərdən keçirin. Adam Metsin “Hicri 4-cü əsrdə İslam mədəniyyəti” kitabından aydın olur ki, bütün İslam fəzası dünyanın elm qaynağıdır, İran da əsas nöqtədir. İsfahan, Rey, Fars, Xorasan, Herat, Mərv kimi şəhərlər dünya elminin mərkəzləri olub. Təəssüf ki, bugünkü nəsil xəbərsizdir. Bu barədə çox kitablar yazıb, onlar da yüz dəfə oxuyublar. Amma buna etiqadları yoxdur. Dillə inkar etməsələr də hazırkı nəsildə keçmişlə bağlı inamsızlıq mövcuddur. Səbəbi də budur ki, Qərbin elm və texnologiya sahəsində uğurları fəzanı doldurub və kimsə hətta öz şəcərənaməsinə baxmağa cürət etmir. (İran radiosunun elm qrupu ilə görüş, h-ş. 1370)

İraq həm qədim mədəniyyət mərkəzidir, həm də İslam mədəniyyət mərkəzi.

Bir zaman müsəlmanlar Avropanın cənubunda, İspaniyada, Fransanın Cənubuna qədər İslam məmləkəti yaratdılar. Bu məmləkət mədəniyyət beşiyi oldu. Avropa elmi ilkin İslam dövründə Əndəlus mədəniyyəti zamanı çiçəklənib. Həmin ərazidə elmin çiçəklənməsi barədə əhvalatlar çoxdur. Qərb özü də bunu etiraf edir. Əlbəttə ki, hazırda bu vərəqi tarixdən çıxarmaq istəyirlər. İstəmirlər müsəlman adı çəkilsin. Amma özləri bunu yazıblar və bizim

də tarixdə var. (Sistan və Bəluçəstan ustanında görüş, h-ş. 1381)

Xalqımız müsəlman bir xalq olaraq bəşəriyyətin taleyində elm və texnologiya sahəsində rol oynayıb.

İslamın yaratdığı mədəniyyət bir zaman dünyanın əhəmiyyətli hissəsinə ən azı 3-4 əsr təsir göstərdi. Millətlər həmin dövrdə öyrəndikləri baza əsasında bugünkü elmə sahib oldular. Buna şübhə yoxdur. Bu gün avropalılar arasında orta əsrlərin qaranlıq dövr olduğu söylənilir. Bu qaranlıq o dövr İslam hökumətindən yox avropanın özündən gəlir. Avropada qaranlıq dövr yaşananda İranda İslam sayəsində mədəniyyət çiçəklənirdi. İbn Sina dövrü idi. İbn Sinası olan məmləkət qaranlıqda qalarmı?! Farabisi olan məmləkət cəhalətdə qalarmı?! Elə böyük alimləri, ədəbiyyatı, qələm adamları olan məmləkət zülmətdə qalmaz. Hicri 4-cü, 5-ci, 6-cı əsrin şair və yazıçılarına baxın. Avropanın qaranlıq dövründə bizdə kimlər var idi! Firdovsidən Hafizə qədər tarixi izləyin. İbn Sinadan Nəsirəddin Tusiyə qədər tarixə baxın. Baxın görün bu iki yüz ildə İranda kimlər olub! Məşhur filosoflar, yazıçı və şairlər yetişib. Onlardan biri də Beyhəqidir. Söhbət təkcə ədəbiyyatda gül-bülbül mövzusunun getmir. Riyaziyyat, astrologiya, tibb kimi sahələrdə böyük tərəqqi olub. Millətimiz o dövrdə böyük uğurlar qazanıb. Millətimiz dünyanın elm və texnologiya sahəsində inkişaf zəncirində mühüm halğalardan olub.

1-8. İslam mədəniyyətini zəiflədən amillər

İslam öz potensialını əməldə göstərib. Sübuta yetirib ki, ümməti mədəniyyət, elm, siyasətdə lider edə bilər. Böyük hədəfə çatmağın şərtləri arasında iman, mübarizə, təfriqədən çəkinmək var. Quran bizə öyrədir ki, süstləşməyin, qəmlənməyin, üstünsünüz əgər imanınız olsa! (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 139) Ənkəbut surəsinin 69-cu ayəsində

buyurulur ki, bizim yolumuzda cihad edənləri şübhəsiz öz yolumuza hidayət edərik... Ənfal surəsinin 46-cı ayəsində buyurulur ki, Allah və Onun Rəsuluna (s) itaət edin, təfriqədən çəkinin ki, süstləşməyəsınız, gücünüz itməsin...

Bu amillər İslam ümmətini bu gün acınacaqlı vəziyyətə gətirib. Ən azı ötən iki əsrdə düşmənlər hiyləgərliklə bəzi məsuliyyətsiz müsəlman hökumətlərini bu günkü vəziyyətin yaranmasına şərik ediblər.

Bugünkü siyasət İrani Əndəlis etməkdir. Sizinlə söhbətim möizə-nəsihət deyil. Bu çox ciddi mövzudur. Bir millətin aparıcı qüvvəsi onun gəncləridir. Sözlərim bütün gənclərdir. Bizim ölkənin əhalisinin yarısından çoxunu gənclər təşkil edir. Gənclər gilməlidirlər ki, onların böyük arzuları və məqsədləri qarşısında hansı maneələr var.

Bir zaman avropalılar Əndəlusunu müsəlmanlardan geri almaq istədilər. Uzunmüddətli plan cızdılar. O zaman sionistlər yox idi. Amma İslam əleyhinə mərkəzlər fəaliyyətdə idi. Onlar gəncləri azğınlığa sürükləmək üçün plan cızdılar. Bunun üçün dini və siyasi amilləri vardı. İşlərindən biri bu oldu ki, şərabı pulsuz gənclərin ixtiyarına vermək üçün vəqf işləri gördülər. Gənclərimizi öz qadın və qızlarına doğru cəzb etdilər.

1-8-1. İman zəifliyi, azğın nəfs

Əgər əxlaqi zəifliklərin, azğın nəfsin qarşısında dayanmasan, mübarizə aparmasan, imanını səndən alacaqlar. Səni daxilən puç edəcəklər. İmanını əldən çıxarıandan sonra qəlbin boş qalacaq. Belə bir insanın adı münafıqdır. Əgər mənim və sizin qəlbimizdə iman olmasa, zahirdə imanlı görünsək, imandan danışsaq bunun adı nifaqdır və bu çox təhlükəlidir. Quran buyurur ki, pis iş görənlərin qisməti də pisdır. (Quran, Rum surəsi, ayə 10) Bu pis nədir? Pis olan iş

ilahi ayələrin təkzib edilməsidir. Sonra infaq, Allah yolunda sədəqə, başqalarına əl tutmaq məsələsi önə çəkilir.

Buyurulur ki, onlar Allahla vədi pozduqlarından qəlblərində nifaq yarandı. İslam cəmiyyəti üçün bu çox təhlükəlidir. Harada İslam cəmiyyəti doğru yoldan azıbsa orada bu amil təsirli olub. Xarici düşmən təcavüz edib nə qədər ölkəni dağıtsa da onu məhv edə bilməz. İnsanların imanı yerində qalır. Bir zaman həmin iman baş qaldırır. Amma insanın daxilindəki düşmən ayağa qalxanda, insanın daxili aləmini məhv edəndə, insan yolunu azır. Peyğəmbər (s) bu düşmənlə də mübarizə aparırdı. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1380)

Biz İslam Respublikasında ötən illərdə nə zaman məqsədləri önəmli sayıb, şəxsi mənafeləri kənara qoya bildiksə, irəli getdik. Nə zaman bunun əksi oldusa zərbə aldığımız 8 illik müdafiə müharibəsində iştirak edənlər çox nöqtələrdən xəbərdardılar. Harada vəzifə ruhiyyəsi hakim idisə tərəqqi var idi. Harada mənəm-mənəmlik var idisə zərbə alırdıq. Bu gün də belədir.

1-8-2.Cəmiyyətin idarə olunmasında İslam prinsipindən kənarlanma

1-8-2-1.Dinin siyasətdən ayrılması

Bəziləri İslamı fərdi məsələ sayır, onu siyasətdən ayırırlar. Bu gün bir çox İslam cəmiyyətlərində Qərbin müstəmləkəçi mənafeələrinə işləyən bir şüar, İslam siyasətdən ayrılır şüarı yayılır. Siyasəti İslamdan ayırırlar. Hansı ki, Peyğəmbər (s) hicrətin başlanğıcından Məkkə problemlərindən yayındığı zaman ilk işi siyasət idi. İslam hökumətinin, İslam ordusunun, İslam idarəçiliyinin yaradılması, dünyanın böyük güc mərkəzlərinə məktublar yazılması İslamın siyasət meydanına qədəm qoyması idi. Belə bir vəziyyətdə İslamı

siyasətdən ayrı saymaq olarmı! İslam mətnlərindən siyasi göstərişləri necə çıxarmaq olar?! Hicr surəsinin 91-ci ayəsində buyurulur ki, onlar Qurani hissələrə böldülər. Yəni maraqlarında olanı qəbul etdilər, maraqlarına zidd olanı kənara qoydular. Quranda ibadət göstərişlərinə iman gətirdilər, siyasət göstərişlərinə iman gətirmədilər. Ədalət əsasında bir cəmiyyət qurulması siyasi iş deyil?! Məmləkət rəhbərlərinin işi budur. Peyğəmbərlərin (ə) hədəfi budur. Həzrət İsa (ə), Həzrət Musa (ə), Həzrət İbrahim (ə), bütün ilahi peyğəmbərlər (ə) ədalətli nizam, hökumət qurmaq üçün gəlib. Siyasətsiz hökumət olarmı!

Bəziləri müqəddəsnumalıq edir, bizim siyasətlə işimiz yoxdur deyirlər. Buna xəbis Qərb təbliğati da dəstək verir. Dini siyasətdən ayırın deyirlər. Əgər müsəlmanıqsa, din və dövlət bir təmdir. Onları ayırmaq olmaz. İslamda din və dövlət eyni mənbədən qaynaqlanır və bu mənbə vəhydir.

1-8-2-2.Siyasətdə İslam əxlaqının nəzərə alınmaması

Bəziləri siyasəti İslamdan ayırırsa, başqaları İslamı təkcə siyasətdə görür. Peyğəmbərin (s) bəşər hədəfi olan əxlaq, mənəviyyət, sevgi, fəzilət, kəramət haşiyədə saxlanılır. Bu özü də Qurani hissələrə bölmək, bir hissəsini qəbul etməkdir. İslamı təkcə siyasətdə xülasələşdirmək yanlışdır. Qəlbin oyaqlığı, zikir, səmimiyyət, mənəviyyət, Allah qarşısında razıniyətdən xəbərsizlik və ya bu dəyərlərə biganəlik İslama qarşı yönəlib. Dua və ibadəti, Allah qarşısında tövbə və istiğfarı dindən ayırmaq da siyasəti dindən ayırmaq kimi azğınlıqdır. (İslam vəhdəti konfransının qonaqları ilə görüş, h-ş. 1385)

İslam cəmiyyəti dini hökumətdən, əxlaqı müdiriyyətdən ayıranda çəşqınlığa düşər oldu. Bağdad, Şam və başqa şəhərlərdə xəlifə adı altında padşahların hökmü əlinə alması,

İslam bayrağı altında nəfs istəklərini izləməsi, eyş-işrətlə məşğul olması İslam dünyasını tərəqqi yolundan uzaqlaşdırdı. Hansı ki, Peyğəmbər (s) və onun səhabələri, mübariz müsəlmanlar İslamı sürətlə irəli aparırdı. Bu güclü qollar 4-cü, 5-ci əsrlərə qədər siyasi və elmi hərəkatı irəli apardı. Eyni zamanda saraylarda, hakim ailələrdə fəsad və nifaq toxumu səpəlirdi. Həmin toxumlar cücərdi, İslam ümməti tənəzzülə uğradı. Üstündən neçə əsr keçəndən sonra bu tənəzzülü canımız-qanımızla hiss etdik.

1-8-3.Meyarların və dəyərlərin dəyişməsi

Həzrət Peyğəmbər (s) bəşər təsəvvürünə sığmayan bir şəkildə 10 il iqtidarda oldu. Allahın sonsuz qüdrətinə sığınmaqla cəmiyyət qurdu. Eyni dəyərlər Əli ibn Əbu Talibin (ə) hakimiyyəti dövründə də qüvvədə idi. Mədinə və Kufə növbə ilə bu hökumətin qərargahı sayılırdı. Bu cəmiyyətin canına hansı virus düşdü ki, Peyğəmbərin (s) vəfatından 50 il, Əmirəlmömininin (ə) şəhadətindən 20 il ötəndən sonra bu cəmiyyətə Hüseyin ibn Əlini (ə) faciəli şəkildə şəhadətə çatdıranlar hakim oldu.

Meyarlar əldən çıxanda, dəyərlər zəifləyəndə dünyapərəstlik insanlara hakim olanda İslam bayrağını qaldırmaq mümkün olmuşdu. Amma din maarifi cəmiyyətdə yayıldığı zaman Kəbul-Əhbar kimi birisi ortaya çıxır və İslamın yox, öz düşüncəsinin hökmlərini ortaya qoyur. Bəziləri də onun sözlərini təcübəli müsəlmanların sözlərindən əhəmiyyətli sayır. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1377)

Dinə, cəmiyyətə can yandıran insanlar ilahi meyarların dəyişməsinə yol verməməlidir. Əgər təqva meyarı əvəz olsa Hüseyin ibn Əli (ə) kimi şəxsin qanı axacaq. Yalan, hiylə, dəyərlərə etinasızlıq meyar olsa Yezid hakimiyyət başına gələcək, Übeydullah kimisi İraqın birinci şəxsi sayılacaq.

İslam cahiliyyə meyarlarını, inqilabımız istibdad meyarlarını dəyişməyi qarşısına məqsəd qoymuşdu. Yanlış meyarlar dəyişildi, yerinə İslam meyarları gəldi. (BƏSİC – Könüllülərlə görüş, h-ş. 1371)

Bu gün müsəlmanlar İslama yönələnən şirkə qarşı çıxmalı, etiraz səsini qaldırmalıdır. Quranın uzun müddət açılmamış qalması azğınlara meydan açdı, din adı altında azğın istəklərini şüara çevirdilər. Şirkə tövhid libası geyindirilər, Quran ayələrinin məzmununu inkar etdilər.

1-8-4.İxtilaf yaradılması, vəhdətin pozulması

Həcc mərasimində ixtilaf, fitnəkarlıq ardınca olanları görürsünüz. Onlar bilərəkdən ya bilməyərəkdən möminlərin iman azuqəsini məhv edirlər. Dünya imperializmi dini və milli ayrışdırma salır, siyasi təfriqələrə rəvac verir. Bir xalq üçün təfriqədən qorxulu hadisə yoxdur. Millət ikiyə bölünəndə bütün gücünü qarşı tərəfin məhvinə sərf edir. Təfriqələr səbəbindən elm və texnologiya kimi sahələrdə geri qaldıq.

1-8-5.İslam ümmətinin əzəmətini görməmək

İslam ümmətinin sərmayəsi olan imanı məhv etmək istəyənlər bu işi ümməti parçalamaqla həyata keçirir. Hazırda İslam ümməti öz əzəmətini görməməkdən əziyyət çəkir.

1-8-6.İslam mədəniyyəti mirası

Elm əhlinə aydındır ki, İslam mədəniyyətinin ən böyük mirası Əhli-Beyt (ə) məktəbinin fiqh elmidir. Bu məktəb ümmətə dəyərli əsərlər təqdim edib. Kiçik imkanla böyük iş görənlər bu mirası zənginləşdirib. Qərb alimləri İslam kitabxanasından faydalanmaqla meydana sahib olublar.

2. İslam mədəniyyəti binasının yenilənməsi

2-1. Peyğəmbər mədəniyyəti bünövrəsi üzərində mədəniyyət

Quran Peyğəmbərin bəşəti haqqında buyurur ki, Allah öz rəsulunu hidayət və haqq ayınlə göndərdi, onu bütün ayınlərə qalib etdi (Quran, Fəth surəsi, ayə 28). Bəşəriyyət bəşət hadisəsindən faydalanmaqla ictimai-siyasi, ideoloji, mədəniyyət azadlığı ardınca olmalıdır. Bu iş başlayıb, onun davamı bizim əlimizdədir. Quran ayə-ayə nazil olur, mədəniyyət binası kərpic-kərpic ucalırdı. İslam ətalət yaşayan dünyaya bir bir hərəkət verdi. Sonradan tənəzzül yaşandı, ilahi mədəniyyət xürafət kölgəsində qaldı. İnqilab və hərəkət İslamının yerini süstlük və pərişanlıq İslamı tutdu. Fərd və cəmiyyət İslamının yerinə dəbdəbəçi və xaractersiz İslam gətirildi. Məhrumları xilas edəcək İslam supergüclərin əlində oyuncaq İslama çevirildi. Bir sözlə, həqiqi Məhəmməd (s) İslamının yerini Amerika İslamı tutdu. İslamın belə təhrif olunmuş formalarda səhnəyə gətirilməsi açıq xəyanətdir. Amma İranda İslamın hakimiyyət səviyyəsinə yüksəlməsi İslamın süqutuna ümid bəsləyənləri dəli etdi. İmam Xomeyninin başçılığı ilə İslam İnqilabı xürafatı səhnədən çıxarıb azadlıq və ədalət şüarları ilə quruculuğa start verdi. Düşmənlər inqilabın qələbə günündən bu günə qədər imkanları çatan zərbəni vurublar. (İmam Xomeyninin ilk vəfat il dönümü münasibəti ilə müraciət, h-ş. 1369)

Bizim inqilabımız, mübarizəmiz, şəhadətlərimiz, çətinliklərə səbr etməyimiz yalnız İslama xatir olub. Böyük xalqımız və böyük imam öz xoşbəxtliyini İslamın həqiqi qələbəsində görürdü. İslam hökumətinə zalımların caynağından qurtuluş vasitəsi kimi baxılırdı. Böyük şəxsiyyətlər Allahın razılığını bu hökumətin qurulmasında

axtarırdı. Xalq inqilabı və İslam hökumətini özünkü sayır. Onu müdafiə edir, ona ümid bəsləyirlər. İslam Respublikasının ən böyük vəzifəsi odur ki, cəmiyyətdə İslamın nümunə olacaq modelini reallaşdırsın.

Xalqımız üçün İslam və İslam hökuməti mövzusu ciddi məsələlərdir. Bir ölkədə qiyam olur, hərbiçilər hakimiyyət başına gəlir. Belə hökumət bir neçə gündür. Ömrünü başa vurub gedirlər. Başqa bir ölkədə hərbiçilərdən hakimiyyəti təhvil alırlar, hər şey əvvəlki vəziyyətdə qalır. Əsas mövzu inqilabımızı dünyadakı inqilablarla müqayisə etməkdir. Biz bir xalqıq, sərhədlərimiz məhduddur. Sərhəddən kənarla işim yoxdur. Bu nöqtəyə diqqətli olun. Bizim fəaliyyətlərimiz sərhədlərimiz daxilindədir. Amma İslam İnqilabı bu sərhədlərdə məhdudlaşmır. Bu ümumbəşəri bir mesajdır.

İran xalqı Böyük İmamın rəhbərliyi ilə inqilab edib İslam hökuməti qurandan sonra dünyanın məzlum xalqları yeni bir nəfəs hiss etdi. Dünyada yeni bir gün başladı. Bu inqilabın onların həyatına təsiri olmasa da dünyada imperialist güclərə qarşı bir hökumətin qurulması onlara ruh verirdi. Hamı hiss etdi ki, tarixdə yeni bir mərhələ başlayıb. Biz isə bunu yaxından görmüşük. Neçə illərdir mən özüm bunu hiss edirəm. Başqalarından da eşitmişəm. Bu bir təhlil yox, reallıqdır. Dünyanın istənilən bir nöqtəsində həqiqi İslam ardınca olanlar İranda inqilab baş verdiyini, la ilahə illallah bayrağının ucaldığını eşidəndə özlərini qalib kimi hiss etdilər. Amma dünyada sayı bir milyardı aşan müsəlmanlar arasında mübarizə yolunu davam etdirənlər oldu. Bizim sərhədlərimizdən kənarla işimiz olmasa da İslamın mesajı ümumbəşəri bir mesajdır. Bu gün həmin mesajın dünyaya çatdırılması üzərində qalır. Bu işi İran xalqı neçə illərdir uğurla həyata keçirir. (Tələbə və məktəblilərlə görüş, h-ş. 1373)

Biz bir mədəniyyətin yaradılması üzərində işləyirik. Öz həyatımızı qurub kənara çəkilmək fikrimiz yoxdur. İran xalqı

elm və texnologiya yox, İslam etiqadı üzərində mədəniyyət qurmaqda israrlıdır. Bu mədəniyyət insan üçün hər şeyi ərməğan gətirir, o cümlədən elmi. Biz bu yoldayıq. Bu bizim qərarımız deyil, tarixi bir hərəkətdir.

2-2.İslam mədəniyyəti əsasında tələş

İmamımız İslamın ikinci həyatı üçün eynən Peyğəmbərin (s) yolunu getdi. Bu inqilab yolu idi. İnqilab məqsədyönlü bir hərəkətdir. İnqilabda yazıb-oxumaqla, təbliğatla kifayətlənmək olmaz. İnqilab səngər-səngər irəli getməlidir. Yazıb-oxumaq, maarif də inqilaba xidmətdir. İslam maarifi olmadan məqsədə çatmaq olmaz. Şeytani güclərin məhvinə qədər bu yol davam edir. Fəth surəsinin 28-ci ayəsində buyrulur ki, Allah öz peyğəmbərini bütün dinlər üzərində qələbə üçün göndərib.

2-3.Əzəmətli İslam mədəniyyətinin məqsədləri

2-3-1.İslam meyarları ilə insan tərbiyəsi

İslam mənəvi və əxlaqi hərəkət idi, və onun ən yüksək məqsədi İslam meyarları əsasında kamil insan tərbiyəsidir.

2-3-2.Mənəviyyətə yanaşı elm

Biz İslam mədəniyyətinə doğru hərəkətdə olan respublikamızda elmlə mənəviyyəti yanaşı tutmuşuq. Qərb dünyası bizim mənəvi dəyərlərə bağlılığımızdan nigarandır. Dindarlığımızın adını təəssüb, tərkidünyalıq qoyublar. Əxlaqi dəyərlərə sədaqətimizi insan haqlarına zidd sayırlar. Çünki bizim yol onların yoluna ziddir. Onlar elmi inkişaf etdirib və bu böyük işdir. Amma elmin əxlaqdan təcrid olunması fəlakətdir. Biz elmi əxlaqla inkişaf etdirmək

istəyirik. Universitet elm mərkəzidir. Mənəviyyat mərkəzinin də elmə ehtiyacı var. Yəni elm hövzələri ilə universitetlər bir-birilərinə ehtiyaclıdırlar.

2-3-3. Elm və iqtisadiyyatın inkişafı

İslam mənəvi və əxlaqi bir hərəkətdir. İslamın ali məqsədi kamil insan tərbiyə etməkdir. Amma aydın məsələdir ki, elm və iqtisadiyyatın inkişafı da İslamın hədəflərindəndir. İslam dünyanın ən yoxsul və geri qalmış bir məntəqəsində zühur etdi. Amma 50 il ötməmişdi ki, dünyanın yarından çoxunu öz mədəniyyətinin təsiri altına aldı. İk əsr ötməmiş İslam bəşər mədəniyyətinin zirvəsinə çevirildi. İdeologiya, iqtisadiyyat sahələrində lider oldu. Bütün bu nailiyyətlər İslam təlimlərinin bərəkətidir. İslam bizə demir ki, mənəviyyata diqqət yetirək, amma cəmiyyətin dolanışığına biganə qalaq. Biz İslam ümmətinin müstəqilliyi, başıucalıqı üçün bütün tədbirləri görməliyik. Və bu tədbirlərdən biri də iqtisadiyyatdır. İslam dünyasının iqtisadi inkişafı üçün imkan həddində çalışırıq və bu İslamın məqsədlərindəndir.

İslam dövlətinin başqa bir mühüm vəzifəsi elmi inkişafdır. İslam dövləti elmi tərəqqisiz uğur qazana bilməz. Azad düşüncə də mühüm məsələdir. İnsanlar azad atmosferdə düşüncə imkanına malik olmalıdır. Söz azadlığı düşüncə azadlığına tabedir.

Azad düşüncə olan yerdə azad söz də var. Azad düşüncə olmayan fəzada inkişafı imkan yoxdur. Azad düşüncə imkanını olmayan cəmiyyətdə həyatın müxtəlif sahələrində tərəqqi imkanını da məhduddur. Biz elm və fəlsəfədə nə qədər inkişaf etmişiksə, bu elmi mübahisələr sayəsində mümkün olub. Biz mədəniyyətin müxtəlif sahələrinə iradlarımızı bildiririk. Düşüncəyə meydan verilməlidir. Biz həqiqət və düşüncə əhlindən düşünmək haqqını ala bilmərik. Digər tərəfdən, azğın cəbhə gənclərimizi yoldan çıxarmaq üçün əlindən

gələni edir. Olmaz ki, onlar danışsın, biz susaq. Biz əmin olmuşuq ki, doğru söz məntiq və zövqlə ifadə olunanda onun qarşısında heç bir qüvvə dayana bilmir. (Dövlət məsulları ilə görüş, h-ş. 1384)

2-3-4.Rifah və abadlıq

İlahi peyğəmbərlərin (ə) dəyərli təlimləri, nurani ayələrlə zinətlənmiş həyat insanın haqqıdır. Belə bir dünyada həm elm və texnologiya inkişaf edir, həm abadlıq, rifah var, həm də siyasi və mənəvi prinsiplər gözlənilir. Belə bir dünyada insanlar sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayır, və insanlıq çiçəklənir. Materialist mədəniyyətlərin qurduğu dünyada bu imtiyazlar yoxdur. Materialist dünyada insanlar canavar kimi bir-birilərindən ehtiyatmalıdırlar. İran xalqı həm maddi, həm də mənəvi baxımdan yetkin cəmiyyət qurmaqda israrlıdır. Bu uzun müddətli bir mübarizədir.

2-3-5.Dünya axirətin xidmətində

Şahid oluruq ki, İslamda maddi rifah xalqın haqqı kimi gözlənilir. Əmirəlmöminin (ə) öz əlləri ilə quyu qazır, arx çəkirdi. Quyudan dəvə boynu yığunluqda su fəvvarə vuranda işini başa çatmış sayardı. Toz-torpaqlı libası ilə quyunun kənarında oturur və bir kağıza yazardı ki, bu quyu yoxsullara vəqf olunur, sədəqə edilir.

Yəni abadlıqla bağlı bir iş görən kimi onu Allah yolunda infaq edərdi. İslamda xalqın maddi və mənəvi rifahı yanaşı nəzərdə tutulur.

İslamın dünyaya baxışı axirət üçün bir müqəddimə, keçid mənasındadır. İslam dünyanı rədd etmir. Dünya ləzzətlərini pis saymır. İnsanın həyat səhnəsində fəal olması istənilir. Amma bütün bunlar müvəqqəti dünya həyatı yox, əbədi axirət həyatına xidmət etməlidir. Belə bir dünyada zülm,

cəhalət, yırtıcılığa yer yoxdur. Bu məqsədə çatmaq asan deyil, mübarizə aparmaq, müqavimət göstərmək lazım gəlir. Peyğəmbər (s) ilk gündən bu cihadı apardı.

Bu gün məmləkətin ehtiyacı var ki, cəmiyyətə ədalət və mənəviyyət hakim olsun. İslam insanların tək-cə maddi rifahı ilə kifayətlənmir. Maddi təminat lazımdır, amma bunun mənəviyyət kənarında dəyəri var. Cəmiyyətə qardaşlıq və səmimiyyət ruhiyyəsi hakim olmalıdır. Xalq elə bir ruhiyyədə olmalıdır ki, kiminsə qarşısında həqarətlə barışmasın. Bu İslami vəzifədir. Həzrət Peyğəmbər (s) kiminlə ünsiyyətdə olurdusa ona təsir edirdi. Həm İslam nizamı, həm fərdi tərbiyə sayəsində insanlar dəyişirdilər. Varlıq aləmindəki ən böyük dəyişiklik insandakı dəyişiklikdir.

Bütün varlığımızla çalışmalıyıq, bütün potensial imkanlardan, istedadlardan məmləkətin quruculuğunda faydalanmalıyıq.

Əgər cəmiyyət yalnız maddi rifah barədə düşünsə elmi tərəqqidən də geri qalar. Bu gün cəmiyyətimiz elmi tərəqqiyə ehtiyacıdır və dünya bunu tələb edir. Əgər bu hərəkətdən geri qalsa daha bir qanadı qırılıb. İslam tək-cə mənəvi məsələlərə əhəmiyyət vermir. İslamda tərki dünyalıq, dünya həyatından üz çevirmək rədd olunur.

Qəlblər Allahın əlindədir. Diqqət, qəlbin iştirakı, iradə, şövq böyük ilah nemətlərdir. Bu nemətlərə görə şükr etməliyik. Nemətlərin şükrü isə xalqın problemlərinin həllinə kömək etmək, imanının güclənməsinə çalışmaqdır.

2-3-6. İctimai ədalətin təmini

Daxili siyasətdə mühüm məsələlərdən biri ictimai ədalətdir. İctimai ədalət təmin olunmadan cəmiyyət İslam cəmiyyəti ola bilməz. Əgər kimsə təsəvvür edirsə ki, ictimai ədalət olmadan İslam cəmiyyəti qurmaq olar səhv edir.

Peyğəmbərlərin (ə) məqsədi ədalətin bərpası olub. Əlbəttə ki, ədalətin bərpası Allaha doğru hərəkətdə bir mərtəbədir, son məqsəd deyil. Amma cəmiyyət quruculuğuna başlayan öncə bundan başlamalıdır. Xalq zalımların zülmündən xilas edilməlidir. İmam Zaman (ə.c) hökumətinin məqsədi də ədalətin bərpasıdır.

2-4.İslam mədəniyyətinə çatmağın yolu

İslam məmləkətini quran İslam dövlətidir. İslam məmləkəti qurulanda İslam mədəniyyəti də yaranır. İslam mədəniyyəti diqqət və təqva ilə ərsəyə gəlir. Həm fərdi, həm də ictimai təqva mühümdür.

2-4-1.İslam hərəkəti, İslam İnqilabı

Bizim məqsədimiz qeyd olunmuş məqsədlərə aparan hökumət qurmaqdır. Bu çətin bir yoldur. İnqilabla başlayıb. İnqilab deyəndə Atışma, qan nəzərdə tutmuram. İnqilab o yerdə baş verir ki, siyasi quruluşun bünövrəsi düzgün deyil, və bu bünövrə islah olunmalıdır.

2-4-2.İslam hökuməti

İnqilabın qələbəsindən sonrakı iş İslam quruluşunun yaradılmasıdır. İslam quruluşu İslamın ümumi strukturunu həyata keçirməkdir. Ölkəmizdə irsi şahlıq quruluşu devrildi, yerində İslam qanunları əsasında hökumət quruldu.

Biz İslam quruluşu layihəsi əsasında dövlət qurduq. Bugünkü İslam respublikasının prinsipləri aydındır. Məsulların hansı xüsusiyyətlərə malik olması müəyyənləşdirilib. Üç qüvvənin, parlament, məhkəmə və dövlətin vəzifələri aydındır.

Allahla əhd-peyman bağlamışığı ki, İmam Xomeyninin (r) yolunu davam etdirək. İmam Xomeyninin (r) yolu Quran və İslam yoludur. Siyasətdə “nə şərq, nə qərb” prinsipi əsas götürülür. Dünya miqyasında müsəlmanların vəhdətinə nail olmaq məqsədi qarşıya qoyulub. İslamın nəzərdə tutduğu ölkənin qurulması üçün ciddi tələş göstərilir, yoxsul təbəqələrə diqqət ayrılır. Ölkənin yenidən qurulması istiqamətində iş aparılır.

Bütün bunlardan məqsəd İslamı yenidən dirçəltmək, Quran dəyərlərini həyata qaytarmaqdır. Biz bu yoldan geri dönməyəcəyik. (Kəbə zəvvarlarına müraciət, h-ş. 1368)

Düşmən çalışır ki, təbliğat hiyləgərliyi ilə insanları İslam hökumətindən çəkirdirsən, qorxu yaratsın. Bəzi sadələvh insanlar düşünə bilər ki, Amerika və Qərb dövlətlərinin adını çəkməsək, bu dövlətləri açıq bəyanatlarla, İslam hökuməti adı çəkməklə qıcıqlandırmasaq vəziyyət daha yaxşı olar. Onların nəzərincə İslam hökuməti adı ətrafdakı qüvvələri qızıqsdırır. Mən tövsiyə edirəm ki, zərərimizə olan belə fikirlərdən daşınmaq. İslam hökumətinin yaradılması məqsədini, Quran hakimiyyətinin üstünlüklərini çəkinmədən bəyan edin. İslam adını çəkməməklə düşməni hərisləşdirməyin.

2-4-3.İslam dövləti

İslam quruluşu yaradıldıqdan sonra həqiqi İslam dövləti qurulmasına növbə çatdı. Başqa sözlə, İslam qanunlarını mərhələli şəkildə həyata keçirilməsi prosesi baş verdi. Dövlət məsulları İslam məsuluna layiq bir şəkildə rəftar etməlidir. Belə insanlar iş başına gətirilməlidir. İş başındakı insanda nöqsan varsa özünü islah etməlidir. Bu mərhələ İslam dövlətinin yaradılması mərhələsidir. Əvvəl İslam quruluşu gəlir, sonra İslam dövləti İslam dövləti deyəndə parlament, məhkəmə, nazirlər birlikdə nəzərdə tutulur. Nəzərdə tutulan

təkcə nazirlər kabineti deyil. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1379)

Növbəti addım daha çətindir. Burada nazirlər kabineti yox, mən və siz daxil olmaqla cəmiyyət nəzərdə tutulur. Biz İslam quruluşunda İslam dəyərlərinə sədaqətli olmalıyıq. Bu əvvəlki mərhələdən daha mütəşəkkil bir hərəkətdir.

Dövlət quruculuğunda mömin məsullar, nazirlər, məclis üzvləri, imanlı prezidentlər bir-birilərinin ardınca məsuliyyəti öz üzərinə götürdü.

Amma İran xalqı və İslam inqilabının nəzərdə tutduğu dövlət elə bir dövlətdir ki, orada rüşvət, fəsad, təəssübkeşlik, məsuliyyətsizlik, xalqa etinasızlıq yoxdur. Əsl İslam dövlətində məsullar dəbdəbəçi, varlı həyata meyilli, beytəlmala qarşı məsuliyyətsiz insanlar deyil. İddia edə bilmərik ki, biz arzu olunan İslam dövləti qurmuşuq. Qüsurlarımız var. Özümüzü tərbiyələndirməli, islah etməliyik. Təbii ki, Əmirəlmöminin (ə) kimi məsum imam olan yerdə dövlət qulluqçularının da işi asanlaşır. Çünki ortada kamil bir nüsxə var. Onun hər bir hərəkəti göstərişdir. Belə bir şəxs yoxumuzdur. Belə bir vəziyyətdə hamımız özümüzü islah etməliyik, bu hamımızın vəzifəsidir.

2-4-4. İslam məmləkəti

Dördüncü mərhələ İslam məmləkətinin qurulmasıdır. Sözüün həqiqi mənasında İslam dövləti qurulandan sonra məmləkətin islami olması lazım gəlir. Bütün ölkədə ictimai ədalət bərpa olunmalıdır. Ayrışeçkiliyə yol verilməməlidir. Yoxsulluq aradan qaldırılmalı, insanlar layiq olduğu şəraitlə təmin edilməlidir. Bu halda məmləkətin beynəlxalq səhnədə də nüfuzu artır. Bu olur İslam məmləkəti.

Biz müsəlman xalqıq. Bu xalq güclü iradəsi ilə iman və etiqadına uyğun dövlət qurub. İslam quruluşunun vəzifəsi nədir? Bu millətin məqsədi nədir? Məqsəd bu idi ki, İslam

nizamı vasitəsi ilə Allahın mömin xalqlara vəd etdiyi bütün nemətlərə çataq. Ölkə İslam ölkəsi olsun. Həyatverici, tərəvət gətirən, işi rəvnəqləndirən, azğınlığa yox deyən, insanları elmə həvəsləndirən bir İslam məmləkəti! İlkin İslam dövründə necə rəftar olunubsa, dünyaya təsirli mədəniyyət yaradılsa biz də bu işləri görə biləcək bir nizam ardıncaıyq. Elmdə nüfuz ardınca siyasətdə nüfuz gəlir, iqtisadi rifah gəlir. Bu zaman əxlaqi fəzilətlərə də çatmaq asanlaşır.

Biz hələ ki, İslam məmləkəti deyiləcək səviyyəyə çatmamışıq. Kimsə iddia edə bilməz ki, ölkəmiz İslam məmləkətidir. (Dövlət qulluqçulları ilə görüş, h-ş. 1379)

2-4-5.İslam mədəniyyəti

Növbəti mərhələ İslam dünyasıdır. İslam məmləkətindən İslam dünyası yaranır. Nümunə yaradıldıqda dünyada onun modelləri vücuda gəlir.

Əgər İran xalqı bu günə qədərki kimi dəyərlı vəhdət, agahlıq, məsullarla möhkəm rabitə, ictimai əlaqələrə malik olsa İslam Respublikası İslam mədəniyyətinin yaranmasında amil ola bilər.

2-5.Böyük İslam mədəniyyətinə çatmaq amilləri

2-5-1.Ümid

Ümid işığını qəlbde həmişə yaşatmaq lazımdır. Ümid nuru və təlaşla Həzrət Peyğəmbərin (s) istinad etdiyi qanunlar əsasında hərəkət etməliyik. Qövmü Məkkədə onu mühasirəyə aldığı zaman, hətta həyatı təhlükədə olanda buyurur ki, mən xəbərdarlıq edən, həqiqətləri bəyan edənəm. (Quran, Şüərə surəsi, ayə 115) O nəyə istinadən bu sözləri deyirdi? Allah və

Allah qanunlarına güvənirdi. Biz də həmin qanunlara istinadla hərəkət etməliyik. Nə üçün ümitsiz olaq?! O qarşıya qoyduğu işi görə bildi, biz də görəcəyik. O tarixi dəyişə bildi, yüz illər dünyanı nüfuzu altında saxladı, biz də bu yolu davam etdiririk və bacaracağıq.

Mömininin intizarı budur ki, bir gün ilahi təfəkkür dünyaya hakim olacaq. İntizarın bir xüsusiyyəti budur ki, intizar çəkən insan şövq və ümidlə irəli getsin. İntizar ümiddir, intizarın başqa yönləri də var.

İntizarın bir nümunəsi gələcəyə ümid və məyus olmamaqdır. İntizar ruhu insana öyrədir ki, haqq yolda mübarizə aparsın. Ümid olmasa mübarizənin mənası qalmır. Gələcəyə inam yoxsa intizar nə üçündür?!

Bu gün dünya imperializmi çalışır ki, müsəlman xalqlar, o cümlədən İran xalqı məyus olsun, mübarizə aparmasın. Xala belə bir fikir təlqin olunur ki, daha bir iş görmək mümkün deyil. Bunu zorla xalqa qəbul etdirmək istəyirlər. Xaricdən ötürülən əksər xəbərlərdə ümitsizlik yaratmaq missiyası var. Nə üçün? Çünki ümid olmayan yerdə mübarizə yoxdur. Mübarizəsiz cəmiyyət ölü cəmiyyətdir. Bu zaman düşmən istədiyini edə bilir. Amma diri, hərəkətli, mübariz xalqın başına istədikləri oyunu açma bilmirlər. Amma bir güşədə qalmış huşsuz bir varlıq üzərində hər iş görmək olar. Amma ayıq və təlaşlı bir varlıq üzərində iş aparmaq çətindir.

Məhdəviyyətə, İmam Zamanın (ə.c) müqəddəs vücuduna etiqad insanın qəlbində ümidi gücləndirir. Zühura etiqadlı insan heç vaxt məyus olmur. O inanır ki, qarşıda işıqlı gün var. Həmin günə çatmaq istəyir.

İnsan iman kölgəsində şeytani qüvvələri kiçildə bilir. İslamın zühuru dövründə kim inanardı ki, bir qrup məzlum Allahın yardımını ilə Məkkəyə hakim güclərə qalib gəlib mədəniyyət yaradacaq! Həmin məzlumlar Allaha təvəkküllə dünyaya təsirli bir mədəniyyətin bünövrəsini qoydular. Bəziləri düşünürdü ki, qısa bir zamandan sonra hər şey məhv

olub gedəcək. Onlar Peyğəmbərin (s) uğuruna inanmırdılar. Çünki Allaha bədbin idilər. Dini dəyərlərə əhəmiyyət vermirdilər. Amma Quran insanı məqsədə çatdırır. (Quran, Fəth surəsi, ayə 6; ayə 12; Əsr surəsi, ayə 2; İnşıraq surəsi, ayə 6)

2-5-2.İnsanın qaranlıqdan işığa çıxmaq iradəsi

İnsanların qaranlıqdan işığa çıxıb-çıxmaması onların iradəsi ilə bağlıdır. İnsan özü öz taleyini təyin edir. İnsanların qarşısında belə bir yol var.

Hər bir dövrdə besət hadisəsindən istifadə etmək istedad və tutumuna malik fərdlər və cəmiyyətlər olub. İlk İslam dövründə müsəlmanlar da bu hadisədən bəhrələndi. Besət nurunu bütün dünyaya yaya bildilər. Sonrakı dövrlərdə tarixin müxtəlif dönəmlərində böyük mədəniyyət və elmi tərəqqiyə imza atıldı. Müsəlmanlar nə zaman İslamdan faydalandılarsa xəşbəxt oldular. Tutumu həddində dini dəyərlərə üz tutan insan səadətə çatdı.

2-5-3.İxlasla qiyam və əməl

Ali-İmran surəsinin 173-cü ayəsində buyrulur ki, düşmən qoşunu ilə qorxudulanlara imanları səbəbindən bu söz təsir etmədi, onlar dedilər ki, Allah bizə bəs edər, O ən üstün hamidir. Bu ayə Peyğəmbərin (s) müharibələrindən birinə aiddir. Möminləri qorxudurdular, amma həmin sözlər onların imanını artırır. İnsan bir güşəyə çəkilib deyə bilməz ki, Allah mənə bəs edər. İnsan çalışmalı, hərəkət etməli, eyni zamanda Allaha sığınmalıdır. Mübarizə aparmayan insana Allah bəs etməz. Deyilən söz döyüş meydanına aiddir. Bu gün biz döyüş meydanındayıq. Meydan hərbi meydan olmasa da mübarizə meydanıdır. İmperialist qüvvələr İslamla

düşməndir. Biz nə zaman xeyirli addım atırıqsa bu addım düşməyə zərbə olur. Mübarizə aparən insan deyə bilər ki, Allah mənə bəs edir. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 174)

Peyğəmbər (s) insanları hərəkətə, qiyama dəvət etdi. Allah-Taala (c.c) Peyğəmbərə (s) nazil etdiyi ilk ayələrdə buyurur ki, qalx və qorxut! (Quran, Müddəssir surəsi, ayə 3) Hərəkət etmək, qiyam etmək sükunət, hərəkətsizlik vəziyyətindən çıxmaqdır. Quran buyurur ki, iki-iki, ya bir-bir Allah üçün qiyam edin. (Quran, Səba surəsi, ayə 26)

Quranın dəyərli nəsihətləri haql batil arasında doğru yolu hələ ki tapmayanlardır. Bu nəsihət bütün möminlərə ünvanlanıb. Nəsihət öz gücündə qalır. İslam tarixində müşahidə edirik ki, insanlar Allah yolunda qiyamı özlərinə vəzifə bildikdə bu vəzifəni yerinə yetirirlər. Onlar həm də məqsədə çatırlar. Peyğəmbər (s) dövətlərindən dolayı problemlərlə üzləşəndə müsəlmanlarda qiyam ruhiyyəsi olmasaydı İslam qalib gələ bilməzdi. Elə bizim İslam inqilabımızda da xalqda inqilabi hislər olmasaydı, böyük rəhbər Allah yolunda qiyam qaldırmasaydı təbii ki, inqilab uğur qazanmazdı. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1359)

İslam müsəlmanlara bir dərs öyrədir və o dərs hər gün təkrarlananda maddi və mənəvi təsirləri böyük olur. Bu dərs ixlasla mübarizə, mücahidədir. Xalisanə mücahidə olan yerdə nəticə də parlaqdır. Mübarizə Allahdan qeyrisi üçün də ola bilər. Allah üçün olanda həmişə qalarlıdır. Allahdan qeyrisi üçün olduqda davamlı deyil. İnsanın bir insana aşiq olub onun yolunda fədakarlıq göstərməsi mümkündür. İnsan vətəninə də aşiq ola bilər. Vətəni yolunda fədakarlıq göstərə bilər. Amma bunlar əbədi deyil. Nə qədər ki, həyəcan var bu eşq var.

Həyəcan bir zərrə soyuyanda bu insan nəyin yolunda fədakarlıq etdiyinin fərqiində olur. Düşünür ki, nə üçün o qurban getsin, başqaları öz həyatını yaşasın? Amma bu eşq

Allah yolunda olanda davamlı olur. İnsanın diqqəti artdıqca cihadı da güclənir. O əmindir ki, Allah yolunda qurban verdikləri onun üçün əbədi qalacaq. (SEPAH komandanları ilə görüş, h-ş. 1373)

2-5-4. İstiqamət

Bir millətin dayanış və müqavimət cövhəri nəfis və dəyərli cövhərdir. Bu cövhər sayəsində İran xalqı Allahın yardımını ilə İslam mədəniyyətini növbəti dəfə cəmiyyətə qaytara bildi. Bu qaçılmaz aqibətdir, gənclər özlərini bu əzəmətli hərəkətə hazırlasın. Mömin və saf gənclər bunu özlərinə məqsəd seçsinlər.

Möhkəmlik, istiqamət olmadan belə möhkəm bir bünövrə qoymaq olardımı? Bu yalnız ardıcılıq sayəsində mümkün oldu. Kimsənin ağına gəlməyən bir vaxtda, otsuz-susuz Ərəbistan səhralarının ortasında mədəniyyət xeyməsi ucaldı. (Quran, Şura surəsi, ayə 15)

Hud surəsinin 112-ci ayəsində Allah-Taala (c.c) Peyğəmbərə (s) buyurur: “Sənə əmr olunduğu kimi ardıcıl ol. Səninlə gələnlər də belə olsun, tüğyan qoparmasın. Peyğəmbərdən (s) rəvayət var ki, “Hud surəsi məni qocaltdı”, buyurub. Bu surənin yükü ağır olub. Hud surəsinin hansı ayələridir? “fəstəqim kəma ümirt” ayəsi yada salınır. Nə üçün bu ayə Peyğəmbəri (s) qocaltdı? Çünki ayədə göstərilən yolda dayanış və ardıcılıq əmri var. Belə müqavimət çətinidir. Bu siratdır. Onun təzahürü qiyamət günündə bizim üçün təsvir edilə bilər.

Biz hazırda sirat körpüsü ilə hərəkət edirik. Diqqətli olmalıyıq. İnsan bütün işlərində diqqətli olsa bu onu qocaldar. Amma düşünürəm ki, növbəti cümlə daha mühümdür. Peyğəmbər (s) duruş gətirməyə təkəcə özü vəzifəli deyil. O ətrafındakı möminləri də buna vadar etməlidir. İnsanlar bir tərəfdən bəlalər, həyat çətinlikləri ilə

üzbəüzdür. Düşmənlər, fitnəkarlar, bədxahlar, hakim güclər digər tərəfdən onu ağrıdır. Azğın nəfs istəklərinin hücumu insana sıxıntı yaşadır, qəlb dünya gözəlliklərinə cəzb olunur. Beləcə doğru yoldan sol ya sağa büdrəyir. Qızıl-gümüş, pul-para məhəbbəti, şəhvət, məqam istəyi hər biri insanın boynuna atılmış kəmənddir. İnsan bu istəklərə doğru dartılır. O dayanış göstərməli, möhkəm durmalıdır. Peyğəmbər (s) möminləri belə müqavimət mövqeyində saxlamalıdır. Güman ki, bu məsələ Peyğəmbəri (s) qocaltdı. (BƏSİR - Könüllülərlə görüş, h-ş. 1385)

2-5-5.Allahla rabitə

Bu yolda Allahla rabitə, dua və təvəssül yaddan çıxmamalıdır. Həzrət Peyğəmbər (s) ilahi iqtidara malikikən daim Allahla raz-niyazda idi. Təvəssül, qəlb bağlılığı qarşımızda duran vəzifələrdəndir. Mənəviyyəti gücləndirmək, Allahla rabitə yaratmaq, dua və təvəssül bizim vəzifələrimizdir. Allahla rabitələri gücləndirmək, elm, siyasət, iqtisadiyyat da daxil olmaqla dünya məsələlərində çalışmaq, ən əsası ümidi qorumaq ciddi vəzifələrdir. Ümid etməliyik ki, yaxın gələcəkdə bütün dünya İslam cümhuriyyəti nuru ilə işıqlanacaq. Bəşəriyyət İslam nemətindən faydalanacaq. Allahın vəd etdiyi kimi yer üzündən bəşəriyyətin vəhdətinə şahid olacağıq.

Çətin məqamlarda Allaha yalvaranda nəzərə almırdı ki, ətrafdakılar onun zəif olduğunu düşünə bilər. O açıq deyirdi ki, Allahın köməyi olmasa mənim əlimdən bir iş gəlməz. Əhzb savaşında düşmənlər əl-ələ verib Mədinəni mühasirəyə aldılar, İslam və Quranın hakimiyyətinə bir dəfəlik son qoymaq istədilər. Peyğəmbər (s) insanların qarşısında Allaha üz tutub diz çökdü. Əllərini qaldırıb gözlərində yaş Allaha yalvarmağa başladı. Pərvərdigara!

Mənə kömək et, mənə yardımını çatdır, bizə tövfiq ver...
(İslam Şura Məclisi nümayəndələri ilə görüş, h-ş. 1379)

2-5-6. Peyğəmbərin (s) bu vilayəti bəşər tarixində ilahi rəhmət şüası idi. Quranda Peyğəmbərin (s) vücudu “aləmlərə rəhmət” adlandırılır. (Quran, Ənbiya surəsi, ayə 107) Bu rəhmət məhdud deyil. Təlim-tərbiyə, nəfsin paklanması, insanların doğru yola hidayəti, maddi və mənəvi həyatda tərəqqi bu rəhmət əhatəsindədir. Vədlər təkəcə o dövrə aid deyil. Cümüə surəsinin 3-cü ayəsində buyrulur ki, o həm də hələ ki, onlara qoşulmayanların rəsuludur. Məqsədə çatmaq yolu, İslam maarifi və qanunlarına əməl etmək yolları bəşəriyyətə aydınlaşdırılıb.

İmam Xomeyni (r) cihad və hicrətlə möminləri ilahi vilayət kölgəsində qərar verir. Ənfal surəsinin 72-ci ayəsində buyrulur ki, iman gətirənlər və hicrət edənlər, malları və canları ilə Allah yolunda vuruşanlar... O təhlükəni qəbul etməklə həyatından keçərək Allahın mədh etdiyi insanlar zümrəsinə qatıldı. Ayədə buyrulur ki, bəziləri həyatlarını Allahın razılığı yolunda verirlər. (Quran, Bəqərə surəsi, ayə 207) Burada Əlinin (ə) Leylətul-Məbit zamanı iman və fədakarlıqla Peyğəmbərin (s) yerində yatması nəzərdə tutulur.

2-5-7. Elm təhsili və haqların tələbi

O zaman dünyada elm və təhsildən, təlim-tərbiyədən əsər-ələmət yox idi. İslam və Quran ilk addıma “iqrə” oxu əmri ilə başladı. Qələm və yazıya and içildi. Müharibədə əsir düşəni öz biliyinin başqalarına öyrətməklə azad edirdilər. Bu 14 əsr öncəyə aiddir. Bütün bu hadisələr İslam dünyasında o zaman baş verirdi ki, ərəb cəmiyyəti tam cəhəldə yaşayırdı. Cümüə surəsinin 2-ci ayəsində buyrulur ki, O (Allah) cəmiyyətdə dərs oxumamış, öz aranızdan çıxmış birini peyğəmbər seçdi. O zamanın ən böyük universitetləri

farabilər, ibn-sinalar, məhəmməd ibn zəkəriyyalar, əbu-reyhan birunilər idi. Yəni ilkin İslam dövründə savadsızlıqla mübarizə, elm təhsili sahəsində İslam cəmiyyəti bütün dünyadan 7-8 əsr irəlində idi. Amma sonradan bir ətalət yaşandı, cəmiyyət tənəzzülə uğradı. Amma yenidən başlaya bilərik. Növbəti inqilab olub, İslam iş başına gəlib, artıq savadsızlığın cəmiyyətdə qalmasına əsas yoxdur.

İslamda elmə həris bir münasibət vardı. Elmi hərəkət elə ilk gündən başlamışdı. İslamın zühurundan iki əsr ötməmiş artıq elm və təhsil cəmiyyətdə oturmuşdu. Elə bunun nəticəsindən artıq hicri dördüncü əsrdə İslam mədəniyyət olaraq elmdə zirvəyə çatdı. İstifsar (sual vermək, təfsir istəmək) bəşəriyyətin istiqamətlənməsinin daimi müqəddimə və açarıdır. Əgər sual, araşdırma haqqın tələbi, həqiqətin axtarışı olmasa hidayət, insanların doğru yola sövqü prosesi də həyata keçə bilməz. Demək istifsar, sual həqiqətin axtarışının müqəddimə və açarıdır. İslam insanları bütün məktəblərdən çox elmə təşviq edir. Bu gün elmi cihad cəmiyyətimizin ən böyük üstünlüklərindəndir.

2-6.İslam mədəniyyətinin yayılması amilləri

Səff surəsinin 9-cu ayəsində oxuyuruq: “O (Allah) öz rəsulunu hidayət və haqq dinlə göndərdi ki, onu bütün dinlərə qalib etsin; müşriklər bundan ikrah duysalar belə!” İslam bir tərəfdən məntiq və dəlillərlə, digər tərəfdən ictimai ədalətlə dünyaya hakim oldu. Dünya üzərində nüfuz qazılması prosesində fitnəkarlığa, zorakılığa, qan axıdılmasına yol verilmir. Bu başqalarının tarix boyu gördüyü işdir. İslam Respublikasının düşmənləri indi də belə edir. Amma İslam məntiq və ictimai ədalət yolunu göstərir. Səff surəsinin 8-cü ayəsində buyrulur ki, onlar Allahın nurunu ağızları ilə söndürmək istəyirlər. Qoy nə qədər hədə-qorxu gəlirlərsə

gəlsinlər. Allah düşmənin hiylələrini zəif sayır. Bu təkcə Peyğəmbər (s) dövründə Qüreyş kafirlərinə aid deyil. Bu gün İslam Respublikasına qarşı hərtərəfli hücum da bu qəbildəndir. İqtisadi mühasirə, ideoloji müharibə, siyasi təzyiqlər, sionistlərin gecə-gündüz fitnəkarlıqları nəzərə alınır. Quran buyurur ki, xalqın İslam və Allah yoluna bağlılığı, vəhdəti, Qurana eşqi, səbr və müqaviməti sayəsində dünya zorlularının bütün fitnəkarlıqları və planları məğlubiyətə məhkumdur. (İman Riza (ə) zəvvarları ilə görüş, h-ş. 1376)

2-6-1. İmana təəssübkeş bağlılıq

Besət hadisəsi üzərində qurulmuş nizam bəşəriyyətin xoşbəxtliyi məqsədini izləyir. Bu isə iki şərtlə təmin olunur. Biri mənəvi dəyərlərə diqqət o biri ədalətdir. Əgər bu şərtlər ödənsə düşmənciliklər təsirsizdir. Bu gün çoxları heyrət edir ki, inqilab zamanı dünyanın iki supergücü aciz vəziyyətdə qaldı. Onlardan biri səhnədən çıxıb, o biri isə güclü ya zəif ölkələri başına toplayaraq əvvəlki siyasəti davam etdirir. Bununla belə İslam Cümhuriyyətinin bünövrəsini sarsıtmağa acizdirlər. Səbəbi xalqın dinə bağlılığı, cəmiyyətin ictimai ədalətə doğru hərəkətidir. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş, 1374)

İdeoloji hücum mədəniyyət çalışmaları kimi səssiz bir prosesdir. İdeoloji hücum yollarından biri imana təəssübkeş bağlı mömin gənclərimizi yoldan azdırmaqdır. Bu işi ötən əsrdə Əndəlusda görüblər. Gəncləri şəhvətpərəstliyə, eys-ışrətə sövq edirlər. Proses bu gün davam edir. Əgər millət, mədəniyyətə cavabdeh insanlar vaxtında tədbir görməsə sonradan gec olar. Hazırda düşmən maksimum enerjiyə malik gənclik üzərində iş aparır.

2-6-2.Mücahidə

Həzrət Peyğəmbər (s) öz sıxıntılı dövründə təşviş keçirmədi. İstər Məkkədə tənha olduğu günlərdə, istərsə də kiçik bir qrupla təkəbbürlü ərəb başçıları ilə üzbəüz dayandığı zaman mövqeyindən geri çəkilmədi. Onu qorxuda bilmədilər. Öz haqq sözünü dedi, təkrarladı, təbliğ etdi. Çətinliklərə, təhqirlərə, böhtanlara dözdü, nəhayət ətrafına insanlar topladı. Hökumət yaratdığı zaman özü dövlət başçısı kimi bu dövlətə nəzarəti ələ aldı. O zaman da peyğəmbərin (s) qarşısında çeşidli düşmənlər vardı. İstər silahlı ərəblər olsun, istər böyük padşahlıqlar! İslamın dəvəti vəhşi ərəbləri islah etməli idi. Peyğəmbər (s) İran və Roma imperatorlarına məktub yazmışdı. Peyğəmbərə (s) qarşı hərtərəfli hücum vardı. İqtisadi mühasirə sayəsində Mədinə əhalisi bəzən iki-üç gün çörəksiz qalıb. Bəziləri sıxıntıya dözə bilməyib sütləşirdi. Peyğəmbəri (s) güzəştə, sazişə getməyə çağırırdılar. Amma Peyğəmbər (s) bütün bu ağır durumlarda sütlük göstərmədi, iqtidarla hərəkət edib İslam cəmiyyətini gücləndirdi. Peyğəmbərin (s) müxtəlif sahələrdə o cümlədən döyüş meydanlarında möhkəm duruşu nəticəsində İslam hökuməti sonradan dünyada birinci gücə çevirildi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1370)

2-6-3.Dünyaya etinasızlıq və zöhd

Rəvayətlərdə, Nəhcül-Bəlağədə, Peyğəmbərin (s) və imamların buyuruqlarında, böyük alimlərin söhbətlərində dünyaya etinasızlığın əhəmiyyəti barədə kifayət qədər məlumat verilib.

İslam düşmənləri və eşitdiyini düzgün anlamayanlar belə münasibət göstərirdilər ki, İslam insanları dünyaya arxa çevirməyə çağırır. Əslində belə deyildi. İslamın bəyənmədiyi dünyəvi məqsədlərin əsas məqsədə çevirilməsi, insanın

diqqətini əbədi səadətdən yayındırmasıdır. Bütün bədbəxtliklərin səbəbi dünyanın son məqsəd kimi nəzərdə tutulmasıdır.

2-6-4. Təfriqədən çəkinmək

Dünyanın istənilən bir nöqtəsində olan Əhli-Beyt (ə) ardıcılıqları unutmazınlar ki, digər İslam məzhəbləri ilə vəhdət və mehribanlıq lazımdır. Düşmən məzhəblər arasında təfriqə yaratmaqla məqsədə çatır, buna imkan verməyək. Yol verməyək ki, düşmən müsəlmanların öz əli ilə İslam cəmiyyətini zəiflətsin. Ənfal surəsinin 46-cı ayəsində buyrulur ki, təfriqələrlə sütləşərsiniz, iqtidarınız əldən çıxar. İslam dünyasında hamını qardaş sayın. Bu gün düşmən bütün İslam dünyasını hədəfə alıb. İslam düşmənlərinin hədəfi İslam dinidir.

Çalışın ən yüksək səviyyədə vəhdəti qoruyun. İslamda müəllimlərə, din alimlərinə, fəhlələrə, əkinçilərə xüsusi ehtiram göstərilir. Bu o demək deyil ki, İslam cəmiyyəti siniflərə bölür. Amma cəmiyyət ayrı-ayrı zümrələrdən təşkil olunub. İstənilən bir ailədə böyümüş müsəlman başqa müsəlmanlarla qardaşdır. Ümmət bütünlükdə bu qardaşlığı qorumalıdır. (Fəhlələrlə görüş, h-ş. 1368)

Bu gün dünyada müsəlman ölkələrində mövcud olan zəifliyin əsas səbəblərindən biri məzhəblərarası təfriqələrdir. Əgər müsəlmanlar bir olsaydılar Fələstin bu ağrını yaşamazdı. Bosniyada o faciələr baş verməzdi, Kəşmirdə müsəlmanların vəziyyəti bu qədər ağır olmazdı, Tacikistanda müsəlmanlar əzilməzdi. Görün Avropadakı müsəlmanlar necə bir ağır vəziyyətdədir. Bu gün Amerika müsəlmanlar təzyiqlə altında yaşayır. Bütün bunların səbəbi ümmət arasındakı ixtilaflardır.

2-6-5.Məntiq və ədalət

İslam iki vasitə ilə dünya məktəblərinə qalib gələ bilər. Bu iki vasitədən faydalanmaqla bəşəriyyətin qəlbini ələ almaq mümkündür. İslam bu iki vasitəyə əhəmiyyət verdikdə başqa cərəyanların puç mahiyyəti aşkar olur. Onlardan biri güclü məntiq, digəri sözün həqiqi mənasında ədalətdir.

İslam hökumətinin təşkilində ilkin məqsəd ictimai ədalətin bərpasıdır. Peyğəmbərlərin (ə) qiyamı, ilahi kitabların nazil olması insanları ayrışdırılardan xilas etmək məqsədi daşıyır. Məqsəd bu olub ki, insanlar ədalətli cəmiyyətdə yaşasınlar. Hansı cəmiyyət İslam adını üzərinə götürübsə, amma o cəmiyyətdə ədalət yoxsa demək bu ad riyakarlıqdan başqa bir şey deyil. Elə bunun nəticəsidir ki, bir çox müsəlman ölkələrində təbəqələrarası fasilə böyüyüb, varlılar daha varlı yaşayır, yoxsulların vəziyyəti daha da ağırlaşır. Belə bir ayrı seçkilik Quran və İslam maarifi ilə tanış olan insanlar tərəfindən həmişə rədd olunub.

Altıncı fəsil

PEYĞƏMBƏR (S) HƏRƏKATINDA ƏHLİ-BEYTİN (Ə) ROLU

1.İslam hökumətinin yaradılmasında Əhli-Beytin (ə) rolu

1-1.Əmirəlmömininin (ə) rolu

Əmirəlmöminin (ə) dinin təbliği, din düşmənləri ilə mübarizədə gecə-gündüz bilməzdi. O Peyğəmbərin (s) bütün döyüşlərində iştirak edib. İstisnalar çox azdır. Təbuk döyüşündə Peyğəmbər (s) buyurdu ki, Ya Əli, sən şəhərdə qal, Mədinəni qoru. Çünki Mədinə başqa bir istiqamətdən hədələniirdi. Beləcə Əli (ə) Mədinədə qaldı. Amma bütün başqa döyüşlərdə və ya əksər döyüşlərdə Peyğəmbərin (s) yanında olub. Peyğəmbərin (s) ən ağır durumlarında Əli (ə) onun kənarında idi.

Peyğəmbər (s) nə zaman mühüm bir məsələ qarşıya çıxırdısa Əlini (ə) çağırırdı, onu irəli verirdi. Çünki Əliyə (ə) inanırdı. Bilirdi ki, əvvəla ən gözəl şəkildə rəftar edəcək. İkincisi işdən boyun qaçıran deyil. Üçüncüsü, Allah yolunda cihadə hazırıdı. Məsələn leylətul-məbit hadisəsində, Peyğəmbər (s) gecə məxfi Məkkədən çıxanda onu yerində yatan Əli (ə) oldu. Müharibələrdə də Əli (ə) öndə gedirdi. Ən mühüm məsələlərdə Əli (ə) ön sırada idi. Səbəbi Peyğəmbərin (s) ona etimadı idi. Ən ağır durumlarda Əlinin (ə) əli əsməz, ən gözəl şəkildə rəftar edərdi. O eynən Peyğəmbər (s) kimi hərəkət edir, onun məqsədlərini izləyirdi. Əli (ə) qorxu ilə ümid arasında bir ruhiyyəyə malik idi. Allahdan qorxurdu. Sanki Allah onu behiştə cəhənnəm arasında saxlamışdı. Bir tərəfdə behişt, bir tərəfdə cəhənnəmi görürdü. Amma Əli (ə) ona göstərilən misilsiz etimadla öyünməzdi.

İslam çöhrələri arasında Əlinin (ə) siması budur. O İslamın ali məqsədləri yolunda bütün olanlarını qurban verdi.

Onun həyatının müxtəlif məqamlarına nəzər salın. Təkcə bəsət məsələsinə münasibətini götürsək, şahid olarıq ki, bəsətdən sonra hər şey onun üçün ikinci dərəcəli idi.

Peyğəmbər (s) qızı Fatimə (ə) haqqında buyurur ki, Fatiməni (ə) sevindirən Allahı sevindirib. Fatiməni (ə) qəzəbləndirən Allahı qəzəbləndirib. Görün bu xanımın necə yüksək məqamı var! Peyğəmbər (s) bütün cəmiyyət qarşısında onun məqamından danışır. Bu adi məsələ deyil.

Peyğəmbər (s) belə bir məqama malik olan qızının Əli (ə) ilə izdivacını münasib görür. Əli (ə) hamıdan mömin, hamıdan şücaətli, hamıdan fədakardır. İslam onun qılıncı ilə qorunub. Harada çətinlik qarşıya çıxıbsa Əli (ə) o çətinliyi aradan qaldırıb. Peyğəmbər (s) Əlini (ə) bir qohum kimi yox, şəxsiyyətinə görə dəyərləndirir.

1-2. Fatimeyi-Zəhranın (ə) rolu

Xanım Fatimeyi-Zəhranın (ə) şəxsiyyəti siyasi, ictimai, cihadi baxımdan fəvqəladədir. Dünyanın bütün mübariz və inqilabçı qadınları onun qısa və mənalı həyatından dərs ala bilər. Xanım Zəhra (ə) inqilab evində dünyaya gəlib. Uşaqılıq dövrünü atasının qucağında keçirib. Uşaq yaşlarında Məkkədəki mübarizə dövrünün çətinliklərini dadıb. Əbu Talib dərəsində aclıq, qorxu, həyəcan yaşayıb. Sonra Mədinəyə hicrət edib, bütün həyatının Allah yolunda sərf etmiş bir şəxsin həyat yoldaşı olub. 11 illik müştərək həyatlarında az olub ki, Əmirəlmöminin (ə) cihadda olmasın. Bu böyük və fadakar xanım İslam meydanının misilsiz qəhrəmanının kənarında olub. (Fəal qadınlarla görüş, h-ş. 1368)

Xanımi “atasının anası” adlandırılıblar. Bu onun Peyğəmbərə (s) xidmətlərinə görədir. Xanım Zəhra (ə) çətin Məkkə dövründə, mühasirə günlərində, ağır təzyiqlər altında,

anası Xədicə dünyadan gedən zaman Peyğəmbəri (s) tənha qoymayıb. (Əhli-Beyt (ə) məddahları ilə görüş, h-ş. 1373)

1-3. Digər imamların rolu

İmam Həsən Müctəbanın (ə) təlaşları sayəsində İslam hökumət şəklində həyatını davam etdirə bilmədiyi zaman hərəkət şəklində davam edib.

Həzrətin (ə) müasirləri və digər imamlar tərəfindən nəql olunmuş buyuruqlarından aydın olur ki, haqq-ədalətin bərpası deyəndə şəriət hakimiyyəti qurulması zalım quruluşun aradan qaldırılması nəzərdə tutulur. Bu da peyğəmbərlərin yolunun davamıdır.

Hədid surəsinin 25-ci ayəsindən aydın olur ki, peyğəmbərlər (ə) ədalətin bərpası, İslam hökuməti qurmaq üçün gəlib. Ayədə buyurulur ki, onlarla kitab və mizan nazil etdik, xalq ədalət üçün qiyam qaldırsın.

Rəvayətlərdən və imamların həyatı mütaliəsindən belə qənaətə gəlmək olar ki, bu böyük insanlar İmam Həsən Müctəbanın (ə) sülhü günündən sona qədər hərəkəti İslam hökuməti səviyyəsinə çatdırmağa çalışıblar. Bu barədə rəvayətlər də var. İmamlar İslam hərəkətinin İslam hökuməti səviyyəsinə çatması üçün çalışıblar. Onlar hər vəchlə İslam hərəkətinin saf saxlanılmasına cəhd ediblər. Amma bu çətin bir iş idi. (Ruhanilərlə görüş, h-ş. 1368)

Etiquadımız budur ki, məsum imamlar öz dövrlərində hakim kimi tanınmasalar da hakimə aid olan bütün səlahiyyətlərə malik olublar. Təlaş göstəriblər, sakit dayanmayıblar. Bizim əlimizdə qəti dəlillər var ki, bütün imamlar, o cümlədən İmam Sadiq (ə) onlara məxsus olan hakimiyyəti geri qaytarmaq üçün addım atıb.

İmam Musa ibn Cəfərin (ə) həyat yolunu izlədikdə onun 35 illik ömrü boyu ardıcıl cihad yolu izlədiyinə şahid oluruq.

İmamın (ə) həyatının əksər məqamlarında belə bir məqsəd izlənməsinin nişanələri var.

Məsum imamların ümumi 250 illik həyatında cihad və mübarizə xətti izlənilib. Həqiqi İslamın cəmiyyətə çatdırılması, Quranın düzgün təfsiri, siyasi hakimiyyət məsələsinin aydınlaşdırılması, eyni zamanda peyğəmbər (s) məqsədi olan hakimiyyətin təşkili istiqamətində cəhdlər danılmazdır.

İmam Musa ibn Cəfər (ə) bütün həyatını bu müqəddəs cihada vəqf edib. Onun tədrisi, oxuduğu hədislər, üzərində dayandığı fiqh, o cümlədən təqiyəsi bu istiqamətdə yönəlib.

2. Peyğəmbər (s) hərəkətinin səmərəsinin qorunması və davamında Əhli-Beytin (ə) rolu

2-1. Vilayət, peyğəmbərliyin davamı

Çox dəyərli məzmunu malik olan nüdbə duasında oxuyuruq: “Onları mənəvi təkamülün ən yüksək dərəcəsinə çatdırdın; onlara zavala uğramayan nemətlər verdin; onları seçdin, amma şərt kəsdin. İnsan vücudunun ən ilahi yüksək nöqtəsində peyğəmbər dayanır...”

İnsanın peyğəmbər kimi yüksək məqamda olması ilahi yardımsız mümkün deyil. Allah bu imtiyazı bir şərtlə verir. Həmin şərt müqabilində “qəbul etdim, əməl etdim”, deyilir. Beləcə Peyğəmbər (s) və Əmirəlmöminin (ə) kimi insanlar vücuda gəlir. Polat iradəli, sarsılmaz, tükənməyən insanlar! Onların çiyinlərinə aldığı yük təkcə öz dövrlərinə aid deyil. Elə bir hərəkət yaradırlar ki, onların həyatı başa çatandan sonra da bu hərəkət davam edir.

Peyğəmbər (s) belə bir plan cızdı və cəmiyyəti həmin plan əsasında qurmağa başladı. İnsanların tərbiyəsi tədrici işdir. Bu proses bir dəfəyə həyata keçmir. Peyğəmbər (s) həmin 10 ildə çalışdı ki, hökumətin sütunlarını möhkəmləndirsin.

Amma cəmiyyətin dəyişməsi üçün 10 il çox az bir müddətdir. İnsanlar İslamı qəbul edirdilər. Peyğəmbəri (s) görməyən, Peyğəmbərin (s) həmin 10 il tələşlərinə şahid olmayan insanlar müsəlman olurdu. Burada şüələrin etiqadında yer almış canişinlik məsələsi ortaya çıxır. Canişinlik peyğəmbər tərbiyəsinin davamı üçündür. Peyğəmbərdən (s) qabaq da dünyadan köçən insanlar da övladı üçün vəsiyyəət edib. İslamda bu vəsiyyəət fərqlidir. Məqsədə Peyğəmbərdən (s) sonra ilahi hərəkətin davamıdır.

Qədir hadisəsinə müxtəlif yönlərdən baxmaq olar. Ondan mənəvi və düşüncə baxımından bəhrələnmək mümkündür. Vilayət mövzusunun əsas bir məqsədi peyğəmbərlik missiyasının davamıdır. Bu çox mühüm məsələdir. Nübuvvət peyğəmbərin missiyasını, Allahın göstərişlərini cəmiyyətə çatdırmaqdır. Bu böyük proses peyğəmbərin dünyadan gedişi ilə başa çatır. Peyğəmbərin (s) hərəkətinin hər iki yönü qüvvədə qalır. Biri ilahi iqtidar, din hakimiyyətidir. Allahın iradəsi cəmiyyətə hakimdir. Peyğəmbərlər (ə) ilahi iqtidarın təmsilçiləridir. Onlar təkcə möizə-nəsihət üçün gəlməyib. Möizə-nəsihət onların işinin bir hissəsidir. Peyğəmbərlər (ə) gəliblər ki, cəmiyyəti ilahi dəyərlərə doğru yönəltsinlər. Bəzilərinin mübarizəsi səmərə verib, bəziləri müvəffəq olmayıb.

Dinin əsas mövzusu vilayət mövzudur. Vilayət tövhid nişanəsidir. Vilayət hakimiyyətdir. Vilayət cəmiyyətdə Allaha aid olan hadisədir. Vilayət Allahdan peyğəmbərə, peyğəmbərdən möminlərin vələsinə çatır. Bəziləri bu məsələdə şəkə düşdülər, yolu azdılar. Onların ibadət əhli olması, uzun səcdələr qılması mümkündür. Onlardan bir qrupu siffeyn döyüşündə Əmirəlmömininə (ə) arxa çevirənlərdir. Onlar Xorasan və başqa məntəqələrdə sərhəd xidmətinə getdilər. Səcdələri saatlarla uzanardı. Amma Əmirəlmöminini (ə) tanımamaq, həqiqi tövhid, vilayət xəttini

tanımamaq çətin məsələdir. Belə bir vəziyyətdə uzun səcdələrin nə dəyəri var?

Bəzi rəvayətdə deyilir ki, insan bütün ömrünü ibadət etsə, amma Allahın vəlisini tanımasa bu ibadətin faydası yoxdur. (Kuleyni, Üsuli-Kafi, c. 2, səh. 18)

İzləniləcək mövzulardan biri imamət strategiyasından qaynaqlanan bir mövzudur. Bəzən imamlardan qeyri-adi işlər müşahidə olunur. Məsələn fədək mövzusu. Bir gün Harun Bəni-Haşimin iddialarına son qoymaq üçün Musa ibn Cəfərə (ə) dedi ki, Fədəyin sərhədlərini müəyyənləşdirin, onu sizə qaytarıram. İmam Musa ibn Cəfər (ə) əvvəlcə imtina edir. Sonra buyurur ki, əsl sərhədlərində versən qəbul edərəm. O da deyir ki, get əhatəsini müəyyənləşdir. İmam (ə) buyurdu ki, fədəyin bir sərhəddi Ədəndir. Bu ərəb yarımadasının qurtaracağı deməkdir. Bu sözləri eşidən Harunun rəngi dəyişdi. İmam (ə) buyurdu ki, ikinci sərhəddi Səmərqənddir. Harunun rəngi rəngi qaraldı. İmam (ə) buyurdu ki, üçüncü sərhəddi Tunisdir. Harun Ər-Rəşid bu sözləri acı istehza ilə qarşıladı. Dedi ki, bəs bizə qalan nə oldu?! Dedi gəl qalx mənim yerimdə otur. İmam (ə) buyurdu ki, onu əsl sərhədlərində qaytarmacağımı bilirdim. Belə iddialar İmam Musa ibn Cəfər (ə), İmam Sadiq (ə), İmam Rizanın (ə) həyatında müşahidə olunur. (Məşhəddə İmam Riza (ə) beynəlxalq konfransında çıxış, h-ş. 1365)

2-2. Peyğəmbər (s) mənəviyyəti və dəyərlərinin davamı

Əgər Peyğəmbər (s) dünyasını dəyişəndən sonra bu hakimiyət tamamlanmırsa o mənəvi yöndən məhrum ola bilməz. Bəli, Peyğəmbərin (s) məqamı müstəsna bir məqam idi. Kimsə onunla müqayisə oluna bilməz. Amma hərəkətin davamı onun hərəkətinə münasib olmalıdır. Peyğəmbərin (s) müqəddəs vücudundakı dəyərlər ona yaxın tutumda olan

birinin vücudunda yaşamalıdır. Belə bir insan məsum olmalıdır ki, azğınlıqlardan siğortalansın. Əmirəlmöminindən (ə) başqasında belə bir xüsusiyyət yoxdur. Qədir hadisəsi bu iki nöqtəni İslam tarixi üçün sübuta yetirdi. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1374)

İmam Hüseyin (ə) hərəkəti ədalət yaratmaq üçün idi. Həzrət (ə) buyurur ki, cəddimin ümmətində islah üçün qiyam etdim. Başqa bir məqamda buyurur: “Kim zalım sultanın Allahın haramını halal haram etdiyini, Allahla əhdi pozduğunu, Peyğəmbər (s) sünnəsinə qarşı çıxdığını, Allah bəndələri ilə günah və zorla rəftar etdiyini görüb söz və əməllə heç bir etiraz bildirməsə, Allahın bu adamı layiq olduğu kimi cəzalandırmaq haqqıdır. (Əllamə Məclisi, Biharul-Ənvar, c. 44, səh. 329) Demək, zülm qarşısında biganə qalan insan Allah üçün zalımla eyni aqibətə malikdir.

Bütün bu sözləri İmam Həsən (ə) haqqında da demək olar. İndi Hüseyini (ə) yada saldıq. Peyğəmbərə (s) əziz bir insanı! İslam ümmətinin başçısı, ümmətin sevimlisi olan şəxs Hüseyini (ə) qucağına alıb məscidə aparır. Hamı bilir ki, bu uşaq Peyğəmbərin (s) əzizidir. Peyğəmbər (s) xütbə oxuduğu zaman uşağın ayağı dolaşır, yerə yıxılır. Peyğəmbər (s) minbərdə enib onu qucağına alır, sakitləşdirir. Peyğəmbər (s) İmam Həsən (ə) və İmam Hüseyin (ə) haqqında buyurur: “Onlar behişt əhlinin seyyidi və sərvəridir.” (Şeyx Səduq, Mən la Yəhzəruhul-fəqih, c. 2,) Fatimə binti Nəbinin ziyarəti) Bu uşaqlar hələ ki, körpədir, gənc deyil. Amma Peyğəmbər (s) buyurur ki, onlar behişt əhli gənclərinin sərvəridir. Yəni onlar 6-7 yaşında da bir gənc həddindədir. Hər şeyi başa düşürlər, dərk edirlər, ağılla addım atırlar, ədəblidirlər, vücudlarında ləyaqət süzülür. Əgər o zaman bir şəxs desəydi ki, bu uşaq Peyğəmbərin (s) ümməti tərəfindən heç bir günaha yol vermədiyi halda qətlə yetiriləcək, kimsə inanmazdı. Necə ki, Peyğəmbər (s) dedi, ağladı, amma hamı təəccüblə qarşıladı.

Əmirəlmömininin (ə) şəhadətindən sonra üçüncü dövr, Əhli-Beyt (ə) üçün qütbət dövrü başlayır. İmam Həsən (ə) və İmam Hüseyin (ə) Mədinədədirlər. İmam Hüseyin (ə) 20 il sonra müsəlmanların mənəvi imamı, böyük müftisi, sevdiyi insan kimi Mədinədə yaşayır. O Müaviyəyə məktub yazır. Kim hansı hakimə belə bir məktub yazsa cəzası ölümdür. Müaviyə bu məktubu əlinə alır, oxuyur, dözür və bir söz demir. Elə o zaman da deyilsəydi ki, İmam bu ümmətin əli ilə qətlə yetiriləcək kimsə inanmazdı. Amma kimsənin inanmadığı hadisə baş verdi. Bu hadisəni kimlər törətdi? O kəslər ki, həzrətin (ə) xidmətinə gələrdi, salam verərdi, baş əyərdi. Bu nə deməkdir? Bu o deməkdir ki, İslam cəmiyyəti 50 il ərzində İslamdan uzaq düşmüşdü. Onların zahiri müsəlman idi. Namaz qılırdılar, cəmiyyət namazı bərpa olurdu, xalq da müsəlman idi. Hətta bir qrup Əhli-Beyt (ə) tərəfdarı idi. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1377)

Yeddinci fəsil

PEYĞƏMBƏRLƏ (S) FƏRQLİ RƏFTAR

1.Müsəlmanlar

İslamın bütün dövrlərində bütün cəmiyyətlərdə insanların bir yerə toplaşması üçün Peyğəmbərin (s) adı, xatirəsi, ona sevgi və ehtiram səbəb olub. Əqli və emosional baxımından ikinci belə hadisə yoxdur. Onu bütün firqələr, cərəyanlar, bir sözlə ümmət qəbul edib. Bu mərkəz nöqtəsidir. (Quran qariləri ilə görüş, h-ş. 1368)

1-1.Müsəlmanların eşq, duyğu və iman mərkəzi

Quran, kəbə, etiqadlar, vacib əməllər müştərəkdir. Amma bunlardan hər biri insan şəxsiyyətində bir yönü cəzb edir. Mövzulara fərqli yanaşmalar var, fərqli təfsirlər verilir. Müsəlmanların yekdil qəbul etdiyi mövzu isə Həzrət Peyğəmbərin (s) müqəddəs vücududur. Bu nöqtəyə böyük əhəmiyyət verməliyik. Peyğəmbər (s) sevgisini günbəgün gücləndirmək lazımdır. Ümmətin zəhnində və qəlbində Peyğəmbərə (s) diqqət daha da artmalıdır.

Müasir dünyamızda müsəlmanlar bir sıra problemlərlə üzbəüzdür. Məzhəblər, firqələr arasında fikir ayrılıqları var. Yalnız bir nöqtədə hamı birləşir. Bu nöqtə Peyğəmbərə (s) sevgi və ehtiramdır. Hətta tövhid mövzusunda ixtilaflar var. Tövhidlə bağlı fərqli təfsirlər verilir. Peyğəmbərə (s) münasibətdə fikir ayrılığı yoxdur. Peyğəmbər (s) vəhdət, ittifaq nöqtəsidir. Bu mövzunu gündəmdə saxlamaq lazımdır. Bir zaman səhabələr ümməti bu nöqtəyə münasibətdə parçalanmadan qorunmağa çalışıb. Bu gün də həmin məqsədlə çalışanlar var. Müsəlmanları bu vəhdət nöqtəsinə istiqamətləndirmək lazımdır. (İslam vəhdət konfransı qonaqları ilə görüş, h-ş. 1376)

Bütün müsəlmanlar üçün ən cazibəli nöqtə Həzrət Peyğəmbərin (s) müqəddəs adıdır. Bu məsələ insanın hisləri,

imanı ilə əlaqəlidir. Bu adın yada salınması heç zaman təsirsiz deyil. İslamda bir çox mövzular təkcə imanla bağlıdır, duyğu rol oynamır. Bizdən qabaq böyük alimlər deyiblər ki, müsəlmanlar üçün ən münasib ittifaq nöqtəsi Peyğəmbərin (s) adıdır. Bu bir həqiqətdir.

Peyğəmbərin (s) mübarək vücudu varlıq aləminin ən üstün və ən böyük dəyərlərindəndir. Peyğəmbərin (s) şəxsiyyəti ümmət üçün ittifaq nöqtəsidir. Bəlkə də İslamda bu gücdə olan ikinci vəhdət nöqtəsi yoxdur. Təbii ki, duyğulara əhəmiyyət verməyən bəzi cərəyanlar istisnadır. Həmin qruplarda sevgi, təvəssül rol oynamır. Peyğəmbərə (s) münasibətdə də belə qurudurlar.

1-2. Peyğəmbərə (s) əməldə tabeçilik

İmam Xomeyni (r) böyük iftixara malik olub. Onun sözü ilə ümmət ayağa qalxıb. İndi adi bir şəxsiyyəti Peyğəmbər (s) və məsumun şəxsiyyəti ilə müqayisə edin. İmam Xomeyni (r) Peyğəmbər (s) göstərişləri əsasında ayağa qalxdı, addım atdı və cəmiyyət də onun ardınca getdi. Bütün cəmiyyətlər bu yolu gedə bilirmi? Əgər ibrət götürsələr gedə bilirlər, ibrət götürməsələr yox.

1-3. Peyğəmbərin (s) nailiyyətlərinin qorunmasında səhlənkarlıq

Əsrlər ötdü. Müsəlmanlar Qurani yaddan çıxardılar. Quranın aydın xətləri həyatımızdan silindi. Ya yaxşı anlamadılar, ya da təhrif etdilər. Olsun ki, anladılar, amma addım atmağa cürətləri olmadı. Bəzən nailiyyətlər oldu, onu qorumaq üçün fədakarlıq göstərilmədi. İlkin İslam dövründə Peyğəmbərin (s) sözünü ya anlamayan, ya addım atmağa cürəti çatmayanlarla bağlı Quranda buyrulur: “Dedilər ki, bizim evlərimizin mühafizəsi yoxdur. Hansı ki, mühafizəsi

deyildi. Onlar sadəcə müharibədən yayınırdılar.” (Quran, Əhzab surəsi, ayə 13)

2. Düşmənlər və kafirlər

2-1. Peyğəmbərin (s) çöhrəsini pərdələmək

İslamın andlı düşmənləri bilirdilər ki, mübarizə yollarından biri Peyğəmbərin (s) simasını pərdələmək, onun tanınmasına maneçilik yaratmaqdır. Bu sahədə işlər də gördülər.

2-2. Azadsevər insanlarla Peyğəmbər (s) arasında divar çəkildi

Bu gün düşmən azadlıqsevər insanların zehində Peyğəmbərlə (s) bağlı iş aparır. Çox insanlar Peyğəmbəri (s) lazımı həddə tanısaydılar İslama üz tutardılar. Biz bu məsələyə diqqətli olmalıyıq.

İbrahim (ə) dövründən neçə min il ötəndən sonra Quran insanlara buyurur ki, İbrahim (ə) və onunla olanların həyatında sizin üçün yaxşı nümunə var. (Quran, Mumtəhinə surəsi, ayə 4)

İbrahim (ə) neçə min il qabaq dünyasını dəyişsə də Quran onun adını yada salır. İbrahimplə (ə) yanaşı İslam Peyğəmbərinin (s) həyatında nümunələr olduğu bildirilir (Quran, Əhzab surəsi, ayə 21) Çoxları çalışırdılar ki, peyğəmbəri unutdursunlar. Peyğəmbər (s) dünyasını dəyişəndən 20-30 il sonra azanda onun adı çəkiləndə qəzəbdən dodağını çeynəyənlər vardı. Axı nə üçün onun adı yaşamalması idi! Bilirdilər ki, peyğəmbərin adı olan yerdə tövhid arzusu, tövhid əməli, tövhid cihadı, müvəhhid insanın izzəti də var.

2-3.Peyğəmbərə (s) hörmətsizlik, ona qarşı böhtan və məsxərə

2-3-1.Peyğəmbərə (s) hörmətsizliyin tarixi

2-3-1-1.Risalət əsri

Peyğəmbərə (s) qarşı dayanmış zorluların ilk işi ona həqarətlə baxmaları idi.

2-3-1-2. Orta əsrlər

Orta əsrlərdə, qərəzli şərqşünasların analizləri dövründə peyğəmbərə (s) qarşı həqarətlər çox olub. Orta əsrlərdə məsihi keşiklərin söz və yazıları qərəzli şərqşünaslar üçün bir qapı idi. Onlar öz əsərlərində Peyğəmbərin (s) kiçildirdilər. Ötən əsrdə də qeyri-müsəlman şərqşünasların Peyğəmbərə (s) qarşı qərəzli münasibətinə şahid olduq. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1379)

2-3-1-3.Müasir dövr

Bir ara fasilə oldu. Son dövrlər yenə başlayıblar. Son bir neçə ildə Peyğəmbərin (s) şəxsiyyətini hədəfə alan materiallar informasiya şəbəkələrində, ideoloji şəbəkələrdə müşahidə olunur.

Dünya imperializmi İslam İnqilabının sayəsində müsəlmanların mənəvi təkamülünü görüb ideoloji müharibəyə əl atdılar. Muzdurlarını işə saldılar, Peyğəmbər (s) təhqir olundu. Bir şeytansifət şeytanların əmri ilə şeytani ayələr kitabını yazdı. Təbii ki, müsəlmanlar tərəfindən cavabını aldı. Böyük imam ona edam hökmü çıxardı.

2-3-2. Düşmənin Peyğəmbəri (s) kiçiltməkdə məqsədi

2-3-2-1. Peyğəmbər (s) ardıcılarının ruhiyyəsinə zərbə

Allah-Taala (c.c) Peyğəmbərə (s) təsəlli olaraq buyurur ki, səndən qabaq da peyğəmbərlərə (ə) istehza ediblər. (Quran, Ənam surəsi, ayə 10) Allah-Taala (c.c) buyurur ki, onlar səni məsxərəyə qoymaqla ardıcılarının ruhiyyəsinə zəiflətmək istəyirlər. Buna təəccüb etmə, bu iş bütün peyğəmbərlərin (ə) başına gəlib.

İmperializm Salman Rüşdi əhvalatını bayrağa çevirəndə çalışırdı ki, dünyanın harasındasa heç olmaya bir qrup müsəlmanın ruhiyyəsinə zərbə vursun. ruhiyyəsinə zərbə vursun. Təhqirlə, böhtanla müsəlmanların ruhiyyəsinə zəiflətmək istəyirdilər. Amma özləri zərəərə düşdülər. İmamın (r) sarsıdıcı cavabı, Salman Rüşdiyə ölüm hökmü verməsi düşməni çaşdırdı. Onlar kitabı böyütməklə müsəlmanları kiçiltmək istəyirdilər. (Xorasan əhalisi ilə görüş, h-ş. 1369)

Xatırlayıram ki, kitabın çapından iki ay keçmiş dünya mətbuatı, xüsusi ilə Amerika jurnalları bu mövzunu xüsusi şəkildə işıqlandırır. Kim diqqətlə baxsaydı başa düşərdi ki, ortada fitnə var. Bir kitab nə qədər yaxşı olur-olsun, o bu qədər təbliğinə nə ehtiyac! Nə ehtiyac var ki, bir kitab haqqında bütün dünyada reportaj verilsin. Kitabı xülasələşdirirdilər, fotolarla təqdim edirdilər, film çəkirdilər. Hamı başa düşdü ki, bu sadəcə kitab təbliğatı deyil.

Biz bütün bu fəaliyyətləri Amerika tərəfindən İslam müqəddəsliklərinə həqarət kimi dəyərləndiririk. Dünya xalqları, həqiqi İslam alimləri haqqında danışılan çirkinliklərdən uzaqdırlar. Bu problem müsəlmanların oyaqlığı ilə həll olunmalıdır. Düşməyə meydan vermək olmaz.

2-3-2-2.Vəhdət mehvərinə qarşı təxribat

Son bir neçə ildə dünya miqyasında Peyğəmbərin (s) şəxsiyyətinə qarşı kampaniya aparıldığını görürük. Bu hesablanmış bir iş ola bilər. Çünki müsəlmanlar məhz Peyğəmbərin (s) müqəddəs vücuduna sevgiləri ətrafında birləşə bilər. Buna görə də həmin sevgini hədəfə alıblar.

2-3-2-3.Müsəlmanların təhqiri

İmamın (r) şeytani ayələr kitabının müəllifi haqqında verdiyi ölüm hökmü və müsəlmanların bu hökmü icra etmək üçün təlaşları öz səmərələrini verdi. Qərb imperializmi bir milyard müsəlmanın müqəddəsliklərinə hücumu İslamı səhnədən çıxmaq üçün müqəddimə görürdü. Amma İslam dünyasının reaksiyası sayəsində addım-addım geri çəkilməyə məcbur oldular. İnşallah, müsəlmanların müqaviməti ilə bir də belə çirkin işə yol verməzlər. (İmam Xomeyninin (r) tarixi hökmünün icrası haqqında bəyanat, h-ş. 1369)

2-4.Şiə və sünni məzhəbləri arasında ixtilaf yaradılması

Günümüzün aktual problemlərindən biri müsəlmanlar arasında ixtilaf yaradılmasıdır. Bu təzə məsələ deyil, ilkin islam dövründən başlayaraq kəlam, fiqh, məzhəb mövzusunda fikir ayrılıqları olub. Bu məsələdə yeni nöqtə budur ki, İslam İnkilabının qələbəsindən, inqilab düşüncəsinin dörd yana yayılmasından sonra inqilabımızı şiə inqilabı kimi məhdudlaşdırmağa cəhd göstərilir. Paralel olaraq sünni-şiə ixtilafı yaratmaq istiqamətində ciddi iş aparılır. Biz əvvəldən bu məsələlərə diqqət yetirmişik, ona görə də müsəlmanların vəhdəti mövzusunda vaxt sərf etməmişik.

Düşmənin hiyləsini vəhdətlə susdurmaq olar. Həmd olsun Allaha ki, bu sahədə uğurlar var. Bunlardan biri İslam Məzhəblərinin Yaxınlaşması Beynəlxalq Assambleyasının təşkilidir. Bu gün dünya boyu alimləri, ziyalılar, şairlər, yazıçılar, ictimai fəallar məzhəbindən asılı olmayaraq İran İslam İnqilabını, Cümhuriyyətimizi müdafiə edir. Amma düşmənin böyük maliyyə imkanları var və təəssüb ki, dünyanın bəzi nöqtələrində insanları hərisləşdirir, onların düşüncə və dilinə hakim olur. Buna görə də arabir hansısa ölkədən bir siyasətçi, hansı ölkədən bir alimnəma şiə məzhəbini, o cümlədən İran xalqını təhqirə əl atır. Onlar müasir dövrün ən böyük inqilabına qarşı təbliğat aparırlar. Pakistan xalqı bizə əziz xalqlardandır. Bu xalq İslam, o cümlədən inqilabımızın tərəfdarı olub. Amma müəyyən dairələr xərc qoyur, şiə məzhəbinə, Peyğəmbər (s) Əhli-Beytinə (ə) qarşı həmin coğrafiyada kitablar, məqalələr yazdırır.

Bu gün İraqda, bəzi başqa müsəlman ölkələrində müəyyən sünni qruplar şiə qruplara qarşı dayanıb. Hər iki tərəf Allahu Əkbər şüarı altında səhnəyə daxil olur. Bu insanlara yanlış təfəkkürü təlqin edən kimdir? Gəlin İslam vəhdətinə çalışaq. Bütün İslam alimlərinin, bütün İslam ziyalılarının, bütün İslam siyasilərinin təsdiq etdiyi dəyərlər üzərində birləşək. Əgər alimlər arasında yüksək səviyyədə razılıq əldə olunsay, sənəd hazırlansa kimsə bu vəhdətə qarşı söz deməyə cürət etməz.

2-4-1. İxtilaf üsulları

Vəhdətə qarşı çıxanlar var. Millətçilik, tayfaçılıq, məzhəbçilik, siyasi baxış fərqləri ilə mübarizə aparmaq lazımdır. Peyğəmbərin (s) müqəddəs adına istinadla birləşmək lazımdır. Bu mehvər ətrafında ixtilafı son qoymaq lazımdır. Eyni vaxta ixtilafı mövzular üzərində

işləmək lazım gəlir. Düşmən milli, irqi, məzhəbi ixtilaflardan məharətlə istifadə edir. Bu ixtilaflara yaxşı baxdıqda düşmən əlini görmək olur. Bütün firqələrdən olan alimlər fitnə qarşısında dayanmalıdır.

Biz məzhəb, düşüncə, siyasi baxış ixtilaflarında görmüşük ki, fitnəkarlıq meydanında dayananlar var. Onlar bir gün sağ, bir gün sol cəbhəni himayə edir. Hansı ki, heç birinə bağlı deyil. Əsl müqəssiri tapmaq lazımdır. Belə adamlar üzə çıxarılmalıdır. (Ədliyyə işçiləri ilə görüş, h-ş. 1384)

Düşmən də bekar oturmayıb. Qədim təfriqəsalma silahından istifadə edir. İslamda mühüm sayılmayan mövzulara əhəmiyyət verilir. İslam bildirir ki, milli mənsubiyyət kimlik üçün meyar deyil. Hücurat surəsinin 13-cü ayəsində oxuyuruq ki, Allah yanında sizin ən əziziniz ən təqvalı olanınızdır. İslam tövsiyə edir ki, müsəlmanlar qardaşcasına rəftar etsin. Məzhəb ayrışeçkiliyi salınmasın. Hücurat surəsinin 10-cu ayəsində buyurulduğu kimi möminlər bir-birilərinin qardaşıdır. Kim Qurana, İslama etiqadlısa, mömindir. Bu insanlar bir-biriləri ilə qardaşdırlar. Biz isə qardaşı sinədən vurmaq üçün arxamızda xəncər gizlətməmişik. Hər cəbhədə belələri var. Belə insanların qarşısında dayanmaq lazımdır. Bu gün İslam dünyası dirçəliş üçün vəhdətə ehtiyaclıdır. Vəhdətə qarşı heç bir məntiqlə çıxmaq olmaz. Vəhdət bütün zərurətlərin fəvqündədir.

2-4-1-1.Məzhəb ixtilafı

Etihadımız budur ki, İslam müsəlmanlar arasında vəhdəti vacib əməllərdən qərar verib. Kəbə ziyarətinin ən böyük məqsədi müsəlmanları bir-birinə yaxınlaşdırmaqdır. Həcc surəsinin 27-ci ayəsində buyurulur ki, insanları həccə hamılıqla dəvət et... Dünya müsəlmanları xüsusi günlərdə ərəfat, məşər, mina, məscidül-həram kimi yerlərdə bir araya

gəlirlər. Bütün bunlar müsəlmanların yaxınlığı üçündür. Düşmən nə üçün müsəlmanların yaxınlaşmasından qorxur? İslam vəhdəti, baxış vəhdəti həm imperializmə münasibətdə vəhdətdir. Düşmən cəhbəsinin başında qəddar Amerika dayanır. Bu barədə böyük İmam (r) bizə dəfələrlə xəbərdarlıq edib. (İmam Xomeyninin (r) vəfat il dönümü münasibəti ilə görüş, h-ş. 1369)

Müsəlmanların vəhdəti və vəhdət həftəsi barədə deməliyəm ki, vəhdətin müsəlmanlara faydalı olduğuna inanırıqsa, buna inanmalıyıq ki, həmin vəhdətə qarşı ən böyük fitnəkarlıqlar planlaşdırılır. Bu iki hadisəni bir-birindən ayırmaq olmaz. Bu gün nə İslamın xeyrinəsə düşmən ondan qəzəblənir.

Bu gün İslama xidmət edən nə varsa düşmənin zərərinədir. Müsəlmanlar arasında vəhdət buna ən böyük nümunədir. Müsəlmanlar arasında vəhdətin İslam dünyasına faydası kimsədə şəkk doğurmur. Elə bu səbəbdən də düşmən bu vəhdətə qarşı əlindən gələni edir.

Qədir hadisəsində bütün müsəlmanların diqqət yetirəcəyi iki nöqtə var. Biri budur ki, Qədirə etiqad şiə məzhəbinin sütunudur. Bu məsələ digər kəlam məsələləri kimi müsəlmanlar arasında mübahisə mövzusu olmamalıdır. Bu məsələ ilə bağlı təfriqə yaranması düzgün deyil. Çünki həmin təfriqəni düşmən arzulayır. Bir hadisə eyni vaxtda həm düşmən, həm dosta faydalı ola bilməz. Qədir hadisəsi mühüm və böyük hadisədir. Düşmənlər isə hətta kiçik ixtilaflardan faydalanmağa çalışır. Onların məqsədi təfriqə yaratmaqdır. Şüarları budur ki, parçala hökm sür. İngilislər öz müstəmləkəçi siyasətlərini bu şüar altında aparıb. Bu gün Pakistanda həmin məsələni aydın görürük. Bəziləri çalışırlar ki, şiəni müsəlman dünyasından ayırsınlar. Müsəlmanları siyasi səhnədən çıxarmaq üçün cəhd göstərirlər.

Bəzən düşmən həm şiələr, həm sunnilər arasında ixtilaf salmağa çalışır. Şiə cəmiyyəti daxilində bir hərəkat

yaradırlar, şiişləri qeyri-şiişlərə qarşı təhrik edirlər. Eyni iş sünni cəmiyyətində də görüür. Bu işi görən kimdir? Qarşımızda açıq düşmən dayanıb. Hansı ki, vahid kitabımız, vahid sünnəmiz, vahid peyğəmbərimiz (s), vahid qibləmiz, vahid kəbəmiz, vahid həccimiz, vahid ibadətimiz, vahid etiqađ usullarımız var. Fərqli baxışlar da öz yerində. Elmdə fikirayrılığı, mübahisəli mövzuların olması normaldır. Düşmənimiz də vahiddir. Bu baxımdan müsəlmanların birləşməsi zəruridir. Bu vəhdət nə qədər yubanırsa İslam dünyası da zərər edir. O qədər həssas günlərdə yaşayırıq ki, tədbir görmək üçün yubanmamalıyıq.

Məndə informasiya var və adını çəkmədiyim bəzi müsəlman ölkələrin də şiiş əqidinə qarşı təbliğat üçün büdcələr yaradılıb. Kitablar yazır, İslam dünyasına yayırlar. Bu adamları həqiqi sünni saymaq olarmı? Onlar nə şiişdir, nə də sünni. Onlar nə şiişni sevir nə də sünnini. Bu gün İslam Respublikasında bayrağı əlində saxlayan şiişdir. Dünya imperializmi, beynəlxalq sionizmlə mübarizə cəbhəsində öndə dayanan da şiişdir. Düşmən bu səbəbdən bütün qəzəbini şiişliyə yönəldib. Bu siyasi hərəkətin başqa ölkələrə keçməsiəndən xoflanırlar. Düşmənin bu planlarına kömək etməməliyik. Heç bir yerdə, heç bir zaman düşmənin mənafeələrinə işləyən təfriqələri qızışdırmamalıyıq.

Ötən əsrlərdə şiiş və sünnülər arasında ixtilaf yaratmaq siyasətini izləyən düşmən bu gün də həmin işi görür. Ümmət oyaq olmalıdır. Bəziləri elə düşünə bilər ki, bir söz onların məzhəbinin xeyrinədir. Öz məzhəbini sevmək hər kəsin haqqıdır. Amma bu sevgi başqa məzhəbə hörmətsizliklə müşayiət olunmamalıdır. Biz bir İslam, bir kəbə, bir peyğəmbər, bir namaz, bir həcc, bir cihad, bir şəriətə inanır və əməl edirik. Müştərək nöqtələrimiz fərqli nöqtələrimizdən qat-qat artıqdır. Düşmənlər təkcə İran yox, bütün dünyada şiişlərlə sünnilər arasında ixtilaf yaratmaq istəyir. Müsəlman qardaşların əl-ələ verib İslam, İslam Cümhuriyyətinin

keşiyində durması bizi gücləndirir. Bu günə qədər həmin birliyin faydalarını görmüşük.

Şiəni sünni əleyhinə, sünnünü şiə əleyhinə qızıışdıranlar nə sünnüdür, nə də şiədir, əslində İslam düşmənidir. Quran müsəlmanlara mehriban olmağı tapşırır. (Quran, Fəth surəsi, ayə 29) Müsəlman qardaşlar öz aralarında mərhəmətlidirlər, düşməyə qarşı sərtidirlər. Düşmən isə hər vasitə ilə sünnünü şiə, şiəni sünnün gözündən salmağa çalışır. Təəssüf ki, bəzi sadələvh insanlar onların toruna düşür. Şiələri sünnülərin müqəddəsliklərini təhqir etməyə sövq edirlər. İki məktəbi bir-birinə qarşı qoyurlar. Əslində bu ixtilafı dini kimliyə qarşı yönəlib, İslama zərbədir. Düşmən bizim aqlımıza gəlməyən yollarla hücum keçir. Ayıq olmaq, istənilən bir libasda yaxınlaşan düşməni tanımaq lazımdır.

Mən öz xalqımıza, İraq və Pakistan xalqına, digər müsəlman xalqlara müraciətlə deyirəm ki, sünni-şiə ixtilafından çəkinsinlər. Mən bu gün müsəlmanlar arasında məzhəb ixtilafı yaradan əlləri görürəm. Baş verən qətilər, məscidlərin partladılması, cəmiyyət və cümə namazlarında terror arxasında dünya imperializmi və beynəlxalq sionizm dayanır. Bu müsəlmanların öz işi deyil. İraqda, İranda, Əfqanıstanda, Pakistanda, digər müsəlman ölkələrində müsəlmanların vəzifəsidir ki, vəhdətə çalışsınlar. Müştərək nöqtələr çox ikən düşmən barmağını fərqli fikir üzərinə qoyur. Qəlblərdə kin-küdurət yaradırlar. İstənilən yolla məqsədlərinə çatmaq istəyirlər. Böyük İmam (r) vəhdət üzərində ona görə israr edirdi ki, bu təhlükəni görürdü. Ölkəmizdə və digər müsəlman ölkələrdə imperialist ölkələrin casus şəbəkələri məzhəblər arasında ixtilaf yaratmaq üçün iş aparır. Onların bu sahədə böyük təcrübələri var. Hamı ehtiyatlı olmalıdır. Bu gün sionizm və onun əl altıları da eyni məqsədlə çalışır. İxtiyarımızda olan məlumatlardan görürük ki, İslam dünyasının istənilən bir nöqtəsində baş verən

təxribatda sionistlərin əli var. (İmam Xomeyninin (r) vəfat il dönümü mərasimi, h-ş. 1384)

Tarixdən xatırladığım budur ki, müsəlmanlar arasında məzhəb müharibələrini böyük güclər idarə edib. Bəni-Abbas dövründən bu yana məktəblər arasındakı qarşıdurmalar bəzən xəlifələr tərəfindən də dəstəklənib. Müxtəlif məktəb ardıcılığını bir-birinin üstünə salıblar. Əgər düşmən əlləri ortada olmasaydı ayrı-ayrı məzhəbdən olan müsəlmanlar sülh və asayişdə yaşayardı. Biz müxtəlif ölkələrdə ayrı-ayrı məzhəb nümayəndələrinin heç bir qarşıdurmasız ibadət etdiyini görürük. Adi müsəlmanlar heç zaman qarşıdurmaya getmir. Qarşıdurma varsa bu alovu qızıqdıranlar, idarə edənlər var.

Əsrlərboyu müsəlman firqələr arasında mövcud olmuş təfriqələri aradan qaldırmaq lazımdır. Təfriqə hər zaman zərərimizədir. İslam tarixinə qayıtsaq görürük ki, əksər təfriqələrin kökü hakimiyyətdədir. Ümmət arasında ixtilafların əsas amili hökumətlərdir.

Təbii ki, kütlənin sadəliyi belə ixtilafların qızışmasına kömək edir. Amma tarixdə baş vermiş böyük qanlı hadisələrin səbəbkarı heç vaxt sadə insanlar deyil. Bütün böyük faciələrin arxasında mənafə ardınca olan hakimiyyətlər dayanır. Müsəlman ölkələrinə istismar məqsədi ilə daxil olan ölkələr daxili ixtilaflarda maraqlı olub.

Vəhdət şüarı verən müsəlmanlar düşmən deyil. Onlar müsəlmanların, ümmətin xeyrini istəyir. Bir cəmiyyət daxilində ayrı-ayrı məzhəb nümayəndələrinin qarşıdurmasından kim bəhrələnir. Düşmən bu ixtilaflardan istifadə edib parçala, hökm sür şüarını həyata keçirir.

Neft pulları ilə şiə məzhəbinə qarşı, İslama qarşı, Qurana qarşı yazılmış kitabların sayı yoxdur. Buna necə reaksiya verilməlidir. Vəhdət üçün müqəddəs təlaşlar, Təqrib Assambleyasının işləri təqdirəlayiqdir. İndi bu muzdurun

sözünə görə vəhdətə aparan işi saxlamalıyıqmi?! Belələrinə ifşa etmək, yerində oturtmaq əvəzinə geri çəkilməmi?!

Yaxşı baxsanız ki, dünyada böyük dövlətlər öz mənafeələrinin təmini üçün əl-ələ verir, birləşirlər. Zalım güclər birləşdiyi halda müsəlmanlar arasında parçalanma yaratmağa çalışırlar. Sünni-şiə qarşıdurmasının tarixi var, bu günün söhbəti deyil. Neçə əsrlərdir şiə və sünnü məktəbi mövcuddur. Sünnü məzhəbi özü də əşəri, mötəzilə kimi məzhəblərə bölünür. Şiələr arasında 6 imama, 12 imama etiqad edənlər, əxbarilər, üsulçular var. Sünnülər arasında olan firqələşmə şiələr arasında da mövcuddur. Bu təzə məsələ deyil. Sadəcə bu gün müsəlmanların vəhdəti əleyhinə tərxibatçı hərəkatlər qloballaşır.

Düşmən böhran yaratmaqda israrlıdır. Müxtəlif yerlərdə terror əməliyyatı həyata keçirirlər. Dəhşət yaratmağa çalışırlar. Hökumət qüvvələrini də sütləşdirmək istəyirlər. Millətlər, tayfalar arasında ixtilafı qızıdırırlar. Onlar hətta İmam Rizanın (ə) hərəminə əl uzatdılar. İran xalqının ən müqəddəs yeri olan hərəmdə partlayış törətdilər. (Əhali ilə görüş, h-ş. 1373)

2-4-1-2. Millətarası, tayfalararası ixtilaflar

Bu gün dünyanın müxtəlif nöqtələrində dini və milli ayrı seçkilik salmaq istiqamətində iş gedir. Təlqin edirlər ki, İraqda şiələrin hakimiyyətə gəlişi bir təhlükədir. Şiələr də sünniləri düşmən kimi göstərmək istəyirlər. Şiə və sünnülər arasında ixtilaf yaratmaq üçün hər yola əl atırlar. Bu imperializmin qədim metodlarındanır. İngilislərin bu sahədə böyük təcrübələri var. Bizim də ölkəmizin daxilində belə işlər görürlər. (Xibrə Məclisi Üzvləri ilə görüş, h-ş. 1382)

Milli ixtilafları qızıdırmaq üçün düşmən pusquda dayanıb. Tarixboyu dinc-yanaşı yaşamış millətlər, tayfalar arasında təfriqə yaratmaq istəyirlər. Çox diqqətli olmaq

lazımdır. Düşmən bu nöqtə üzərində işləyir və bu nöqtəni öz planlarını həyata keçirmək üçün münasib sayır.

Düşmənlər həmişə çalışıb ki, milli ixtilafları qızıqdırmaqla müsəlmanların vəhdətini pozsunlar. Fələstinin işğalının başlanğıcında şeyx İzzəddin Qəssam, Hacı Əmin Əlhüseyni kimi mücahid alimlər ayağa qalxdılar. Böyük təqlid mərcəsi, mərhum Şeyx Məhəmməd Hüseyn Kaşiful-Ğita sionistlərə qarşı cihad hökmü verdi. Təəssüf ki, zaman ötdükcə mübarizə zəiflədi, milli hislər önə gəldi.

Bu gün müsəlman fırqələr arasındakı ixtilaflar aktualdır. Kəlam, fiqh məsələlərindən dolayı fikir ayrılıqları mövcuddur. Düşmən ixtilaf yaratmaq üçün elmi məsələlərdə fikirayrılıqlarından da məharətlə istifadə edir. Biz şeytanın bu hiylələrini öncədən görüb vəhdət üçün çalışmışıq. Həmd olsun Allaha ki, uğurlarımız kifayət qədərdir. İslam məzhəblərinin yaxınlaşması beynəlxalq assanbileyasının təşkili bu uğurlar sırasındadır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində alimlər, ədəbiyyatçılar, mütəfəkkirlər bizim inqilabın prinsiplərini, məqsədlərini müdafiə edirlər. Təəssüf ki, düşmən böyük pullar hesabına muzdurların düşüncə və dilinə hakim olub fəaliyyət göstərir.

2-4-1-3.Siyasi müxalifət

Ölkə daxilində siyasi müxalifət, siyasi mübarizə var. Universitetdə, universitetdən xaricdə fikirayrılıqları mövcuddur. Düşmən bundan sui-istifadə edir. Fikirayrılıqları təbiidir. Təbii ki, bunu düşmən də qızıqdırır. Burada şəxslərin mənafeləri də rol oynayır. Amma düşmənin məqsədi daha böyükdür. Bu mühüm nöqtədir. Düşmən siyasi cərəyanlar, qanadlar arasında ixtilaf yaratmaqla kifayətlənmir. Onun məqsədi hakimiyyətdə parçalanma yaratmaqdır. Düşmən çalışır ki, dövlətdə iki zidd fikir olsun. Heç bir məsələdə razılaşma əldə olunmasın. Bu layihə üzərində işləyirlər. Bir

qrup da bir növ buna yardımçıdır. Çalışdılar ki, rəhbərliklə prezident və digər məsullar arasında uçurum yaratsınlar. Biri qərar çıxaranda o birisi etiraz etsin. Bir çox yerlərdə bunu açıq bildiriblər.

2-4-2. Müsəlmanlar arasında ixtilafın nəticələri

Bu gün bir ölkə mətbuatı hansısa məzhəb üzərinə hücumla keçirsə və ikinci ölkə mətbuatı adekvat reaksiya verirsə artıq qarşıdurma dini müstəviyə keçir. İnsanları dini təəssüblə bir-birinin üzərinə salırlar. Hansı ki, müsəlmanlar əl-ələ verib ümmətin mənafeləri istiqamətində çalışa bilər.

İslam düşmənləri çalışırlar ki, dini dəyərləri səhnədən çıxarsınlar. Amma müsəlmanların qəlbi Allahladır. Onlar İslama etiqadlıdırlar. Böyük güclər isə bu sevgini hədəfə alıb. Əgər biz bir araya gəlsək, ixtilafı kənara qoysaq dinimiz və dünyamızı abad edərək. Gücümüzü boş yerə, dağıdıcılığa sərf etməyək. (Əhali ilə görüş, h-ş. 1368)

Əgər müsəlman xalqlar arasında belə bir birlik olsa düşmən onları Bosniya müsəlmanları kimi mühasirəyə alıb əzab altında saxlaya bilməz. Dünyada qərribə hadisələr baş verir. İnsan haqlarından danışırlar. Özlərini hüquq müdafiəçisi kimi göstəriirlər. Amma növbə müsəlmanlara çatanda hər şey yaddan çıxır. Dünya güclərinin İslama münasibətinə baxın! Bu gün müsəlmanlar əleyhinə bir xəç yürüşü başlanılıb. Bunun əlamətlərini hər yerdə görmək olar. Bu gün dünya müsəlmanları dünyanın müxtəlif güşələrində zülm altındadır. Bunun səbəbi nədir? Səbəb müsəlmanlar arasındakı parçalanmadır. İslam ümmətinin parçalanması düşmənlərə şərait yaradır. Müsəlman dövlət arasında təfriqə var və bu təfriqə düşmənin mənafeinə işləyir.

Biz deyirik ki, dünya müsəlmanları ixtilafı kənara qoysalar, bir-biriləri ilə müharibə etməsələr, dostu düşməndən seçsələr həyatlarında böyük dəyişiklik baş verər.

Bu gün bir gerilik yaşanır. Əksər müsəlman ölkələri yoxsulluq və əsarətdən əziyyət çəkir. Düşmənlər İslamı müsəlman xalqların həyatında zorla sıxışdırıb çıxarmaq istəyirlər. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1371)

Geniş çevrədə İslam ümmətinin qələbə rəmzi vəhdətdir. Əgər müsəlman xalqlar elm, texnologiya və digər sahələrdə müvəffəq olmaq istəyirlərsə böyük ölkələrin təsiri altından çıxmalı, öz güclərinə güvənməlidirlər. İmperialist dövlətlər öz hakimiyyətlərini dünya üzərində möhkəmləndirmək üçün bütün yollara əl atır. Müsəlman ölkələrində təfriqə və parçalanma yaratmaq üçün hər iş görüblər. Təəssüf ki, bu sahədə uğur da qazanıblar. Əgər bu gün Fələstin xalqı acı bir tale yaşayırsa bunun səbəbi müsəlmanlar arasında fikir ayrılığıdır. Əgər vəhdət olsaydı Fələstin xalqı bu duruma gəlməzdi. Əgər İraq işğalçıların çəkməsi altında qalıbsa bunun da səbəbi ixtilaflardır. Bu gün Yaxın Şərq ölkələri aralarındakı parçalanma səbəbindən zəifləyir və Amerika tərəfindən hədələnilir. Bu vəziyyətdən qurtuluş üçün vəhdətə ehtiyac var. Müsəlmanlar istəyirlərsə ki, Fələstin, Əfqanıstan, İraq və digər müsəlman məmləkətləri azad olsun bunun yeganə yolu vəhdətdir. Bunun üçün müxtəlif münasibətlər var. Fitr bayramı günü ittifaq və vəhdət günüdür. (Fitr bayramı namazı xütbələri, h-ş. 1382)

2-4-2-1. Müsəlmanların zəifliyi və düşmənin hakimiyyəti

Artıq vaxt çatıb ki, İslam dünyası islahatlar aparsın. Vəhdət mövzusunda ciddi düşünmək lazımdır. Amerika təhlükəsi bütün müsəlman ölkələrini hədələyir. Sionist sərmayədarlar pərdə arxasından Amerika dövlətini idarə etməklə məntəqəni işğal edir. Onlar ələ keçirdikləri

torpaqlarla kifayətlənmirlər, planları böyükdür. Böyük Yaxın Şərq layihəsi üzərində işləyirlər. 50 ildən çoxdur ki, qəsbkar sionist rejimi təşkil olunub. Bu fikir hələ 100 il qabaq Avropada yüksək dairələrdə müzakirə olunurdu. Bu məntəqənin işğal olunması planlaşdırılırdı. Onların məntəqə xalqlarının taleyi düşündürmür. Təhlükə hamını hədəfə alıb. Əgər hamı təhlükədəsə ən ağıllı çıxış yolu əl-ələ verib təlaş göstərməkdir. Müsəlman dövlətlərə və müsəlman xalqlara tövsiyəmiz budur ki, bu mövzuda düşünsünlər, müqəddimə işlər görülsün.

Müsəlmanlar arasında ittifaqın zəruriliyini nə üçün anlamırıq? Çiynimizdə ağır yük var. Çox həssas dövəmdə yaşayırıq. Əgər düşmənlər zor işlədib məntəqəni nəzarət altına alsalar İslam dünyası bir zamankı kimi yenidən geri düşəcək. İslam dünyası ilə modern, texnologiya dünyası arasında daha 100 il fasilə yaranacaq. Bu suala cavab vermək lazımdır. Biz məsuliyyət daşıyıırıq. Dövlətlər, mütəfəkkirlər, siyasilər, ideoloqlar, dini şəxsiyyətlər məsuldurlar. İslam dünyası qarşısında cavabdehik. Böyük İmam (r) ömrünün son anlarına qədər ümmətin vəhdətindən danışdı. Biz bu gün dərk edirik ki, İmamın (r) tövsiyəsi çox hikmətli və düzgün tövsiyə imiş. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1383)

İlahi lütfərdəndir ki, düşmənin istənilən bir həqarətli hərəkəti müsəlmanlarda müqavimət hissini gücləndirir, onların qəzəbini artırır. Dinsiz yazarın şeytani ayələr kitabı ilə İslamı zəiflətmək istədilər. Allah-Taala (c.c) onların istəyinin ziddinə olaraq bu işlərini onların özlərinə zərbəyə çevirdi. İmamın (r) yazıçıya verdiyi ölüm fitvası ilə müsəlmanların birliyi gücləndi. Düşmənin bütün təlaşları inşaallah belə sonuclanacaq. Həqiqətən şeytanın planları zəifdir. (Quran, Nisa surəsi, ayə 76)

Sionistlər Fələstini zillətə sürükləmək fikrindədir. Fələstinlilər isə onların istəklərinin ziddinə olaraq izzət yolunu seçib. Cinayətəkar İsrail rejimi daxildən böhranla,

sərhədlərdə intifazə və müqavimətlə üzbəüzdür. Bütün müsəlmanların diqqət mərkəzində saxlayacağı bir nöqtə imperialist güclərin bu gün İslamla savaşa qalxmasıdır. Bu yeni məsələ olmasa da bu gün keçmişdəkindən fərqli olaraq daha açıq və amansız mübarizə aparırlar. Bunun əsas səbəbi müsəlmanların oyanışıdır. (Kəbə zəvvərlərinə müraciət, h-ş. 1372)

2-4-2-2.İslam oyanışının genişlənməməsi

Həqiqət budur ki, müsəlmanlar son iki onildə hətta qeyri-müsəlman ölkələrində bir hərəkət başlayıblar. Bu hərəkata İslamın həyatının yenilməsi adını vermək olar. Bu gün gənc, təhsilli, dövrün elmlərinə sahib nəsil imperialistlərin istəklərinin ziddinə olaraq nəinki İslamı yaddan çıxarmayıblar, hətta daha coşqulu bir imanla meydana daxil olublar. Onlar öz itkilərini İslamda axtarırlar. İranda İslam İncilabının qələbəsi İslam oyanışı hərəkətinin başlamasında böyük rol oynayıb. Zəhirdə insanların əqidəsinə qarşı çıxmayan imperalizm dünyası hazırda vadar olub ki, İslamla açıq müharibə aparsın. Bu gün Amerika, Avropa ölkələrində dövlət başçıları və siyasətçilərin dilindən İslamın dünyada genişlənməsi ilə bağlı etiraflar eşitmək olar. Onlar bunu təhlükə kimi dəyərləndirir və mübarizə aparmağı zəruri sayır.

Bu gün dünya imperalizmi, siyasi quldurlar, zər və zor imperiyaları dünyanı fitnə-fəsad bataqlığına qərq edib. Eyni zamanda İslam və İslam quruluşuna qarşı vuruşurlar. Çünki onların cinayətlərini ifşa edən İslam və İslam oyanışıdır. İslam və İslam Respublikasına qarşı bacardıqlarını edirlər. İslam Respublikası yalnız öz iqtidarı ilə təhlükədən qoruna bilər. İslam Respublikası nə zaman siyasi və iqtisadi sabitliyi ilə düşməni məyus etsə o zaman düşmən geri çəkilməyəcək. Başa düşəcəkdir ki, təlaşları faydasızdır. (Təhsil işçiləri ilə görüş, h-ş. 1368)

Dünya imperializmi İranda İslam İnqilabı zamanı möhkəm sillə alıb. Buna görə də ümməti parçalamaq, bir-birinə düşmən etmək istəyirlər. Mən əziz xalqımızı və dünya müsəlmanlarını çağırıram ki, gəlin ilahi tövsiyəyə əməl edək. Quran buyurur ki, hamılıqla Allahın ipindən yapışın, parçalanmayın. (Quran, Ali-İmran surəsi, ayə 103) Amerika müsəlman xalqları bir-birinə qarşı qoymaq istəyir. Gəlin vəhdət yaratmaqla onların arzusunu gözündə qoyaq. İmkan verməyə ki, düşmən sevensin. İslam dünyasının düşmənləri hazırkı dövrdə müsəlmanların əli ilə çirkin məqsədlərinə çatmaq istəyirlər. (Fitr bayramı namazı xütbələri, h-ş, 1373)

Bu gün İslam dünyasının mühüm məsələlərindən biri şeytan, xüsusi ilə böyük şeytanın İslam dünyasına savaşa açmasıdır. Bəli, imperializm, istismar meydana çıxan gündən İslamla düşmənçilik edib. Son 100 illiklərlə müsəlman ölkələrini qarət edib, çapıb-talayıb. Onlar İslamın öz fitnəkarlıqları qarşısında bir maneə kimi baxırlar. Buna görə də İslamı hədəfə alıblar. Müsəlman xalqları Quran və İslamdan ayırmaq üçün şeytani hiylələrə əl atırlar. O cümlədən, fitnə-fəsadi, əxlaqsızlığı yayırlar. İran İslam İnqilabının alovu onların ümidlərinə od vurub. Müsəlmanların qəlbində isə bir ümid qığılcımı yaranıb. İslam ikinci həyata ümidlidir. İstismarçı güclər yaralı canavar kimi hər tərəfdən hücumla keçiblər. Bu gözlənilən bir hadisə idi. Allahın vədi haqdır, zalımlar haqqında hökmü həyata keçəcək. Quran buyurur ki, sarsıdıcı bəlalər əməllərinə görə kafirləri bürüyəcək. (Quran, Rəd surəsi, ayə 31) Bir şərtlə ki, İslama iman gətirənlər bu fitnələr qarşısında vəzifələrini bilsinlər, görəcəkləri işdən qəflətdə qalmasınlar.

İmperializm görəndə ki, İslam İranda möhkəmdir və onun kökünü qaza bilməyəcək mübarizə üsulunu dəyişdi. Dünyada təbliğat aparmaqla ədalətsevər insanları, müsəlmanları bu inqilab və onun dəyərlərinə bədbin etməyə səy göstərdi. Bir növ xalqları İran xalqından və İran həqiqətlərindən ayırmaq

istədilər. Təbii ki, dünya İslam inqilabından bəhrələnmə bilər, bu inqilabdan ruhiyyə alıb ayağa qalxardı. Ərəb və qeyri-ərəb ölkələri öz nəzarətlərində saxlamaq üçün onları inqilabın təsirindən uzaq saxlamağa tələş göstərdilər. Dövlətlər üzərində iş apardılar və təəssüf ki, bəzi dövlətlər aldandılar, düşmənin tələsinə düşdülər.

İmperializm dünya dövlətlərini İslam Respublikası ilə düşmən etmək fikrindədir. Bunu dövlətlər başa düşüblər. Bəzi dövlətlər isə aldanaraq yanlış yol tutublar. Dünya səviyyəsində sünni-şiə ixtilafı yaratmaqla müsəlman birliyinə mane olmağa çalışıblar. İran İslam Respublikasına, şiəliyə, müsəlman xalqların birliyinə qarşı çoxlu kitablar yazılıb. Bəzilərini vadar ediblər ki, xalqın içində onların mənafeinə işləsinlər. Təəssüf ki, insanları tələyə sala biliblər.

Səkkizinci fəsil

PEYĞƏMBƏR (S) QARŞISINDA MÜSƏLMANLARIN VƏZİFƏLƏRİ

1. Peyğəmbər (s) missiyasının dünyaya çatdırılması

1-1. Müasir dünyanın Peyğəmbər (s) dövrünə bənzərlikləri

İslam Peyğəmbəri (s) bəşəriyyətin çiyindən ağır yükü götürmək üçün göndərilmişdi. Əraf surəsinin 157-ci ayəsində buyrulur ki, o onların üzərindəki ağır yükü və zəncirləri qaldırar. O dövrdə bəşəriyyətin çiyində ağır yük vardı. Boyunlara ağır zəncirlər salınmışdı. Bu gün də belədir. Əgər bir şəxs desə ki, bu günkü yük cahiliyyət dövründəki yükə bənzərdir, boş söz deməyib. Müasir dünyada bəşəriyyətə olunan zülm, tapdanan insan haqları, maddiyyətçiliyin cəmiyyətə hakim edilməsi, mənəviyyətin səhnədən sıxışdırılıb çıxarılması günümüzün problemləridir.

Bu gün bəşəriyyətin cazibəli və aldadıcı maddiyyətçilik ənənələrindən çəkdiyi ağır cahiliyyət dövründə xalqların çəkdiyi ağrıdan qat-qat acıdır.

1-2. Peyğəmbər (s) dəvətinin qəbulu üçün zəminlər

Dünyaboyu İslam dəvətinin tərəfdarları var. Bu dəvəti qəbul edənlər arasında qeyri-müsəlmanlar da kifayət qədərdir. İslamın dəvətini qəbul etmək İslam dini rəsmi qəbul etmək mənasına gəlmir. Bu onun bir mərhələsidir. Başqa bir mərhələ budur ki, konkret bir məsələ dünya İslamın təklifini qəbul etsin. Bu gün dünya İslam dəvəti ilə üz bəzür. Hiss edirlər ki, İslamda onlar üçün faydalar var. İslam dəvəti onların həyatındakı boşluğu doldurur. İslamın insana verdiyi dəyər, ailəyə verdiyi dəyər, elmə verdiyi dəyər, ictimai əlaqələrə verdiyi dəyər, yoxsul təbəqəyə

diqqətə verdiyi dəyər insanların fitri istəkləridir. Onlar İslamın dəvətinə baxdıqda bu dövətdə dərdlərinə çarə görürlər. İslam dəvəti çox cazibəlidir. Buna görə də dünya imperializmi, onun təbliğat maşını İslam dəvətinə qarşı amansız müharibə aparır.

1-3.Müasir insanın Peyğəmbər (s) dəvətinə ehtiyacı

Əgər bu gün bəşəriyyət İslamda olan sevgi və mərhəmətə diqqət yetirsə, qaynar vəhdət çeşməsində sirab olsa qarşısındakı ən böyük problemi həll etmiş olar. Bu gün də dünyadakı müxtəlif mədəniyyətlər İslam təlimlərindən bəhrələnib. Dünya mədəniyyətlərində yaxşı nə varsa ilahi dinlərdən, peyğəmbər təlimlərindən, vəhydən götürülüb. Əksər müsbət cəhətlər isə İslama məxsusdur. Bu gün bəşəriyyət İslamdakı mənəviyyət, səfa-səmimiyyət, aydın maarifə ehtiyaçlıdır. Mövzuya qərəzsiz yanaşan istənilən bir şəxs bu həqiqəti qəbul edir.

İslam Peyğəmbərinin (s) mövlud günü çox bərəkətli bir gündür. Onun ən böyük bərəkəti bəşər cəmiyyətinə tövhid və ədalət hədiyyəsidir. Elm və texnologiyada inkişaf etmiş müasir insan etiqadda şirk əsiridir. Maddi baxımdan ən çox inkişaf etmiş ölkələrdə də vəziyyət belədir. Aydın olur ki, tövhidə etiqad ağıl vasitəsi ilə səmərəli ola bilər. Bu hədiyyəni bəşəriyyətə Peyğəmbər (s) verib. Əvvəlki peyğəmbərlər (ə) də bu hədiyyə ilə gəlib. Tövhidə etiqadın insanın həyatında, ruhunda və cismində təsirləri var. Bu barədə düşünmək, onun bərəkətlərinə doğru hərəkət etmək lazımdır.

Biz müsəlmanlar Allahın Rəsulunu (s), bəşəriyyətin xilaskarını, azadlıq və ədalət çağırışlarını yaxından tanımağa ehtiyaçlıyıq. Peyğəmbərin (s) besəti ilə bağlı əsrlər boyu davam edən düşmən təbliğatının təsiri altından çıxmaq,

qərəzli təbliğatlardan qurtulmaq lazımdır. Dünya xalqları bəşər tarixinin ən böyük xilaskarını yaxşı tanımayıb. Dünyaya baxın, görün düşmən təbliğatı İran xalqının böyük qələbəsinə necə don geyindirir. Eyni münasibət tarixboyu Peyğəmbərin (s) besətinə də istiqamətlənib. Mən deyəcəyim sözü sübuta yetirərəm. Sözüm budur ki, dünya xalqlarının əksəriyyəti hələ də besət məfhumunu anlamayıb, İslam Peyğəmbərinin (s) dəvəti ilə tanış deyil. (Qorqan müsəllasında söhbət, h-ş. 1365)

2.Besətin gerçəkləşməsi üçün tələş

2-1.Fərdi həyatda

Besət, bu ilahi hadisə bəşər tarixinin həyatında baş vermiş ən mühüm hadisədir. Bəşəriyyətin taleyində besət qədər təsirli ikinci hadisə yoxdur. Biz iftixar edirik ki, böyük besəti varlığımızla qəbul edirik. Ona iman gətirmişik, bu səadət yolunu tanımışıq. Bu özü böyük ilahi nemətdir. Hər biri müsəlmanın vəzifəsidir ki, peyğəmbər besətini şəxsi həyatında və dünyada gerçəkləşdirsin. İman və əməllə, besət hədəflərinə doğru hərəkətlə insan özünü ilahi səadət behiştinə çatdırmalıdır. (Quran qariləri ilə görüş, h-ş. 1368)

2-1-1.Nəfsin paklandırılması və peyğəmbər əxlaqı ilə zinətlənmək

Ali-İmran surəsinin 164-cü ayəsində buyrulur ki, Allah öz aralarından peyğəmbər seçməklə möminlərə minnət qoydu. Peyğəmbər (s) onlara ayələri oxuyar, onları paklayar, kitab və hikmət öyrədən. Bu paklanma və hikmət elə daxilən dəyişməkdir. İnsan öz yaranış məqsədinə çatmaq üçün Peyğəmbərin (s) besət məqsədini dərk etməlidir. İnsan dəyişməli, islah olmalı, yaxşılaşmalıdır. İnsan nöqsanlardan,

çirkinliklərdən təmizlənmək üçün təlaş göstərməlidir. Besətin məqsədi budur. Peyğəmbərin (s) buyuruğu da bunu təsdiqləyir. Həzrət (s) buyurur ki, mən əxlaqi kəramətləri tamamlamaq üçün gəlmişəm. (Şeyx Təbərsi, Məkarimul-əxlaq, səh. 8)

2-1-2. Cəhalətdən qurtuluş, mənalı həyat

Paklanma və hikmətə sahib olmaq insanın daxilən dəyişməsidir. Peyğəmbərin (s) də buyuruqlarında var ki, besətdə məqsəd insanların əxlaqının kamilləşməsidir. Paklanma və hikmət insanı cəhalətdən xilas edir, mənalı həyata istiqamətləndirir. Fərdi həyat da belədir. Əhzab surəsinin 21-ci ayəsində buyurulur ki, Allahın Rəsulu (s) sizin üçün gözəl nümunədir.

2-1-3. Peyğəmbərə (s) əməldə təşəkkür

Biz müsəlmanlar vəzifəliyik ki, Peyğəmbər (s) silsiləsinin önündə dayanan şəxsiyyətə iqtida edək, ehtiram göstərək. Bəli, Peyğəmbər (s) bəşəriyyət üçün gözəl nümunədir. Təkcə namazda yox, rəftarlarımızda, danışığımızda, ünsiyyətlərimizdə, onun yolunu getməliyik. Bundan ötrü Peyğəmbəri (s) tanımaq lazımdır. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1379)

2-2. İctimai həyat

2-2-1. İslam hökumətinin yaradılması və gücləndirilməsi

Bu gün İslam hökuməti ümmətin zəruri ehtiyacıdır. Elə bir hökumət ki, insanların qəlbinə işləyir. Bu hökumət insanların elm və tərəqqisi üçün çalışır. Onlara iqtidar verir. Düzgün müdiriyyət üsulları tətbiq edir. Bu İslam ümmətinin ehtiyacıdır.

Bəşəriyyət müdiriyyətlə bağlı biliklərə ehtiyac duyur. Biz müsəlmanlar müqəssirik və təqsirimizi etiraf etməliyik. Əvvəla İslam maarifinin dünyaya çatdırılmasında, ikincisi, İslamdan düzgün nümunələrin təqdimatında səhlənkərlilik etmişik. Əgər müsəlmanlar ictimai və fərdi həyatlarını İslam maarifi əsasında tənzimləsəydilər bu özü İslamın təbliği olardı. Bəli, bu gün dünyada İslama qarşı görünməmiş savaşa açılıb. 11 sentyabrda Amerikada baş verən hadisələri gördünüz. Bu hadisədən İslamı ittiham etmək üçün bəhrələndilər. Düşmən heç bir fürsəti əldən buraxmır. Şübhəsiz ki, belə münasibət əksər Qərb siyasətçiləri üçün bir ləkədir.

Hadisədən sonra öz günahsız vətəndaşlarını ittiham etdilər. Harada müsəlman var idisə ona barmaq uzadıldı. Belə bir durumda bəşəriyyətin İslam hökumətinə ehtiyacı danılmazdır. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1380)

Vəhdət İslam hökumətinə xidmət etməlidir. Yoxsa vəhdətin mənası yoxdur. Nisa surəsinin 64-cü ayəsində buyrulur ki, Peyğəmbərin (s) göndərilməsində məqsəd yalnız bəşəriyyətin Allah əmrlərinə itaət etməsidir. Bu ayəni qəbul edən alimlər bilir ki, Peyğəmbər (s) təkcə sözdə nəsihət üçün gəlməyib. Peyğəmbər (s) gəlib ki, hökumət qursun, insanları mənalı həyata sövq etsin. Hədid surəsinin 25-ci ayəsində buyrulur ki, peyğəmbərlər (ə) aydın dəlillərlə göndərildi, kitab və mizan nazil edildi, xalq ədalət üçün ayağa qalxmalıdır. Bu ayəni qəbul edənlər hakimiyyət zərurətini də qəbul edir. Dinlərin məqsədi ictimai ədalətin bərpasıdır. Hökumət qurmadan bu məqsədə çatmaq olmaz.

2-2-2.İslam cəmiyyətinə əzəmət vermək, süqutdan çəkinmək

Bu gün ümmətin peyğəmbər (s) qarşısında vəzifəsi budur ki, vəhdəti qorumaqla əzəmətini hiss etsin. (Fitr bayramı namazı xütbələri, h-ş. 1373)

Biz ağır xəstəliyə yoluxmuşuq və bu xəstəlikdən qurtulmaq üçün çalışmalıyıq. Ümmət arasında ixtilaflar, düşməyə üz tutmaq qorxulu xəstəliklərdir. Əgər keçmişdə bu xəstəlik təbii şəkildə mövcud olubsa bu gün onu gücləndirmək üçün siyasi əllər işdədir. İslam dünyasında bunun nümunələri var. Daxili çəkişmələr başqatdığından xarici düşmən yaddan çıxıb. Qorxulu olan elə daxili xəstəlikdir. Biz Amerikadan, düşmənin hərbi hədələrindən çox İslam dünyasının daxilindəki xəstəlikdən ehtiyatlanırıq.

Əsas məsələ budur ki, millətləri bədbin olmağa yol verməməliyik. Gələcəyi qaranlıq görməyək. İmkan verməyək ki, imperializm öz ağır kölgəsini ümmətin qəlbi və iradəsi üzərinə endirsin. İmkan verməyin ki, daxili ixtilaflar bizi zəiflətsin.

Bu gün dünya müstəsna bir durumdadır. Olsun ki, əsirlərboyu bugünkü fürsət yaranmayıb. Qarşımızda böyük imkanlar var. İslam xalqları oyanıb. İslam oyanış dalğası İslam dünyasının uzaq güşələrinə gedib çatıb. Millətlər öz hüquqlarından xəbər tutub. Əksər İslam rəhbərləri biruzə verməsələr belə daxilən düşməyə qəzəblidirlər. Biz bunu görürük. Əksər müsəlman ölkələrinin rəhbərləri, siyasətçiləri, ictimai fəalları Amerika və onun müttəffiqlərinin hərəkətlərindən narahatdırlar. Bu fürsətdən istifadə etmək lazımdır. Siyasətçilərin bir vəzifəsi var. İdeoloji rəhbərlər də məsuldurlar. İslam alimləri, İslam ziyalıları, İslam mütəfəkkirləri, ixtiyarında tribuna olan insanlar ictimai fikir formalaşdırma bilər. Onlar xalqa öz vəzifəsini anlatmalıdırlar.

İmperialist planlar səhnəyə gələn gündən müsəlman millətlərə anlatmaq istəyiblər ki, siz bir iş görə bilməzsiniz.

İslam məmləkətlərində gördüyünüz milyonluq kütlələr fəallaşsa onun qarşısını heçnə kəsə bilməz. Bu hadisə bizdə baş verdi və Allah bizə xəbərdarlığını başa çatdırdı. Livan hadisələri, Hizbullahın aşkar qələbəsi kiçik qüvvənin böyük qüvvəyə qalib gələ biləcəyi ilə bağlı Allah vədinin gerçəkləşməsidir (Quran, Bəqərə surəsi, ayə 249)

İslam düşmənləri xalqın gücünü inkar edir. Siyasətçiləri, öz millətlərinin gücünə bədbin ediblər. İmam Xomeyninin (r) mühüm işi xalqın gücünü dəyərləndirməsi oldu. İmam (r) bu gücü kəşf edib, onu işə saldı.

Xalqın gücünü dəyərləndirmək lazımdır. Bu böyük gücdür. Bu gücü işə salmaq üçün əzm və iradə, ixlas, cihad lazımdır. Siyasətçilər və mütəfəkkirlər xalq kütlələrinə yaxınlaşmalı, onu hərəkətə gətirməlidir. Bu qüvvə hərəkətə gəlsə onun qarşısında heç bir güc dayana bilməz. Təbii ki, insan çətinlikləri keçmədən məqsədə çata bilmir. İslam ümməti çətinliklərə dözməlidir. Böyük məqsədlərə çatmaq üçün bu lazımdır. Bütün bunlar bizim müasir dövrdəki vəzifələrimizdir.

2-2-3. Müsəlmanlar arasında vəhdət

İslam Respublikası dünya müsəlmanlarına üz tutub 12 rəbiül-əvvəldən 17 rəbiül-əvvələ qədər vəhdət tədbirini sınaqdan keçirməyə çağırırdı.

Sünnələrin və bir qrup şiələrin qəbul etdiyi rəvayətə əsasən 12 rəbiül-əvvəl Peyğəmbərin (s) mövlud günüdür. Əksər şiələrin və bir qrup əhli-sünnənin qəbul etdiyi ikinci rəvayətə görə Peyğəmbərin (s) mövlud günü 17 rəbiül-əvvələ təsadüf edir. Təklif irəli sürüldü ki, 12 rəbiül-əvvəldən 17 rəbiül-əvvələ qədər dünyaboyu müsəlmanlar arasında vəhdət həftəsi keçirilsin və Peyğəmbərin (s) mövludu bir həftə qeyd

olunsun. Bu iş lazımı səviyyədə həyata keçirilsə düşmən mövqeyləri zəifləyər.

Tövsiyəm budur ki, vəhdət həftəsini bütün xalq, xüsusi ilə alimlər, mütəfəkkirlər, natiqlər İslam Respublikasının şüarı olaraq səhnədə saxlasınlar. (Xalqla görüş, h-ş. 1368)

Dünya müsəlmanları Peyğəmbərin (s) adı altında daha asan birləşə bilər. Bu Həzrətin (s) xüsusiyyətidir. Dəfələrlə qeyd etmişəm ki, Həzrət Peyğəmbər (s) bütün müsəlmanların müştərək sevgi ünvanıdır. Müsəlmanlar həzrəti (s) sevirlər. Pərvərdigara, Sən şahidsən ki, qəlblərimiz Peyğəmbər (s) sevgisi ilə doludur. Bu sevgidən bəhrələnək. Bu sevgi bağlı qapıları açar. Müsəlmanların qardaşlığa ehtiyacı var. “Həqiqətən möminlər bir-birilərinə qardaşdırlar, öz qardaşlarınız arasında sülh və barışıq yaradınlr” şüarı həmişəkindən aktualdır. (Quran, Hücürat surəsi, ayə 10)

İslam vəhdəti deyəndə bütün məzhəblərin eyni əqidədə olması nəzərdə tutulmur. Hər məzhəbin kəlam və fiqhə öz əqidəsi var və bu əqidələri kənara qoymaq nəzərdə tutulmur. Belə fikir ayrılıqları elmi mübahisə mövzudur. Belə fərqlərin siyasət meydanında düşməne qarşı vəhdətə heç bir təsiri yoxdur. Biz İslam dünyasının vəhdəti deyəndə düşmən qarşısında parçalanmanı aradan qaldırmağı nəzərdə tuturuq. Ali-İmran surəsinin 103-cü ayəsində buyrulur ki, hamılıqla Allahın ipinə sarılın və parçalanmayın. Bu hər bir müsəlmanın vəzifəsidir. Quran müsəlmanların bu işi hamılıqla görməsini istəyir. Bu isə vəhdət çağırışıdır. Bir müsəlman Allahın ipinə sarılmaqla yanaşı, digər müsəlmanlarla birlikdə olmalıdır. Bəqərə surəsinin 256-cı ayəsində buyrulur ki, tağudu rədd edib Allaha iman gətirən insan möhkəm tutacağa sarılıb. Ayə bir çox məsələləri işıqlandırır. Allahın ipinə necə sarılmaq lazımdır? Allaha iman və küfrün inkarı ilə. Bir çox cəmiyyətlərdə Allaha iman var, amma tağuta, zalıma nifrət çatışmır. Tağutu, zalım

qüvvələri inkar etmədən qırılmaz ipə yapışmaq mümkün deyil. (İslam ölkələri alimləri ilə görüş, h-ş. 1385)

Tələş və cihadsız heç bir istəyə çatmaq olmaz. Bu yolda əməli addımlardan biri Peyğəmbərə (s) sevgi ətrafında toplaşmaqdır. İslam həqiqətləri, İslam maarifində belə bir müştərək əqidə və hiss mövcud deyil. Olsa da çox azdır. Peyğəmbərin (s) vücudu vəhdət mehvəri ola bilər.

Müsəlmanların başqa bir vəhdət mövzusu Peyğəmbər (s) Əhli-Beytinə (ə) sevgi ola bilər. Peyğəmbər (s) Əhli-Beytinə (ə) ehtiramı bütün müsəlmanlar qəbul edir. Şiələr Əhli-Beytin (ə) imamətinə də inanır. Qeyri-şiələr Əhli-Beytin (ə) imamət məqamına etiqadlı olmasalar da ona ehtiram göstərir, onu sevirlər. Müsəlmanlar Peyğəmbər (s) və Peyğəmbər (s) Əhli-Beyti (ə) mehvərində birləşə bilər.

Fitr bayramı günü münasibdir ki, ümmət bayram namazını bir yerdə qılmaqla öz Peyğəmbərinə (s) hədiyyə təqdim etsin. Ümmət öz Peyğəmbərindən (s) bayramlıq istəyir. Amma Peyğəmbər (s) qarşısında bu bayramda vəzifəmiz də var. Ümmətin bayramlığı budur ki, vəhdəti qorusun, Peyğəmbərin (s) şəxsiyyətinə ehtiram göstərsin. Bu gün İslam düşmənlərinin bütün təlaş budur ki, ümməti parçalayıb birbirinə qarşı qoysun. Qədimdən belə olub. Bu gün isə həmin fəaliyyətlər açıq şəkildə təşkilatlanıb. Səbəb də budur ki, müsəlmanların din sevgisinin gücləndiyinə şahiddirlər. (Fitr bayramı namazı xütbələri, h-ş. 1373)

Müsəlmanlar bütün dünyada düşmənin fitnəkarlıqlarından xəbərdar olmalıdırlar. Xüsusi ilə mədəniyyət sahəsində, kitab nəşrində, filmlər çəkilişində, teatr tamaşalarında İslama zidd fəaliyyətlər nəzarətdə saxlanılmalıdır. Bu səngəri yazıçılar, sənətkarlar qoruya bilər. İslama can yandıran incəsənət xadimlərinin bu sahədə rolu böyükdür. Onlar düşmənin planlarından xəbərdardırlar. Bu sahədə məqalə və kitablar hazırlaya, sənət əsərləri yarada bilərlər. Dünya

müsəlmanlarının hüququnu müdafiə etmək ümumi və böyük vəzifədir.

2-2-4. Əxlaqın xalq arasında inkişafı

Məsulların vəzifəsi daha ağırdır. Mən müxtəlif görüşlərdə məsullara xəbərdarlıq etmişəm ki, mədəniyyət və əxlaq məsələlərinə xüsusi diqqət yetirsinlər. İslam quruluşu xalqın mədəniyyətinə, əxlaqına biganə qala bilməz.

İslam quruluşu təkcə öz iqtidarını qorumaq barədə düşünə bilməz. İslam hakimiyyəti xalqı doğru yoldan azdıran hadisələrdən zərər çəkir. Tövbə surəsinin 128-ci ayəsində buyrulur ki, sizə doğru gələn Peyğəmbər (s) üçün sizin əziyyətləriniz ağırdır; o sizin hidayətinizi istəyir, möminlərə mehribandır. Bu Peyğəmbərin (s) üsuludur. İslam nizamı bu üsula sadıq qalmalıdır. İslam nizamı cəmiyyətin mənəvi ağırlarına biganə qala bilməz. Onun ağır məsuliyyəti var. Bizim strukturlar, xüsusi ilə mədəniyyət sahəsinə baxan qurumlar, eləcə də iqtisadiyyata nəzarət edən təşkilatlar ağır məsuliyyət daşıyır.

İslamın əxlaqi dəyərlərdən bəhrələnmək bu mənanadır ki, təqva ruhu güclənsin, azğın nəfs istəklərinə yox deyilsin.

Düşmənin amansız hücumlarında üç istiqamət müəyyənləşib: İslam qanunlarına hücum və xalqın etiqadında süstlük yaratmaq; İslam qanunlarını Qərb mədəniyyətinə uyğunlaşdırmaq, humanizmi cəmiyyətə təlqin etməklə ümumi etiqada zərbə vurmaq; dəbdəbəçilik, harınlıq, əxlaqsızlıqla müşayiət olunan sekulyarizmi yaymaq...

2-2-4-1. Mədəniyyət işçiləri və informasiya şəbəkələrinin vəzifələri

Bəsət hadisəsinin bərəkəti sayəsində böyük xalq hərəkatı yaratmaq olar. Mədəniyyət xadimləri, natiqlər, informasiya

şəbəkələrinə rəhbərlik edənlər əxlaqi dəyərləri gücləndirmək üçün xalqı ayağa qaldıra bilər. İnşallah, Allah da kömək edər, İmam Mehdi (ə.c) bizdən razı qalar, Allahın hidayətindən bəhrələnərik, böyük İmamın (r) ruhu bu hərəkətdən feyz alar. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1375)

2-2-4-2.Məktəbli və tələbələrin vəzifələri

Tələbələr və məktəblilər elmi biliklərə yiyələnməklə yanaşı təcrübə sahibi olublar.

Onlar inqilabi hərəkətin öncülü olaraq dünya imperializminin, Amerika-sionizm-irtica üçlüyünün fitnəkarlığına qarşı cihad apara bilərlər.

2-2-4-3.İncəsənət xadimlərinin, sənətkarların vəzifəsi

Xalqın ən dəyərli sərmayəsi inqilab və İslamdır. İncəsənət işçiləri, sənətkarlar öz məharətlərini bu dəyərlərin qorunmasına sərf edə bilərlər. Onlar incəsənəti biganə mədəniyyətlərin təsirindən qorumaq gücündədir. Sənətkarlar öz istedadları ilə mədəniyyətin ilahiliyini qoruya bilər. İnsanların düşüncə və qəlbinə daxil olub zərərli amilləri təsirsizləşdirə bilərlər.

Quran fəvqəlbəşəri sənət əsəridir. Quran ilahi əsərdir. İslam əvvəldən sənətkarlıq zövqü ilə işə başlayıb. Əgər Quranın gözəl dili olmasaydı cəmiyyəti təsir altına alması çətinləşərdi. Allah məsləhət və hikmətsiz heç bir iş görmür. Hikmət bunda idi ki, ilahi məfhumlar insanlara belə gözəl şəkildə çatdırılsın. Quranın nazil olmasından 1400 il ötsə də o yenə cazibədardır. Bu gün də bir müsəlman cəmiyyəti hərəkətə gətirmək üçün Quran ayələrindən təsirli vasitə yoxdur. Bu çox ecazkar bir məsələdir. Quran köhnəlmir.

Harada olsanız bu silahı əldə saxlamağa çalışın. (Şer konfransı üzvləri ilə görüş, h-ş. 1370)

2-2-4-4. Xanımların vəzifələri

İslam Respublikasında xanımların məsuliyyəti böyükdür. Onlar İslamın verdiyi əzəməti dəyərləndirməlidirlər. Kapitalist dünyası qadını bir əmtəə kimi müqəddəslikdən, şəxsiyyətdən məhrum edib. İnkişaf etmiş ölkələrdə, o cümlədən geri qalmış məmləkətlərdə fəsad qadınların həyatına hakim olub. Qadına həqarətlə baxılır. Bu gün İran qadını siyasi səhnədə, inqilab meydanlarında, müxtəlif sahələrdə təqva və paklığı ilə çalışır. İran qadını dünyanın ən üstün qadınıdır. Dünyanın bütün qərəzsiz insanları bu həqiqəti təsdiqləyər.

3. Peyğəmbər (s) simasının təsviri və təbliği

Bu gün dünyada əksər insanlar İslam Peyğəmbərini (s) müsəlmanlar qədər tanısaydılar, onun şəxsiyyətindən müəyyən həddə xəbərdar olsaydılar İslam və İslam mənəviyyətinə rəğbətlənərdilər. Biz bu mövzu üzərində iş aparmalıyıq.

3-1. Elm çərçivəsində iş

İslam üçün ən böyük təbliğ bəlkə də budur ki, biz Peyğəmbərin (s) simasını dünya ictimaiyyətinə aydınlaşdıraraq. Düşmənlər müxtəlif üsullardan bəhərələnərək məlumatsız insanları azdırmazdan qabaq sənətkar müsəlmanlar meydana daxil olub. Gözəl bəyanla Peyəmbərin (s) həqiqi simasını ortaya qoya bilər. Bunlar çox zəruri işlərdir.

İslam alimləri, müsəlman ziyalılar, yazıçı və şairlər, istedad sahibləri vəzifəlidir ki, imkan həddində müsəlmanlara və qeyri-müsəlmanlara Peyğəmbərin (s) şəxsiyyətini tanıtdırsın. Bu iş müsəlman ümmətin birliyinə və gənc nəslin oyanışına təsirli olacaq.

Maarifçilikdə yeni görünən işlərdən biri İslamın tarixi təhlilidir. Bu işdə mütəxəssis olan insanlar Peyğəmbərin (s) müharibələri də daxil olmaqla tarixi faktları işıqlandırmalıdır.

Diqqətinizə çatdırım ki, xalqımız Peyğəmbərin (s) həyatından, apardığı müharibələrdən demək olar ki, xəbərsizdir. Səthi məlumata malikdirlər. Onların eşitdiyi minbərdən deyilənlərdir. Doğrudan da xalq məlumatsızdır. Xəndək müharibəsi, Hüneyn müharibəsi kimi hadisələr barədə dəqiq məlumata malik deyillər. Haqqında ən çox danışılan Ühüd müharibəsinin də təfərrüatından xəbərsiz qalıblar. Xalq Peyğəmbərin (s) neçə döyüşdə olduğunu bilməlidir. Peyğəmbər (s) özü neçə döyüşdə iştirak edib bundan xəbərdar olmalıdır. Peyğəmbərin (s) şəxsən iştirak etmədiyi müharibələrdən xəbərdar olmalıdırlar. Peyğəmbər (s) kimlərlə vuruşub, hansı səbəbdən vuruşub? Müharibələrdə şüarı nə olub? Bu məsələ ilə məşğul olmalıyıq. Sonra Peyğəmbərin (s) rihləti ardınca baş verən hadisələr, üç xəlifənin dövrü, Əmirəlmömininin (ə) imamət dövrü aydınlaşdırılmalıdır.

3-2.Mədəniyyət işi

Mədəniyyət sahəsində təsirli mövzulardan biri də Peyğəmbərin (s) şəxsiyyətidir. Müsəlman ziyalılar Peyğəmbərin (s) şəxsiyyəti, ona sevgi üzərində İslama kompleks baxış üzərində işləməlidir.

3-3. Təbliğət və incəsənət çərçivəsində iş

Peyğəmbər (s) dövründə Həssan ibn Sabit kimi bir tanınmış şair fəaliyyətdə idi. Sonradan Əmirəlmömininin (ə) xidmətində oldu. Bu şairi dəyərləndirir, ondan iş istəyirdilər. Əmirəlmömininin (ə) özü fəvqəladə bir sənətkar idi. Peyğəmbər (s) özü misilsiz istedad sahibi idi. Quran fəvqəladə sənət əsəridir. İslam əvvəldən işə sənətkarlıqla başlayıb. Onun gözəl dili olmasaydı bir çox sahələrdə iş axsaya bilərdi.

Qeyd etdik ki, mühüm işlərdən biri Peyğəmbər (s) şəxsiyyətini sənətkarlıqla tanıtdırmaqdır. Təkcə Peyğəmbərin (s) həyatından danışmaq yox, onun şəxsiyyətinin müxtəlif yönlərini işıqlandırmaq zəruridir. Onun xalqa sevgisi, ibadəti, siyasi baxışları, cihadı öyrənilməlidir. Kitab yazmaq bəs etmir. Yeni usullara müraciət etmək, yeni texnikalardan istifadə etmək lazımdır. Təkcə İslam Respublikası yox, bütün İslam dünyasında iş görülməlidir.

Sənətkarlar, yazıçılar, nətiqlər, aparıcılar, rejissorlar, aktyorlar əl-ələ verib İslam dəyərlərinin həqiqi simasını səhnəyə çıxarmalıdır. Məqsədini tele-radio şirkətində dəyirmi masalar, araşdırmalar deyil. Radio-televiziya şirkəti xüsusi texnikalarla cazibədar proqramlar üzərində işləməlidir. Əgər radio-televiziya şəbəkəsi dini dəyərlərin cəmiyyətə çatdırılması istiqamətində bir iş görməsə onun üzərində İslam adı qoymaq düzgün deyil.

Həzrət Peyğəmbər (s) ictimai ədalət, insan şəxsiyyəti kimi dəyərlər uğrunda çalışdı, ayrışdıqanlıqlara son qoyub mənəvi dəyərləri səhnəyə çıxarmaq üçün cəhd göstərdi. Bu gün də oxşar fəryadlar eşidirik. Peyğəmbər (s) və məsumların mədhi məddahlar və nətiqlər tərəfindən gözəl icra olunmalıdır. Bu yolla həmin şəxsiyyətləri tanıya bilərik.

Məddahlar daxilən Peyğəmbər (s) və Əhli-Beyt (ə) sevgisini yaşayıblar. Onlar gözəl şeirlər, mətnlərdən bəhrələnərək dini şəxsiyyətlərin simasını təsvir ediblər. Onların rolu böyükdür. Biz məddahların xidmətlərini həmişə dəyərləndirmişik.

Əgər Əhli-Beyt (ə) sevgisi olmasaydı düşmən müəyyən uğurlar qazanardı. Məddahların Əhli-Beyt (ə) sevgisi bu dəyərlərin yaşamasında çox təsirlidir. Böyük İmam (r) buyururdu ki, aşura İslama həyat verdi. Fatimiyyə, mövlud, vəfat, imamlarla bağlı əlamətdar günlər belə təsirlidir. Məddahlıq sənətindən bəhrələnməklə xalq arasında bu məhəbbəti dərinləşdirmək lazımdır.

Qədimdə tövhid və nübuvvət mövzusunda ən üstün şüar divanların, məsnəvilərin başlanğıcındakı mədhlər idi. Böyük şairlərin əsərlərindəki bu müqəddimələr öz dərin məzmunu ilə göstərir ki, Peyğəmbəri (s), imamları (ə), Xanım Fatiməni (ə) həmin şeirlərlə tanımaq olar. Demirəm ki, hökmən düzgün tanıyaq. İmkan həddində tanımağımız lazımdır. Məsələn, Həzrət Əli (ə) haqqında oxunan şeirdən həm onun mənəvi xüsusiyyətlərini, həm də ictimai-siyasi yönlərini tanıya bilərik. Həzrət (ə) necə ibadət edib, ədaləti necə qoruyub, yoxsullara necə diqqət yetirib, düşmənlə necə vuruşub?

4. Təhqir edənlərlə rəftar

Muzdur əllər çirkin təbliğatla İslam dəyərlərini kiçiltməyə çalışır. Amma səhv edirlər, özləri zərər görəəcəklər. (Tehranın cümə namazı xütbələri, h-ş. 1368)

Belə bir nöqtəni nəzərinizə çatdırmağım münasib olar ki, İslamı təhqir etməklə işə başladılar, sonra bunu siyasətə çevirdilər. İslam bir milyardlıq cəmiyyətin nəzərində müqəddəsdir. Bu böyük cəmiyyətin hərəkəti də bu dindədir. Bu dini təhqir etmək çətindir. Açıq şəkildə buna cürət etmirlər. Hətta Amerika prezidentləri, dünyanın superdövlətlərinin başçıları İslamla açıq düşmənçiliklərini biruzə verə bilmirlər. Buna görə də plan cızıqlar. Xüsusi bir qrupdan sipər kimi istifadə edirlər. Ziyalı, şair, yazıçı simasında onları İslamın təhqirinə yönəldirlər. Tədricən bu təhqiri adiləşdirmək istəyirlər. Şeytani ayələr kitabı bir misaldır. İngiltərədə yazılmış bu kitabı Amerika jurnalları nəşr edirdi. Mən həmin jurnalları görəndə təəccüblənirdim ki, nə üçün bir kitab bu qədər təbliğ olunmalıdır! Bir dəfəyə dünya mətbuatı, sionist mətbuat, tele-radio şəbəkələri əl-ələ verib bu kitabı təbliğ edirdi. Axı bu kitabda nə vardı? Çox keçmədi aydınlaşdı ki, mövzu nədir. Bu kitab İslamın təhqirinə yol açmalı idi. Peyğəmbərin (s) adını çəkir, onu məsxərəyə qoyurdular. Xəyali bir mətində Peyğəmbər (s), onun zövcələri, səhabələri haqqında danışılırdı. Çox həyasızcasına təhqirə əl atılırdı.

İran İslam Respublikasında Amerika və digər hegemonları qəzəbləndirən dəyərlərin müdafiəsidir. İslam və Quranın, Peyğəmbərlərin (ə), müqəddəsliklərin müdafiəsi onları özündən çıxarır. Buna şeytani ayələrlə cavab verirlər.

4-1.Salman Rüşdinin edam hökmü

“Şeytan ayələrini” yazan müəllifə İmam Xomeyni (r) edam hökmü çıxardı. Bu hökm qüvvədə qalır və icra olunmalıdır.

Şahid olduq ki, müsəlman xalqlar dünyanın hər yerində, Avropada, Asiyada, xüsusi ilə Pakistanda “Şeytan ayələrinə” qarşı necə ayağa qalxdılar. İslam Respublikası da öz növbəsində sözünü dedi. Bu xalqın etiqadıdır. Millətlər öz etiqadının müdafiəsində belə dayanır. Bəzi dövlət başçılarının təkcə öz mənafeyini düşünməsi mümkündür. Amma millətlər belə deyil.

Milyarddan artıq müsəlmanın əqidəsi təhqir olunanda dünyanın hüquq müdafiəçiləri səsini udur. Onlar təhqir edənləri təşviq də edirlər. Bu gün imperializm və beynəlxalq sionizmin nökrələri şeytan ayələrini yazan rəzil şəxsin müdafiəsini təşkil edir. Adını da insan haqlarının müdafiəsi qoyurlar. Nə üçün 200 milyon müsəlman hindlinin haqları tapdananda, ibadətgahları bir qrup fanat tərəfindən dağıdılanda hüquq müdafiəçilərinin səsi çıxmadı!

5. Peyğəmbərin (s) misilsiz tələşləri

Peyğəmbərin (s) vəfat günü də mövlud kimi əhəmiyyətlidir. Peyğəmbər (s) bəşəriyyətin seçilmiş, müsəlmanlar və bütün xalqların mənəvi atasıdır. Onun vəfat günü də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Həmin gündə vəzifələrimizdən biri də o böyük şəxsiyyətə misilsiz tələşlərinə, üzücü zəhmətlərinə görə təşəkkür etməkdir.

6. Peyğəmbərin (s) məqamını tanımaq üçün

Peyğəmbərin (s) müqəddəs vücudu haqqında deyə bilərik ki, onun nurani simasını yetərinə tanımaq müyəssər deyil.

Onun dəyərli şəxsiyyəti maddi ölçülərin fəvqündədir. Həzrət Peyğəmbər (s) bəşər tarixinin misilsiz bir əsəridir. İnsanlar öz istedadları səviyyəsində onun şəxsiyyəti ilə tanış ola bilir. Kimi çox, kimi az.

Biz müsəlmanlar üçün mühüm olan budur ki, İslam və Peyğəmbərlə (s) tanışlığımızı artırmaq.

Müsəlmanlar öncə bu rəhmət çeşməsinin qədrini bilməlidir. Düşmən təbliğatı, imperialist fitnəkarlıqları insanları bu aydın və parlaq həqiqətlə tanışlıqdan məhrum etməməlidir. (Dövlət qulluqçuları ilə görüş, h-ş. 1375)

Mündəricat

NAŞİRİN MÜQƏDDİMƏSİNDƏN.....	4
ÖN SÖZDƏN	4
KİTABIN ADI.....	5
ARAŞDIRMA ÜSLUBUNDAN.....	5
DƏNİZDƏN BİR DAMLA.....	6
Birinci fəsil	7
BÖYÜK PEYĞƏMBƏRİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	7
1. Böyük Peyğəmbərin nur vücudunun mahiyyəti	8
2. Peyğəmbərlik müjdəsi.....	8
2-1. Əvvəlki dinlərdə olan xəbərlər	8
3. Peyğəbərin şəxsi səciyyələri	8
3-1. Əsil-nəcabət.....	9
3-1-1. Peyğəmbərlərin sülaləsindəndir	9
3-1-2. Ən üstün qövmlərin nəslindəndir	9
3-2. Peyğəmbərin ailəsi.....	10
4. Peyğəmbərin mənəvi xüsusiyyətləri	12
4-1. Allah tərəfindən tərbiyə	12
4-2. Qeyb aləmi ilə rabitə	13
4-3. İsmət	13
4-4. Risalət.....	14
4-5. Möcüzələr	14
4-5-1. Quran.....	14
4-5-1-1. Quranın əzəməti	15
4-5-1-2. Nazilolma keyfiyyəti.....	16
4-5-1-3. Nazilolma mərtəbələri.....	16
4-5-1-4. Quranı dərk etmək zərurəti	17
4-5-1-5. Təhrifdən qorunmaq	19
4-5-2. Merac	19
4-6. İlahi hökumət və mütləq vilayətə sahib olmaq	20
4-7. Məzlumiyyət.....	20
4-8. Bütün ali sifətlərin cəm olması	22
4-9. Peyğəmbərliyin sona çatması	22
5. Peyğəmbərin təsir və bərkətləri.....	22
5-1. Şirk və bütperəstlik simvollarında titrəyiş.....	22
5-2. İlahi rəhmətin bəşəriyyətə nazil olması	23
5-3. Müsəlmanların təkamülə doğru hərəkəti	24

5-4. İslama maraq	24
5-5. Müsəlmanların vəhdəti	24
6. Peyğəmbərin əxlaqı və həyat yolu	25
6-1. Şəxsi əxlaq	25
6-1-1. Allahla rabitədə	25
6-1-1-1. Allaha bəndəlik	25
6-1-1-2. İbadət və istiğfar	26
6-1-1-3. Allahın daimi zikri	27
6-1-1-4. Allaha arxalanmaq	27
6-1-1-5. Allahdan başqasından qorxmamaq	28
6-1-2. İnsanın özü ilə rabitəsi	28
6-1-2-1. İntizamlı və səliqəli olmaq	28
6-1-2-2. Vüqar və ciddilik	29
6-1-2-3. Təmizlik və paklıq	29
6-1-2-4. Sadə geyim	30
6-1-2-5. Sabit və davamlı	30
6-1-3. Xalqla rabitədə	31
6-1-3-1. Həya və iffət	31
6-1-3-2. Əfv və güzəşt	31
6-1-3-3. Əmanətə vəfa	32
6-1-3-4. Mehribanlıq	32
6-1-3-5. Sədaqət və doğruluq	33
6-1-3-6. İntiqad	33
6-1-3-7. Təkəbbürsüz ünsiyyət	34
6-1-3-8. Şücaət	34
6-1-3-9. Dözüm	34
6-1-3-10. İnsanların dərdinə mərhəm	35
6-2. Hakimiyyət əxlaqı	35
6-2-1. Allaha bəndəlik və mütləq itaət	35
6-2-2. Haqqa dəvət	36
6-2-3. Doğru yola dəvət sahəsində cihad	36
6-2-4. Əhd-peymanə sədaqət	36
6-2-5. İslam hökumətinin təşkili	37
6-2-6. Müsəlmanların problemlərinin həllinə diqqət	38
6-2-7. Çətinliklərə dözümlülük	38
6-2-8. Cəmiyyətdə nəzm yaradılması	39
6-2-9. Xalq arasında ədalətin bərpası	39
6-2-10. Xalqın qayğısını çəkmək	40
6-2-11. Vilayətin qəbuluna dəvət	41
6-2-12. Allah qanununa itaət	42
6-2-13. Düşməni tanımaq	42

6-2-14. Düşmən qarşısında dəqiq siyasi iş.....	44
6-2-15. Sədaqət və həqiqətpərəstlik fəzası.....	45
6-2-16. Elm və təhsilin yayılması.....	46
6-2-17. İşçi fəza yaradılması.....	46
6-2-18. Madiyyat mənəviyyata çatmaq üçün vasitə kimi.....	46
6-2-19. Qardaşlıq və həmkarlıq atmosferi.....	47
6-2-20. İslam dəyərləri həyat yolunu hamarlayır.....	47
6-2-21. Fəzanın sağlamlaşdırılması.....	47
6-2-21-1. Nikbinliyə yer verilməsi, bədbinliyin qarşısının alınması.....	47
6-2-21-2. Şayiə ilə mübarizə.....	48
6-2-21-3. Kin-küdurət, ədavətin aradan qaldırılması.....	49
6-2-21-4. Mehr-məhəbbət fəzası.....	49
6-2-21-5. Biganəliklə mübarizə.....	50
6-2-21-6. Cahilanə bidətlərlə mübarizə.....	50
6-2-21-7. Möminlərlə yumşaq, kafirlərlə sərt rəftar.....	51
6-2-22. Biganələrlə anlaşma.....	51
6-2-23. Gənclərə diqqət.....	51
6-2-24. Qərar çıxarmazdan öncə müşavirə.....	52
7. Peyğəmbər (s) təlimləri.....	53
7-1. Mərifət dərsi.....	53
7-2. Həyat dərsi.....	53
7-2-1. Əxlaq dərsi.....	53
7-2-1-1. Ailə ilə rəftar.....	53
7-2-1-2. Xalqla ünsiyyət.....	54
7-2-1-3. Məsulların xalqla rəftarı.....	54
7-2-1-4. Müharibə zamanı rəftar.....	55
7-2-1-4-1. Məqsədlər və stimullar.....	55
7-2-1-4-2. Müharibədə əməl olunası prinsiplər.....	56
7-2-1-4-3. Sülhün qəbulu qaydası.....	57
7-2-1-4-4. Məğlub olanlar və əsirlərlə rəftar.....	58
7-2-1-5. Müəllim və şagirdlərlə rəftar.....	59
7-2-1-6. Dostluq və düşmənçilik.....	59
7-2-1-7. Yanlış ictimai inanclarla rəftar.....	59
7-2-2. İzzət dərsi.....	59
7-2-3. Təhsil göstərişi.....	60
7-2-4. Rəhmət və kəramət göstərişi.....	60
7-2-5. Vəhdət dərsi.....	60
8. Peyğəmbərin (s) fəziləti.....	61

İkinci fəsil..... 62

BESƏT DÖVRÜNÜN XÜSUSİYYƏTLƏRİ 62

1. Peyğəmbərdən (s) əvvəlki dövrün xüsusiyyətləri	63
1-1. Cahiliyyətin əhatəli olması	63
1-2. Daxili ixtilaflar	67
1-3. Nisbi elmi və fikri təkamül	68
1-4. Əxlaqi baxımdan süqut	68
1-5. Yoxsulluq və avaralıq	68
1-6. Zalım hakimlərin əsarəti	69
1-7. Zülm və ədalətsizlik	70
2. Ərəbistan yarımadasının xüsusiyyətləri	70
2-1. Böyük mədəniyyətlərlə əlaqə	70
2-2. Böyük din nümayəndələrinin hüuru	71
2-3. Bütpərəstliyin yayılması	71
3. Məkkənin xüsusiyyətləri	71
3-1. Kəbənin yeri	72
3-2. Ağaların hökuməti	72
3-3. Ticarət mərkəzi	72

Üçüncü fəsil..... 74

PEYĞƏMBƏRİN (S) BESƏTİ..... 74

1. Besətin əhəmiyyəti	75
2. Besətin məqsədləri	75
2-1. İnsanın oyanışı	76
2-2. Tövhidə dəvət	76
2-3. Şeytanlar və zalım hakimlərlə düşmənçilik	77
2-4. Bəşəriyyətin islahı	77
2-5. Allahın hakimliyinin isbatı və insanın hakimliyinin inkarı	78
2-6. İnsanın doğru yola dəvəti	79
2-7. Böyük idealların gerçəkləşməsi üçün hakimiyyətin təşkili	79
2-8. İdeal tövhid cəmiyyəti	80
2-9. Quran hamının istifadə etməsi üçündür	80
2-10. Din və siyasətin bağlılığı	80
2-11. İslam əxlaqi ilə zinətlənmək	82
2-12. Fərdi və ictimai kamillik	82
2-13. Təlim-tərbiyə	83
2-14. Axirətə çatmaq üçün dünya vasitəsi	84
2-16. Ədalətin bərpası	86
2-17. Savab müjdəsi, cəza xəbərdarlığı	87
3. Besətin təsirləri və faydaları	87

3-1. Dəyər şüarları	87
3-2. Qurtuluş yolu	88
3-3. Tövhid və ədalət	89
3-4. Müsəlmanların ittifaqı	90
3-5. İslamın ali məqsədlərinə doğru.....	90

Dördüncü fəsil..... 93

PEYĞƏMBƏR (S) DÖVRÜNDƏ XÜSUSİ HADİSƏLƏR 93

1. Məkkə dövrü	94
1-1. Risalətdən öncəki hadisələr	94
1-1-1. Əhd-peymanı üzvlük	94
1-1-2. İzdıvac	94
1-2. Dəvətin başlanğıcı	95
1-2-1. Dəvətin Xədicə tərəfindən qəbulu	95
1-2-2. Həzrət Əlinin (ə) İslama gəlişi	95
1-2-3. Ətrafın dəvəti	96
1-3. Açıq dəvət.....	96
1-3-1. İman gətirənlərə qarşı təzyiq.....	96
1-3-2. Həmzənin iman gətirməsi	97
1-3-3. Əbu Talib dərəsi.....	97
1-3-4. Həzrət Xədicənin və Həzrət Əbu Talibin vəfatı	97
1-3-5. Müsəlmanların Həbəşə hicrəti.....	98
1-3-6. Əqəbə beyəti	98
1-3-7. Leylətul-Məbit	99
1-3-8. Mədinəyə hicrət.....	100
2. Mədinə dövrü.....	101
2-1. Qobada	101
2-2. Peyğəmbərin (s) istiqbalı	101
2-3. Məscid binası, hökumət qurulması	101
2-4. Qardaşlıq əhdi.....	102
2-5. Düşmən təhlükəsinə qarşı.....	103
2-5-1. Mədinə kənarında vəhşi qəbilə.....	103
2-5-2. Döyüşlər	103
2-5-2-1. Bədr	103
2-5-2-2. Uhud	104
2-5-2-3. Əhzab	108
2-5-2-4. Hüneyn.....	110
2-5-2-5. Təbuk	110
2-5-2-6. Digər döyüşlər.....	111
2-5-3. Yəhudilər.....	111
2-5-4. Münafıqlar.....	112

2-5-5. Azğın nəfs	113
2-6. Fədək	114
2-7. O zaman Peyğəmbərin (s) qarşısında düşmənlər çox idi.	114
2-6. Hüdəybiyyə sülhü	114
2-9. Məkkənin fəthi	116
2-10. Zırar məscidi	117
2-11. Mübahilə	117
2-12. Həzrət Əlinin (ə) Yəmən səfəri	118
2-13. Həccətül-vida	119
2-14. Qədiri-Xum hadisəsi	119
2-15. Usamənin qoşununun ezamı	119
2-17. Peyğəmbərin (s) vəfatından sonra fitnəkarlıq	120

***Beşinci fəsil*..... 122**

İSLAM MƏDƏNİYYƏTİNİN BÜNÖVRƏSİ..... 122

1. Başlanğıc İslam mədəniyyətinə bir baxış.....	123
1-1. İslam mədəniyyətinin yaradılması.....	123
1-1-1. İslam mədəniyyəti üçün zəminə	124
1-1-2. Əhatəli və davamlı üslub	125
1-1-3. Azadlıq, oyanış və səadət mesajı.....	125
1-2. Mədəniyyətin infrastrukturuları.....	126
1-2-1. Düzgün düşüncə	126
1-2-2. Xüsusi tərbiyə	126
1-2-3. Ümmətin formalaşması	127
1-3. Peyğəmbər (s) hökumətində əsas xətlər	128
1-3-1. Şəffaf, aydın mərifət.....	128
1-3-2. Mütləq ədalət.....	128
1-3-3. Kamil bəndəlik	129
1-3-4. Qaynar eşq.....	130
1-3-5. Xalqın təlim-tərbiyəsi.....	130
1-3-6. Allah yolunda cihad və fədakarlıq.....	131
1-4. Peyğəmbər (s) hökumətinin xüsusiyyətləri	132
1-4-1. İman və mənəviyyat	132
1-4-2. Ədalət	132
1-4-3. Elm və mərifət.....	133
1-4-4. Səmimiyyət və qardaşlıq	134
1-4-5. Əxlaq və rəftar	134
1-4-6. İqtidar və izzət.....	134
1-4-7. İş, hərəkət və inkişaf	134
1-4-8. Qanunların qloballığı	135

1-4-9.Dini demokratiya.....	135
1-4-9-1.Peyğəmbər (s) hökumətində dini demokratiya	136
1-4-9-2.Dini demokratiyanın çərçivəsi	136
1-4-9-3.Dini demokratiyada xalq və məsulların rolu	137
1-4-10. İlahi meyarlarla rəhbər təyini	139
1-4-11.Xalqın hakimlərlə birliyi	141
1-4-12.Düşmən qarşısında iqtidar	143
1-5.İslam mədəniyyətinin yayılması amilləri.....	143
1-5-1.Allah və Allahın hökmlərinə etiqad	143
1-5-2.Şəxsi maraqlara etinasızlıq.....	144
1-5-3. Xalisənə müqavimət və mübarizə	144
1-5-4.Sözdə vəhdət	146
1-5-5. İslam təlimlərindən faydalanmaq	147
1-6.İslam mədəniyyəti dövrü	148
1-7.İslam mədəniyyəti mərkəzləri	150
1-8.İslam mədəniyyətini zəiflədən amillər.....	151
1-8-1.İman zəifliyi, azgın nəfs.....	152
1-8-2.Cəmiyyətin idarə olunmasında İslam prinsipindən kənarlanma.....	153
1-8-2-1.Dinin siyasətdən ayrılması.....	153
1-8-2-2.Siyasətdə İslam əxlaqının nəzərə alınmaması.....	154
1-8-3.Meyarların və dəyərlərin dəyişməsi	155
1-8-4.İxtilaf yaradılması, vəhdətin pozulması	156
1-8-5.İslam ümmətinin əzəmətini görməmək	156
1-8-6.İslam mədəniyyəti mirası	156
2.İslam mədəniyyəti binasının yenilənməsi.....	157
2-1.Peyğəmbər mədəniyyəti bünövrəsi üzərində mədəniyyət	157
2-2.İslam mədəniyyəti əsasında təlaş.....	159
2-3.Əzəmətli İslam mədəniyyətinin məqsədləri	159
2-3-1.İslam meyarları ilə insan tərbiyəsi.....	159
2-3-2.Mənəviyyatla yanaşı elm.....	159
2-3-3.Elm və iqtisadiyyatın inkişafı.....	160
2-3-4.Rifah və abadlıq	161
2-3-5.Dünya axirətin xidmətində	161
2-3-6. İctimai ədalətin təmini.....	162
2-4.İslam mədəniyyətinə çatmağın yolu	163
2-4-1.İslam hərəkəti, İslam İnqilabı.....	163
2-4-2.İslam hökuməti.....	163
2-4-3.İslam dövləti.....	164
2-4-4.İslam məmləkəti	165

2-4-5. İslam mədəniyyəti	166
2-5. Böyük İslam mədəniyyətinə çatmaq amilləri	166
2-5-1. Ümid	166
2-5-2. İnsanın qaranlıqdan işığa çıxmaq iradəsi	168
2-5-3. İxlasla qiyam və əməl	168
2-5-4. İstiqamət	170
2-5-5. Allahla rabitə	171
2-5-7. Elm təhsili və haqların tələbi	172
2-6. İslam mədəniyyətinin yayılması amilləri	173
2-6-1. İmana təəssübkeş bağlılıq	174
2-6-2. Mücahidə	175
2-6-3. Dünyaya etinasızlıq və zöhd	175
2-6-4. Təfriqədən çəkinmək	176
2-6-5. Məntiq və ədalət	177

***Altıncı fəsil*..... 178**

**PEYĞƏMBƏR (S) HƏRƏKATINDA ƏHLİ-BEYTİN (Ə)
ROLU 178**

1. İslam hökumətinin yaradılmasında Əhli-Beytin (ə) rolu ...	179
1-1. Əmirəlmömininin (ə) rolu	179
1-2. Fatiməyi-Zəhranın (ə) rolu	180
1-3. Digər imamların rolu	181
2. Peyğəmbər (s) hərəkətinin səmərəsinin qorunması və davamında Əhli-Beytin (ə) rolu	182
2-1. Vilayət, peyğəmbərliyin davamı	182
2-2. Peyğəmbər (s) mənəviyyəti və dəyərlərinin davamı	184

***Yeddinci fəsil*..... 187**

PEYĞƏMBƏRLƏ (S) FƏRQLİ RƏFTAR..... 187

1. Müsəlmanlar	188
1-1. Müsəlmanların eşq, duyğu və iman mərkəzi	188
1-2. Peyğəmbərə (s) əməldə tabeçilik	189
1-3. Peyğəmbərin (s) nailiyyətlərinin qorunmasında səhlənkərlilik	189
2. Düşmənlər və kafirlər	190
2-1. Peyğəmbərin (s) çöhrəsini pərdələmək	190
2-2. Azadsevər insanlarla Peyğəmbər (s) arasında divar çəkildi	190
2-3. Peyğəmbərə (s) hörmətsizlik, ona qarşı böhtan və məsxərə	191
2-3-1. Peyğəmbərə (s) hörmətsizliyin tarixi	191

2-3-1-1. Risalət əsri	191
2-3-1-2. Orta əsrlər	191
2-3-1-3. Müasir dövr	191
2-3-2. Düşmənin Peyğəmbəri (s) kiçiltməkdə məqsədi	192
2-3-2-1. Peyğəmbər (s) ardıcıllarının ruhiyyəsinə zərbə	192
2-3-2-2. Vəhdət mehvərinə qarşı təxribat	193
2-3-2-3. Müsəlmanların təhqiri	193
2-4. Şiə və sünni məzhəbləri arasında ixtilaf yaradılması	193
2-4-1. İxtilaf üsulları	194
2-4-1-1. Məzhəb ixtilafı	195
2-4-1-2. Millətərarası, tayfalararası ixtilaf	200
2-4-1-3. Siyasi müxalifət	201
2-4-2. Müsəlmanlar arasında ixtilafın nəticələri	202
2-4-2-1. Müsəlmanların zəifliyi və düşmənin hakimiyyəti	203
2-4-2-2. İslam oyanışının genişlənməməsi	205

***Səkkizinci fəsil*..... 208**

PEYĞƏMBƏR (S) QARŞISINDA MÜSƏLMANLARIN VƏZİFƏLƏRİ 208

1. Peyğəmbər (s) missiyasının dünyaya çatdırılması	209
1-1. Müasir dünyanın Peyğəmbər (s) dövrünə bənzərlikləri	209
1-2. Peyğəmbər (s) dəvətinin qəbulu üçün zəminlər	209
1-3. Müasir insanın Peyğəmbər (s) dəvətinə ehtiyacı	210
2. Bəsətin gerçəkləşməsi üçün tələş	211
2-1. Fərdi həyatda	211
2-1-1. Nəfsin paklandırılması və peyğəmbər əxlaqı ilə zinətlənmək	211
2-1-2. Cəhalətdən qurtuluş, mənalı həyat	212
2-1-3. Peyğəmbərə (s) əməldə təşəkkür	212
2-2. İctimai həyat	212
2-2-1. İslam hökumətinin yaradılması və gücləndirilməsi	212
2-2-2. İslam cəmiyyətinə əzəmət vermək, süqutdan çəkinmək	214
2-2-3. Müsəlmanlar arasında vəhdət	215
2-2-4. Əxlaqın xalq arasında inkişafı	218
2-2-4-1. Mədəniyyət işçiləri və informasiya şəbəkələrinin vəzifələri	218
2-2-4-2. Məktəbli və tələbələrin vəzifələri	219
2-2-4-3. İncəsənət xadimlərinin, sənətkarların vəzifəsi	219
2-2-4-4. Xanımların vəzifələri	220
3. Peyğəmbər (s) simasının təsviri və təbliği	220

3-1. Elm çərçivəsində iş.....	220
3-2. Mədəniyyət işi	221
3-3. Təbliğat və incəsənət çərçivəsində iş.....	222
4. Təhqir edənlərlə rəftar	223
4-1. Salman Rüşdinin edam hökmü	224
5. Peyğəmbərin (s) misilsiz təlaşları	225
6. Peyğəmbərin (s) məqamını tanımaq üçün.....	225